

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER
ANA BİLİM DALI**

**TÜRKİYE'DE VE ULUSLARARASI ALANDA YAPILAN İNSANİ GÜVENLİK
ÇALIŞMALARININ TARİHSEL PERSPEKTİFTEN NİTEL ANALİZİ**

Fatih TEKİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
ŞUBAT- 2019**

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER
ANA BİLİM DALI**

**TÜRKİYE'DE VE ULUSLARARASI ALANDA YAPILAN İNSANİ GÜVENLİK
ÇALIŞMALARININ TARİHSEL PERSPEKTİFTEN NİTEL ANALİZİ**

**Danışman : Doç. Dr. Fikret BİRDİŞLİ
ye : Prof. Dr. Torul İSMAYIL
ye : Prof. Dr. Ahmet KARADAĞ**

Fatih TEKİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
ŞUBAT- 2019**

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER
ANABİLİM DALI

TÜRKİYE’DE VE ULUSLARARASI ALANDA YAPILAN
İNSANİ GÜVENLİK ÇALIŞMALARININ TARİHSEL
PERSPEKTİFTEN NİTEL ANALİZİ

Fatih TEKİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kod No :

Bu Tez/...../2019 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından
Oy Birliği / Oy Çokluğu ile Kabul Edilmiştir.

Doç. Dr. Fikret BİRDİŞLİ
BAŞKAN

Prof. Dr. Toğrul İSMAYIL
ÜYE

Prof. Dr. Ahmet KARADAĞ
ÜYE

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. Ahmet EYİCİL
Enstitü Müdürü

Not: Bu tez ve projede kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER
ANABİLİM DALI

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRKİYE’DE VE ULUSLARARASI ALANDA YAPILAN
İNSANİ GÜVENLİK ÇALIŞMALARININ TARİHSEL
PERSPEKTİFTEN NİTEL ANALİZİ**

Fatih TEKİN

Danışman: Doç. Dr. Fikret BİRDİŞLİ

Yıl : 2019, Sayfa: 68+IX

Jüri : Doç. Dr. Fikret BİRDİŞLİ (Başkan)
: Prof. Dr. Toğrul İSMAYIL (Üye)
: Prof. Dr. Ahmet KARADAĞ (Üye)

Uluslararası İlişkiler Disiplini içinde ortaya çıkan güvenlik çalışmaları, İkinci Dünya Savaşı’nın akabinde realist perspektifin etkisinde devlet merkezli bir anlayışla ortaya çıkmış ve gelişmiştir. Güvenliğe devlet merkezli yaklaşıma yönelik ilk itirazlar, 1970’li yıllarda eleştirel yaklaşımların etkisiyle ekonomik ve çevresel gündemlerin önem kazanması sonucu yükselmeye başlamıştır. Daha sonra bu itirazlar, 1990’larda kimlik sorunları ve ulus-ötesi suçlarla ilgili kaygıların artmasıyla güçlenmiştir.

Bu bağlamda 1994 yılında yayınlanan Birleşmiş Milletler İnsani Kalkınma Raporu’yla birlikte insani güvenlik kavramı resmen tanımlanmıştır. İnsani Güvenlik kavramı, Soğuk Savaş’ın akabinde güvenlik çalışmalarında ortaya çıkan en önemli kavramlardan biridir. 1994 yılından itibaren hakkında pek çok çalışma yapılan insani güvenlik kavramı, güvenlik çalışmaları içinde önemli bir çalışma alanı haline gelmeye başlamıştır.

Bu yüksek lisans tezinde uluslararası alanda ve Türkiye’de yapılan insani güvenlik çalışmaları analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmanın temel sorunsalı insani güvenlik çalışmalarının hangi yaklaşımlar etrafında, hangi konularda, hangi bölgeler üzerine yoğunlaştığının saptanması ve insani güvenlik çalışmalarındaki mevcut durumun ortaya konulmasıdır. Ayrıca uluslararası alanda yapılan insani güvenlik çalışmaları ile Türkiye’de gerçekleştirilen insani güvenlik çalışmalarının karşılaştırılması yoluyla Türkiye’de gerçekleştirilen insani güvenlik çalışmalarındaki eksikliğin ortaya konulmasıdır.

Bu bağlamda İngilizce literatürde “Human Security” ve Türkçe literatürde “İnsani Güvenlik”, “İnsan Güvenliği” ve “Birey Güvenliği” başlıkları taşıyan akademik çalışmalar meta analiz tekniği ile taranmıştır. Ulaşılan akademik çalışmalar bibliyometrik analiz yöntemiyle tarihsel olarak tasnif edilmiş ve niteliksel olarak sınıflandırılmıştır. Çalışmada tarihsel ve betimsel analiz tekniğinden yararlanılarak nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır.

Gerçekleştirilen analizler sonucunda hem İngilizce literatürde hem Türkçe literatürde yapılan insani güvenlik çalışmalarında olay analizi çalışmalarının daha ağırlıklı olduğu, ulaşılan olay analizi çalışmalarında dar okul perspektifine daha sık rastlanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte insani güvenlik konusunda gerçekleştirilen akademik araştırmalar, çoğunlukla insani güvenlik krizlerinin yaşandığı ülkeler ve bölgeler üzerine gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Türkiye’de insani güvenlik yaklaşımı konusunda bir uzmanlaşmanın ya da kurumsallaşmanın olmadığı tespit edilmiştir. İnsani güvenlik yaklaşımında bir kurumsallaşma oluşmasının ve İnsani güvenlik perspektifinin bir dış politika misyonu haline dönüşmesinin muhtemel faydalarına değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik, Güvenlik Çalışmaları, İnsani Güvenlik, Eleştirel Güvenlik, Konstrüktivist Güvenlik, İnsani Güvenlik Çalışmaları

**DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE AND
INTERNATIONAL RELATIONS
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
KAHRAMANMARAS SUTCU IMAM UNIVERSITY**

ABSTRACT

MA THESIS

**QUALITATIVE ANALYSIS OF HUMAN SECURITY
STUDIES IN TURKEY AND IN THE INTERNATIONAL
AREA FROM A HISTORICAL PERSPECTIVE**

Fatih TEKİN

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Fikret BİRDİŞLİ

Year : .2019 , Pages: 68+IX

**Jury : Assoc. Prof. Dr. Fikret BİRDİŞLİ (Chairperson)
: Prof. Dr. Toğrul İSMAYİL (Member)
: Prof. Dr. Ahmet KARADAĞ (Member)**

Security Studies that emerged within the International Relations discipline, emerged and developed in the aftermath of the Second World War under the influence of realist perspective with a state-centred approach. Initial objections to the state-centric approaches regarding security began to increase in 1970s with the effect of critical approaches, as a result of economic and environmental agendas gaining importance. Later, these objections further strengthened in the 1990s by increasing concerns about identity issues and trans-national crime.

In this context, the concept of human security was officially defined with the United Nations Human Development Report in 1994. The concept of Human Security is one of the most crucial concepts which emerged in the post-Cold War security studies. Human security concept, about which a good deal of research has been done since 1994, has started to become an important area of research in the security studies.

In this graduate thesis, it was tried to analyze human security studies which were conducted in the international area as well as in Turkey. The main problematique of this study is to determine on which approaches, subjects and regions human security studies are focused and to demonstrate the current situation in the security studies. Besides, it was aimed to reveal the lack in human security studies in Turkey by comparison of human security studies conducted in the international area with human security studies realized in Turkey.

In this context, academic studies with the headlines of “Human Security” in the English literature and the headlines of “İnsani Güvenlik”, “İnsan Güvenliği”

and “Birey Güvenliği” in the Turkish literature were scanned by meta-analysis technique. The academic studies which were reached, were historically classified by bibliometric analysis method and qualitatively categorized. In the study, qualitative research methods were used by using historical and descriptive analysis techniques.

As a result of the analyses carried out, it was found that in the English literature as well as in Turkish literature, case studies are more prevalent in the human security studies and it was concluded that narrow school perspective is more common in the case studies. However academic researches on human security were carried out mostly on countries and regions where human security crises are experienced. In addition, it was found that specialization or institutionalization is not present in Turkey in regard to the human security approach. Possible benefits of the establishment of an institutionalization and transformation of the human security perspective to a foreign policy mission were addressed in the study.

Key Words: Security, Security Studies, Human Security, Critical Security, Constructivist Security, Human Security Studies

ÖN SÖZ

Bu yüksek lisans tez çalışmasında, uluslararası alanda ve Türkiye’de yapılan insani güvenlik çalışmaları analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmanın temel sorunsalı insani güvenlik çalışmalarının hangi yaklaşımlar etrafında, hangi konularda, hangi bölgeler üzerine yoğunlaştığının saptanması ve insani güvenlik çalışmalarındaki mevcut durumun ortaya konulmasıdır. Ayrıca uluslararası alanda yapılan insani güvenlik çalışmaları ile Türkiye’de gerçekleştirilen insani güvenlik çalışmalarının karşılaştırılması yoluyla Türkiye’de gerçekleştirilen insani güvenlik çalışmalarındaki eksikliğin ortaya konulmasıdır.

Gerçekleştirilen literatür taraması sonucunda insani güvenlik çalışmalarını niteliksel olarak tasnif eden ve kümülatif birikim alanlarını saptayan bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu bağlamda bu alanda çalışma yapacak olan araştırmacılara referans olması umulmaktadır.

Yüksek lisans öğrenimim boyunca bilgisine, birikime, desteğine başvurduğum ve beni büyük bir sabırla dinleyerek eleştirileri ve yönlendirmeleriyle katkıda bulunan değerli danışman hocam Doç. Dr. Fikret BİRDİŞLİ’ye teşekkürü bir borç bilirim. Akademisyen olma yolunda biz öğrencilerini bir kandil gibi aydınlatan ve akademik hayatımda bir çıraklık eseri mesabesinde olan bu yüksek lisans tezinin ortaya çıkmasında yardımını bir an olsun esirgemeyen değerli danışmanıma minnettarım.

Yüksek lisans öğrenimim boyunca büyük bir ilgiyle ve muhabbetle derslerine katıldığım saygı değer hocam Doktor Öğretim Üyesi Osman AĞIR’a ve her anlamda desteğini ve samimiyetini esirgemeyen kıymetli dostum ve ağabeyim Ar. Gör. Sait Nuri EM’e teşekkür ederim.

Yüksek lisans öğrenimimde her biriyle tanışmaktan bahtiyar olduğum kıymetli *Sapientia Ipsa Libertas (Bilgeliliğin Kendisi Özgürlüktür)* arkadaş grubunun değerli üyeleri Ali ATILGAN, Emre Baran PAK, Yunus AYDOĞDU, Emrullah KAÇMAZ, Aynur BAŞURGAN, Merve ÇARKIT, Aslı Meryem ÇİLOĞLU, Gül DEMİR, Muhammet ATAWULLA ve Yusuf Zakir BASKIN’a teşekkür ederim.

Her daim arkamda olan ve sarsılmaz iki dağ olarak bildiğim ağabeyim Ömer Faruk TEKİN’e ve eniştem Ahmet ÇANAKÇIMAKSUTOĞLU’na teşekkür ederim. Beni bu dünyaya getiren ve yetiştiren en büyük destekçime, kıymetlime, ANNEME sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Fatih TEKİN
Kahramanmaraş/ Şubat-2019

Türkiye’de Ve Uluslararası Alanda Yapılan İnsani Güvenlik Çalışmalarının Tarihsel Perspektiften Nitel Analizi

Fatih TEKİN

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT.....	III
ÖN SÖZ	V
İÇİNDEKİLER	VI
TABLOLAR LİSTESİ.....	VII
ŞEKİLLER LİSTESİ	VIII
GRAFİK LİSTESİ	IX
1. GİRİŞ	1
2. KONU İLE İLGİLİ ÖNCEKİ ARAŞTIRMALAR	3
3. ULUSLARARASI GÜVENLİK ÇALIŞMALARI VE GÜVENLİK ÇALIŞMALARININ KURAMSAL ALT YAPISI	7
3.1. Temel Referans Nesnesine Göre Yaklaşımlar	9
3.1.1. Devlet merkezli Güvenlik Yaklaşımı	9
3.1.2. İnsan Merkezli Güvenlik Yaklaşımı	10
3.2. Güvenlik Çalışmalarında Kuramsal Yaklaşımlar	11
3.2.1. Realist Güvenlik Çalışmaları	13
3.2.2. Eleştirel Güvenlik Çalışmaları	17
3.2.3. Konstrüktivist (Sosyal İnşacı) Güvenlik Çalışmaları	22
4. SOĞUK SAVAŞ SONRASI YENİ BİR ÇALIŞMA ALANI: İNSANİ GÜVENLİK YAKLAŞIMI	27
4.1. İnsani Güvenlik Kavramı’nın Ortaya Çıkışı ve Evrimi	28
4.2. İnsani Güvenlik Çalışmalarında Merkezileşme ve Kurumsallaşma	32
4.2.1. İnsani Güvenlik Çalışmalarına Odaklanmış Düşünce Kuruluşları	32
4.2.2. İnsani Güvenlik Konusunda Merkez Ülkeler: Kanada ve Japonya	34
4.3. BM Yaklaşımına Göre İnsani Güvenlik Tipolojisi.....	36
4.3.1. Ekonomik Güvenlik	37
4.3.2. Gıda Güvenliği	38
4.3.3. Sağlık Güvenliği	39
4.3.4. Çevresel Güvenlik	39
4.3.5. Kişisel Güvenlik	40
4.3.6. Toplumsal Güvenlik	40
4.3.7. Siyasal Güvenlik	41
5. İNSANİ GÜVENLİK ÇALIŞMALARININ NİTEL ANALİZİ	42
5.1. Araştırmanın Yöntemi ve Sınırlılıkları	42
5.2. Uluslararası Alanda Yapılan İnsani Güvenlik Çalışmaları ve Nitel Analizi	43
5.3. Türkiye’de Yapılan İnsani Güvenlik Çalışmaları ve Nitel Analizi	55
6. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	60
KAYNAKLAR	63
ÖZGEÇMİŞ	
EKLER	

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo

Sayfa No

Tablo 4.1. Ulusal Güvenlik ve İnsani Güvenlik Kavramları	27
--	----

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil

Sayfa No

Şekil 3.1. Güvenlik Çalışmalarının Sınıflandırılması.....	13
Şekil 4.1. 1994 BM İnsani Kalkınma Raporu'na göre İnsani Güvenlik Kategorileri	37

GRAFİK LİSTESİ

<u>Grafik</u>	<u>Sayfa No</u>
Grafik 5.1. İnsani Güvenlik Konusunda İngilizce Literatürde Yayınlanmış Makalelerin Tarihsel Grafiği.....	43
Grafik 5.2. İnsani Güvenlik Konusunda İngilizce Literatürde Yayınlanan Makalelerin Oransal Dağılımı.....	44
Grafik 5.3. İnsani Güvenlik Konusunda İngilizce Literatürdeki Makalelerin Çizgisel Grafiği.....	44
Grafik 5.4. İngilizce Literatürde İnsani Güvenlik Konusundaki Olay Analizi Yapan Makalelerin Konularına Göre Dağılımı	45
Grafik 5.5. İngilizce Literatürde İnsani Güvenlik Konusunda Olay Analizi Yapan Makalelerin Bölgelere Göre Dağılımı	46
Grafik 5.6. Asya Kıtası İle İlgili Olay Analizi Çalışmalarının Konularına Göre Dağılımı	47
Grafik 5.7. Afrika Kıtası İle İlgili Olay Analizi Çalışmalarının Konularına Göre Dağılımı	48
Grafik 5.8. Avrupa Kıtası İle İlgili Olay Analizi Çalışmalarının Konularına Göre Dağılımı	48
Grafik 5.9. Kuzey Amerika Kıtası İle İlgili Olay Analizi Çalışmalarının Konularına Göre Dağılımı	49
Grafik 5.10. Güney Amerika Kıtası İle İlgili Olay Analizi Çalışmalarının Konularına Göre Dağılımı	50
Grafik 5.11. Okyanusya Kıtası ile ilgili Olay Analizi Çalışmalarının Konularına Göre Dağılımı	50
Grafik 5.12. İnsani Güvenlik Konusunda En Çok Makale Yayınlayan Dergiler	51
Grafik 5.13. İnsani Güvenlik Konusunda İngilizce Literatürdeki Kitapların Tarihsel Grafiği.....	52
Grafik 5.14. İnsani Güvenlik Konusunda İngilizce Literatürdeki Kitapların Oransal Dağılımı	52
Grafik 5.15. İnsani Güvenlik Konusunda İngilizce Literatürdeki Kitapların Çizgisel Grafiği.....	53
Grafik 5.16. İngilizce Literatürde İnsani Güvenlik Konusunda Olay Analizi Yapan Kitapların Konularına Göre Dağılımı	53
Grafik 5.17. İngilizce Literatürde İnsani Güvenlik Konusunda Olay Analizi Yapan Kitapların Bölgelere Göre Dağılımı.....	54
Grafik 5.18. İngilizce Literatürde İnsani Güvenlik Konusundaki Kitapların Yayınlandığı Ülkeler.....	55
Grafik 5.19. Türkiye'de İnsani Güvenlik Konusunda Yayınlanmış Akademik Çalışmaların Tarihsel Grafiği	56
Grafik 5.20. Türkiye'de Yayınlanmış İnsani Güvenlik Çalışmalarının Türlerine Göre Tarihsel Grafiği.....	56
Grafik 5.21. Türkiye'de Yapılan İnsani Güvenlik Çalışmalarının Türlerine Göre Grafiği.....	57
Grafik 6.1. İnsani Güvenlik Çalışmalarının Türlerine Göre Grafiği	61
Grafik 5.23. Türkiye'de İnsani Güvenlik Konusunda Yapılmış Çalışmaların Konularına Göre Dağılımı	58
Grafik 5.24. Türkiye'de Yapılan Olay Analizi Çalışmalarının Bölgelere Göre Dağılımı	59
Grafik 5.22. İnsani Güvenlik Konusunda Türkiye'de Yayınlanmış Akademik Çalışmaların Oransal Dağılımı	57

1. GİRİŞ

İnsani güvenlik kavramı, Soğuk Savaş'ın akabinde güvenlik çalışmalarında ortaya çıkan en önemli kavramlardan biridir. Hakkında pek çok kavramsal açıklama ve kuramlar geliştirilmesine rağmen insani güvenlik kavramının sınırları konusunda hala belirsizlik olduğu söylenebilir. Bu belirsizlik insani güvenlik taraftarları arasında farklı perspektiflerin gelişmesine yol açmıştır. Ayrıca güvenlik kavramının derinleşme ve genişlemesinin kavramın muhtevasını bozacağını iddia edenlerce de eleştirilmiştir.

İkinci Dünya Savaşı'nın akabinde Uluslararası İlişkiler disiplini altında ortaya çıkan güvenlik çalışmaları, devlet merkezli bir yaklaşım etrafında realist kuramın etkisinde şekillenmiş ve gelişmiştir. Güvenlik çalışmalarını şekillendiren bu anlayış, güvenliğin referans nesnesini uluslararası anarşik ortamda devlet olarak görmüş, dolayısıyla tehdit algılamalarını da devlete göre belirlemiştir (Ovalı, 2006: 4-5). Güvenliğe insan odaklı perspektifler, eleştirel yaklaşımlarla birlikte güvenlik çalışmalarında 1970'lerden itibaren ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu bağlamda devlet merkezli güvenlik anlayışına yönelik ilk tepkiler uluslararası ilişkiler disiplini içinde ekonomik ve çevresel gündemlerin öne çıkmasıyla başlamıştır. Daha sonra bu tepkiler, 1990'larda kimlik sorunları ve ulus-ötesi suçlarla ilgili kaygıların artmasıyla güçlenmiştir. Güvenlik çalışmalarının realist yaklaşımın önermeleri etrafında şekillenmesine ve bu alanla sınırlandırılmasına yönelik itirazlar güç kazanmıştır (Buzan vd., 1998:2).

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte neyin veya kimin güvenliği nasıl sağlanacak soruları güvenlik konusunun yeniden ele alınmasına neden olmuştur (Collins, 2017: 1-2). Bu bağlamda, güvenlik kavramının tarifi, kapsamı ve referans nesnesi yeniden düşünölmeye ve tanımlanmaya başlanmıştır. Klasik uluslararası ilişkiler teorilerinin güvenlik konusundaki yaklaşımına ilaveten, 1990'lı yıllarlarda gelişim gösteren alternatif açıklamalar ve yaklaşımlar, ulusal ve uluslararası güvenlik konusundaki anlayışlarda köklü değışikliklere yol açmaktadır (Bakan, 2007: 35).

Bu bağlamda 1994 yılında yayınlanan Birleşmiş Milletler İnsani Kalkınma Raporu'nda tanımlanan insani güvenlik kavramı, eleştirel ve konstrüktivist yaklaşımlar tarafından benimsenmiş ve güvenlik konusunda yeni bir çalışma alanı haline gelmeye başlamıştır.

Güvenlik çalışmaları içinde yeni bir çalışma alanı olarak güçlenen insani güvenlik yaklaşımı hakkında uluslararası literatürde pek çok çalışma yapılmıştır. Özellikle devlet tarafından bireylere uygulanan şiddet konusu, insan hakları sorunları, sınır aşan göç konusu ve çevresel bozulmaların bireyler üzerindeki etkisi konuları yaklaşım içinde en çok öne çıkan konulardır. Ancak insani güvenlik konusundaki tüm çalışmaları tarayıp inceleme imkânına sahip olunamadığından bu tez çalışmasında yalnızca İngilizce literatürdeki "human security" başlığı taşıyan çalışmalar ele alınmıştır.

Uluslararası alanda insani güvenlik odaklı çok sayıda düşünce kuruluşu, akademik dergiler ve enstitüler bulunmaktadır. Uluslararası alanda insani güvenlik konusunda bir uzmanlaşma oluşmuş, birçok perspektif şekillenmiş ve insani güvenlik krizleri yaşanan bölgeler konusunda pek çok akademik araştırma yapılmıştır. Bununla beraber Kanada ve Japonya ülkeleri insani güvenlik yaklaşımını bir dış politika misyonu haline getirmiş ve bu yolla uluslararası imajına katkı sağlamıştır.

Türkiye'de ise insani güvenlik yaklaşımı konusundaki akademik çalışmalar yeni yeni başlamış ve çok az sayıda akademik çalışma bulunmaktadır. Anlaşılabacağı üzere insani güvenlik yaklaşımı konusunda bir uzmanlaşma oluşmamıştır. Ayrıca Türkiye'de

insani güvenlik konusunda bir kurumsallaşmaya gidilmediği görülmektedir. Türkiye’de insani güvenlik odaklı akademik dergiler, enstitüler ya da düşünce kuruluşları bulunmamaktadır.

Bu tez çalışmasının temel amacı, insani güvenlik konusunda yapılmış çalışmaların tasnifi ve analizi aracılığıyla gelecekte yapılacak çalışmalar için bir projeksiyon oluşturmaktır. Böylece insani güvenlik konusunda gerçekleştirilen çalışmaların odaklandığı çalışma türleri, konuları ve bölgeleri sınıflandırılmıştır. Bu araştırmanın temel motivasyonu ise yeni bir güvenlik anlayışı olarak güçlenen insani güvenlik yaklaşımı hakkında gerçekleştirilen Türkçe ve İngilizce literatürdeki çalışmaların mevcut durumunun ortaya konulması ve bu akademik çalışmaların kümülatif birikim alanlarının saptanmasıdır.

Uluslararası alanda ve Türkiye’de gerçekleştirilen insani güvenlik çalışmalarının mevcut durumunu ortaya koymayı hedefleyen bu tez çalışmasının dört hipotezi bulunmaktadır;

- a) İnsani güvenlik konusunda İngilizce literatürde gerçekleştirilen çalışmalar, genelde insani güvenlik krizlerinin yaşandığı ülkeler ve bölgeler üzerine gerçekleştirilmiştir.
- b) İnsani güvenlik konusunda İngilizce literatürde gerçekleştirilen akademik çalışmalar genelde, batı ülkelerinde bulunan dergilerde ve yayınevlerinde yayınlanmıştır.
- c) İnsani güvenlik konusunda İngilizce ve Türkçe literatürde yapılan çalışmalarda devlet ve toplum tarafından bireylere uygulanan baskı ve şiddet konularının ağırlıklı olduğu söylenebilir.
- d) Türkiye’de insani güvenlik yaklaşımına yönelik ilgi çok düşük seviyededir ve bu konuda bir uzmanlaşma oluşmamıştır.

Bu çalışmada Türkiye’deki akademik çalışmaların eksik kaldığı noktalar belirlenmeye çalışılmıştır. Türkiye’de insani güvenlik yaklaşımı konusunda akademik çalışmaların artırılmasıyla bir uzmanlaşma ve kurumsallaşma oluşması için nelerin yapılması gerektiği konusunda bir öneriler seti oluşturulmuştur. Bununla birlikte Kanada ve Japonya’da olduğu gibi Türkiye’de de insani güvenlik yaklaşımı bir dış politika misyonu haline getirilirse bunun Türk Dış Politikası’na nasıl katkılar sunabileceğine değinilmiştir. Bu bağlamda Türkiye’nin insani güvenlik yaklaşımını bir dış politika misyonu haline getirebilmesi için tarihi referanslarının neler olduğuna kısaca değinilmiştir.

Bu tez çalışması kapsamında gerçekleştirilen literatür taramasında, insani güvenlik çalışmalarını bibliyometrik analiz yöntemiyle ve tarihsel bir perspektiften müstakil olarak analiz eden bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu bakımdan bu yüksek lisans tezi özgün bir çalışma niteliğindedir.

Bu tez çalışmasında 729’u İngilizce 31’i Türkçe olmak üzere 760 akademik çalışmaya ulaşılmış ve bu ulaşılan çalışmalar; insani güvenlik yaklaşımlarına, konularına, bölgelerine ve türlerine göre tarihsel bir perspektifle analiz edilmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır.

2. KONU İLE İLGİLİ ÖNCEKİ ARAŞTIRMALAR

Bu tez çalışmasının odak noktasını, Türkiye’de ve uluslararası alanda yapılmış Türkçe ve İngilizce literatürdeki “Human Security”, “İnsani Güvenlik”, “İnsan Güvenliği” ve “Bireysel Güvenlik” başlıklarını taşıyan akademik çalışmaların incelenmesi oluşturmaktadır. Zaman ve fiziki imkânlar nispetinde bu çalışma, İngilizce ve Türkçe literatürde yukarıda anılan başlıkları taşıyan çalışmalarla sınırlandırılmıştır. Akademik açıdan İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra başlayan Güvenlik Çalışmaları uzunca bir süre realist perspektifin etkisinde kalmıştır. Soğuk Savaş sonrasında güvenliğin referans nesnesinde yaşanan dönüşümle birlikte, Eleştirel Güvenlik yaklaşımının güçlenmesi ve Birleşmiş Milletler’in 1994 yılında İnsani Kalkınma Raporu’nun yayınlamasıyla *İnsani Güvenlik (Human Security)* kavramı tanımlanmış ve Güvenlik Çalışmaları içinde İnsani Güvenlik Çalışmaları önem kazanmaya başlamıştır. Güvenlik Çalışmaları içinde yeni bir çalışma alanı olarak sayılabilen İnsani Güvenlik Çalışmalarının kümülatif birikim alanlarının saptanmasının, İnsani Güvenlik konusundaki perspektiflerin incelenmesinin ve yapılan çalışmaların niteliksel olarak sınıflandırılmasının gelecekte bu konularda çalışacak araştırmacılara kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca Türkiye’de yapılan İnsani Güvenlik çalışmalarının uluslararası alanda yapılan insani güvenlik çalışmalarına nazaran kuramsal açıdan veya yöntem açısından zayıf kaldığı alanların belirlenmesi ayrıca önem arz etmektedir.

Gerçekleştirilen literatür taraması sonucunda erişilebilen kaynaklar dahilinde İnsani Güvenlik konusundaki çalışmaları sınıflandıran bir akademik çalışmaya ulaşılamamıştır. Ancak İnsani Güvenlik konusundaki çalışma alanını farklı açılardan tanımlayan çalışmalar mevcuttur. Sorpong Poeu 2014 yılında “*Human Security Studies: Theories, Methods and Themes*” isimli bir kitap yayınlamıştır. İnsani Güvenlik kavramını farklı kuramsal ve metodolojik perspektiflerden inceleyen Poeu, küresel müdahalenin farklı temalarına ışık tutmaya çalışmaktadır. İnsani güvenlik kavramının geniş şemsiyesi altında en az insan merkezli olan politik realizmden en çok insan merkezli olan radikal perspektiflere kadar uzanan farklı okulları sınıflandırmıştır. Poeu’nun, İnsani Güvenlik ile ilgili sınıflandırmasında realizme de yer vermesi eleştirilere sebep olmuştur. Ancak Poeu, realistleri homojen bir teorisyenler grubu olarak görmemektedir. Bununla birlikte Poeu, realizmin insani güvenlik konusundaki en sınırlı teori olduğuna özellikle vurgu yapmaktadır. Poeu, realist teoriyi sadece diğer teorilerle karşılaştırmak için kullanmaktadır. Poeu’nun çalışması, insani güvenlik çalışmalarını analiz etmekten ziyade insani güvenlik çalışmalarının hangi perspektif ve teoriler üzerinde yapıldığını analiz etmekte ve kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır.

Bu tez çalışmasının yöntemiyle benzerlik taşıyan çeşitli güvenlik çalışmaları mevcuttur. İlk olarak 2010 yılında Ortadoğu Etütleri Dergisi’nde Nil ŞATANA ve Burak Bilgehan ÖZPEK’in “*A.B.D ve Türkiye’de Geçmişten Günümüze Güvenlik Çalışmaları*” isimli çalışması incelenmiştir. ŞATANA ve ÖZPEK’in çalışmasının amacı, Türkiye’de akademik alanda yapılan güvenlik çalışmalarının geldiği noktanın kuramsal açıdan analizini yapmaktır. ABD’de ve Türkiye’de gerçekleştirilen güvenlik çalışmaları kuramsal açıdan ve konuları bakımından incelenerek karşılaştırılmıştır. “*A.B.D ve Türkiye’de Geçmişten Günümüze Güvenlik Çalışmaları*” isimli çalışmada, Türkiye’deki ve ABD’deki güvenlik çalışmalarının odaklandığı alanlar tarihsel perspektiften karşılaştırmalı olarak ele alınmaya çalışılmıştır.

ŞATANA ve ÖZPEK’in çalışmasının bulgularına göre, ABD’de güvenlik konusundaki akademik yayınlarda teorik çalışmalar çok yaygındır ve güvenlik alanında yapılan çalışmalar keskin çizgilerle ayrılmaktadır. Türkiye’de ise teorik çalışmalar daha

geri planda kalırken bölge ve alan çalışmaları daha yoğundur. Ancak ŞATANA ve ÖZPEK'in çalışmasında, son yıllarda Türkiye'de de teorik çalışmaların sayısında bir artış olduğuna ve bu artışla beraber Türkiye'de güvenlik alanındaki akademik çalışmaların dünyadaki akademik çalışmaların seviyesine doğru seyrettiğine değinilmiştir.

ŞATANA ve ÖZPEK'in çalışmasında üzerinde durulan bir diğer konu da ABD ve Türkiye'deki güvenlik çalışmaları arasında benzerlikler olmakla birlikte Türkiye'de eleştirel güvenlik çalışmalarına daha sık rastlanıldığıdır. ŞATANA ve ÖZPEK'in çalışmasına göre, her iki ülkede de güvenlik konusundaki akademik çalışmalarda (neo) realist, (neo) liberal ve inşacı yaklaşımlar görülmekteyken eleştirel çalışmalar ABD'de daha kısıtlı bir etkiye sahiptir. ŞATANA ve ÖZPEK'e göre, Türkiye'de eleştirel çalışmaların daha çok ilgi görmesinin sebebi, güvenlik alanında çalışan akademisyenlerin genellikle Avrupa'da eğitim görmeleri ve Ole Waever, Andrew Linklater ve Ken Booth gibi eleştirel yaklaşımın önemli isimlerini takip etmelerinden kaynaklanmaktadır.

Güvenlik Çalışmaları hakkında nitel analiz içeren diğer bir çalışma ise Engin AVCI ve Cenker Korhan DEMİR'in *"Terörizm Çalışmaları: Türkiye'deki Araştırmalara İlişkin Betimsel Bir Analiz"* başlıklı makalesidir. Bu makale 2017 yılında Güvenlik Stratejileri Dergisi'nde yayımlanmıştır. AVCI ve DEMİR'in makalesinin temel amacı, Türkiye'de terörizm konusunda yapılan çalışmaları içerik, kapsam ve yöntem açısından inceleyerek mevcut durumu ortaya koymaktır. Nicel ve Nitel tekniklerin kullanıldığı makalenin evrenini, Terörizm konusunda Türkiye'de yayımlanan lisansüstü tezler ve akademik makaleler oluşturmaktadır. AVCI ve DEMİR'in çalışmasında, 1985-2016 yılları arasında yayınlanan 508 yüksek lisans tezi ve 92 doktora tezi olmak üzere 600 lisansüstü tez incelenmeye çalışılmıştır. AVCI ve DEMİR'in çalışmasına göre, sadece 52 tez çalışması 11 Eylül 2001 tarihinden önce yapılmıştır ve tezlerin %92'si 11 Eylül 2001 Saldırısı'ndan sonra gerçekleştirilmiştir. Aynı şekilde akademik makaleler de 11 Eylül 2001 sonrası süreçte yükselişe geçmektedir. *"Terörizm Çalışmaları: Türkiye'deki Araştırmalara İlişkin Betimsel Bir Analiz"* isimli çalışmada, terörizm konusundaki akademik çalışmaların hangi enstitülerde yapıldığı ve çalışmaların hangi dergilerde yayımlandığı ayrı ayrı grafiklendirilmiş ve bu akademik çalışmalar tematik konu başlıklarına göre sınıflandırılmıştır.

AVCI ve DEMİR'e göre, uluslararası alanda yapılan terörizm çalışmaları kendine has kavram ve teoriler oluşturmaya ve akademik derinlik kazanmaya başlamışsa da Türkiye'de yapılan terörizm çalışmalarının henüz bu olgunluğa ulaştığını söylemek zordur. Yazarlara göre bunun sebeplerinden biri, alanın çok disiplinli yapısı sebebiyle diğer disiplinlerin perspektiflerinin, kavramlarının ve kuramlarının kullanılmasıdır. Dolayısıyla bu alan, henüz kendi yazarlarına, araştırmacılarına sahip olma konusunda eksik kalmıştır. AVCI ve DEMİR'in makalesinde belirtildiğine göre, terörizm konusunda yayın yapan araştırmacıların çoğunluğu yalnızca bir akademik çalışma yapmıştır. Böylece terörizm çalışmalarında oluşan kuramsal birikimin ve terminolojinin Türkiye'de yapılan akademik çalışmalara yansımadağı belirtilmektedir. Ayrıca AVCI ve DEMİR, terörizm çalışmalarının bir sorununu da sosyal bilimlerin çok fazla değer yüklü olmasına atfetmektedir. Yazarlar, terörizm gibi hassas konularda akademisyenlerin tereddüt gösterdiğini iddia etmektedir. Makalede ulaşılan bir diğer sonuç da Türkiye'de terörizm çalışmalarının bilimsel araştırma yöntemleri bakımından kusurlu olduğu yönündedir. Yazarlar bu sorunun temel nedenini araştırmacıların genellikle ikincil verilere ve literatür taramasına dayalı olarak araştırma yapmalarına

bağlamaktadır. Dolayısıyla bilimsel bilgi üretmek yerine hali hazırda çalışılan konular tekrar edilmektedir. Yazarlar, Türkiye’de yapılan terörizm çalışmalarının bilimsel araştırma yöntemleri açısından kusurlu olmasının sebeplerinden birini de terörizm çalışmalarının ağırlıklı olarak uluslararası ilişkiler, kamu yönetimi, siyaset bilimi ve hukuk alanlarında yapılmasına ve bu alanlarda araştırma yapan akademisyenlerin genelde nicel yöntemlerden faydalanmamasına bağlamaktadır.

AVCI ve DEMİR, makalenin sonunda bu sorunların aşılması için bazı önerilerde bulunmaktadır. Sunulan önerilerden biri, sahada görevli olan uygulamacılarla farklı disiplinlerde çalışan akademisyenlerin ortak bir takım araştırmalar yapmasının bu sorunları aşma noktasında iyi bir başlangıç olabileceği yönündedir. Bir diğer öneride ise, araştırma merkezleri ve akademinin işbirliği ile kapsamlı ve güvenilir bir veri tabanı oluşturulabileceğine ve bunun kritik katkılar sunacağına değinilmektedir. Böylece terörizm konusuna yönelik ilginin artacağı ve terörizm konusunda yayın yapan akademik dergilerin ortaya çıkabileceği iddia edilmektedir.

Güvenlik çalışmaları alanında yapılan ve bu tez çalışması ile yöntem açısından en çok benzeşen çalışma Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde Yusuf Zakir BASKIN tarafından 2018 yılında yapılan “*Türkiye’de Güvenlik Çalışmalarının Tarihsel Perspektiften Nitel Analizi*” isimli tez çalışmasıdır. Güvenlik konusunda Türkiye’deki akademik yazını inceleyen bu tez çalışmasında; lisansüstü tezler, akademik makaleler ve kitaplar taranarak çalışmaların yoğunlaştığı ve zayıf kaldığı alanları tespit etmek amaçlanmıştır. Güvenlikle ilgili Türkiye’de yazılan lisansüstü tezleri, akademik makaleleri ve kitapları inceleyen bu çalışma 1990-2016 yılları arasında yayınlanan çalışmalarla sınırlandırılmıştır.

BASKIN’ın çalışmasında 183 yüksek lisans tezi, 45 doktora tezi, 118 akademik makale ve 39 kitabın nitel analizi yapılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmalar analiz düzeyleri bakımından, anahtar kavramlar üzerinden, teorik sınıflandırma bakımından ve lokasyon bakımından sınıflandırılmıştır. Baskın’ın yüksek lisans tezinde, Türkiye’de yapılan güvenlik çalışmalarının hangi teorik açılarla, hangi konu başlıklarıyla ve nerelerde yapıldığına odaklanıldığı görülmektedir.

BASKIN’ın yüksek lisans tezi, Türkiye’de güvenlik konusunun 1980’li yıllarda başladığını ve 2000’li yıllarda bu alana olan ilginin arttığını iddia etmektedir. Türkiye’deki çalışmalarda teorik çalışmaların ağırlıkta olduğunu iddia eden BASKIN, güvenlik konusunda insani güvenlik ve feminist güvenlik konularının en az çalışılan konular olduğunu belirtmektedir. BASKIN’ın tezinde Türkiye’de güvenlik alanında yayımlanan kitapların büyük bir çoğunluğunun derleme kitaplar olduğuna değinilmektedir.

Türkiye’de yayımlanan akademik çalışmaları tarihsel bir perspektiften inceleyen BASKIN, Türkiye’de yapılan güvenlik çalışmalarında 2000’li yıllara kadar realist perspektifin hâkim olduğunu ancak 2000’li yıllardan sonra eleştirel güvenlik çalışmalarının ve konstrüktivist güvenlik çalışmalarının sayısında artış olduğunu belirtmektedir.

Çalışmanın bulgularından hareketle Türkiye’de güvenlik çalışmalarının zayıf kaldığını ve geliştirilmesi gerektiğini iddia eden BASKIN, Türkiye’de güvenlik çalışmalarının gelişmesi için bir takım paket önerilerde bulunmaktadır. Bu öneriler: Güvenlik alanındaki araştırmacıları desteklemek, akademiye güvenlik ile ilgili ders sayılarının artırmak, eleştirel ve konstrüktivist konulara yönelmek ve son olarak Türkiye’deki çalışmaların Avrupa’daki güvenlik ekollerinin bir yansıması olması hasebiyle güvenlik konusuna ilgi duyan akademisyenlerin özgün perspektifler geliştirmeye yönelmesini sağlamaktır.

Görüldüğü üzere güvenlik çalışmaları alanındaki akademik yayınları tasnif eden ve değerlendiren çalışmalar mevcuttur. Ancak insani güvenlik konusunda yapılan çalışmalara ilişkin bir nitel analiz çalışmasına gerçekleştirilen literatür taraması sonucu erişilen kaynaklar dahilinde ulaşılamamıştır. Bu tez çalışmasıyla insani güvenlik çalışma alanında yapılan akademik yayınlar nitel açıdan analiz edilmeye çalışılmış ve güvenlik alanında daha önce yapılan nitel analiz çalışmaları bu tez çalışması için bir projeksiyon ve ilham kaynağı oluşturmuştur.

3. ULUSLARARASI GÜVENLİK ÇALIŞMALARI VE GÜVENLİK ÇALIŞMALARININ KURAMSAL ALT YAPISI

Güvenlik, insanın hayata gelişinden başlayarak hayatı boyunca her türlü bireysel ve sosyal aşamada yüz yüze geldiği bir olgudur. Böyle düşünüldüğünde güvenlik hayatı bir zaruriyet olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir birey açısından güvenlik, bireysel ve sosyal hayatın her alanındaki endişeler bütünüdür ifade eder (Dedeoğlu, 2014: 27). Güvenlik, genellikle bireylerin korkularından uzak bir şekilde hayatlarını sürdürmesi ve güvende olma durumu olarak tarif edilir (Terriff vd., 1999; Akt: Açıkmeşe, 2014: 241). Siyasette derin ve kalıcı bir politika olarak görülen güvenlik, zararlı bir durum ya da olay karşısında güvende olma durumudur. Bu sebeple tehdit, sindirme ve şiddetten korunmuş olmayı ifade eder (Heywood, 2016: 114). Güvenlik objektif anlamıyla elde edilmiş değerlere yönelik tehditlerin olmamasını ifade ederken subjektif anlamda da bu değerlere yönelik bir saldırının olmaması durumudur (Wolfers, 1962: 150).

Bir kavram hakkında açıklamalar yapabilmek için öncelikle o kavramın etimolojisine değinmek gerekir. Güvenlik sözcüğü, Türkçede itimat veya inanmak manasını karşılayan güven (küven) kökünden oluşmaktadır. "Küve" veya "küv" sözcükleri iktidar, şans anlamlarında kullanılmıştır. "Küven" sözcüğü 19.yüzyıla kadar böbürlenmek ve büyükmek manalarında da kullanıldığı için menfi bir kavram olarak görülmüştür. Dil devrimiyle beraber -lik ekini almasıyla Türkçede "güvenlik" kelimesi oluşmuştur (Nişanyan, 2009; Akt: Birdişli, 2017: 20).

Güvenlik sözcüğü uluslararası alanda daha çok İngilizce karşılığı olan "security" sözcüğüyle ifade edilmektedir. Latince'de "securus" sözcüğüyle ifade edilmekte, endişeden ve kederden uzak olma manasına gelmektedir (Glare, 2005: 1722).

"Se" (olmaksızın) sözcüğünün "cura" (endişe) sözcüğüyle birleşmesi neticesinde ortaya çıkan "securitas" sözcüğü güvenlik sözcüğünün Latince kökenini oluşturur. Kaygılardan beri olma ve sükûnet anlamı taşımaktadır. Eski Romalılar da "securitas" sözcüğünü tehlikelerden uzak olma ve güvenlik anlamlarında kullanmışlardır. Bir filozof aynı zamanda bir devlet adamı olan Cicero (M.Ö. 106-143), "securitas" kelimesini ilk defa bir eserde kullanan kişidir (Frederik ve Arends, 2009: 5).

Antik Yunan'da güvenlik veya güven içinde olmak manalarını karşılayan farklı sözcükler kullanılmıştır. Antik Yunan tarihçisi Tukidides (M.Ö. 460-400), Atinalıları, kendilerine itaat edenlerin isyan veya intikam tehdidi karşısında mağlubiyeti engellemek için her şeyi yapabilecek insanlar şeklinde betimler. Atinalıların emperyal tutumunun temelini şeref, korku ve çıkar unsurları oluşturur. Bu emperyalist tutumun son safhasında, şeref yerine güvenlik politikanın temel amacı haline gelmiştir. Bu bağlamda mağlubiyetin ve çöküşün engellenmesi manalarını taşıyan güreşmek ve güreşte yenilmemek anlamlarını barındıran "asphaleia" sözcüğü "güvenlik" kavramının karşılığı olarak kullanılmıştır (Frederik ve Arends, 2009: 7). Batı dillerinde asphaleia sözcüğünden gelen kelimeler günümüzde de kullanılmaktadır ki güvence, teminat ve sigorta anlamlarına gelen "assurance" sözcüğü sözlüklerde security sözcüğünün eş anlamlısı olarak verilmektedir (Birdişli, 2017: 20).

Eski Roma siyasi tarihindeyse güvenliğin ihtiva ettiği mana barış, savaşın olmaması durumu olarak anlaşılmış ve Latince barış manasındaki "Pax" sözcüğüyle ifade edilmiştir. Miladi birinci yüzyıldan sonra "Pax Romana" (Roma Barışı) yaratmak için securitas sözcüğünün anahtar bir kavram olduğu görülür (Rostovtzeff, 1926: 53).

Antik Roma'nın sonraki dönemlerinde güvenlik kavramı farklı şekilde tanımlanmıştır. Tertullianus ve Augustinus gibi Hristiyan yazarlar şüphenin zıttı ve inancın teminatı manasına gelen "dubatio" sözcüğünü güvenlik manasında

kullanmışlardır. Hristiyan yazarlarca oluşturulan bu mana 4. ve 7.yüzyıllar arasında oluşan ve bilgi durumunu belirten bilişsel bir sözcüğe yani “certitudo” kelimesine kademeli olarak geçmiştir. Dolayısıyla dini konularda certitudo, securitas’ın yerine geçmiştir. Neticede inancın teminatı anlamında certitudo kullanılırken securitas kelimesi bireyin kendi kurtuluşunun teminatı olarak anlaşılmış, böylece gafleti ve kayıtsızlığı çağrıştıran bir kelime halini almıştır (Frederik ve Arends, 2009: 18-19).

17’nci yüzyılda Hobbes, security sözcüğünü Hristiyanlığın yüklediği olumsuz manadan sıyrarak güvenliği devletin varlık sebebi olarak görmüştür (Frederik ve Arends, 2009: 20). Güvenlik kavramını günümüzdeki hâkim manasına yakın olarak ilk kullanan Thomas Hobbes’tur. Hobbes, güvensizliğin en önemli kaynağını iç savaş olarak görmüş ve bunu önleyebilecek bir Leviathan düşüncesini ortaya koymuştur. Güvenliğin devletle ilişkili bir kavram olarak düşünülmesi realist ekolün güvenlik konusundaki yaklaşımını şekillendirmiş ve güvenlik uluslararası ilişkilere taşınmıştır (Kardaş, 2017: 339).

Güven kelimesi bir duygu ifade etmekten güvenli bir durumu ifade eder. Güven ve güvenlik kavramlarının dikotomisi kaygıdır. Güvensiz bir olay ya da durumun karşısında hissedilen kaygı insanı harekete geçirir. Ancak kaygı rasyonel yollarla giderilmezse daimi güvensizlik duygusuna ve davranış bozukluğuna yol açar. Siyaset bilimindeyse güvensizlik sonrası oluşan kaygı giderilmediğinde sistemin işleyişinde bozulmalar meydana gelir. Siyaset bilimi açısından güvenlik neyin korunacağı sualine verilen yanıtla şekillenir. Güvenlik çalışmalarında bu suallerin yanıtları devlet merkezli veya insan merkezli güvenlik olarak iki ana güvenlik yaklaşımını ortaya çıkarmıştır (Birdişli, 2017: 25-26).

Güvenlik kavramı, genel olarak güvensizlik olasılıklarının giderilmesi halini ifade eder. Güvensizlik olasılıkları riskleri oluşturur. Bu risklerin gerçekleşme ihtimalinin artmasıyla endişe ve korku meydana gelir. Endişe ve korku oluşturan durumlar tehlike arz etmeye başlar. Tehlikeler gerek algılara gerek olgulara dayansın, arttığında ve yakınlaştığında tehdit olarak görülür (Dedeoğlu, 2014: 29). Güvenlik, tehditler ortadan kalktıktan sonra ulaşılabilecek ideal bir durumdur. Tehdit, güvenliğin zıt anlamı değildir lakin güvenliğin anlaşılması hususunda bir dikotomi olarak ihtiyaç duyulan bir kavramdır. Bu sebeple tehdit tanımlanmalıdır ki güvenlik anlaşılabilir. Güvenlik politikalarıyla ilgili olumsuzluklar tehdit olarak anılmaktadır (Birdişli, 2011: 46). Tehdit, birey, toplum veya devletin hayatına ve refahına yönelik potansiyel olarak olumsuz neticelere sebep olabilecek olaylar ya da olgular olarak tanımlanabilir (Krahmann, 2005: 4). Tehditler; dolaylı-doğrudan, ülkesel-bölgesel-küresel, düşük yoğunluklu-hayati, kısa-orta-uzun vadeli, askeri, kültürel, ekonomik gibi çeşitli biçimlerde sınıflandırılabilir (Karabulut, 2015: 12).

Güvenlik konusunda bir diğer önemli kavram da “çıkar”dır. Umumi manasıyla çıkar, muhafaza edilmek istenen şeye katkı ve fayda sağlayan her şey olarak tanımlanabilir. Çıkar kavramı neyin ya da kimin çıkarının korunacağı sorusuna verilen yanıtla ilgili olarak güvenlik çalışmalarının insan merkezli veya devlet merkezli çalışmalar olarak tasnif edilmesine sebep olur (Birdişli, 2017: 29-30).

Uluslararası ilişkiler disiplinde güvenlik çalışmaları ve “güvenlik” hakkındaki tartışmalar genellikle güvenliğin referans nesnesi ve o referans nesnesine yönelik tehditler anlamına gelen kavramsal bir çerçeve içinde gerçekleştirilir. Realist güvenlik anlayışı olarak bilinen geleneksel görüş için referans nesnesi devlettir, böylece ana tehdit, hedeflerine ulaşmak için güç kullanabilme kabiliyetine ve niyetine sahip olan diğer devletlerdir. Bu tür tehditlere karşı koyma araçları askeri caydırıcılıktır ve eğer gerekliyse, saldırının gerçekleşmesi durumunda kuvvet kullanılması gerekir (Kerr,

2003: 4). Uluslararası sistemin aktörleri, büyüklüklerine ve hedeflerine göre farklı güvenlik algılamalarına ve arayışlarına sahiptir. Aynı şartlarda dahi her aktörün tehdit anlayışı farklı olabilmektedir. Güvenlik anlayışı aynı kalsa bile güvenlik arayış şekli farklılık arz edebilir. Bu arayış şekli, aktörlerin uluslararası sistemdeki ağırlığına, güç ve kapasitelerine, iç dinamiklerine, uluslararası alanı algılama şekillerine, ihtiyaçlar hiyerarşilerinin farklılıklarına ve kendilerine biçtiği rollere göre değişiklik gösterir (Dedeoğlu, 2014: 36).

Realist güvenlik yaklaşımının temelini ulusal güvenlik mefhumu oluşturur. Realist düşünürlerinin çoğunluğu güvenlik denilince ulusal güvenliği, ulusal güvenlik denilince de askeri güvenliği anlamışlardır ve bu bakış açısıyla yaklaşımlar geliştirmişlerdir (Walt, 2003: 74). Büyük oranda askeri güç ve kapasite üzerinden tarif edilen ulusal güvenlik devletin kendisine yönelik tehditlerle mücadele etmek gayesiyle askeri imkânlarını ve kabiliyetlerini geliştirmesi gerektiği üzerine yoğunlaşır (Baylis, 2008: 73).

Eleştirel Güvenlik Anlayışı güvenlik konusunda alternatif açıklamalar sunan bir yaklaşımdır ve referans nesnesi baskı altında ezilen birey ve gruplardır. Bu birey ve grupları yapısal şiddete karşı yani ekonomik ve toplumsal geri kalmışlığa neden olan her türden siyasi veya kurumsal baskıya karşı korumayı amaçlar. Alternatif siyasi kurumlar ve oluşumlar yoluyla bireyin ve ezilen grupların özgürleşmesini savunur. İnsan güvenliğinin ve pozitif barışın sağlanmasıyla güvenliğin gerçekleştirilebileceğine değinir (Kardaş, 2017: 342). Eleştirel teorisyenlere göre; devletler, birbirinden farklı özelliklere sahip olmalarından ötürü güvensizlik problemini çözmek yerine güvensizliğin derinleşmesine sebep olur. Ayrıca devletler kendi halklarının güvenliğini sağlayabileceği gibi güvensizliğin kaynağı da olabilir. Bu sebeple analizin temelinde devlet değil birey olmalıdır. Eleştirel yaklaşıma göre güvenlik, bireyleri ve insan topluluklarını normal şartlar içinde gerçekleştirebileceklerinden alıkoyan toplumsal, fiziki, ekonomik ve politik kısıtlamalardan kurtarmak olarak tarif edilir ve bireyin özgürleşmesi yoluyla sağlanır (Baylis, 2008: 81).

3.1. Temel Referans Nesnesine Göre Yaklaşımlar

Güvenlik kavramı çeşitli şekillerde tanımlansa da güvenliğin tehditle ilgili bir kavram olduğu konusunda bir görüş birliği oluşmuştur. Güvenlik çalışmalarında tehditlerin ağır basması olabildiğince ileri düzeydedir. Bu tehditler salgın hastalıklar, çevrenin tahrip edilmesi gibi tehditlerden terörizm ve devletlerin arasında meydana gelen silahlı çatışma gibi doğrudan şiddet türlerine kadar uzanır. Soğuk Savaş döneminde disipline hâkim olan ve güvenlik çalışmaları denilince akla gelen savaş gibi doğrudan şiddet türlerinden kaynaklanan tehditler, aslında disiplinin bir alt alanını oluşturur ve Strateji Çalışmaları olarak anılır. Nitekim Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte neyin veya kimin güvenliği nasıl sağlanacak soruları güvenlik konusunun yeniden ele alınmasına neden olmuştur (Collins, 2017: 1-2).

Bu suallerin cevapları devlet merkezli güvenlik ve insan merkezli güvenlik olmak üzere güvenlik çalışmalarında iki temel anlayışı ortaya çıkarmıştır (Birdişli, 2017: 26). Bu iki anlayış güvenlik çalışmaları için birer teori özelliği taşımamakla birlikte güvenlik teorilerinin dayanak noktasını oluşturması bakımından önemlidir.

3.1.1. Devlet merkezli Güvenlik Yaklaşımı

Tarihi süreç içerisinde Tukidides, Machiavelli, Hobbes, Carr, Morgenthau, Waltz ve Huntington gibi düşünürler ve teorisyenlerce geliştirilen reelpolitik akım, güç ve çatışmaya odaklanan devlet merkezli güvenlik yaklaşımını inşa etmiştir. Realist ve

neo-realist teorinin ortaya koyduğu klasik güvenlik anlayışı, realizmin temel savlarına paralel biçimde devlet merkezli, ulusal güvenlik ve askeri güç odaklıdır. Soğuk Savaş döneminin güvenlik paradigması olan klasik güvenlik anlayışı iki kutuplu sistemin hegemonik ve statükocu niteliğini açık bir şekilde resmederek literatürdeki yerini almıştır. Devlet merkezli güvenlik anlayışı, ulusal güvenliğe yaptığı vurguyla insanın ve insan topluluklarının güvenliğini devletin güvenliğine bağlı kılmaktadır. Çatışma ve savaş olgularına yoğunlaşan realizm, güvensiz ortam vurgusuyla “devlet-bağımlı” güvenlik anlayışını meşrulaştırmakta ve güvenliği devletin bekasına indirgemektedir (Sandıklı ve Emeklier, 2012: 3-7).

Klasik güvenlik anlayışı askeri tehditlere odaklanarak güvenlik gündemini belirlemiş ve Soğuk Savaş dönemi boyunca bu tehditler üzerinden bir güvensizlik kaynağı oluşturmuş böylece devlet merkezli güvenlik anlayışını pekiştirmiştir (Karabulut, 2009: 2).

Klasik güvenlik anlayışı neyin/kimin güvenliğini sağlanacağı sualine devletin güvenliğini sağlanmasını gerektiği yanıtını verir. Askeri güç ve kapasitenin artırılarak tehditlerin savuşturulabileceğini ve böylece devletin güvenliğini sağlanabileceğini öngörür. Burada mezkur olan tehditler, diğer devletler ve onlardan gelebilecek askeri saldırılardır. Devlet bu saldırılar karşısında silahlanarak ve gücünü pekiştirerek tehditleri caydırmayı amaçlar. Ancak diğer devletlerde aynı yolları izlediğinde sürekli olarak güçlerini artıran devletler birbirlerine sürekli olarak tehdit oluşturmaya devam ederler böylece *Güvenlik İkilemi (Security Dilemma)* ortaya çıkar.

Güvenlik İkilemi literatüre John Herz tarafından kazandırılan bir kavramdır. Bir tehdidi savuşturmak için devletin silahlanması diğer devletler için tehdit olarak algılanır. Neticede o devletler de silahlanma girişimlerinde bulunur. Güvenliği sağlamak adına gerçekleştirilen bu girişim silahlanma yarışını tırmandırır ve daha güvensiz bir duruma sebep olur. Bu durum Güvenlik ikilemi olarak tarif edilir (Birdişi, 2017:199). Herz, Güvenlik İkilemini “ya yok et veya yok ol, ya ilk saldıran ol veya yok edilme riskini göze al” şeklinde tarif eder (Herz, 1951: 3).

Güvenlik çalışmalarında hâkim güvenlik anlayışı, güvenliğin referans nesnesini uluslararası anarşik ortamda devlet olarak görmüş, dolayısıyla tehdit algılamalarını da devlete göre belirlemiştir. Soğuk Savaş’ın sona ermesiyle beraber tehditler değişmeye başlamış ve böylece güvenliğin referans nesnesi de bir dönüşüm sürecine girmiştir. Konvansiyonel olmayan tehditlerin de önemsendiği bir süreç başlamıştır. Böylece insanın ve insan gruplarının güvenlik gereksinimlerine odaklanılmaya başlanmıştır (Ovalı, 2006: 4-5). Soğuk Savaş süresi boyunca devletlerin öncelikli amaçları askeri güç odaklı şekillendiği için uluslararası arenada geleneksel güvenlik anlayışı çerçevesindeki tehditlere odaklanılmıştı. Soğuk Savaş’ın sona ermesiyle birlikte devletlerarası gerilimler azaldı (Marchesin, 2003: 421-423).

Soğuk Savaş sonrası güvenlik tehditlerindeki bu değişim ekonomik çöküş, siyasal baskı, aşırı nüfus artışı, etnik çatışmalar, iç savaşlar, bölgesel ve ulusal krizler, çevrenin tahribatı, terör, salgın hastalıklar, uyuşturucu, silah kaçakçılığı, finans dolandırıcılığı, devletlerin vatandaşları üzerinde uyguladıkları şiddet türleri gibi çok çeşitli ve geniş bir yelpazeye yayıldı (Booth, 2003: 59). Böylece güvenlik çalışmalarında hâkim bir perspektif olan devlet merkezli güvenlik anlayışının dışında alternatif yaklaşımlar güç kazanmaya başladı.

3.1.2. İnsan Merkezli Güvenlik Yaklaşımı

Soğuk Savaş atmosferinin dayattığı askeri ve nükleer takıntılar, güvenlik çalışmalarının ve güvenlik kavramının yoğun şekilde daralmasına yol açıyordu.

Belirtildiği gibi çalışmalara devlet merkezli bir anlayış hâkimdi. Bu meseledeki ilk memnuniyetsizlikler ilk olarak 1970’lerde ve 1980’lerde uluslararası ilişkilerde ekonomik ve çevresel gündemlerin yükselmesiyle başladı. Daha sonra ise 1990’larda kimlik sorunları ve ulus-ötesi suçlarla ilgili kaygıların artmasıyla canlandırıldı. Güvenlik çalışmalarının askeri tehdit ve güç kullanımı etrafında şekillenmesine ve bu alanla sınırlandırılmasına yönelik itirazlar güçlenmeye başladı (Buzan vd., 1998: 2).

Soğuk Savaş’ın sona ermesi yalnızca küresel siyaseti değiştirmekle kalmayıp, uluslararası ilişkilerde de yapısal ve ilişkisel açıdan mühim değişimlerin başlangıcı oldu. Uluslararası güvenlik konusunda müphem noktaların artmasıyla ve tehdit algılamalarının çeşitlenmesiyle yeni sayılabilecek tartışma alanları üzerinde çalışmalar yoğunlaştı. Devletlerarası siyasette meydana gelen değişimler kısa süre içinde güvenlikle ilgili yaklaşımlara da yansdı. Bilhassa bu değişimler, Soğuk Savaş sonrası süreçte güvenlik konusunun irdelenmesi sürecine hız kazandırmıştır. Bu bağlamda, güvenlik kavramının tarifi, kapsamı, referans nesnesi yeniden düşünölmeye ve tanımlanmaya başlanmıştır. Klasik uluslararası ilişkiler teorilerinin güvenlik konusundaki yaklaşımına ilaveten, 1990’lı yıllarlarda gelişim gösteren alternatif açıklamalar ve yaklaşımlar, ulusal ve uluslararası güvenlik konusundaki anlayışlarda köklü değişikliklere yol açmaktadır (Bakan, 2007: 35).

Soğuk Savaş’ın sona ermesiyle birlikte güvenlik çalışmaları, askeri konulara yoğunlaşan dar anlamda güvenlik yorumundan sıyrılarak ekonomik ve çevresel tehditler, insan hakları, göç gibi konuları da içerisine alan geniş bir yelpazeye yayılmış ve güvenliğin kapsamı genişlemiştir. Güvenlik konusunun derinleşmesi konusu ise, güvenliği toplumsal güvenlik ve bölgesel güvenlik gibi alanlardan küresel güvenlik seviyesine çıkaran veya birey güvenliği seviyesine çeken güvenlik seviyeleriyle ilgilidir. Güvenliğin genişlemesi tehditlerin kaynağı ile alakalı konuları içerirken güvenliğin derinleşmesi ise neyin ve kimin güvenliğinin sağlanacağı ile ilgilidir (Krause ve Williams, 1996:230).

Güvenliğin referans nesnesindeki bu dönüşüm güvenlik politikalarının yalnızca devlete göre değil bireyin ihtiyaçlarına göre de biçimlendirilmesi için yapılan bir çağrıdır. Bu bağlamda bireye yönelik bu vurgu devlet merkezli güvenlik anlayışına karşı köktenci bir dönüşümü temsil etmektedir (Ovalı, 2006: 4).

3.2. Güvenlik Çalışmalarında Kuramsal Yaklaşımlar

Güvenlik Çalışmaları (Security Studies), Uluslararası İlişkiler disiplininin tam merkezinde yer alan bir alt disiplindir. Birinci Dünya Savaşı’nın akabinde barışı tesis etme çabaları sürerken benzer dehşetleri yaşamama arzusuyla 1919’da İngiltere’nin Aberystwyth şehrinde Uluslararası İlişkiler disiplini doğmuştur. Savaşın kökenleri ve icra ediliş biçimi hususundaki kaygılar, Uluslararası İlişkiler disiplininin tarih, coğrafya, ekonomi, uluslararası hukuk gibi disiplinlerden ayırmaktadır (Sheehan, 2005: 1). Uluslararası İlişkiler disiplininde egemen devletlerin varlıklarını devam ettirmeleri konusu ve bu egemen devletlerin davranışlarını açıklama konusu merkezi bir yer tutar. Dolayısıyla bir yüksek politika konusu olan “güvenlik” uluslararası ilişkiler disiplininin tam merkezinde yer alan alt disiplindir (Collins, 2017: 1).

Akademik alanda güvenlik çalışmaları oldukça yeni kabul edilmektedir. İkinci Dünya Savaşı’ndan önce askeri konular ve stratejiyle ilgili konular profesyonel orduların alanıydı. Askeri konuları içeren alanlar askeri ve diplomatik tarihle sınırlıydı. Savaşın akabinde bu konunun yalnızca askerlere bırakılamayacak kadar mühim olduğu anlaşıldı ve siviller ilk kez İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra askeri ve stratejik konulara

dâhil oldu. İkinci Dünya Savaşı'ndan hemen sonra "Güvenlik Çalışmalarının Altın Çağı" veya "ilk dalgası" yaşandı (Walt, 1991: 213-214).

Soğuk Savaş yıllarında dünya, iki blok arasında daha da özelde iki süper güç arasında süren nükleer yarışa şahit olmuştur. Kitle imha silahları ve caydırıcılık konularına odaklanılmıştır. Böylece güvenlik çalışmaları realist bir hüviyete bürünmüş aynı zamanda bu realist güvenlik çalışmaları, Stratejik Güvenlik Çalışmaları olarak da adlandırılmıştır (Birdişli, 2017: 79).

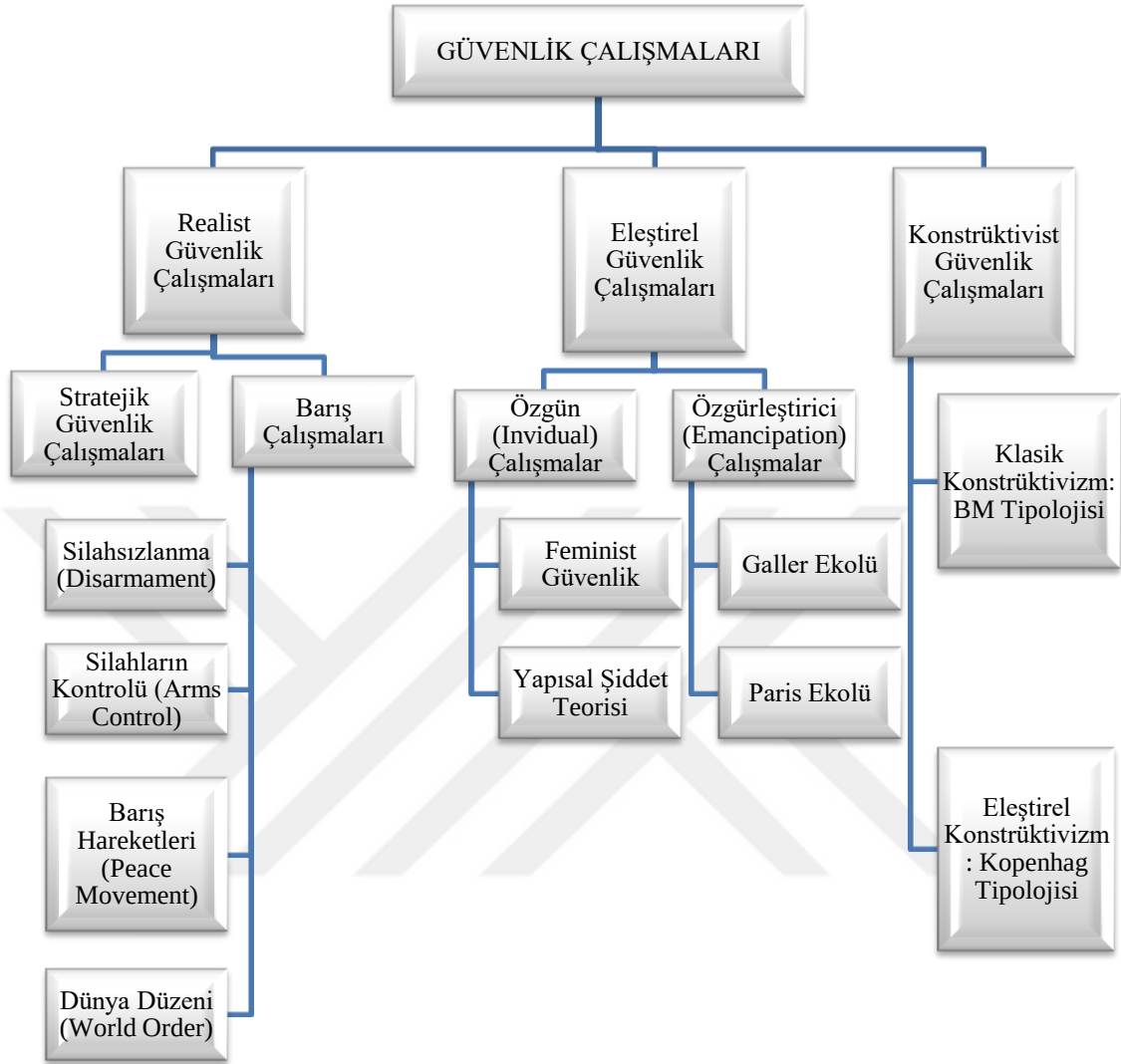
Soğuk Savaş dönemi güvenlik çalışmalarına damga vuran realizm, detant dönemine kadar uluslararası alanda güvenliğe değil güvensizliğe olan eğilimi hızlandırmıştır (Dedeoğlu, 2014: 72). 1962'de yaşanan Küba Füze krizi ve 1970'li yıllarda yaşanan ABD'nin Vietnam yenilgisi üzerine askeri güç ve kapasitenin uluslararası politikada yegâne araç olup olmadığı hususunda şüpheler ortaya çıkmıştır (Birdişli, 2017: 79). Bu bağlamda geleneksel güvenlik anlayışına ilk tepkiler 1970'li yıllarda gelmeye başlamıştır. Bu süreçte güvenliğin genişlemesi ve derinleşmesi hususunda yapılan bir takım çalışmalar öne çıkmış ve Eleştirel Güvenlik çalışmaları ortaya çıkmıştır. Yapısal şiddeti ele alan Johan Galtung, istikrarlı barış konseptini ortaya atan Kenneth Boulding, devletçi dünya görüşüne karşı bireyciliği öne çıkaran John Burthorn, realist anlayışa karşı dünya düzeni tezini öne süren Richard Falk öne çıkanlardan bazılarıdır (Booth, 2002: 86).

Güvenlik konusunda alternatif bakış açıları sunan çalışmaların ilk adımları Soğuk Savaş döneminde başlamış olsa dahi kavramın yeniden ele alınması Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle ve küreselleşme sürecinin hız kazanmasıyla başlamıştır (Karabulut, 2015: 79).

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte güvenlik alanındaki dönüşümün bir kısmını da güvenliğin sosyal olarak oluşturulabileceğini iddia eden konstrüktivizm yani sosyal inşacılık (constructivism) oluşturur. Çıkarların nasıl elde edildiği ve geliştirildiği konusuna yani maddi güçlerin nereden geldiğine ve muhtevasına yoğunlaşarak bu maddi güçlerin hangi fikirler, değerler, kültürler tarafından oluşturulduğu konusuna eğilir. Yani sosyal inşacı yaklaşım, maddi güçler üzerine odaklanan bunların nasıl oluştuğu konusunu göz ardı eden rasyonalist yaklaşımlara bir itiraz olarak güvenlik konusunda alternatif okumalar yapılabileceğine işaret etmiştir (Agius, 2017: 88).

Uluslararası alanda güvenlik çalışmaları çeşitli yaklaşımlar, ekoller ve teorileri kapsayan bir literatüre sahiptir. Bu bağlamda güvenlik çalışmaları aşağıdaki şekilde sınıflandırılabilir.

Şekil 3.1. Güvenlik Çalışmalarının Sınıflandırılması (Birdişi, 2017: 81)

3.2.1. Realist Güvenlik Çalışmaları

Soğuk Savaş döneminin hâkim paradigması realizm, güvenlik konusuna ahlaki değerlere bağlı kalmadan yaklaşır, etik değerlere ağırlık veren liberal yaklaşımları ise eleştirir ve reddeder. Savaşların önlenmesi konusunda büyük umutlar vaat eden liberal fikirlerin İkinci Dünya Savaşı'nı önleyememesi ve Soğuk Savaş'ın kavgacı yapısı realist fikirlerin uzun süre kabul görmesinde etkili olmuştur (Şen, 2014: 23). Birinci Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan işbirliğinin geliştirilmesine yönelik idealist önermeler, İkinci Dünya Savaşı'nın çıkmasıyla birlikte başarısızlığa uğramıştır (Dedeoğlu, 2014: 72).

Uluslararası alanın temel belirleyicisi olan anarşik ortam, realizmin güvenlik konusundaki bakış açısının çerçevesini çizmektedir. Anarşinin hâkim olduğu bir ortamda kesin bir güvenlik durumundan veya kesin bir güvensizlik durumundan söz edilemez (Çıtak, 2014: 37). Bahsi geçen anarşik ortam, devletlerarası ilişkileri düzenleyen bir üst otoritenin olmamasıdır. Uluslararası alandaki egemen devletler arasında zorlayıcı hukuk kuralları yoktur. Bu ortamda her devlet kendi ihtiraslarını ve memnuniyetsizliklerini kendi mantığı ve isteklerinin öngörülerine göre yargılar.

Böylece bazen savaşa kadar giden çatışmalar kaçınılmaz olarak gerçekleşir. Böyle bir ortamda devletler görece yeteneklerine yani güçlerine güvenmek zorundadır (Waltz, 2009: 153). Uluslararası sistemin anarşik yapısı yani devletleri koruyacak bir üst otoritenin olmaması devletleri kendi hedeflerini gerçekleştirmeleri için sahip oldukları güç ve kapasitelerine güvenmek zorunda bırakmaktadır (Glaser, 2017: 14).

Güvenlik çalışmaları askeri güç kullanma tehdidi, askeri güç kullanma ve askeri gücü kontrol etme çalışması olarak tanımlanabilir. Güvenlik çalışmaları, askeri güç kullanma olasılığını artıran şartları (askeri güç kullanımının bireyleri, devletleri ve toplumları savaşa hazırlanmak, savaşı önlemek ve savaşmak için benimsedikleri spesifik politikaları) araştırır (Walt, 1991: 2012). Güvenliğin uluslararası politikadaki konumu, devletlerin sahip oldukları askeri imkânlar ve yetenekler doğrultusunda işlerlik kazanmıştır (Çiçekçi, 2012: 1).

Realist güvenlik yaklaşımı içinde yürütülen güvenlik çalışmaları, Stratejik Güvenlik Çalışmaları ve Barış Çalışmaları olarak ikiye ayrılır. Uluslararası alandaki güç dağılımı, güç dengesi ve caydırıcılık konularına odaklanan Stratejik Güvenlik Çalışmaları, Soğuk Savaş yıllarının etkisi altında askeri, siyasi ve teknolojik rekabet ile biçimlenmiştir. Barış çalışmaları ve silahların kontrolü ise savaşın tahrip edici tesirleri karşısında uluslararası alanda barışın tesisi ve sürdürülebilmesinin yolunu realist politikalara dayandırmaya çalışır (Birdişli, 2017: 83).

İkinci Dünya Savaşı'nın akabinde realist yaklaşımın etkisi altında ortaya çıkan güvenlik çalışmaları 1955-1965 yılları arasında zirveye ulaşmıştır ve bu dönem güvenlik çalışmalarında *altın çağ* (*golden age*) olarak isimlendirilir (Walt, 1991: 213). İkinci Dünya Savaşı sonrası dünyanın siyasetinin 4 temel özelliği düşünüldüğünde güvenlik çalışmalarının altın çağı daha iyi anlaşılacaktır. İlk olarak dünyadaki güç yapısında değişim yaşanmıştır. Çok kutuplu dünya yerini iki kutuplu dünyaya bırakmış, ittifaklar uzun ömürlü olmaya ve kurumsallaşmaya başlamıştır. İkincisi faşizme karşı zafer kazanıldıktan sonra iki farklı gelecek senaryosu sunan liberal demokrasi ve komünizm etrafında ideolojik kutuplaşma ortaya çıkmıştır. Üçüncüsü tarafların nükleer silahlara sahip olmasıdır ve bu askeri gücü tanımlayıcı bir kıstas haline dönüşmüştür. Soğuk Savaş'ın başlangıcında henüz çok yeni ve gelişmemiş olan bu silahlar, tarafları yoğun bir teknolojik rekabet yarışına sokmuştur. Son olarak 2. Dünya Savaşı sonrası sömürgeciliğin tasfiyesi süreci başlamış ve 1960'lı yılların sonlarına dek Asya ve Afrika'da bağımsız devletler doğmuştur. Bu bölgeler de çevreleme ve karşı çevreleme siyasetinin bir parçası haline dönüşmüş ve Üçüncü Dünya (Third World) süper güç rekabetinin bir parçası haline gelmiştir (Buzan, 2008: 112-113).

Uluslararası İlişkilerin askeri boyutunu açıklamakla ilgilenen bir alan olarak görülen Stratejik Çalışmalar, siyasi aktörlerin çıkarlarını muhafaza etmek gayesiyle diğer siyasi aktörlere karşı şiddeti veya şiddet araçlarının kullanılmasını veya kullanılması tehdidini inceleyen alan olarak tanımlanabilir. Devlet-merkezli analizi benimseyen ve askeri konulara ağırlık veren Stratejik Çalışmalar, Uluslararası İlişkilerde realist yaklaşımın gölgesi altında ortaya çıkmıştır. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra idealist önermelerin hayal kırıklığına uğraması neticesinde 1930'lu yıllardan 1980'li yılların ortalarına kadar disiplinde hâkim bir role sahip olan realist okul, 1980'li yıllara kadar Stratejik Çalışmaları şekillendirmiştir. Stratejik Çalışmalar, devleti, hem güvenliği sağlanacak nesne hem de güvenliği sağlayacak aktör olarak değerlendirir. Realist yaklaşım, güç konusunu askeri güç bağlamında değerlendirir. Bu açıdan Stratejik Çalışmalar, askeri tehditlerle mücadele edebilmek için askeri güç kullanımı konusu üzerinde durur (Aydın, 2012: 25).

Buzan ve Hansen (2009: 98)'e göre Soğuk Savaş döneminde Stratejik güvenlik çalışmalarının doğuşunu ve evrimini etkileyen temel itici güçler şunlardır:

- a) Büyük güçlerin politikaları
 - b) Teknoloji ve nükleer devrim
 - c) Uluslararası alanda ortaya çıkan olaylar
 - d) Akademik tartışmalar
 - e) Düşünce kuruluşları ve araştırma fonları
- a) **Büyük güçlerin politikaları:** İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle beraber başlayan Soğuk Savaş yıllarında uluslararası alandaki yeni güç yapısı iki süper güç etrafında kümelenme şeklinde oluşmuş ve iki kutuplu bir uluslararası sistem meydana gelmiştir. Bu dönemde stratejik çalışmaların muhtevasını ve yönünü önemli ölçüde SSCB ve ABD arasındaki ideolojik rekabet belirlemiştir.
- b) **Teknoloji ve nükleer devrim:** Stratejik çalışmalara dinamizm katan bir diğer faktör de askeri teknoloji ve bilhassa nükleer teknoloji alanında yaşanan gelişmeler olmuştur. Bu gelişmeler her iki blokta bulunan ülkelerin dış politikalarına yön veren bir faktördür. Özellikle nükleer teknoloji alanında yaşanan gelişmeler stratejik çalışmalara hareket katmıştır.
- c) **Uluslararası alanda meydana gelen vakalar:** Uluslararası güvenlik çalışmalarının doğuşu ve evrimi ele alınırken kilit vakaların önemi yadsınamaz. Bu açıdan stratejik çalışmaları etkileyen bir diğer faktör de uluslararası alanda meydana gelen vakalardır. Bu vakalar devletlerin dış politikasını ve akademik çalışmaları derinden etkileyebilecek kadar önemli görülmektedir. Soğuk Savaş döneminin başlamasıyla birlikte uluslararası güvenlik çalışmaları üzerinde önemli etkiler oluşturan vakalar şunlardır: 1948-49'da SSCB'nin Berlin Ablukası, 1961'de Berlin Duvarı'nın yapılması, 1950-53'te Kore Savaşı, 1962'de Küba Füze Krizi, 1973'te Petrol Krizi, 1964-75'te Vietnam Savaşı, 1956'da Süveyş Kanalı Krizi.
- d) **Akademik tartışmalar:** Askeri konular ve stratejiyle ilgili konular İkinci Dünya Savaşı'ndan önce profesyonel orduların alanıydı. Siviller ilk kez İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra askeri ve stratejik konulara dâhil oldu (Walt, 1991: 213-214). Nükleer devrimle beraber stratejik çalışmalar, altın çağını yaşamaya başlamış ve pek çok disiplinin katkısıyla stratejik çalışmaların içeriği zenginleşmiştir. Soğuk Savaş döneminde önemli izler bırakan stratejik çalışmalar, metodolojik ve analitik yönleriyle dikkat çekmektedir. Bu dönemle birlikte siviller strateji konularına dâhil olmaya başlamıştır. 1976 yılında yayın hayatına başlayan *International Security* dergisi alandaki çalışmalara önemli ölçüde yön vermiştir.
- e) **Düşünce kuruluşları ve araştırma fonları:** Stratejik çalışmaların doğuşunda ve gelişiminde önemli rol oynayan bir diğer etmen de düşünce kuruluşları ve araştırma fonlarıdır. Bu kuruluşlar güvenlik alanında kurumsallaşmaya yardımcı olmuştur. Uluslararası güvenlik çalışmalarında kurumsallaşma beş farklı boyutta gerçekleşmiştir. Kurumsallaşma üniversitelerde verilen kurslar ve kurulan enstitülerle başlamıştır. Akademik derneklerin içinde uzmanlık alanları oluşmaya başlamıştır. Uluslararası güvenlik çalışmalarında dergiler gelişmeye başlamıştır. Uluslararası düşünce kuruluşları kurulmuştur. Son olarak uluslararası güvenlik çalışmalarını teşvik etmek amacıyla finansman programları kurulmuştur.

Barış Çalışmaları ise 1950’li yıllarda Barış Araştırmaları ismiyle anılan bir alan olarak savaşın ortadan kalkması ve şiddet içeren çatışmaların barışçıl yollarla çözülmesine odaklanır (Rrapaj, 2014: 81). Barış çalışmaları, yirmi beş yıl içinde İki dünya savaşının meydana gelişinin önlenememesi sonucu İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra gelişen bir çalışma alanıdır. İki kutuplu dünyada silahlanma yarışı ve nükleer savaş tehdidi barış çalışmalarının gelişimini kısıtlamıştır. Ancak barış çalışmaları, ivedi bir şekilde Kuzey-Güney arasındaki refah/yoksulluk bölünmesinin ana meselelerini ve küresel çevre sınırlamalarının potansiyel tesirlerini ele almaya yönelmiştir. Barış Araştırmaları, Soğuk Savaş’ın zirvede olduğu yıllarda “*yatıştırma çalışmaları*” olarak da adlandırılmıştır. Barış Çalışmaları, 1990’lardan itibaren çatışmaların çözümü, barış inşası ve barışı koruma gibi konulara olan ilginin önemli ölçüde artmasıyla beraber genişlemiştir (Rogers, 2017: 54-55).

Akademik çalışma alanı olarak Barış Çalışmaları 1950’li yıllara uzanmaktadır. Soğuk Savaş’ın bu ilk yıllarında olası bir nükleer felaketten kaçınmayı içerecek şekilde silahsızlanma ve silahların kontrolü konuları üzerine inşa edilmiştir. Yani ilk başta Barış Çalışmaları nükleer silah yarışına odaklanıyordu (Rrapaj, 2014: 87). Barış çalışmalarıyla ilgili ilk araştırmaların çoğu Kuzey Amerika ve İskandinavya’da gerçekleştirilmiştir. ABD’deki ilk girişimlerden bir tanesi, 1951 yılında American Psychologist dergisinde, Kelman ve Gladstone’un dış politikaya dönük barışçı yaklaşımı sistematik olarak savunduğu mektubun yayınlanmasıydı. Gerginliğin hızla arttığı ve komünizm karşıtlığının Amerika’yı kapladığı bu dönemde ortaya atılan öneri oldukça teşvik ediciydi. Bu öneri bir sonraki yıl *Bulletin of the Research Exchange on the Prevention of War* (Savaşın Önlenmesi Konusunda Araştırma Teatisi Bülteni) ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Rogers, 2017: 55-56). ABD’de 1957 yılında Journal of Conflict Research ve Michigan Üniversitesi’nde 1959 yılında Center for Research on Conflict and Resolution açıldı. Bu araştırma merkezleri, çatışma çözümü ve yönetimi, çatışmaları oyun teorisi üzerinden analiz etmek, nükleer yarış ve savaşların korelasyonu ile ilgili istatistiksel analizler oluşturmaya ve veriler toplamaya odaklanmıştı. Bu çalışmalarda barış kavramı neredeyse yoktu (Lawyer, 2008: 78).

1959 yılında Oslo Barış Araştırmaları Enstitüsü (PRIO) kurulmuştur. Ulusal, kolektif ve bireysel alanlarda barışçıl ilişkileri güçlendirmek için araştırmalar yapmak maksadıyla kurulan PRIO, 1964 senesinde Barış Araştırmaları Dergisi’ni (Journal of Peace Research) yayınlamaya başlamıştır. Oslo Barış Araştırmaları Enstitüsünü, 1964 senesinde kurulan Uluslararası Barış Araştırmaları Derneği (IPRA) izlemiştir (Birdişli, 2017: 94). Daha sonra 1966 yılında Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü (SIPRI) kurulmuştur. Silahlanma yarışı ve silahların kontrolü alanlarında yaptığı çalışmalarla dünya çapında ün kazanmıştır. Bu kurumun yayınlığı olan Arms and Disarmament (Silahlar ve Silahsızlanma), uzunca bir süredir önemli bir veri kaynağı olmaktadır. 1964 yılında Japon Barış Araştırmaları grubu, 1966 yılında Kanada Barış Araştırmaları ve Eğitim Birliği ve Finlandiya’da Tempere Barış Araştırmaları Enstitüsü kurulmuştur. Amerikan Barış Araştırmaları ve Tarihi Konferansı tarafından 1963 yılında hayata geçirilen Peace and Change (Barış ve Değişim) dergisi alanın önde gelen dergilerinden biri haline gelmiştir (Rogers, 2017: 56).

Barış Çalışmalarının genişlemesiyle beraber Barış Araştırmaları kendi içinde dar anlamıyla barışı savunanlar ve geniş anlamıyla barışı savunanlar olarak ayrılmaya başladı. Kuzey Amerikalı araştırmacılar savaşların önlenmesini yani dar anlamda bir barış görüşünü savunurken Avrupalı araştırmacılar yalnızca doğrudan şiddeti değil, yapısal şiddeti de içeren bir barışı yani geniş anlamıyla barışı savunuyorlardı (Rogers ve Ramsbotham, 1999: 741-744). Bu ayrım Galtung’un çalışmalarında pozitif barış ve

negatif barış olarak ortaya çıkacaktır ve nihayetinde barış çalışmaları iki dala ayrılacaktır. Kuzey Amerika'da hâkim olan Çatışma Çözümü ya da Çatışma Çalışmaları ismiyle bilinen çalışma alanı ve Avrupa'da hâkim olan Galtungcu ya da Barış Çalışmaları dalı (Lawyer, 2008: 83). Barış Çalışmaları, 1960'lı yıllardan sonra Doğu-Batı düşmanlığından Kuzey-Güney konularını içerecek şekilde genişlemiştir. 1970'lerden itibaren dünyadaki eşitsizliğe ve adaletsizliğe odaklanarak, şiddetin daha çok yapısal ya da sosyoekonomik yönüyle ilgilenmeye başlamıştır (Rrapaj, 2014: 89-90). Doğrudan bir şiddetin olmaması hali veya geleneksel manada savaşın yokluğu negatif barış olarak tanımlanabilir. Pozitif barış ise sosyal adalete vurgu yapar ve sosyal adaletsizliğin olmamasını ve yapısal türde şiddetin bulunmamasını içerir (Galtung, 1969: 1983). Realistler için barış, negatif barış manasına gelmekte yani açıkça savaşların ve sıcak çatışmaların bulunmaması halidir.

Realizmin etkisindeki stratejik güvenlik çalışmaları, dünyayı bir nükleer felakete sürükleyen politikalara kaynaklık etmektedir. İdealizmin etkilediği barış çalışmaları ve silahların kontrolü konuları ise böylesi bir felaketi önlemeye odaklanarak uluslararası barışa katkıda bulunmaktadır. Bu sebeple olsa gerek barış çalışmaları ve silahların kontrolü konusundaki akademik çalışmalar savaşların yıkıcı sonuçlarından muzdarip olmuş Avrupa ve Japonya'da yoğunlaşmıştır (Birdişli, 2017: 97).

Sonuç olarak barış araştırmaları bir dönüşüm yaşamıştır. Akademik alanda Soğuk Savaş'ın ilk dönemlerinde ortaya çıkan Barış Çalışmaları, başlangıçta nükleer silah yarışını ve potansiyel bir nükleer savaşın etkilerini inceliyordu. Bunun nedeni bu dönemde insanlığın karşı karşıya olduğu en büyük tehlikenin nükleer bir savaş olarak görülmesiydi. Dolayısıyla temel hedef de savaşın önlenmesi olarak görülmüyordu. Böylece Barış Araştırmalarının bu ilk evresinde barışla ilgili dar bir anlayış benimseniyordu. Barış araştırmaları, 1960'lardan sonra Doğu/Batı düşmanlığından sıyrılmış ve Kuzey/Güney konularını içerecek şekilde genişlemiştir. Böylece Soğuk Savaş sonrası dönemde gündeme gelecek eleştirel güvenlik çalışmalarına ilham kaynağı olmuştur (Rrapaj, 2014: 82-92).

3.2.2. Eleştirel Güvenlik Çalışmaları

Uluslararası İlişkiler disiplininde realizmin hâkimiyeti genel anlamda kabul görmüştür. Bilhassa Soğuk Savaş dönemi, realist yaklaşımın hegemonyasının tam anlamıyla yerleşmesine imkân doğurmuştur (Çiçekçi, 2012: 83). Realizm, Peloponez Savaşı'nı uluslararası siyasetin anarşik yapısının devletlerin davranışları üzerine yaptığı etkinin klasik bir örneği olarak görmektedir. Yani güçlü olan istediğini yapabilmekteyken zayıf olan ise katlanmak zorundadır. Bu görüş Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar hâkimiyetini sürdürmüştür. Savaşın akabinde 1919'da David Davies tarafından Aberystwyth Üniversitesi'nde ilk Uluslararası İlişkiler kürsüsü kuruldu. Savaşın sebeplerini araştırmak ve savaşları önlemek için uluslararası hukuk, uluslararası örgütler, liberal norm ve değerler gibi faktörlerin başarılı olabileceği düşünüldü. Fakat 1930'lu yıllarda uluslararası işbirliği yerine güç politikası yeniden hâkim oldu. Böylece uluslararası ilişkilerdeki problemler, yeniden realist perspektiften yorumlanmaya başlandı. Yani savaş ve barış konuları klasik uluslararası ilişkilerin temel konusudur ki bu disiplinin varoluş sebebidir. Dolayısıyla güvenlik, Uluslararası İlişkiler disiplininin kurucu kavramlarından biridir. Ancak realist yaklaşımın uluslararası ilişkiler hakkındaki bu düşünme biçimi güvenlik konusuna yaklaşımı biçimlendirmiş ve güvenliği devletin güvenliği meselesine indirgemıştır. Böylece güvenlik konusundaki ana perspektif, güvenliğin temel referans nesnesini devletler olarak görmek, barış konusunu da büyük devletler arasında bir savaşın olmamasına

indirmek olarak gelişmiştir. Dolayısıyla realist yaklaşım, İkinci Dünya Savaşı'nın akabinde Soğuk Savaş'ın ilk döneminde ortaya çıkan güvenlik çalışmalarını etkisi altına almıştır (Kolasi, 2014: 121-122).

Bu paradigma içinde devleti ana aktör haline getiren iki kilit nokta bulunmaktadır. Birincisi devlet, toplum içi anarşiye son veren ve yurttaşlarının güvenliğini sağlayan bu sebeple evrensel bir meşruluğa haiz tek aktördür. İkincisi ise devlet varlığını anarşik bir uluslararası ortamda sürdürmeye çalışmaktadır. Bu da onu sürekli güvenlik insiyakıyla hareket etmeye zorlar. Dolayısıyla bu bakış açısına göre devlet, hem güvenliğin öznesi hem de nesnesi durumundadır (Kolasi, 2014: 125). Neticede bu anlayış devletin çıkarlarını otomatik olarak ulusun çıkarlarıyla eş görmektedir, yani devletin güvenliği ulusun güvenliğine eş görülüyordu. Bu vizyona göre güvenlik vatandaş olmak ile eş anlamdadır. Güvensizlik ise diğer devletlerin vatandaşlarından gelir ve bu güvenlik tehditleri vatandaşların temsilcisi olan yöneticilerin uyumlu politikaları sonucu azaltılmaya çalışılır (Krause ve Williams: 1997: 43).

Güvenlik çalışmalarının geleneksel varsayımı, devletin güvende olduğu durumda bireylerin de güvende olduğu şeklindedir. İşte bu noktada Eleştirel Güvenlik Çalışmalarına yönelen kişiler bunun geçerli olmadığı durumları irdelemiştir. Devletler bazı insanların güvenliğini göz ardı ettiğinde, bazı insanlara doğrudan baskı ve şiddet uyguladığında ve bireylere güvenlik sağlama kapasitesine sahip olmadığında ne olacaktır? Dolayısıyla Eleştirel yaklaşım, güvenliğin referans nesnesi olarak devleti sorgulamayla başlamaktadır. Güvenliğin referans nesnesini sorgulamak kaçınılmaz bir biçimde güvenliğin tabiatının ve içeriğinin de sorgulanmasını zorunlu kılmaktadır. (Mutimer, 2017: 69).

Eleştirel Güvenlik Çalışmaları, Uluslararası İlişkiler disiplininin güvenlikle ilgili eleştirel bilgi arayışında olan bir alt dalıdır. Eleştirel bilgi, güvenlikle alakalı bütün kavramsallaştırmaların politik/teorik/tarihsel yaklaşımlarla oluştuğunu kabul etmektedir. Eleştirel çalışmalar bu hâkim yapıların, süreçlerin, fikirlerin ve inançların dışında kalmaya çalışan anlayışları ifade etmektedir (Booth, 2012: 49).

Eleştirel güvenlik çalışmalarının ana gayesi, insanı ve insan gruplarını yapısal engellerden ve yerel engellerden kurtarmaktır. Teorik ve politik bir yolla daha insani bir düzen oluşturmak için diyalogu ve özgürleştirici pratikleri geliştirmektir (Kardaş, 2007: 143-144). Eleştirel güvenlik yaklaşımının özünü özgürleştirme olgusu oluşturur (Karabulut, 2015: 81). Eleştirel güvenlik çalışmaları, güvenliğin sosyal olarak oluşturulmasıyla ilgilenmektedir. Tehdit kavramının söylemsel doğasıyla ilgilenmekte ve eleştirmektedir. Eleştirel güvenlik çalışmaları, yalnızca oluşum olarak tehditleri değil aynı zamanda güvenliğin nesnelerini de ele almaktadır (Eriksson. 1999: 318).

Eleştirel çalışmaların kökeni 1923'te Almanya'da kurulan Sosyal Araştırmalar Enstitüsü'yle başlayan Frankfurt Ekolü'ne dayanmaktadır (Karabulut, 2015: 80). Frankfurt Ekolü tarih, estetik, siyaset bilimi, sosyoloji, psikanaliz, felsefe gibi farklı pek çok disiplinden bir araya gelen akademisyenlerin pozitivizm, aydınlanma ve modern topluma ilgili eleştirilerini neşrettikleri bir düşünce okuludur (Birdişi, 2017: 99). Okul, 1930'lu yıllarda ABD'ye taşınır ve 1950'li yıllarda yeniden Frankfurt'a döner ve 1969 yılında feshedilir. Eleştirel teori sosyal ve siyasal teori çalışmalarında büyük ölçüde Marksizm'den ilham almıştır (Heywood, 2016: 93-94).

Frankfurt Okulu, eleştirinin eleştirisi olarak tarif edilebilir ve Ortodoks Marksizm'ine yönelik eleştirileri sonucu Batı Marksizmi olarak anılmaktadır. Okulun Marksizm'e yönelik eleştirileri altyapı üstyapı ilişkisine farklı bir perspektif getirmesiyle başlar. Yaşamın bilinci belirlediği yönündeki Marksist görüşü

benimsemeyen düşünürler, bireysel bilinçle, ideallerle ve düşünlerle ekonomik temel arasında mutual bir ilişkinin söz konusu olduğunu ileri sürerler. (Kellner, 1989: 82-83). Bunun Eleştirel güvenlik çalışmaları açısından anlamı, güvenlik politikalarının devlet tarafından yürütülmesinin yalnızca sermayenin algıladığı tehditlerden ibaret olmadığıdır (Birdişli, 2014: 239).

Okulun Marksist kuramla uzlaştığı en belirgin nokta insan merkezli bir güvenlik yaklaşımıdır. Marksizm'e göre devlet hâkim sınıfın hâkimiyetini sürdürmesinin bir aracıdır. Dolayısıyla devlet merkezli bir güvenlik anlayışıyla şekillenen güvenlik politikalarını, bütün bir şekilde topluma ait korumacılık politikaları olarak görmek mühim bir yanılgıdır (Topakkaya, 2008: 388; Birdişli, 2014: 239).

Frankfurt Okulu düşünürleri güvenlik konusunu sınıf ilişkileri yerine otorite ve önyargı konularına odaklanarak irdelemiştir. Çoğunluğu Yahudi kökenli olan okulun düşünürlerinin Naziler zamanında büyük sıkıntılar yaşamış olması bunu açıklar niteliktedir. Alman faşizminin mağduru olan bu düşünürler, ırksal önyargı, saldırgan ulusçuluk gibi karakter özellikleriyle inançlar arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir (Kızılçelik, 2008: 97).

Eleştirel çalışmalar 1960'lı yıllarda güvenlik konusuna girmeye başlamıştır. Uluslararası alanda yaşanan Vietnam Savaşı ve Küba Füze Krizi gibi mühim problemler, savaşın doğru bir politika aracı olup olmadığı konusunda kamuoyunda şüpheleri artırmıştır. Stratejik çalışmalara olan ilginin düşüşe geçtiği yumuşama döneminde ekonomik bağımlılık, çevre ve Üçüncü Dünya yoksulluğu gibi konulara olan ilgi artmaya başlamıştır. Frankfurt Ekolü'nün güvenlik alanında çalışan çok sayıda akademisyeni ve ekolü etkilemesiyle eleştirel güvenlik çalışmaları ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda yapılan eleştirel çalışmaların başında özgün güvenlik çalışmaları olarak anılacak olan Feminist Güvenlik Teorisi ve Yapısal Şiddet Teorisi gelmektedir. Daha sonra ise özgürleştirici güvenlik çalışmaları olarak tanımlanabilecek güç ve iktidar ilişkisini irdeleyen Paris Ekolü ve Galler (Welsh) Ekolleri dikkat çekmektedir (Birdişli, 2017: 99-100; Baldwin, 1995: 124).

1994 yılında Kanada'daki York Üniversitesi'nde *Çatışmayla İlgili Stratejiler: Güvenlik Çalışmalarına Eleştirel Yaklaşımlar* başlıklı bir konferans düzenlenmiştir. Soğuk Savaş sonrası dönemde güvenlik çalışmalarının yönünün nasıl olacağı konusunda ilgilenen pek çok akademisyen bir araya gelmiştir. Konferansta sunulan bildiriler, editörlüğünü Keith Krause ve Michael Williams'ın yaptığı Eleştirel Güvenlik Çalışmaları: Kavramlar ve Olaylar (Critical Security Studies: Concept and Cases) başlığını taşıyan bir kitap olarak basılmıştır. Eleştirel güvenlik çalışmalarının başlangıç safhasındaki gündemi, klasik güvenlik kavramlaştırmalarına dönük bir takım meydan okumadır. Devlet tek başına güvenliğin referans nesnesi değildir ve referans nesnesi konusunu daha kapsamlı bir biçimde ele almak kaçınılmazdır. Bu güvenliğin ve güvensizliğin kaynakları hakkında daha kapsamlı düşünmeyi gerektirir (Mutimer, 2017: 70-73).

a. Özgün Güvenlik Çalışmaları: Feminist Güvenlik ve Yapısal Şiddet Teorisi

Kadının toplumsal hayattaki rolünü geliştirmeyi hedefleyen siyasal bir akım olan feminizm, kadın ve erkeğin cinsiyetlerinden ötürü farklı muameleye tabi tutulduğunu ve bunun değiştirilmesi gerektiğini savunur (Heywood, 2016: 105). Feminizm, diğer sosyal bilim alanları gibi erkek egemen bir disiplin olarak gördüğü Uluslararası İlişkiler disiplininin de dönüştürme gayreti içerisinde. Disiplin içerisinde savaş, çatışma, şiddet eylemleri, barış ve kaynak kullanımı gibi alanlarla ilişkili olan güvenlik konusuna

odaklanır ve insan odaklı bir perspektifle eleştirel yaklaşıma katkıda bulunur (Dilber, 2014: 169).

Feminist Güvenlik Teorisi, 1990'larda dört kuramsal çerçevede gelişmiştir. Birincisi, feministler, uluslararası güvenlik politikalarında kadınların görmezden gelinmesi yönündeki eğilimi irdelemektedir. Bu Uluslararası İlişkiler disiplinde toplumsal cinsiyet ve iktidar işleyişinin ortaya konulmaya çalışıldığı boyuttur. Bu boyut karar verme rollerinde toplumsal cinsiyete dayalı dışlamanın tanımlanmasına, kadınların tecrübelerinin iyileştirilmesine ve kadınların uluslararası teoride yok sayılmasının araştırılmasına odaklanmaktadır. İkincisi, Feminist Güvenlik Teorisi, kadınların savaş ve barış zamanlarında devlet tarafından yeterince korunup korunmadığının irdelenmesidir. Üçüncüsü, Feminist Güvenlik Teorisi, kadınların barış olgusu ile özdeşleştirme gayretinin sebeplerini analiz etmeye yöneliktir. Dördüncüsü, feministler, güvenlik uygulamalarındaki sorunların toplumsal cinsiyete dayalı bir şekilde yalnızca kadınlara hitap ettiğini ve güvenliğini açıklama noktasında maskülen kavramların geliştirildiğini ileri sürerek eleştirmektedirler (Blanchard, 2003: 1290).

Uluslararası İlişkiler disiplinde feminist yaklaşımın merkezinde yer alan temel mesele disiplinin kadını görmezden gelmesidir ve uluslararası ilişkilerin klasik yaklaşımlarının da evrensellikten ve tarafsızlıktan uzak olmasıdır (Tickner, 1994: 43). Dolayısıyla feministler güvenlik konusu başta olmak üzere uluslararası ilişkilerin tüm alanlarının bir yenilenme sürecinden geçirilmesi, toplumsal cinsiyetçi bir perspektifle bütün yapı ve davranışların yeniden ele alınmak suretiyle kökenlerinde bulunan ataerkil eğilimi değiştirmeye dönük adımlar atılması üzerinde durmaktadır. Feminist güvenlik yaklaşımının güvenlik konusunda en çok sorguladığı kavramların başında maskülenlik gelmektedir, en çok eleştirdikleri teori ise güvenlik konusunda şiddet ve uyuşmazlıkların ana kaynağı ve alanın ana aktörleri olan devletler üzerine odaklanan Realist kuramdır. Zira güvenlik konusunda realizmin hâkimiyeti yadsınamaz bir gerçektir. Lakin 1990'lı yıllarda başlayan dönüşüme paralel olarak güvenlik konusuna ilişkin realist yaklaşımlar sorgulanmaya başlanmıştır. Realizmin yüksek politika (high politics) olarak ele aldığı konuların yanı sıra alçak politika (low politics) konuları da önemli hale gelmeye başlamıştır. Devleti temel referans nesnesi olarak ele alan perspektiflerin düşüşe geçtiği ve devlet içi yapılara odaklanılmaya başlandığı bu süreçte, feminist kuram güvenlik alanında bir yer edinmek için uygun bir zemin bulmuştur (Koyuncu, 2012: 117-118).

Uluslararası ilişkilerde realist kuramın temel varsayımı, aktörlerin potansiyel saldırılardan korunmak amacıyla askeri güç kapasitesini artırmak başta olmak üzere güç peşinde koşmaları gerektiği görüşüdür. Güvenlik ve savaş konularına cinsiyet temelli bir perspektifle yaklaşan Feminizm, uluslararası alanda var olan çekişme, rekabet ve kaçınılmaz çatışmayı eril varsayımlara dayandırmaktadır. Çatışma ve savaşın erkeklerle ve erkeksilikle bağlantısını vurgulamaktadır. Anaerkil bir yapının daha barışçıl olabileceğini ileri sürmektedir (Heywood, 2013:498-501).

Bir diğer özgün eleştirel güvenlik perspektifi Johan Galtung tarafından uluslararası ilişkilerin gündemine sokulan Yapısal Şiddet Teorisi'dir Feminist kuram, güvenliğini daha marjinal bir çizgide ele alırken Yapısal Şiddet Teorisi güvenliğini toplumsal yapı üzerinden ele aldığından daha kapsayıcı bir özelliğe sahiptir (Birdişli, 2017: 169).

1969 yılında Johan Galtung tarafından literatüre sokulan yapısal şiddet, kasıtlı bir şekilde zarar verme ve acı çektirmeye yönelik savaş gibi doğrudan şiddet türlerinden ayrılır (Kardaş, 2017: 344). İnsanın teknik olarak kaçınması mümkün olan bir duruma maruz kalarak olumsuz etkilenmesi olarak tarif edilebilir. 18.yüzyılda verem

hastalığından ölen bir kişi o devrin şartlarında tıbbi yetersizliklerden ötürü bundan kaçınamazdı. Ancak günümüzde veremden ölen bir kişi aslında yaşama imkânına sahipken olanaksızlıklar nedeniyle ölmüştür. Eğer olanak ve kaynaklara ulaşabilseydi ölmeyecekti. İşte bu olanaklara ve kaynaklara erişememek yapısal şiddetin nedenidir. Bu olanakların ve kaynakların belli bir sınıf tarafından tekelleştirilmesi yapısal şiddete sebep olmaktadır (Galtung, 1969: 168-169). Yapısal şiddet teorisine göre toplumda sosyal adaletin tesis edilme şekli güvenlik konusunda belirleyici bir etkidir. İç çatışmalar, açlık, salgın hastalıklar, çevre sorunları ve sokak suçları gibi konular, toplumun savaş tehdidinden daha sık karşı karşıya kaldığı güvensizlik kaynaklarıdır. Yapısal problemler, toplumsal ve siyasal kurumları aşındırarak toplumsal barışın bozulmasına yol açabilir (Birdişli, 2017: 175).

b. Özgürleştirici Güvenlik Çalışmaları: Galler Ekolü ve Paris Ekolü

Eleştirel güvenlik yaklaşımları şemsiyesinin altında bulunan en önemli ekollerden biri Aberyswyth Ekolü olarak da anılan Galler (Welsh) Ekolü'dür. Galler Ekolü'nün Aberyswyth Ekolü olarak da anılmasının sebebi Ken Booth, Andrew Linklater, Richard Wyn Jones, Michael Williams gibi akademisyenlerin Britanya'nın Aberyswyth Üniversitesi'ndeki çalışmalarıyla ün kazanmaya başlamasıdır (Birdişli, 2017: 109).

Galler Ekolü'nün üç temel ilkesi bulunmaktadır. Birincisi güvenliğin referans nesnesi olarak bireyi almak, ikincisi güvenliğin türetilmiş bir kavram olduğu ön kabulüyle hareket etmek, üçüncüsü güvenliği özgürleşmeye bağlamaktır. Bu son özellik, Galler Ekolü'nü diğer eleştirel güvenlik çalışmalarından ayrı kılan önemli bir unsurdur (Kolasi, 2014: 142). Özgürleşme (emancipation) kavramı, eleştirel güvenlik yaklaşımının kalbidir. Teorik ve pratik olarak özgürleşme bireyin önündeki tüm kısıtlamalardan kurtulması olarak tarif edilir. Latince "emancipare" yani kölelikten azade olma anlamına gelir (Booth, 2012: 139-140). Booth'a (2012: 141) göre özgürleşme, insanları, özgürce yapmayı seçecekleri şeyleri gerçekleştirmelerinin önüne geçen baskılardan korumayı amaçlar.

Dünya güvenliğini birey eksenli okuyan okul, bireyin özgürleşmesiyle yerel ölçekten küresel ölçeğe yükselecek tehditlerin de engellenebileceğini savunur. Bireyin siyasal, ekonomik, toplumsal ve kültürel engellerden kurtulması ve bu anlamda özgürleşmesi sonucu insan merkezli ortaya çıkan küresel güvenlik problemlerinin ortadan kalkacağı iddia edilir (Çiçekçi, 2012: 42).

Güvenlik problemlerini otorite ve önyargılar üzerinden ele alarak çözümleyen Frankfurt Okulu'ndan etkilenen Galler Ekolü, Soğuk Savaş'tan sonra meydana gelen güvenlik problemlerini kimlik sorunları ve ötekileştirmenin sebep olduğu marjinalleşme üzerinden analiz etmektedir. Güvenlik problemlerini, güvenlik aktörlerinin nasıl inşa edildiklerini inceleyerek çözümlemiştir (Birdişli, 2014: 250).

Bir diğer eleştirel güvenlik yaklaşımı da Paris Ekolü'dür. Paris Ekolü, Paris'teki Science Po isimli araştırma enstitüsünde bir dönem çalışmış bir grup akademisyenle özdeşleşmiştir (Çiçekçi, 2012: 46). Michael Foucault'nun güç ve iktidar ilişkisi konularındaki çözümlemeleriyle ortaya çıkan insan merkezli eleştirel güvenlik çalışmalarından biridir. Güvenliği olumsuz etkileyen konular ve politikalar üzerinde durarak güvenliğe karamsar perspektifi temsil eden Paris Ekolü, güvenlik çalışmalarına Kopenhag Ekolü'nün güvenlikleştirme kavramına karşılık olarak Biogüvenlik kavramını kazandırmıştır (Birdişli, 2017: 113).

Paris Ekolü, iç güvenlik problemlerinin sınırların ötesine taşmasıyla iç ve dış güvenlik alanlarının bütünleştiğini ve buna bağlı olarak ulus ötesi bir polis mekanizmasının oluştuğunu ve güvenlik politikaları oluşturduğunu savunur. Paris Ekolü'ne göre güvensizlik, söylemle ve bu oluşturulan güvenlik politikalarıyla yani uygulamalarla inşa edilir (Akgül Açıkmeşe, 2012: 107).

Paris Okulu'nun güvenliğe yaklaşımında post-yapısalcılığın ve yapı sökümcülüğün etkilerine rastlanır. Post-yapısalcı eleştiri, uluslararası ilişkilerdeki devlet merkezli yaklaşımı yıkmayı, uluslararası sistemi ve onun doğası hakkındaki söylemleri yeniden tartışmaya açmayı hedefler. İlk başlarda kelimenin kökenine inme ve onları kazıyarak çıkarmayı arkeoloji olarak adlandıran Foucault, daha sonraları sözcüklerin belirli bir zamanda ve belirli bir yerde yüklendikleri anlamları araştırma anlamındaki yöntemi soybilim (genalogy) olarak isimlendirir. Soybilim, hükmedenler ve hükmedilenler arasındaki iktidar ilişkilerinde sözcüklere yüklenen fasılalı, ayırık, çarpık anlamları araştırma işidir. Bu noktada iktidar ilişkileri esnasında ortaya çıkan söylemlerin analizi devreye girer. Söylem analizi kavramlara yüklenen anlamların bilgi-iktidar ilişkisi içinde nasıl başka anlamlara dönüştüğünü açıklama noktasında önemli bir yöntem olarak post-yapısalcılık tarafından ön plana çıkarılır (Ongur, 2017: 239-243). Bu perspektifle, güvenlik konusuna yaklaşan post-yapısal anlayış, güvenlik algılamalarının tehditlerle ilişkili söylemler üzerine oluştuğunu ileri sürerek devlet merkezli güvenlik anlayışına karşı çıkar. Bu söylemin, "biz" ve "onlar" şeklinde tanımlamasıyla oluştuğunu yani düşmanın söylemlerle tanımlanarak tehdit haline getirildiğini savunur (Akgül Açıkmeşe, 2012: 109).

3.2.3. Konstrüktivist (Sosyal İnşacı) Güvenlik Çalışmaları

Soğuk Savaş'ın son bulmasıyla birlikte realist varsayımların uluslararası politikayı ve güvenlik konusunu açıklamada yetersiz kaldığı algısı kabul görmeye başlamıştır. Dünyanın çeşitli yerlerinde meydana gelen etnik temelli çatışmalar, küresel terörizm, küreselleşmeye karşı tepkiler ve yerleşme eğilimleri döneme damga vurmuştur. 1990'lı yılların bu dinamik yapısı yeni analiz araçlarına olan gereksinimi fazlasıyla ortaya koymuştur (Kiraz, 2014: 109). Sosyal inşacılık olarak da anılan konstrüktivizm, 1980'li yıllarda realist kurama alternatif olarak ortaya çıkmış ve son yıllarda uluslararası ilişkileri analiz etmede en çok başvurulan yaklaşımlardan biri haline gelmiştir (Karabulut, 2015: 85).

Uluslararası İlişkiler disiplinde konstrüktivizm kavramını ilk kullanan Nicholas G. Onuf olsa da kavramı popüler hale Alexander Wendt getirmiştir (Sarı Ertem, 2012: 183). Konstrüktivist yaklaşım, kendi anlayışımızdan bağımsız objektif hiçbir sosyal veya siyasal gerçeklik olmadığı inancına dayanır. İnsanlar ve insan grupları içinde yaşadıkları dünyayı kendileri inşa eder ve bu kurguladıkları dünyaya göre eylemlerini gerçekleştirir. Sosyal inşacılar, aktörler ve yapılar arasındaki ilişkilerde, inanç, değer, norm, teori gibi düşünsel faktörlerin her zaman aracılık ettiğini savunur. Bu düşünsel faktörler, aktörlerin hem kendilerine olan bakış açılarını hem de içinde bulundukları yapılara olan bakış açılarını ve onlara verdikleri tepkileri etkilemektedir (Heywood, 2013: 105). Siyaseti asıl etkileyen şeyin tarafsız gerçeklerden ziyade öznel yaklaşımlar olduğunu savunan Sosyal inşacılar, realistlerin gücü ya da liberallerin barışı vurgulamaları gibi değişmez statik gerçeklere şüphe ile bakar (Roskin ve Berry, 2014: 57).

İnşacı yaklaşım, uluslararası eylemleri okurken kimlik ilkesinden yararlanır. Realizmin, devlet çıkarlarını basit bir şekilde verili olarak kabul etme eğiliminin aksine inşacılar, devletlerin ne istediklerini ve ne istemediklerini sadece maddi gereksinimler

temelinde ele almadığını ayrıca sosyal etkileşimle de karar verdiğini ileri sürer (Goldsteine ve Pevehouse, 2015: 146-147). Sosyal inşacı yaklaşım, küresel politikanın akışkanlığına vurgu yapar. Devletler ve diğer önemli aktörler, kendilerine dair algılarını değiştirdikçe davranışları da değişir (Heywood, 2013: 106).

Konstrüktivizmin üç temel ontolojik dayanağı vardır. Birincisi devlet davranışı anlama açısından maddi unsurlar kadar önemli olmasa da normların ve fikirlerin de önemli olduğudur. İkinci ontolojik iddia devlet davranışları üzerinde kimliklerin belirleyici önemde olduğudur. Üçüncü ontolojik iddia ise aktörlerin yapıyı, yapının da aktörleri karşılıklı oluşturduğu iddiasıdır (Agius, 2017: 88).

Geleneksel güvenlik anlayışı, fazlasıyla maddi unsurlar barındırması sebebiyle eleştirilmiştir. Kimliğin tartışmalara dâhil edilmesi sonucu yeni bir perspektif ortaya konulmuştur. Devletçi bir perspektifle kurgulanan konstrüktivist yaklaşım diğer yaklaşımlar tarafından eleştirilmiş ancak toplumdan soyutlanmış bir devlet anlayışını reddeden ve devleti yeniden formüle eden yaklaşım, neo-realizmle temelden farklılaşan bir perspektif ortaya koymuştur. Güvenlik konusunu sadece güç ve çıkar bağlantısı üzerinden ele almak yetersizdir. Ancak kimliğin analize dâhil edilmesiyle güvenlik konusunda daha açıklayıcı analizler yapılabilir (Kiraz, 2014: 110).

Konstrüktivizmin güvenliğe dair açıklamalarını anlayabilmek için önce aktör meselesini açıklığa kavuşturmak zaruridir. Alexander Wendt'in konstrüktivizmi, ana akım yaklaşımları eleştiren post-pozitivist kuramlar olarak kabul edilen benzerlerinden devlete öncül bir rol vermesi sebebiyle ayrılmaktadır.

Wendt, *yapı-yapan (agent-structure)* ilişkisinde, yapanlık rolünü devlete vermektedir. Organize şiddet kullanma yetkisine sahip tek siyasi yapının devlet olduğunu vurgulayarak devleti temel analiz birimi olarak görmektedir (Wendt, 1999: 8-9). Ancak konstrüktivizmin devleti referans nesnesi olarak görmesi devlet merkezli bir güvenlik yaklaşımı olduğu anlamına gelmez. Yani devletin güvenliği ulusun güvenliğidir anlamı çıkmaz. Konstrüktivist yaklaşımda devlet, her türlü toplumsal ilişkinin somutlaşarak uluslararası politikada kendine yer bulduğu bir platform olarak görülür.

Bazı sosyal inşacı düşünürler, devletlerin birbirlerini zaman içinde tehdit olarak görmeden algılayabileceklerini ileri sürer. 20.yüzyılın ilk yarısında milyonlarca insanın ölümüne yol açan iki büyük savaşın merkezi olan Avrupa'nın, aynı yüzyılın sonuna gelindiğinde Avrupa Birliği sayesinde iç içe geçişini örnek olarak sunar. Güç politikaları ve anarşinin bunu açıklamada yetersiz olduğunu ileri süren inşacılara göre kurumlar, rejimler, normlar ve kimlikteki değişimler daha açıklayıcı bir analiz çerçevesi sunar. Dolayısıyla inşacılara göre devletlerin ve toplumların algıladıkları tehditler evrensel değildir ve zamandan bağımsız değildir (Goldsteine ve Pevehouse, 2015: 147).

Konstrüktivist Yaklaşım, tekdüze bir yaklaşım değildir. Konstrüktivizm, kimlik ve sosyal değişimle ilgili farklı düşünce tarzlarını içinde barındırmaktadır ve en temelde klasik konstrüktivizm ve eleştirel konstrüktivizm olarak ikiye ayrılmaktadır. Bu iki kamp literatürde klasik konstrüktivistler-radikal konstrüktivistler veya modern konstrüktivistler- post modern konstrüktivistler gibi farklı şekillerde ifade edilmektedir (Agius, 2017: 97-98).

Konstrüktivist yaklaşımın uluslararası güvenlik çalışmalarına girmesi toplumsal güvenlik konularına katkılar sunmuştur. Güvenlik veya güvensizliğin kaynağını toplumsal yapılar içinde arayan yaklaşım, ilk olarak 1990'lı yıllarda BM'nin güvenliği yeniden tanımlama girişiminde kendini göstermektedir. Soğuk Savaş'ın son bulmasıyla güvenliği toplumsal adalet, ekonomi, siyaset, toplum, çevre sorunları gibi konular

etrafında inceleyen Birleşmiş Milletler'i daha sonra Kopenhag Ekolü'nün çalışmaları izlemiştir (Birdişli, 2017: 123).

a. Klasik Konstrüktivizm: BM Tipolojisi

Klasik konstrüktivistler, devletin merkezi rolünü ve pozitivizmin önemini kabul ederler. Rasyonalist yaklaşım ile reflektivist yaklaşım arasında bir orta yol bulunabileceğini iddia ederler. Eleştirel konstrüktivistler bunun bir çelişki olduğunu söyleyerek karşı çıkar (Agius, 2017: 100).

Konstrüktivizm, güvenliği yalnızca askeri terimlerle açıklamaya çalışan klasik yaklaşımlara karşıdır. Barry Buzan'ın da etkisiyle konstrüktivistler ekonomik ve toplumsal güvenlik konularında çalışmalar yapmaktadır. Ayrıca eleştirel güvenlik çalışmaları ekseninde birey güvenliği konusunu da ilgi alanlarına dâhil ederek BM gibi uluslararası örgütleri bu konuda etkilemeye çalışmaktadır (Karabulut, 2015: 89-90).

Güvenlik, yalnızca çatışma ve savaşın olmaması hali değildir. İnsanların günlük hayatını tehdit eden hastalık, yoksulluk, cehalet gibi her türlü gerilemelerden korunmasıdır (Javed, 2008: 62).

1994 yılında Birleşmiş Milletler tarafından İnsani Kalkınma Raporu (HDR) yayınlandı. Raporda ulus devlete göre kurgulanan güvenliğin, insanı göz ardı ettiği ve güvenliğin dar bir biçimde yorumlandığını vurgulandı. Salgın hastalıklar, yoksulluk, suç, toplumsal çatışma, siyasi baskı, işsizlik ve çevresel problemler gibi insan odaklı tehditlere dikkat çekilmeye çalışıldı (Ovalı, 2006: 18).

Rapor insanın günlük hayatta karşı karşıya olduğu tehditleri sıraladıktan sonra bunları yedi kategori altında toplamıştır (UNDP, 1994: 24):

- a) Ekonomik Güvenlik
- b) Gıda güvenliği
- c) Sağlık güvenliği
- d) Çevresel güvenlik
- e) Kişisel güvenlik
- f) Toplumsal güvenlik
- g) Politik güvenlik

Yapı-yapan arasında karşılıklı bir inşa sürecinin olduğunu ileri süren konstrüktivist yaklaşım, insan ve insan grupları ile ilgili tehditlerin ve problemlerin uluslararası yapıyı etkilediğini ileri sürmüştür (Newman, 2001: 247). Bu bağlamda klasik konstrüktivizm, Birleşmiş Milletler'in insan odaklı raporuna diğer eleştirel yaklaşımlarla birlikte kaynaklık etmektedir.

b. Eleştirel Konstrüktivizm: Kopenhag Ekolü

Eleştirel konstrüktivistler kimliğin daha kompleks ve çoklu bir karaktere sahip olduğunu iddia ederek klasik konstrüktivistlerin kimliği yekpare bir şey olarak görmelerine karşı çıkar. Eleştirel konstrüktivistler, dilin gerçekliği nasıl inşa ettiğini ve oluşturunca bir role sahip olduğunu savunur (Agius, 2017: 100).

1985 yılında Danimarka'da barış ve güvenlik alanlarında çalışmalar gerçekleştirmek üzere kurulan Kopenhag Barış Araştırmaları Enstitüsü (COPRI)'nde yapılan çalışmalar da güvenlik çalışmalarında önemli bir yere sahiptir. Barry Buzan, Jaap de Wilde ve Ole Waever'ın başını çektiği bir okuldur. Kopenhag Okulu, *güvenlikleştirme* ve *güvenlik dışılaştırma* gibi önemli kavramları literatüre

kazandırmıştır (Emmers, 2017: 131). Neorealist ve konstrüktivist sacayaklarıyla diğer okullardan farklılaşan Kopenhag Ekolü'nün temelini, güvenlikleştirme teorisinin yanı sıra sektörel güvenlik analizi ve bölgesel güvenlik kompleksi teorisi oluşturmaktadır (Çiçekçi, 2012: 42-43).

Birleşmiş Milletler'in 1994 yılındaki İnsani Kalkınma Raporu'ndan farklı olarak Kopenhag Okulu, askeri güvenliği de tipolojiye dâhil etmiş ve sektörel güvenlik sınıflandırmasını 5 sektör üzerine oturtmuştur. Referans nesnelerini farklılaştıran sektörel güvenlik tipolojisi şu şekildedir (Emmers: 2017: 132):

- a) Askeri Güvenlik
- b) Politik Güvenlik
- c) Ulusal güvenlik
- d) Toplumsal Güvenlik
- e) Çevresel Güvenlik

Beş unsurun yalnızca biri askeri tehditlerle ilgilidir. Kopenhag Ekolü, güvenliği askeri meselelerin ötesine taşıyarak genişletmiştir ve ayrıca devlet dışı aktörleri de dâhil ederek güvenlik çalışmalarının derinleşmesine katkıda bulunmuştur. Lakin güvenlik kavramının bütünlüğünü kaybetmeden genişletilip genişletilemeyeceği meselesi önemli bir soru olarak karşımıza çıkmaktadır. Her şeyin güvenlik meselesi haline getirilmesi aslında hiçbir şeyin güvenlik meselesi olmaması gibi bir netice doğurabilir. Bu noktada güvenlik çok muğlâk bir zemine sürüklenerek kavramsal ve analitik bir tutarsızlığa sebep olabilir. Bu noktada Kopenhag Ekolü, *güvenlikleştirme (securitization)* modelini geliştirmiş ve güvenliğin sistematik ve tutarlı bir şekilde analiz edilmesinin yolunu açmıştır (Emmers, 2017: 132).

Güvenlikleştirme teorisine göre, bir meseleyi güvenlik meselesi olarak tanımlamak onu bir güvenlik sorunu hâline getirir. Güvenlikleştirilen bu soruna karşı olağan üstü önlemler almak gerekir. Kopenhag Ekolü, belirtilen meselenin gerçek bir tehdit olup olmadığıyla ilgilenmemektedir zira konstrüktivist bir perspektifle güvenliği özneler arası bir yapım olarak tanımlamaktadır (Baysal ve Lüleci, 2015: 71).

Güvenlikleştirme konusu bir spektrum şeklinde tasvir edilebilir. Birinci aşamada devletin meseleyle ilgilenmediği ve kamuoyunun tartışmalarında yer bulmayan politize edilmemiş meseleler bulunur. İkinci aşamada standart siyasi sistemin işleyişi içinde ele alınan ve kamu politikasının bir parçası olan politize edilmiş meseleler bulunur. Üçüncü aşamada güvenlikleştirme eylemi yoluyla güvenlik meselesi haline getirilmiş ve referans nesnesine yönelik tehdit olarak sunulan meseleler bulunur (Emmers, 2017: 133).

Güvenlikleştirme süreci iki aşamadan oluşmaktadır. İlki bir meselenin referans nesnelerden birine yönelik tehdit haline geldiğini betimlemektir. İkincisi söylem yoluyla meselenin gerçekten bir güvenlik meselesi olduğuna kamuoyu ve diğer paydaşları ikna etmektir. Böylece güvenlikleştirilen konu hakkında olağandışı önlemler ve politikalar uygulanabilir (Birdişli, 2017: 139).

Waever, güvenlikleştirmeyi nesnel ve maddi bir durum olarak görmemektedir. Güvenlik uygulamalarının ve politikalarının üretilmesine yarayan konuları ve alanları güvenlikleştirmek için seçkinler tarafından gerçekleştirilen söz eylemi olduğunu ileri sürer. Zira bir konuyu güvenlik alanı olarak tanımlamak o konuya müdahale etme ve bunu yaparken de olağan üstü baskı araçlarını kullanabilme imkânı doğurur. Waever, güvenlikleştirmenin bu tehlikesine dikkat çekerek güvenlik dışılaştırma veya güvensizleştirme anlayışını önerir. Güvensizleştirme, güvenlik konusu yapılan meselelerin yeniden siyasal alana çekilmesi sürecidir (Kolasi, 2014: 136).

Konstrüktivist yaklaşım için önemli referanslar barından Barry Buzan tarafından ortaya atılan Bölgesel Güvenlik Kompleksi Teorisi, Kopenhag Ekolü'nün güvenlik çalışmalarına bir diğer katkısıdır. Buzan'ın bakış açısına göre uluslararası sistemde ittifaklar ve yeni çatışma alanları, Huntington'un Medeniyetler Çatışması tezindeki küresel, dinsel, kültürel farklılıklar ekseninde olmayacaktır. Bölgeler içinde yer alan alt sistemlerde meydana gelen güvenlik sorunları bağlamında bölgeler ekseninde yaşanacaktır (Şir, 2003: 346).

Uluslararası güvenlik alanını bölgelere ayırarak ele almayı öne süren *Bölgesel Güvenlik Kompleksi Teorisi (Regional Security Complex Theory)*, güvenlik öncelikleri ve güvenlik dinamikleri örtüşen, dolayısıyla güvenlik alanında birbirine bağlı devletlerin oluşturduğu güvenlik yapısı olarak tanımlanabilir (Coşkun, 2013: 136).

Uluslararası alanda bir üst otorite üst otorite yoktur yani anarşi vardır. Buzan, bölgesel güvenlik kompleksi kavramıyla, bölgelerde de tıpkı uluslararası alanda olduğu gibi bir anarşinin varlığından söz eder. Bunu mini anarşi olarak adlandırır. Ancak bölgedeki aktörler arasında coğrafi ilişkiler vardır. Bu da Buzan'a göre güvenlik risklerini daha gerçekçi hale getirmektedir (Arman, 2012: 140).

Buzan'a göre bir bölgede güvenlik kompleksinin oluşmasında rol oynayan dört faktör bulunmaktadır. İlk olarak bölgedeki aktörler coğrafi açıdan birbirine yakındır. İkincisi, bölge devletlerinin güvenlikleri birbiriyle bağlantılıdır. Üçüncüsü, bölgedeki aktörlerin karşılıklı jeostratejik çıkarları bulunduğu için aralarında güç ilişkileri ve rekabet bulunmaktadır. Son olarak bölgedeki aktörler arasında komşuluk, destek, savunma, şüphe ve korku gibi güçlü ilişkiler bulunmaktadır (Şilibekeva, 2007: 1320).

Bölgesel güvenlik kompleksi yaklaşımına göre, bölgedeki aktörlerin güvenliği birbiriyle bağıntılıdır. Bu doğrultuda kutuplaşma, ittifak arayışları ve güç dengesi gibi unsurlar bölge bazında anlamlandırılabilir. Güvenlik kompleksinin oluşumu noktasındaki en önemli unsur, devletlerin ortak bir tehdit unsuru karşısında birleşebilmeleridir. Ortak tehdit unsurları, devletlerin arasında karşılıklı bağımlılık ilişkisinin oluşmasına katkı sağlayabilir. Tarihsel dostluklar ve düşmanlıklar, çatışmalar, çıkarların paralelliği ve ortak düşman gibi etkenler güvenlik kompleksinin biçimlenmesinde kurucu bir rol oynamaktadır. Bir devlet birden fazla güvenlik kompleksi içinde bulunabilir (Tüysüzöğlu, 2013: 104).

4. SOĞUK SAVAŞ SONRASI YENİ BİR ÇALIŞMA ALANI: İNSANI GÜVENLİK YAKLAŞIMI

İnsani güvenlik, geleneksel güvenlik yaklaşımının belirli genel özelliklerine dikkat çekmekte ve onları sorgulamaktadır. Geleneksel yaklaşımın, bireylerden ziyade devletlerin güvenliğine odaklanması ve bunu yaparken de devletlerin güvenliğini vatandaşlarının güvenliğine eşdeğer olarak varsayması, güvenliğe insan odaklı yaklaşım tarafından şiddetle eleştirilmektedir. İnsani güvenlik yaklaşımı devletlerin güvenliklerinden ziyade insanların ve toplumların güvenliği ile ilgilenmektedir (Tigerstrom, 2007: 182). İnsani güvenlik kavramı, güvenlik politikalarının devlete göre değil, insanın ihtiyaçlarına göre şekillenmesi gerektiğine yönelik bir çağrıdır. Güvenliğin referans nesnesi olarak bireyi ele alan ve bireylere yönelik tehditleri gündeme taşıyan insani güvenlik, devlet merkezli güvenlik anlayışına karşı önemli bir meydan okumayı temsil etmektedir (Ovalı, 2006: 4-6).

Geleneksel güvenlik anlayışına veya devlet merkezli güvenlik anlayışına göre güvenliğin temel referans nesnesi devlettir. Bu anlayışın aksine insani güvenlik savunucuları, devletlerin içindeki azgelişmişlik ve siyasal şiddetin neden olduğu insani güvensizliklere odaklanmaktadır (Kerr, 2010: 115). Bu bağlamda referans nesnesi olarak bireye odaklanmaktan kasıt, birincil faydalanıcı konumuna bireyi yerleştirmektir (Newman, 2010: 78).

İnsani Güvenlik (Human Security) kavramı, ilk kez Birleşmiş Milletler'in insani düzenlemelerine binaen 1994 yılındaki BM İnsani Kalkınma Raporu'nda telaffuz edilen bir kavramdır. İnsani güvenliğin amacı, bireyleri ve birey gruplarını uzun vadeli icraatlarla tutarlı bir şekilde önemli yaygın tehditlere karşı korumaktır. Güvenliğin temel amacı 19. yüzyıldan beri ülke topraklarının ve egemenliğin korunması olarak düşünülmekteydi. İnsani güvenlik kavramı ise bu odağı bireylerin güvenliğine doğru kaydırmayı amaçlamaktadır (Alkire, 2003: 2-5). Klasik güvenlik yaklaşımı devletlerarası ilişkilerle ilgileniyorken, insani güvenlik yaklaşımı, barışın; sosyal, siyasal ve ekonomik reformlar yoluyla tesis edilebileceği üzerinde durmaktadır (Özerdem, 2013: 172).

Tablo 4.1. Ulusal Güvenlik ve İnsani Güvenlik Kavramları (Özerdem, 2013: 173)

Güvenlik Türü	Referans Nesne (Kimin Güvenliği?)	Riskin Bedeli (Neyin güvenliği?)	Tehdit Kaynakları
Ulusal Güvenlik	Devlet	Egemenlik ve Toprak Bütünlüğü	Diğer devletler, Terörizm, Devlet- altı aktörler
İnsani Güvenlik	Bireyler ve Topluluklar	Hayatta kalma ve Yaşam kalitesi	Silahlı saldırı, Yoksulluk

İnsani Güvenlik Çalışmalarında mevcut tartışmaları şekillendiren ve insani güvenlik kavramını çerçeveleyen üç perspektif bulunmaktadır. Birincisi, liberal kuramın hedeflediği mutluluk ve özgürlük kriterlerine ulaşmak için temel insan haklarının uluslararası toplum tarafından korunması ve geliştirilmesi esas alınmalıdır. İkincisi uluslararası çabaların insani problemler üzerinde yoğunlaştırılması ve derinleştirilmesini esas alınmalıdır. Özellikle soykırım ve savaş suçlarıyla ilgili konularda uluslararası hukuku güçlendirmek ve sivillerin hayatlarına yönelik tehlike oluşturan silahların önlenmesi konusunda uluslararası toplumu harekete geçirmek esastır. İlk iki görüş daha çok temel insan haklarının tesis edilmesine odaklanmaktadır. Üçüncü görüş ise olumsuz koşulları meydana getiren toplumsal, ekonomik, çevresel konular ve diğer alanları işaret

eder. İnsanın güvenliği konusunu daha geniş bir çerçeve içinde ele almayı ve insanın hayat standartlarına zarar veren her olgunun insani güvenlik kapsamı içinde değerlendirilmesi gerektiğini vurgular (Hampson, 2008: 230-231).

İnsani güvenlik kavramı, uluslararası güvenlik çalışmalarında devlet merkezliliğin sorgulanmasıyla ve güvenliğin referans nesnesi olarak bireye odaklanmasıyla doğmuştur. İnsani güvenlik kavramı, disiplinde hakim olan devlet merkezli güvenlik anlayışına sıkışıp kalan güvenlik kavramının yeniden tanımlanması gerekliliğine işaret etmektedir. İnsani güvenlik kavramının doğuşunun ve gelişiminin anlaşılması, bu alanda yapılan çalışmaların temelini anlamak ve yaklaşım içindeki farklı perspektifleri yorumlayabilmek için çok önemlidir.

4.1. İnsani Güvenlik Kavramı'nın Ortaya Çıkışı ve Evrimi

Teoriler gibi kavramlar da belli bir ampirik ve entelektüel bağlamların bir sonucu olarak geliştirilir. İlk kez Birleşmiş Milletler'in 1994 İnsani Kalkınma Raporu'nda ortaya çıkan *İnsani Güvenlik (Human Security)* kavramının doğuşunda rol oynayan gelişmelere göz atmak kavramın neyi ifade ettiğinin anlaşılması açısından önem arz etmektedir (Kerr, 2017: 105).

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle beraber yükselişe geçen eleştirel yaklaşımlar, devlet merkezli güvenlik anlayışının yıkılması ve güvenliğin referans nesnesinde bir değişim yaşanması gerekliliği yönündeki güçlü meydan okumalardı. Uluslararası ilişkilerin devlet merkezli bir biçimde kurgulanmasını tenkit eden eleştirel yaklaşımlar, insani sorunların yükselişe geçmesiyle önem kazanmıştır. Bu bağlamda güvenliğin referans nesnesinin devlet olamayacağını iddia eden eleştirel yaklaşımlar ve güvenliğin referans nesnesinin yalnızca devlet olmadığını iddia eden konstrüktivist yaklaşımlar, uluslararası güvenlik gündeminde insani problemlerin üst sıralara taşınmasında önemli roller oynamıştır (Çiçekçi, 2012: 86).

İnsani güvenlik kavramının resmen ortaya çıkışı her ne kadar 1990'lı yıllara denk gelse de Soğuk Savaş esnasında ve sonrasında yaşanan bir dizi gelişme kavramın ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Güvenlik kavramının askeri konuların dışına açılacak şekilde genişlemesi 1970'li yıllarda başlamıştır. Bu yıllarda yaşanan petrol krizleri, ekonomik sorunların güvenlik konusuna girmesinde etkili olmuştur (Waisova, 2003: 60). Ayrıca, 1970'li yıllardan itibaren çeşitli konulara odaklanan zirveler, bağımsız komisyonlar, konferanslar ve küresel kampanyalar aracılığıyla, yalnızca askeri tehditlere odaklanan güvenlik anlayışı değiştirilmeye çalışılmıştır. Bu konudaki girişimlerin kökeni, 1955 yılında Bertrand Russel ve Albert Einstein öncülüğündeki *Pugwash Hareketi'ne (Pugwash Movement)* kadar uzanır. Silahsızlanmaya odaklanan bu girişim, Soğuk Savaş ortamında her iki kamptaki bilim insanları arasında propagandaya dayalı olmayan bir diyalogun başlatılması gerektiğini savunmuştur. Hareket, özel olarak insan ve insan gruplarının güvenlik gereksinimlerine yönelik bir hareket değildir lakin yıkıcı etkileri olan kitle imha silahlarından kaynaklanacak bir felaketin nelere mal olacağına odaklanarak alternatif güvenlik anlayışlarına bir ilham kaynağı oluşturmıştır (Ovalı, 2006: 14-15).

Bir diğer girişim 1960'lı yılların ortalarında ortaya çıkan *Dünya Düzeni Modelleri Projesi (World Order Models Project)* olarak ortaya çıktı. Yeni bir dünya düzeninin hangi normlar altında gerçekleşmesi gerektiğini irdeliyordu. Ekonomik ve toplumsal şiddetin azalması, kolektif şiddetin azaltılması, temel insan haklarının korunması ve çevrenin korunması projenin ana konu başlıklarını oluşturmaktaydı. Barışçıl bir dünyanın tek bir ulus tarafından yaratılamayacağını ve uluslararası barışın, çok sayıda ulusun katkılarıyla tesis edilebileceğini savunuyordu (Falk, 1975: 11).

Devletin uygun bir referans nesne olup olmadığı konusundaki akademik tartışmalar 1970'li yıllarda başlamıştır. Bu dönemde bazı devletlerin, yalnızca

uluslararası rejim için değil kendi vatandaşları için de güvensizlik oluşturduğu gerçeğiyle yüzleşilmiştir (Henk, 2005: 92).

1970’li yıllarda barış araştırmaları Kuzey-Güney konuları içerecek bir şekilde genişlemeye ve dünyadaki eşitsizliğe ve adaletsizliğe odaklanmaya başlamıştır. 1980’li yıllarda insanların ve insan gruplarının güvenlik gereksinimlerini uluslararası politikanın gündemine yerleştirme çabaları hız kazanmıştır. Nükleer savaş da dâhil olmak üzere özellikle Üçüncü Dünya’nın karşı karşıya olduğu sosyal ve ekonomik meselelere yani bütün bir uluslararası topluma yönelik tehditlere odaklanılmaya başlandı (Timothy, 2004: 19).

Soğuk Savaş dönemi boyunca uluslararası sistemin iki kutuplu yapısı çerçevesinde güvenliğin paradigması askeri güç ağırlıklı realist bir perspektifle çizilmekteydi. Ancak Soğuk Savaş’ın bitişi ve SSCB’nin dağılmasıyla beraber ortaya çıkan yeni ortamda mevcut güvenlik ve güvensizlik algıları ve tanımlamaları gündemden düşmeye başladı. Buna bağlı olarak bunun yerini analiz düzeyi itibarıyla devlet altı ve ötesi varlıklar almaya başladı. Bu varlıklar kendilerini etnik, dini, linguistik özellikleri üzerinden oluşturdukları kolektiviteler üzerinden tanımlamaya başladı. Dolayısıyla siyasal alanı da bu oluşturdukları kolektiviteler üzerinden inşa etmeye çalıştılar (Hobsbawm, 2008: 83-98).

Devlet merkezli realist perspektifle gerçekleştirilen stratejik çalışmalar, Soğuk Savaş boyunca disipline hâkimdi. Ancak Soğuk Savaş’ın sonuyla birlikte, Batı ülkeleri için hayati bir tehdit olarak görülen SSCB’nin yayılmacı profili ve Komünizm tehdidi ortadan kalktı. Bu süreçte Amerikan merkezli akademik çevrelerde bu kaybolan tehdidin yerine bir yenisini ikame etme arayışı ortaya çıktı. İlk olarak Francis Fukuyama “Tarihin Sonu” tezini ileri sürerek neo-liberal uluslararası düzenin çatışmasız ve barışçıl bir evren oluşturacağını ileri sürdü. Ancak sıcak çatışma bölgelerinin birdenbire ortaya çıkmasının akabinde Samuel Huntington uzun süre tartışılacak olan “*Medeniyetler Çatışması*” tezini ortaya koydu. Huntington, tezinde medeniyetler referanslı bir çatışma yaşanacağını ileri sürdü (Çiçekçi, 2014: 90).

Devletlerarası çatışmaların güvenlik sorunlarının temelini oluşturduğu Soğuk Savaş döneminde, barış kavramı genel olarak devletlerarası çatışmanın yokluğu olarak tarif edilmiştir. Oysa bu yeni süreçte çatışmalar devletlerarasında olmaktan ziyade devletlerin içinde cereyan etmeye başlamıştır. Realizmin bu aşamadaki görüşü ise yine devlet merkezliydi. Bu tür devlet altı ve ötesi güvenlik sorunlarının kaynağını *başarısız devlet (failed state)* konsepti çerçevesinde ele aldı. Ancak realist görüşün gözden kaçırdığı bir husus bulunmaktaydı. Devletlerin, teşkilatlanma problemi yaşamadığı dönemlerde ve yerlerde de birey güvenliği açısından ciddi açıklar bıraktıkları aşikârdı. Bilhassa Afrika’da yaşanan katliamların pek çoğu, devletin himayesinde veya işbirliğinde gerçekleştirildi (Çiçekçi, 2012: 91).

Soğuk Savaş’ın sona ermesiyle güvenlik konularında yeni fikirler hızla artmaya başladı. 1991 yılında *Küresel Güvenlik ve Yönetişimde Stockholm Girişimi (The Stockholm Initiative on Global Security and Governance)* ile politik rekabet ve silahlanma dışındaki güvenlik problemlerine dikkat çekilmiştir. Çevresel bozulma, aşırı nüfus artışı, uluslararası göç, kalkınma ve demokratik ilerleme eksikliği gibi konulara odaklanılarak yeni bir siyaset gündemi sunulmuş ve bu konudaki diğer çabaları teşvik etmiştir (Bajpai, 2000: 7).

Soğuk Savaş’ın son bulmasıyla yükselişe geçen yeni güvenlik anlayışı, akademik girişimlerin yanı sıra devletleri ve uluslararası örgütleri de etkisi altına almaya başlamıştır. Birleşmiş Milletler (United Nations), Avrupa Birliği (European Union), Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (Organization for Security and Co-

operation in Europe) gibi örgütler bu yeni anlayış çerçevesinde politikalar üretmeye, stratejiler belirlemeye ve kurumsal yapılarını değiştirmeye çalışmıştır. Uluslararası örgütler içinde yeni güvenlik anlayışını en çok benimseyen örgüt Birleşmiş Milletler'dir (Karabulut, 2015: 234).

Birleşmiş Milletler'in uluslararası güvenlik konusundaki dönüşümde temel bir rol oynadığı aşîkârdır. Örgütün organize ettiği konferanslar sayesinde birey güvenliği fikri yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Ayrıca örgütün merkezi kurumları, insani güvenlik kaygılarının, uluslararası güvenlik tehditleri içerisine dâhil edilmesinde önemli roller oynamıştır. BM bünyesinde çalışan Boutros Boutros-Ghali, Mahbub Ul Haq, Amartya Sen, Sadako Oqata, Kofi Annan, Frances Deng gibi isimler, örgütün birey güvenliği konusunda etkin adımlar atmasının önünü açan kişiler olmuştur (Macfarlane ve Khong, 2006: 141-142).

BM'nin 1994 yılındaki İnsani Kalkınma Raporu'yla birlikte İnsani Güvenlik Kavramı'nın resmen ortaya çıkmasını sağlayan faktörler üç başlık altında toplanabilir. Birincisi, Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte devlet içi çatışmalar, gerilimler ve çözümler dikkatleri devlet merkezli tehditlerden insanlığa yönelik tehditlere çevirmiştir. Örneğin, Yugoslavya'nın dağılışı esnasında meydana gelen etnik ve dini tandanslı çatışmalar gibi vakalar, devletlerin arasında cereyan eden savaşlar kadar şiddetli olmuştur. Dolayısıyla bu tecrübeler, insan merkezli yaklaşımın yükselişe geçmesine ampirik katkılar sağlamıştır. İkincisi, ortaya çıkan yeni tehditlerin sınır aşan nitelikleri, devletlerin yalnız başına bu tehditlerle mücadele etmelerini zorlaştırmış ve bireylerin güvenliğini sağlama görevi devletlerin tekelinden veya kontrolünden çıkmıştır. Üçüncüsü, doğal afetler, iç savaşlar, salgın hastalıklar, açlık, çevresel bozulma, yoksulluk, terörizm gibi tehditler iletişim sahasında yaşanan olağanüstü gelişmelerle dünya kamuoyunun ilgisine açılmıştır (Ovalı, 2006: 17-18).

İnsani Güvenlik kavramının resmen tanımlandığı Birleşmiş Milletler'in 1994 yılındaki İnsani Kalkınma Raporu'nda Soğuk Savaş sonrası güvenliğin dönüşüm geçirmesi şu şekilde ifade edilmektedir (UNDP, 1994: 22):

Güvenlik kavramı uzunca bir süredir dar bir biçimde yorumlanmıştır: Yani dış saldırganlıklara karşı toprak güvenliğinin sağlanması, dış politikada ulusal çıkarların korunması, nükleer bir yıkım karşısında küresel güvenliğin sağlanması şeklinde ele alınmıştır. Güvenlik bu bağlamda insanlardan ziyade ulus-devletlere göre kurgulanmıştı... Gündelik yaşantılarının içinde güvenliklerini sağlamaya çalışan sıradan vatandaşların endişeleri göz ardı edildi. Bu sıradan insanlar için güvenlik; açlık, salgın hastalıklar, işsizlik, toplumsal çatışma, politik baskı, suç ve çevresel tehlikeler gibi tehditlerden korunmayı ifade eder. Soğuk Savaş'ın karanlık gölgesi kaybolduğunda, çatışmaların artık uluslararası değil ulusların içinde olduğu görülebilir.

Bu yeni süreçte ortaya çıkan insani güvenlik kavramının dört temel karakteristiği üzerinde durmakta yarar vardır. Birincisi, insani güvenlik konusu evrenseldir. Şiddeti ülkeden ülkeye değişse de suç, çevresel kirlilik, işsizlik, insan hakları ihlalleri gibi tehditler dünyanın her yerinde görülebilir. İkincisi, insani güvenliğin bileşenleri birbirine bağlıdır. İnsani güvensizlik oluşturan herhangi bir mesele, insani güvenliği tehdit eden başka bir meseleye kolaylıkla dönüşebilir. Örneğin; bir ülkede ortaya çıkan

bir iç savaş kolaylıkla ekonomik güvenliği, gıda güvenliğini, sağlık güvenliğini, çevre güvenliğini ve toplumsal güvenliği tehlikeye atabilir. Ayrıca dünyanın herhangi bir yerinde kıtlık, hastalık, terörizm, etnik çatışma, toplumsal dağılma gibi tehditlerle insanların güvenliği tehlikeye, bu sadece o ulusun sınırları içinde kalmamakta ve sonuçları tüm dünyayı etkileyebilmektedir. Üçüncüsü, insani güvenlik, önleyici müdahalelerle daha kolay sağlanabilir. Dördüncüsü, insani güvenlik, insan merkezlidir. Yani insanların sosyal hayat içinde nasıl yaşadıkları, tercihlerini özgürce kullanıp kullanmadıkları, sosyal ve ekonomik fırsatlara erişim olanakları gibi konulara odaklanır (UNDP, 1994: 22-23).

İnsani güvenlik kavramı tanımlanırken insani kalkınma ile karıştırılmamalıdır. İnsani kalkınma, insanların seçeneklerini genişletme süreci olarak tarif edilebilir. İnsani güvenlik ise, insanların bu seçenekleri gelecekte kaybetme korkusu yaşamadan güvenli ve özgür bir şekilde kullanabilmeleriyle ilgilidir. Elbette insani güvenlik ve insani kalkınma arasında bir bağ bulunmaktadır. Bir alanda yaşanan ilerleme diğerinde de ilerleme olasılığını artırabilir. Bir alandaki başarısızlık diğerinde de başarısızlık riskini artırabilir. Bu bakımdan insani güvenliğin sağlanabilmesi için insani kalkınmaya ihtiyaç vardır. (UNDP, 1994: 23).

BM'nin raporunda ortaya çıkan insani güvenlik kavramının en temel problemi, kavramın sınırları çizilmiş kesin bir tanımlamadan yoksun oluşudur. Hem raporda sunulan tanım hem de diğer mevcut tanımlar çok geniş ve belirsiz olma eğilimindedir. Bu da insani güvenlik konusunu, fiziki güvenlikten psikolojik iyilik haline kadar her şeyi kapsayan bir yelpazeye yaymaktadır (Paris, 2001: 88).

İnsani güvenlik; çocuk ölümlerinin azalmasını, hastalıklarının yayılmasının önlenmesini, işsizliğin önlenmesini, etnik gerilimlerin şiddete dönüşmemesini, muhaliflerin susturulmamasını ifade eder. Bu bağlamda askeri endişelerle ilgili olmaktan ziyade, insan hayatı ve onuruyla ilgili bir endişedir. BM'nin 1994 yılındaki raporunda insani güvenlik tanımlanırken, kavramın iki temel yönüne dikkat çekilmiştir. Birincisi, salgın hastalıklar, açlık ve baskı gibi kronik tehditlerden korunmayı ifade eder. İkincisi, ister evde olsun ister işte olsun ister toplumsal hayatın içinde olsun yani gündelik hayatın farklı boyutlarında bireyi ani ve zarar verici değişimler yaratan her türlü tehditten korumayı ifade eder (UNDP, 1994: 22). Birleşmiş Milletler'in çizdiği çerçeve çok genel bir tariftir. Bu bağlamda neredeyse her türlü beklenmedik veya düzensiz olumsuzluk insanların güvenliğini tehdit etmektedir. Bu bağlamda 1994 yılındaki Birleşmiş Milletler İnsani Kalkınma Raporu'nda, insani güvenlik birbiriyle ilişkili 7 kategoriye ayrılmıştır. Birleşmiş Milletler raporundaki tipolojiye göre bunlar:

- a) Ekonomik Güvenlik
- b) Gıda Güvenliği
- c) Sağlık Güvenliği
- d) Çevresel Güvenlik
- e) Kişisel Güvenlik
- f) Toplumsal Güvenlik
- g) Siyasal Güvenlik

İnsani güvenlik taraftarları, güvenliğin referans nesnesinin insan ve insan grupları olması gerektiği konusunda ortak bir görüşe sahiptir. Ancak hangi tehditlerin öncelikli olduğu konusundaki tartışma, insani güvenlik taraftarlarını temelde dar okul ve geniş okul olmak üzere iki kampa ayırmaktadır. Devlet veya başka bir siyasi örgüt tarafından insanlara uygulanan şiddetin insani güvenliğin odağını oluşturduğunu ileri

süren dar okul mensuplarına göre; insani güvenlik, insanın ve insan gruplarının savaş ve diğer doğrudan şiddet türlerine karşı korunmasıdır. İnsani güvenliğin şiddet tehdidi konusunda kaygı duyulmasından daha fazla şeyi ifade ettiğini savunan geniş okul mensuplarına göre; insani güvenlik, yalnızca korkulardan kurtulmak (freedom from fear) değil, ayrıca ihtiyaçlardan kurtulmayı (freedom from wants) da içermektedir (Kerr, 2017: 106).

BM'nin 1994 tarihli İnsani Kalkınma Raporu'nda ortaya konulan insani güvenlik tanımlaması en yaygın ve en çok kabul gören formülasyon olmaya devam etmektedir. Ancak insani güvenlik konusuna odaklanan çeşitli ülkeler kendi formülasyonlarını oluşturma gayreti içerisinde. Bu bağlamda Japonya hükümetine göre, insani güvenlik, insanın yaşamına, gündelik hayatına ve onuruna yönelik her türlü tehditten korunması olarak tarif edilir. Kanada hükümeti ise kavramı, daha sınırlı bir çerçeve içerisinde ele almaktadır. Kanada hükümetine göre insani güvenlik, insanların emniyetine, insan haklarına ve yaşamlarına yönelik tehditlerden korunmasıdır. Kanada'nın formülasyonu; fiziksel tehditlere karşı güvenlik, kabul edilebilir bir yaşam kalitesi, temel insan haklarının garantisi, toplumsal eşitlik, çatışmalarda sivillerin korunması ve sürdürülebilir kalkınma ilkeleri etrafında şekillenerek daha dar bir kavramsallaştırmadır. Ancak yine de insani güvenlik yaklaşımını eleştiren akademisyenler tarafından açık uçlu ve belirsiz olarak kabul edilmektedir (Paris, 2001: 90-91).

4.2. İnsani Güvenlik Çalışmalarında Merkezileşme ve Kurumsallaşma

İnsani güvenlik konusundaki merkezileşme ve kurumsallaşma çabaları, insani güvenlik kavramının uygulanabilirliğinin sınırlarını kavrama noktasında önemli katkılar sunmuştur. Soğuk Savaş sonrasında önem kazanan insan merkezli güvenlik anlayışı, yalnızca Birleşmiş Milletler'in çalışmalarıyla değil çeşitli devletlerin ve organizasyonların da gayretleriyle popüler hale gelmeye başlamıştır (Ovalı, 2006: 22).

Enstitüler ve düşünce kuruluşları, sahip oldukları kimlikleriyle ve kurumsal yapılarıyla güvenlik çalışmalarının gelişmesi ve kurumsallaşmasına önemli katkılar sağlamıştır (Buzan ve Hansen, 2009: 62).

4.2.1. İnsani Güvenlik Çalışmalarına Odaklanmış Düşünce Kuruluşları

Çeşitli düşünce kuruluşları, enstitüler ve organizasyonlar, insani güvenlik konusundaki teorik ve pratik çalışmaların yaygınlaşmasında önemli roller oynamıştır. Bu konuda en önemli organizasyon Birleşmiş Milletler bünyesinde kurulan *Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'dır (United Nations Development Program)*. Kurum, insani güvenlik kavramının doğmasına ve gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır. Yoksulluğun ortadan kaldırılması, eşitsizliğin ve dışlamanın azaltılmasına katkı sunmak için 170 ülkede faaliyet göstermektedir.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın yanı sıra insani güvenlik konusunda teorik ve pratik anlamda katkılar sağlayan çeşitli hükümetler-arası organizasyonlar, hükümet-dışı organizasyonlar ve enstitüler de bulunmaktadır.

İnsani güvenlik konusunda önde gelen kuruluşların bazıları şunlardır: Human Security Centre (HSC), Human Security Collective (HSC), Center for Human Security Studies (CHSS), Toda Peace Institute (TPI), Canadian Peacebuilding Coordinating Committee (CPCC), Global Environmental Change and Human Security (GECHS) ve Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI)'dir.

a. Human Security Centre (HSC): 2006 yılında kurulan İnsani Güvenlik Merkezi, İngiltere merkezli uluslararası, bağımsız, kar amacı gütmeyen bir dış politika

düşünce kuruluşudur. İnsani Güvenlik Merkezi, dünyanın en zor sorunlarından bazılarının üstesinden gelmek için hükümet kurumları, hükümetler arası kuruluşlar, sivil toplum örgütleri, özel sektör işletmeleri, akademisyenler, avukatlar, gazeteciler, güvenlik ve insani yardım uzmanlarıyla işbirliği yapmaktadır. Amaçlarını daha da ileriye taşımak için, özellikle siyasi baskı, insan hakları ihlalleri, kitlesel zulüm suçları, silahlı çatışmalar ve terörizm gibi kritik insani güvensizliklere yönelik politikalarla ilgili, analitik ve çözüm odaklı araştırmalar yürütmektedir ve diğer ilgili paydaşlarını bilgilendirmektedir. Dünya genelinde insani güvenlik konularıyla ilgili çeşitli dijital yayınlar (araştırma raporları, politika brifingleri, fikirler ve haber özetleri) üretmektedir. Ayrıca düzenli olarak parlamento soruşturmalarına kanıtlar sunmakta ve çeşitli uluslararası medya kuruluşlarına analiz ve yorumlarla katkı sağlamaktadır (HSC, 24.10.2018a, www.hscentre.org).

İnsani Güvenlik Merkezi'nin amacı, insan güvenliğine yönelik mevcut ve yeni ortaya çıkan tehditlere çözüm bulmak ve bunları formüle etmektir. İnsani Güvenlik Merkezi, yeryüzünde bireylerin ve toplumların korkulardan arınmaları için özgürce yaşayabilecekleri bir uluslararası toplumu teşvik etmeyi ve desteklemeyi amaçlamaktadır (HSC, 24.10.2018b, www.hscentre.org).

b. Human Security Collective (HSC): Merkezi Hollanda'nın Lahey kentinde bulunan İnsani Güvenlik Topluluğu, kalkınma, çatışma dönüşümü ve güvenlik konularında güçlü altyapıya sahip bir kurumdur. Bireylerin ve toplulukların güvenliği konularında dünya çapında faaliyet göstermektedir. Topluluk, insani güvenlik fikrinin güvenlik eylemi için bir çerçeve oluşturduğuna inanmaktadır. İnsani Güvenlik Topluluğu; radikalleşme ve çatışma dönüşümü ile bağlantılı olarak gençlik liderliğini teşvik etmek, şiddet yanlısı aşırıcılığa karşı mücadele etmek, kalkınma ve insan hakları arasındaki ilişkiler gibi konulara odaklanmaktadır. İnsani Güvenlik Topluluğu'nun; Ortadoğu, Kuzey ve Batı Afrika, Güney ve Güneydoğu Asya, Orta Asya, Latin Amerika, Avrupa ve ABD'de bulunan sivil toplum, akademi ve hükümetler ile ortaklıkları bulunmaktadır (HSCollective, 24.10. 2018, www.hscollective.org).

c. Center for Human Security Studies (CHSS): İnsani Güvenlik Çalışmaları Merkezi, 2013 yılında Hindistan'ın Haydarabad şehrinde kurulmuş bir düşünce kuruluşudur. Kurum, ulusal ve uluslararası düzeydeki çeşitli kaygılarla ilgili çalışmalar ve analizler gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır. İnsani Güvenlik Çalışmaları Merkezi, küresel bir bakış açısıyla insani güvenliğin çeşitli yönlerine ilişkin konularda çalışma kursları, konferanslar, seminerler ve araştırmalar yapmaktadır. Ancak kurum, yalnızca insani güvenlik çalışmalarına odaklanmamıştır. Hindistan'ın iç güvenlik, terörle mücadele mekanizmaları ve Hindistan'ın ulusal güvenlik çıkarları alanlarında da araştırmalar yürütmektedir (CHSS, 24.10.2018, www.chss.org.in).

d. Toda Peace Institute (TPI): Toda Barış Enstitüsü, 21. yüzyılda dünyanın karşı karşıya olduğu insani güvenlik sorunlarının küresel yönetiminde bir uluslararası diyalogu teşvik etmek amacıyla 1996 yılında kurulmuştur. Enstitü, çok yönlü ve çok disiplinli problem çözme çalıştaylarını ve seminerlerini organize etmektedir. Enstitü; etnik, kültürel, dini ve politik bölünmeler arasında diyalogu teşvik etmektedir. Toda Barış Enstitüsü, insanlığın karşı karşıya kaldığı başlıca sorunlara yönelik yenilikçi ve yaratıcı çözümler geliştirmek için teorik uzmanlar, uygulayıcılar, politika yapıcılar ve sivil toplum liderleri arasındaki pratik ve politika odaklı söyleşileri organize etmektedir. Toda Barış Enstitüsü; insani güvenlik ve küresel yönetim, şiddetsizlik ve barış inşası,

silahların kontrolü ve silahsızlanma, iklim değişikliği ve çatışma, arabuluculuk ve uzlaşma, din ve barış inşası alanlarında araştırma ve uygulama odaklı çalışmalar yürütmektedir (TPI, 24.10.2018, www.toda.org).

e. Canadian Peacebuilding Coordinating Committee (CPCC): Kanada Barış İnşası Koordinasyon Komitesi, Kanada'daki sivil toplum kuruluşları, akademisyenler ve insani yardım, kalkınma, çatışma çözümü, yönetim gibi diğer sektörlerdeki uzmanlardan oluşan bir ağıdır. Kanada Barış İnşası Koordinasyon Komitesi, 1994 yılından bu yana, diğer ilgili aktörlerle işbirliği içinde barış inşasına katılan Kanadalı STK'ların politikalarını ve operasyonel yönlerini formüle etmek için çalışmaktadır. Kanada Barış İnşası Koordinasyon Komitesi bünyesi içinde belirli tematik alanlarda çalışma grupları oluşturulmuştur. Küçük Silahlar, Çocuklar ve Silahlı Çatışma, Toplumsal Cinsiyet ve Barış İnşası, Çatışma Önleme ve Barış Hareketleri, İnsani Güvenlik Çalışma Grubu gibi çeşitli çalışma grupları mevcuttur. İnsani Güvenlik Çalışma Grubu, insani güvenliği daha net bir biçimde çerçevelendirmeyi amaçlamaktadır. İnsani güvenlik kavramını, Kanada dış politikasının bir bileşeni olarak iletirmek için pratik yollar geliştirmeye çalışmaktadır. Ayrıca, Kanada Dışişleri ve Uluslararası Ticaret Departmanı (DFAIT) ile STK'lar arasında insani güvenlik konularındaki diyalogu geliştirmeyi hedeflemektedir (CPCC, 24.10.2018, <https://creducation.net> ; Edson, 2001: 67-68).

f. Global Environmental Change and Human Security (GECHS): Küresel Çevresel Değişim ve İnsani Güvenlik, uluslararası bir projedir. Merkezi, Kanada'nın Victoria şehrinde bulunmaktadır. Ayrıca Kosta Rika, Avustralya, Norveç ve ABD'de de ofisleri bulunmaktadır. Proje, çevresel değişim ve güvenlik arasındaki ilişki ile ilgilenmektedir. Genel olarak iklim değişikliğine odaklanmakta ve çevresel değişikliklerin dünyanın çeşitli bölgelerindeki insanların yaşamını nasıl etkilediğini ve etkileyebileceğini araştırmaktadır. Ayrıca çevresel değişimlerin sosyo-ekonomi ve politikalardan nasıl etkilendiğini incelemektedir (Edson, 2001: 68).

g. Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI): Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü, 1996 yılında kurulmuştur. SIPRI, çatışma, silahlanma, silahların kontrolü ve silahsızlanma konuları üzerine araştırmalar yapmaya odaklanmış bağımsız bir uluslararası enstitüdür. Güvenlik, çatışma ve barış konularında araştırma ve faaliyetlerde bulunan enstitü, politika yapıcılara, araştırmacılara, medyaya ve kamuya veri, analiz ve öneriler sunmaktadır (SIPRI, 24.10.2018, www.sipri.org).

4.2.2. İnsani Güvenlik Konusunda Merkez Ülkeler: Kanada ve Japonya

İnsani güvenlik kavramının en çok benimsendiği ülkeler Kanada ve Japonya gibi gelişmiş ülkelerdir (Karabulut, 2015: 142). İnsani güvenlik kavramının uygulanabilirliği konusunda çeşitli uluslararası organizasyonlar ve düşünce kuruluşlarının yanı sıra bazı devletler de öne çıkmaktadır. Dış politika vizyon ve programlarını, insan merkezli bir güvenlik anlayışı üzerinden kurgulayan Kanada ve Japonya, insani güvenlik konsepti çerçevesinde bir güvenlik anlayışının pratiğe geçirilmesine önemli katkılar sunmuştur. Ayrıca bu ülkelerde, bir devlet politikası olarak insani güvenlik konusuna odaklanması, bu ülkelerde insani güvenlik konusundaki akademik çalışmaların yoğunlaşmasının önünü açmıştır.

Kanada, 1993 yılında liberallerin yönetime gelmesiyle dış politikada bir gündem değişikliğine gideceğinin sinyallerini verdi. İstikrarlı ulusal ekonomiler ve uluslararası

ticaretin dünya barışına önemli katkılar sunacağını savunan liberaller, dış politikalarını bu ilkeler üzerinden biçimlendirmeye çalıştılar. (Ovalı, 2006: 22) Kanada Dışişleri ve Uluslararası Ticaret Departmanı (DFAIT) bünyesinde, 1995 yılında sınır ötesi sorunlara odaklanan bir Küresel Sorunlar Bürosu oluşturuldu (Small, 2001: 76).

Kanada'da 1996-2000 yılları arasında Dışişleri Bakanı olarak görev yapan Lloyd Axworthy, güvenlik kavramının yeniden kavramlaştırılmasını sağlamaya çalışırken, odak noktasını devletlerin güvenliğinden insanların güvenliğine kaydırmaya yöneldi ve Kanada dış politikasında, insanı merkeze alan bir gündem uygulamaya çalıştı (Hataley ve Nossal, 2004: 6). Axworthy, göreve geldiği 1996 yılında BM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada Soğuk Savaş sonrasında güvenliğin yalnızca devletlerin güvende olmasına indirgenemeyeceğini belirtmiş ve insani güvenliğe vurgu yapmıştır (Fukushima, 2004: 17).

Kanada'nın insani güvenlik kavramı etrafındaki politika gündemini, insan haklarına ve insan hayatına yönelik yaygın tehditler oluşturur. Bu doğrultuda sivilin korunması, çatışmaların önlenmesi, iç savaş, kamu güvenliği, yönetim ve barış destek operasyonlarına odaklanılmaktadır (Alkire, 2003: 21). Kanada yönetimi, insanların güvenliğinin, ulusal ve uluslararası güvenliğin bir ön koşulu olduğunu kabul eder. Kanada yönetimi, insan odaklı güvenlik politikasının içeriğini, uluslararası normları geliştirmek ve bu normların uygulanmasını sağlamak şeklinde belirlemektedir (Ovalı, 2006: 24).

İnsani Güvenlik konsepti çerçevesinde diğer ülkelerle bir işbirliği oluşturmaya çalışan Kanada, İnsani Güvenlik Ağı'nın (Human Security Network) kurulmasına öncülük etmiştir. Ayrıca, dönemin Kanada Dış İşleri Bakanı Lloyd Axworthy, 1998 yılında Norveç Dış İşleri Bakanı Knut Vollebaek ile Lysøen Deklarasyonu olarak isimlendirilen belgeyi imzalayarak insani güvenlik konsepti çerçevesinde bir politika geliştirme çalışmalarına uluslararası bir boyut kazandırmıştır (Ovalı, 2006: 24).

Kanada, İnsani Güvenlik kavramını doğrudan şiddet içeren tehditler ekseninde ele almaktadır. Bu durum ülke dış politikasına askeri operasyonlara ve askeri müdahalelere dâhil olma şeklinde yansımıştır. Kanada yönetimi insani müdahale ve barış operasyonlarına dâhil olarak insan odaklı güvenlik stratejilerinin uygulanmasına yardımcı olmaya çalışmaktadır (Delvoie, 2001: 36-37; Ovalı, 2006: 25). Kanada yönetimi, bu bağlamda hafif silahlar ve kara mayınlarının insan yaşamı üzerindeki etkisinin nükleer silahlardan daha çok olduğunu sürekli olarak vurgulamaktadır. Kanada, Ottawa Sözleşmesi olarak da anılan "Anti-Personel Mayınların, Kullanımının, Depolanmasının, Üretiminin ve Devredilmesinin Yasaklanması ve Bunların İmhası ile İlgili Sözleşme"nin 1997 yılında imzalanmasına öncülük etmiştir (Fukushima, 2004: 29-32). Bu bağlamda Kanada'nın insani güvenlik kavramına yaklaşımı dar okul perspektifinde sınıflandırılabilir.

İnsan odaklı bir güvenlik politikası uygulamaya çalışan bir başka ülke de Japonya'dır. Japonya, insani güvenliği Kanada'dan farklı bir biçimde çevre, azgelişmişlik ve kalkınma konularına odaklanarak ele almaktadır. Japonya yönetimi, Birleşmiş Milletler'in 1994 yılındaki raporu çerçevesinde ortaya konulan kapsamlı ve kapsayıcı insani güvenlik tanımlamasını savunmaktadır (Edström, 2003: 216).

Japonya Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde daimi bir koltuğa sahip olmak istemektedir. Bu bağlamda insani güvenlik konularında öncülük eden ve finansman sağlayan ülkelerin başında gelmektedir. Japonya, 1994 yılındaki Birleşmiş Milletler İnsani Kalkınma Raporu'nda belirtilen iki hedeften biri olan ihtiyaçlardan kurtulma (freedom from wants) konularına daha çok odaklanmaktadır (Tadjbakhsh, 2005: 20). Japonya yönetimi, insani güvenliğin uygulaması noktasında askeri

operasyonlardan ziyade maddi katkılarda bulunmayı tercih eder. Bu tercihin altında, Soğuk Savaş esnasında ABD ile imzalanan Karşılıklı İşbirliği ve Güvenlik Anlaşması bulunmaktadır. Anlaşmaya göre Japonya'nın güvenliğinden ABD sorumludur ve böylece Japonya, ekonomik girişimlere büyük kaynaklar ayırma imkânına sahip olmuştur. Japonya'nın askeri operasyonlardan ziyade maddi katkılarda bulunmayı temel alan tercihinin altında yatan bir diğer etmen de ülke içerisinde gelişen normlar ve anayasal sınırlamalardır (Tanaka, 1994: 34).

1997 Asya Ekonomik Krizi, dünyada çeşitli olumsuz etkilere yol açmış ve bu durum Japonya'nın ülke güvenliğini yeniden kurgulamasını beraberinde getirmiştir. 12 Aralık 1998'de dönemin Başbakanı Keizo Obuchi, yeni tehditlerin bireyler üzerindeki etkilerinden bahsederek bu tehditlere karşı tedbirler geliştirme gerekliliğine vurgu yapmıştır. Bu dönemde başlayan yeni bir güvenlik konseptinin belirlenmesi ve benimsenmesi daha sonraki yıllarda Japon dış politikasının temel yönelimlerinden birisini oluşturacaktır. Japon dış politikasına yerleşen insani güvenlik gündemi, güvenlik konusunda farklı görüşlere sahip partilerce de benimsenmiştir. Japonya, insan odaklı güvenlik stratejilerini uygulamaya koyabilmek için kapsamlı bir eylem planı oluşturmuştur. Bu eylem planının içeriğini, yasaların izin verdiği ölçüde uluslararası askeri müdahalelere katılmak, kalkınma meselesi başta olmak üzere insani güvenlik konusundaki tüm girişimlerde aktif olarak bulunmak ve bu konudaki projeler için maddi bir fon ayırmak oluşturmaktadır (Ovalı, 2006: 27).

Japonya'nın insani güvenlik konusundaki girişimlerinin en önemli kısmını maddi yardımlar oluşturmaktadır. BM bünyesindeki İnsani Güvenlik Fonu 1999 yılında kurulurken fona 4,2 milyon dolar kaynak aktaran Japonya, İnsani Güvenlik Fonu'na aynı yıl Doğu Timor ve Kosova'da kullanılması için 55 milyon dolar, 2000'de 23 milyon dolar, 2001'de 86 milyon dolar ve 2003'te 72 milyon dolar maddi katkılarda bulunmuştur (Fukushima, 2004: 14). Japonya'nın maddi yardımları yalnızca İnsani Güvenlik Fonu ile sınırlı değildir. 2004 yılında Birleşmiş Milletler bütçesine yaklaşık %20'lik bir oranla ABD'den sonra en büyük katkıyı yapmıştır. Ayrıca BM bünyesindeki kurumlara ve araştırmalara sadece 2001 yılında 920 milyon dolar kaynak aktarmıştır (Ovalı, 2006: 27-28).

Japonya; az gelişmişlik, kalkınma, çevre sorunları ve salgın hastalıklarla mücadele gibi doğrudan şiddet içermeyen tehditlerle mücadele konusunda uluslararası girişimlerin öncülerinden biridir. Güney Doğu Asya'da yoksullukla mücadelede, Tacikistan'da tıp eğitiminin geliştirilmesinde, Çin'de AIDS'in yayılmasının önlenmesinde, Kazakistan'da nükleer denemelerin yaydığı radyasyondan etkilenen insanlara yönelik sağlık projelerinde ve buna benzer pek çok girişimde Japonya'nın öncülük ettiği görülmektedir (Edström, 2003: 215). Bu bağlamda Japonya'nın insani güvenlik kavramına yaklaşımı geniş okul perspektifinde sınıflandırılabilir.

4.3. BM Yaklaşımına Göre İnsani Güvenlik Tipolojisi

Korkulardan kurtulma (freedom from fear) ve ihtiyaçlardan kurtulma (freedom from wants), insani güvenliğin iki ana bileşenidir. Bu iki bileşen Birleşmiş Milletler'in kurulduğu yıllardan itibaren kabul edilse de insani güvenlik kavramı zamanla ikinci bileşenden ziyade birinci bileşen lehine daha çok eğilmiştir (UNDP, 1994: 24).

BM'nin 1994 yılındaki İnsani Güvenlik Raporu'nda, her türlü beklenmedik veya düzensiz olumsuzluğun insan hayatını tehdit ettiği vurgulanmıştır. Raporda insani güvenliğe yönelik tehditler 7 ana kategoride toplanmıştır. Bu yedi kategori raporda verilen sırayla ekonomik güvenlik, gıda güvenliği, sağlık güvenliği, çevresel güvenlik, kişisel güvenlik, toplumsal güvenlik ve siyasal güvenlikten oluşmaktadır (UNDP, 1994:

24-25). İnsani güvenliği sağlama konusundaki çalışmalar, 1994 yılı Birleşmiş Milletler Kalkınma Raporu'nda oluşturulan bu tipolojideki başlıklar etrafında yürütülmektedir.

Şekil 4.1. 1994 BM İnsani Kalkınma Raporu'na göre İnsani Güvenlik Kategorileri (UNDP, 1994: 33)

Birleşmiş Milletler tarafından ortaya çıkan bu tipolojideki 7 unsurun arasında önemli bağlantılar bulunmaktadır. Dolayısıyla bu unsurlardan birine yönelik herhangi bir tehdit, bir tayfun gibi diğer sektörlere de sıçrayacaktır (UNDP, 1994: 33).

4.3.1. Ekonomik Güvenlik

İnsani güvenlik kavramı, insan hayatına yönelik çok çeşitli tehditlerin dikkate alınmasını içerir. Bu bağlamda yoksulluk sorunu da insani güvenlik konusunun en önemli meselelerinden biridir. Peter Hough'a (2008: 92) göre, doğrudan satın alma veya üretme araçlarından yoksun olan insanlar, hayatlarına yönelik büyük bir tehdit altındadır ve dünyanın en yoksul insanları aynı zamanda en az güvende olan insanlardır.

Tarihi süreç içinde hem bireyler ve gruplar hem de devletlerarasındaki çatışmaların büyük bir kısmı ekonomik paylaşım sorunundan kaynaklanmıştır. Bu gerçeklik ekonomi ile güvenlik arasındaki bağlantıyı çok açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu bağlamda bireysel anlamda ekonomik güvenlik, bireylerin temel insani ihtiyaçları elde edebilmesiyle ilgilidir. Bunun bir adım ötesinde ise bireylerin, belirli bir iş ve gelir düzeyine sahip olabilmesiyle ilgilidir (Karabulut, 2015: 161).

Bireyler için ekonomik güvenlik, genellikle üretken ve maaşlı bir iş veya son çare olarak kamu tarafından finanse edilen bir gelirin temin edilmesidir (Tangör, 2012: 62). Dolayısıyla ekonomik güvenliğe yönelik tehditler; üretken ve maaşlı istihdam eksikliğidir veya kamu tarafından finanse edilen güvenlik ağlarının olmamasıdır.

(Bajpai, 2000: 15). Bu açıdan değerlendirildiğinde ekonomik güvenlik; insanlar, aileler ve toplumlar için ekonomik bakımdan yeterli bir düzeyde kaynaklar sunacak garantili ve istikrarlı bir yaşam seviyesi demektir (Mesjasz, 2008: 143).

Yoksulluk sorunu, insanlığın karşı karşıya kaldığı en önemli sorunlardan biridir. 1990 yılında 1,9 milyar insan aşırı yoksulluk içindeyken bu sayı 2015 yılında 836 milyona düşmüştür. Küresel olarak, 800 milyondan fazla insan günde 1.25 ABD dolarından daha az kazanmaktadır. Aşırı yoksulluk içindeki insanların büyük bir kısmı yeterli yiyeceğe ve temiz içme suyuna erişememektedir. Ayrıca aşırı yoksulluk içinde yaşayan insanların %80'i Güney Asya ve Afrika'da yaşamaktadır (UNDP, 11.09.2018, www.undp.org). İnsani güvenliğin iki bileşeninden biri olan temel ihtiyaçları karşılayabilme kriteri açısından değerlendirildiğinde ekonomik güvenlik, 1994 yılındaki Birleşmiş Milletler İnsani Kalkınma Raporu'nda ilk sırada anılmaktadır.

4.3.2. Gıda Güvenliği

Gıda güvenliği, bireylerin temel gıdalara hem fiziki olarak hem iktisadi olarak erişiminin temin edilmesiyle ilgilidir (Tangör, 2012: 62). Dolayısıyla gıda güvenliğine yönelik tehditler; varlıklara, işlere ve güvence altına alınan gelirlere erişim imkânı olmayan insanların temel gıdalara erişememesiyle ortaya çıkar (Bajpai, 2000: 15). Gıda güvenliğini ortaya çıkaran en önemli tehdit, hızlı nüfus artışının ve ekonomik problemlerin sebep olduğu açlık problemidir. Hala dünyada milyonlarca insan açlık sınırının altında yaşamaktadır (Collins, 1994: 368).

Geçmişten günümüze coğrafi bölgelerde kıtlık nedeniyle oluşan açlık, günümüzde ekonomik entegrasyon sonucunda, yetersiz üretim ve yetersiz gelirden kaynaklanmaktadır. Kırsal alanda tarım yapanlar yeterli yiyecek yetiştirememekte, şehirlerde yaşayanların da kazancı, yiyecek almaya yetmemektedir. Eskiden gözle görülür biçimde belirgin olan ve sadece bazı bölgelerde ortaya çıkan açlık, bugün kötü ve yetersiz beslenme şeklinde çok daha geniş coğrafi alanlara yayılmış, gizli bir açlıktır (Karabulut, 2015: 183). İnsani güvenlik bağlamında en önemli ve en acil tehditlerden biri kıtlıktır. Bu bağlamda bir bölgede veya ülkede açlık sonucu ölümlerin yaşanmasının en temel nedenleri arasında ekonomik gelişmişlik düzeyinin düşük olması, aşırı nüfus, doğal afetler, ekonomik yaptırımlar ve savaş bulunmaktadır (Hough, 2008: 93-97).

Günümüzde pek çok ülkede aşırı açlık ve yetersiz beslenme önemli bir problemdir. 2014'ten beri küresel olarak yaklaşık 795 milyon insan kronik bir şekilde yetersiz beslenmektedir. Dünya üzerinde 5 yaşın altında 90 milyona yakın çocuk tehlikeli derecede zayıftır ve Afrika'daki her dört kişiden biri aşırı açlık içindedir. Ayrıca dünya üzerinde yaklaşık 663 milyon insan içilebilir içme suyuna erişememektedir. Bu durum genellikle çevresel bozulma, kuraklık ve biyoçeşitlilik kaybının doğrudan bir sonucu olarak görülmektedir. (UNDP, 12.09.2018, www.undp.org). Ayrıca Hough'un (2008: 93-97) değindiği gibi ekonomik yetersizlikler, ekonomik yaptırımlar, savaşlar ve çatışmalar insanların yeterli düzeyde beslenebilme eşğine ulaşabilmelerinin önündeki en önemli engeller olarak durmaktadır. Yiyecek fiyatlarındaki hızlı artış ve temel gıda maddelerinin sağlanamaması, başta Afrika ülkeleri olmak üzere, Orta Doğu ve Güney Asya'daki gelişmemiş veya az gelişmiş ülkeleri olumsuz etkilemektedir. Söz konusu ülkelerde ekonomik, sosyal ve siyasal krizler ile temel gıda maddelerine erişim arasında bir ilişki bulunmaktadır (Karabulut, 2015: 184).

4.3.3. Sağlık Güvenliği

Sağlık güvenliği, sağlıklı yaşam koşullarının ortadan kaldırılması ve bulaşıcı hastalıklara karşı asgari bir korumayla ilgilidir (Tangör, 2012: 62). Sağlık güvenliğine yönelik tehditler; bulaşıcı hastalıklar, dolaşım sistemi ve kanser hastalıkları, içilebilir su eksikliği, hava kirliliği ve sağlık tesislerine erişim eksikliğidir (Bajpai, 2000: 15).

Çevresel sorunlar, insanlarda beslenme ve solunum bozuklukları, kanser, akciğer ve kemik hastalıkları başta olmak üzere bazı hastalıkların yayılmasında etkili olmaktadır. Yine benzer şekilde ekonomik güvenlik alanında ortaya çıkan tehditler insanların sağlığını doğrudan etkilemektedir. Ayrıca, teknolojik alanda ortaya çıkan gelişmeler neticesinde insanlar arasındaki etkileşimler artmış ve bazı salgın hastalıkların yayılması hızlanmıştır. Bu bağlamda sağlık güvenliğinin diğer güvenlik alanlarında ortaya çıkan zaaflar sonucu şekillendiği söylenebilir. Sağlık güvenliği, en genel haliyle; kıtlık ve açlıkla mücadele, çevresel bozuklukların insan sağlığına yönelik etkilerinin azaltılması, salgın hastalıklarla mücadele, çocuk ölümlerinin azaltılması, insanların temiz suya erişim imkânlarının artırılması gibi alanları kapsamaktadır (Karabulut, 2015: 168).

Dünya Sağlık Örgütü'nün (World Health Organization) verilerine göre, 2016 yılında düşük gelirli ülkelerdeki ölümlerin yarısından fazlası bulaşıcı hastalıklardan, hamilelik ve doğum sırasında ortaya çıkan problemlerden ve beslenme eksikliklerinden kaynaklanmaktadır. Ancak yüksek gelirli ülkelerdeki ölümlerin sadece %7'si bu nedenlere bağlıdır (WHO, 09.09.2018, www.who.int).

Uluslararası kuruluşlar tarafından çocuk ölümlerinin azaltılması, anne sağlığının geliştirilmesi, HIV/AIDS, sıtma ve diğer hastalıklarla mücadele edilmesi konusunda önemli adımlar atılmaktadır. 1990 yılından bu yana, dünya genelinde önlenebilir çocuk ölümlerinde %50'nin üzerinde bir düşüş yaşanmıştır. Ayrıca anne ölüm oranı dünya çapında %45 oranında düşmüştür. 2000-2013 yılları arasında HIV/AIDS enfeksiyonları %30 oranında azalmıştır. Ancak bu gelişmelere rağmen yukarıda anılan tehditler, hala ciddi bir biçimde sürmektedir ve insan sağlığını tehdit etmektedir (UNDP, 10.09.2018, www.undp.org).

4.3.4. Çevresel Güvenlik

En temel anlamıyla güvensizlik, kıymetli görülen bir şeyin başına kötü bir şey gelmesi riskidir. Örneğin iş sahibi olmaya önem veren insanlar için işsizlik riski; yeterli gıda maddelerine ulaşamayan insanlar için düzenli gıda arzı, gücü önemseyen siyasiler için iktidarı kaybetme kaygısı bulunmaktadır. Çevresel bozulmalardan kaynaklanan tehditler, tüm insanlığın karşı kaldığı hayati tehditler olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda bazı akademisyenlere göre, çevre de güvenliğin referans nesnelerinden biri olarak görülmekte ve çevredeki değişiklikler bir güvenlik riski olarak algılanmaktadır (Barnett, 2017: 191).

Çevrede yaşanan değişimlerle insani güvenlik arasında önemli bağlantılar bulunmaktadır. Güvenlik ve çevre arasındaki ilişkinin kurulmasının en önemli sebeplerinden biri çevresel bozuklukların insan hayatını olumsuz etkilemesi, çevresel kaynakların miktarının azalması ve kalitesinin bozulmasıdır (Græger, 1996: 109).

Çevresel güvenlik; insanların, doğadaki tahrip edici etkilerden, doğada insan eliyle ortaya çıkan olumsuz değişimlerden ve doğal ortamın bozulmasından korunmasına odaklanmaktadır (Tangör, 2012: 62). Çevresel güvenliğe yönelik tehditler; kullanılabilir su miktarının azalması, ekilebilir tarım arazilerinin azalması, ormansızlaşma, çölleşme, hava kirliliği, küresel iklim değişikliği ve doğal afetlerdir (Bajpai, 2000: 16).

Çevresel güvenlik, insani güvenliğin önemli bir unsurudur. Çevresel açıdan güvende olmayan insanlar genelde başka açılardan da güvende değildir. Bazı çevresel tehditler tüm dünyayı etkilemekteyken bazıları daha lokaldır. Bu bakımdan bütün insanlar eşit derecede çevresel güvensizlikle karşı karşıya değildir. Ancak çevre sorunları, uluslararası sorunlar arasında en fazla uluslararası olandır. (Barnett, 2017: 203).

Çevresel güvenlik; barış, ulusal güvenlik ve insan haklarının önemli bir boyutudur. Çevresel güvenlik çalışmalarının iki önemli boyutu bulunmaktadır. Birincisi, ekosisteme yönelik tehditlerin bertaraf edilmesi, ikincisi ise çevresel varlıkların ve doğal kaynakların azalmasının neden olduğu/olacağı çatışma ve dengesizliklerin önlenmesidir (Birdişli, 2017: 129).

Çevresel bozulmalar, sağlık güvenliğini, gıda güvenliğini ve ekonomik güvenliğini de etkilemektedir. Çevresel güvenliğe yönelik mücadelede en önemli başlıklar olarak; su kalitesinin ve miktarının korunması, toprakların verimsizleşmesinin önüne geçilmesi, çevre kirliliğinin azaltılması yer almaktadır. Çevresel tehditler açısından en yıkıcı olanlar; çevre kirliliği, küresel ısınma ve iklim değişikliğidir (Karabulut, 2015: 152).

Küresel olarak iklim değişikliği tüm dünyayı olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Günümüzde sera gazı yayılımı artmaya devam etmektedir ve şu anda 1990 yılındaki seviyesi ile kıyaslandığında %50 oranında artmıştır. Ayrıca 2012 yılında 1880 yılına nazaran dünyadaki ortalama sıcaklık 0,85 derece artmıştır. 1979 yılından bu yana 1,07 milyon km² kutup buzu erimştir. 1901 yılından 2010 yılına kadar küresel olarak deniz seviyesi ortalama 19 santimetre yükselmiştir. Bu değişimler tabiatı ve yaşamı olumsuz yönde etkilemektedir. (UNDP, 14.09.2018, www.undp.org).

4.3.5. Kişisel Güvenlik

Kişisel güvenlik; devletlerin, insanların ve grupların neden olduğu şiddetten insanların korunmasına odaklanmaktadır (Tangör, 2012: 62). Kişisel güvenliğe yönelik tehditler; şiddet suçları, uyuşturucu kaçakçılığı, çocukların ve kadınların şiddete maruz kalması gibi tehditlerdir (Bajpai, 2000: 16).

Kişisel güvenliğe yönelik tehditler, doğrudan insana yönelik fiziksel şiddet olarak tarif edilmektedir. İnsan hayatı, Gerek gelişmiş ülkelerde gerek azgelişmiş ülkelerde ani ve öngörülemeyen şiddet sebebiyle tehdit altındadır. Bireye yönelik fiziksel şiddet farklı biçimlerde ortaya çıkmaktadır. Bunlar: fiziksel işkence gibi devletin sebep olduğu şiddet, savaş ve çatışma gibi diğer devletlerin sebep olduğu şiddet, etnik ayrımcılık gibi diğer insanların ve grupların sebep olduğu şiddet, sokak suçları ve çeteler gibi organize suç gruplarının sebep olduğu şiddet, baskı ve tecavüz gibi kadınlara yönelik şiddet, çocuklara yönelik fiziksel şiddet, intihar ve uyuşturucu kullanımı gibi bireyin kendi varlığına yönelik şiddettir (UNDP, 1994: 30).

4.3.6. Toplumsal Güvenlik

İnsanların çoğu güvenliklerini ait oldukları grup, toplum veya örgütten sağlamaktadır. Değer yargılarını veya kültürel kimliklerini içinde yaşadıkları topluluk üretir, biçimlendirir ve korur. Örneğin, insanlar, bireysel zayıflıklarını üyesi oldukları aile, kabile veya topluluk içinde telafi ederler. Ancak bazen bu topluluklar baskıcı uygulamaları da barındırmaktadır ve bunları gelenek çatısı altında sürdürmektedir. Bu geleneklerin bir kısmı modernitenin ağır baskısı altında kırılmakta ve değişmektedir. Fakat aynı zamanda kültür, dil gibi önemli unsurlar da bu yozlaşmadan nasibini alabilir. Bilhassa geleneksel açıdan diğerlerine nazaran daha güçsüz olan toplumlar, diğerlerinin saldırısı ve baskısı altındadır (Birdişli, 2017: 130).

Toplumsal güvenlik kavramı; bir ulusun, ulusal kimliğini, geleneklerini, kültürünü, dini yapılarını ve dilini koruma endişesinden kaynaklanmaktadır (Bakan, 2007: 41). Toplumsal güvenlik, insanların değerlerinin ve geleneksel ilişkilerinin yok olmasının önüne geçmekle ilgilenir. Ayrıca toplumsal güvenlik, bireyleri ve toplumları, dini ve etnik kökenli çatışmalardan korumayı amaçlamaktadır (Tangör, 2012: 62). Toplum güvenliğine yönelik tehditler; ailenin parçalanması, geleneksel dillerin ve kültürlerin yok olması, etnik ve dinsel ayrımcılık ve soykırım gibi tehditlerdir (Bajpai, 2000: 16).

Toplumsal güvenlik, sosyal güvenlik değildir. Sosyal güvenlik, daha çok bireylerle ilgilidir ve ekonomik ağırlıklıdır. Toplumsal güvenlik ise kolektif yapılarla ve onların kimlikleriyle ilgili bir kavramdır. Toplumsal güvenlik konusunda anahtar kavram kimliktir. Eğer bir toplum kimliğini kaybederse toplum olarak varlığını devam ettiremeyecektir. Bu açıdan bakıldığında bir toplum, potansiyel bir durumu ya da ortaya çıkan bir gelişmeyi, kendi varlığına yönelik bir tehdit olarak algılayorsa toplumsal güvensizlik oluşmuş demektir (Waewer, 2008: 155).

4.3.7. Siyasal Güvenlik

İnsani güvenliğin en önemli yönlerinden birisi de bireylerin, temel insan haklarına saygılı bir toplumda yaşayabilmeleridir. Bu bağlamda siyasal güvenlik; hükümetlerin, fikirler ve enformasyon üzerindeki denetim uygulamalarına karşı bireylerin ve grupların özgürlüklerinin temin edilmesine odaklanır (Tangör, 2012: 62). Siyasal güvenliğe yönelik tehditler; hükümet baskısı, sistematik insan hakları ihlalleri, militarizasyon gibi tehditlerdir (Bajpai, 2000: 16).

Dünyanın gelişmiş ülkelerinde yaşayan insanlar siyasal güvenlik açısından kendilerini daha güvende hissederken azgelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yaşayan insanların çoğunluğu bölgesel çatışmalar, açlık, fakirlik, politik karışıklık, toplumsal kırılmalar, ekonomik krizler gibi pek çok tehditle karşı karşıyadır (Birdişli, 2017: 140).

Bir ülkedeki siyasal güvensizliğin en önemli göstergelerinden biri, o ülkedeki hükümetin silahlı kuvvetlere sosyal harcamalara nazaran daha çok önem vermesidir. Çünkü baskı ve güç yoluyla iktidarda kalan hükümetler, halkını bastırmak için orduları kullanabilmektedir (UNDP, 1994: 33).

Neticede siyasal güvenlik insan haklarının korunması ve tüm insanların refahı ile ilgili bir kategoridir. Basın özgürlüğü, ifade özgürlüğü, oy kullanma özgürlüğü, gibi devlet baskısına karşı özgürlük alanlarına odaklanmaktadır (GDRC, 8.10.2018, www.gdrc.org).

5. İNSANİ GÜVENLİK ÇALIŞMALARININ NİTEL ANALİZİ

Bu tez çalışmasında Türkiye’de ve uluslararası alanda yapılan insani güvenlik çalışmalarının tarihsel süreçteki gelişimi incelenerek niteliksel sınıflandırması yapılmaktadır. *İnsani Güvenlik (Human Security)* kavramı oldukça yeni bir kavramdır ve bu konuda yapılan akademik çalışmalar, ağırlıklı olarak 1994 Birleşmiş Milletler İnsani Kalkınma Raporu’nun akabinde ortaya çıkmıştır.

Hem İngilizce literatürde hem de Türkçe literatürde insani güvenlik çalışmalarını birincil verilerle inceleyen ve bu çalışmaları niteliksel olarak sınıflandıran bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu tez çalışmasının özgün değeri, İngilizce literatürde ve Türkçe literatürde yapılmış insani güvenlik çalışmalarını birincil verilere dayanarak analiz etmesi ve insani güvenlik çalışmalarının kümülatif birikim alanlarının saptanmasıdır. Tez çalışmasının bu bölümünde İngilizce literatürde ve Türkçe literatürde yer alan İnsani Güvenlik çalışmalarının sınıflandırılması yapılmaktadır. İnsani Güvenlik konusunda yapılan çalışmalar ya kavramsal ve/veya kuramsal çalışmalar şeklinde ya da olay analizi çalışmaları şeklinde sınıflandırılmıştır. Tarihsel perspektifle çalışmaların yoğunlaştığı dönemler analiz edilmiştir. Olay analizi çalışmaları konularına göre ve bölgelerine göre ayrı ayrı sınıflandırılmıştır. Bununla birlikte her coğrafi kıta üzerine yapılan çalışmalar değerlendirilerek konularına göre ayrıca sınıflandırılmıştır. İnsani güvenlik çalışmaları konularına göre sınıflandırılırken 1994 BM İnsani Kalkınma Raporu’nda oluşturulan kategoriler baz alınmıştır.

5.1. Araştırmanın Yöntemi ve Sınırlılıkları

Bu tez çalışmasının odak noktası, Türkiye’de ve uluslararası alanda yapılmış Türkçe ve İngilizce literatürdeki “human security”, “insani güvenlik”, “insan güvenliği” ve “bireysel güvenlik” başlıklarını taşıyan akademik çalışmaların incelenmesi ve analiz edilmesidir. Zaman ve fiziki imkânlar nispetinde çalışma İngilizce ve Türkçe literatürde yukarıda anılan başlıkları taşıyan çalışmalarla sınırlandırılmıştır. Erişim sağlanan kaynaklar Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi’ne kayıtlı olan yüksek lisans ve doktora tezleri, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Akademik Arama Veri Tabanı ve Google Scholar veri tabanında bulunan akademik makaleler, bildiriler, belgeler ve kitaplardır. Bu tez çalışması, 1994-2018 yılları arasında yapılan insani güvenlik çalışmalarını kapsamaktadır. Ancak insani güvenlik kavramı 1994 yılında resmen tanımlanmadan önce de az sayıda da olsa insani güvenlik çalışmasına ulaşılmış ve çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu doğrultuda İngilizce literatürde 617 makale, 112 kitap ve Türkçe literatürde 12 lisansüstü çalışma, 19 akademik makale ya da bildiri olmak üzere toplam 760 akademik çalışmaya ulaşılmıştır.

Bu çalışmada, ilk olarak, konu ile ilgili önceki araştırmalara yer verilmiştir. Güvenlik çalışmalarını nitel açıdan sınıflandıran ve analiz eden çalışmalara değinilmiş ancak insani güvenlik çalışmalarını nitel açıdan sınıflandıran ve analiz eden bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Daha sonra uluslararası güvenlik çalışmalarına ve güvenlik çalışmalarının kuramsal altyapısına değinilmiştir. Daha sonra yeni bir güvenlik anlayışı olarak kabul edilen insani güvenlik yaklaşımı, kavramı ve boyutlarıyla ele alınmıştır. Meta analiz yönteminden yararlanılarak literatür taraması yapılmış, çeşitli kaynaklardan veriler toplanmış, elde edilen veriler bibliyometrik analiz yöntemiyle tarihsel bir perspektifle tasnif edilmiştir. Tarihsel ve betimsel analiz tekniğinden yararlanılarak ulaşılan insani güvenlik çalışmalarının nitel analizi gerçekleştirilmiştir.

Bu tez çalışmasının amacı İngilizce literatürde ve Türkçe literatürde insani güvenlik üzerine yapılan akademik çalışmaları niteliksel olarak sınıflandırarak bu

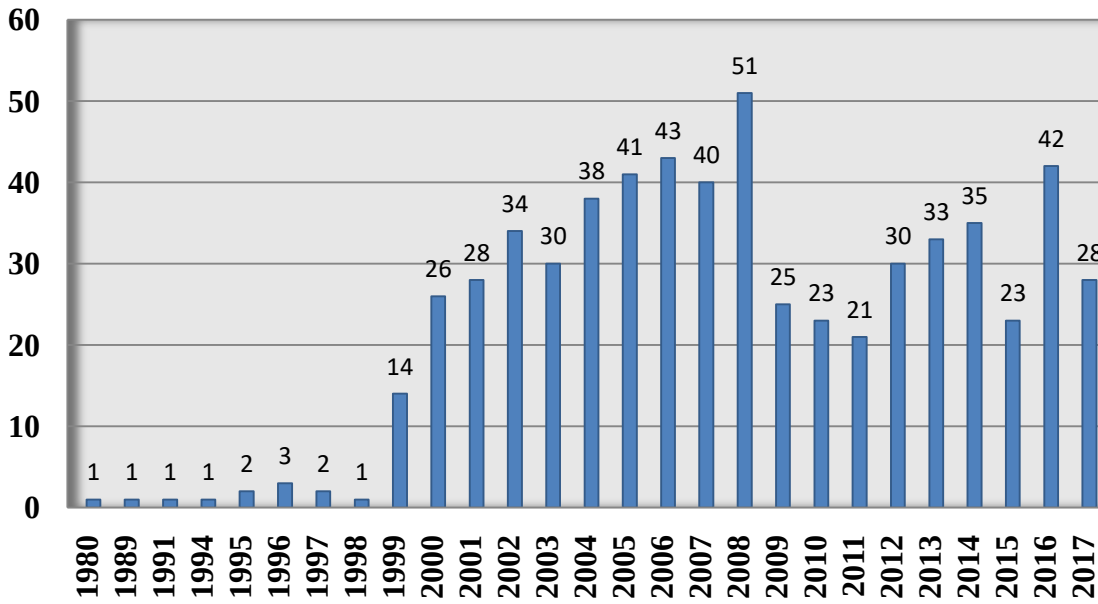
çalışmaların yoğunlaştığı ve zayıf kaldığı alanları saptayıp gelecekte yapılacak çalışmalar için bir projeksiyon oluşturmaktır.

Bu bağlamda uluslararası alanda insani güvenlik üzerine yapılan çalışmalar “kavramsal ve/veya kuramsal çalışmalar” ve “olay analizi çalışmaları” olarak sınıflandırılmıştır. Olay analizi çalışmaları konularına göre ve bölgelerine göre ayrıca sınıflandırılmıştır. Uluslararası alanda yapılan insani güvenlik çalışmalarının kümülatif birikim alanları analiz edilmeye çalışılmış ve Türkiye’de gerçekleştirilen akademik çalışmalarla mukayese edilmiştir. Bu bağlamda, Türkiye’deki akademik çalışmaların zayıf kaldığı noktalar saptanmaya çalışılmıştır.

5.2. Uluslararası Alanda Yapılan İnsani Güvenlik Çalışmaları ve Nitel Analizi

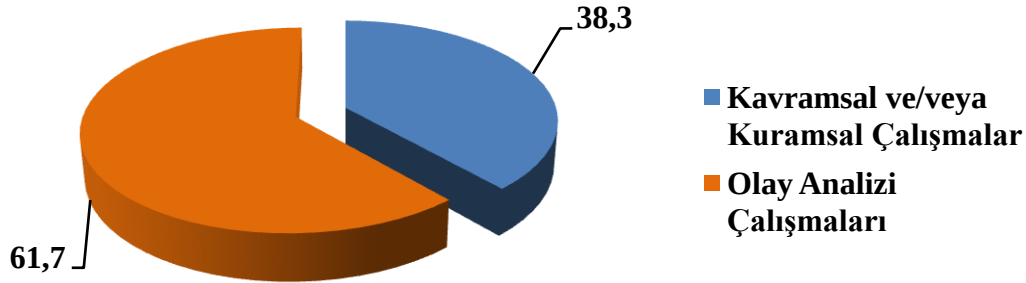
Bu tez çalışmasının ana odak noktası Türkiye’de ve uluslararası alanda yapılan insani güvenlik çalışmalarıdır. Bu doğrultuda İngilizce literatürde 617 akademik makaleye ve 112 kitaba ulaşılmıştır. Ulaşılan akademik makaleler ve kitaplar ayrı ayrı tasnif edilmiştir.

Grafik 5.1. İnsani Güvenlik Konusunda İngilizce Literatürde Yayınlanmış Makalelerin Tarihsel Grafiği

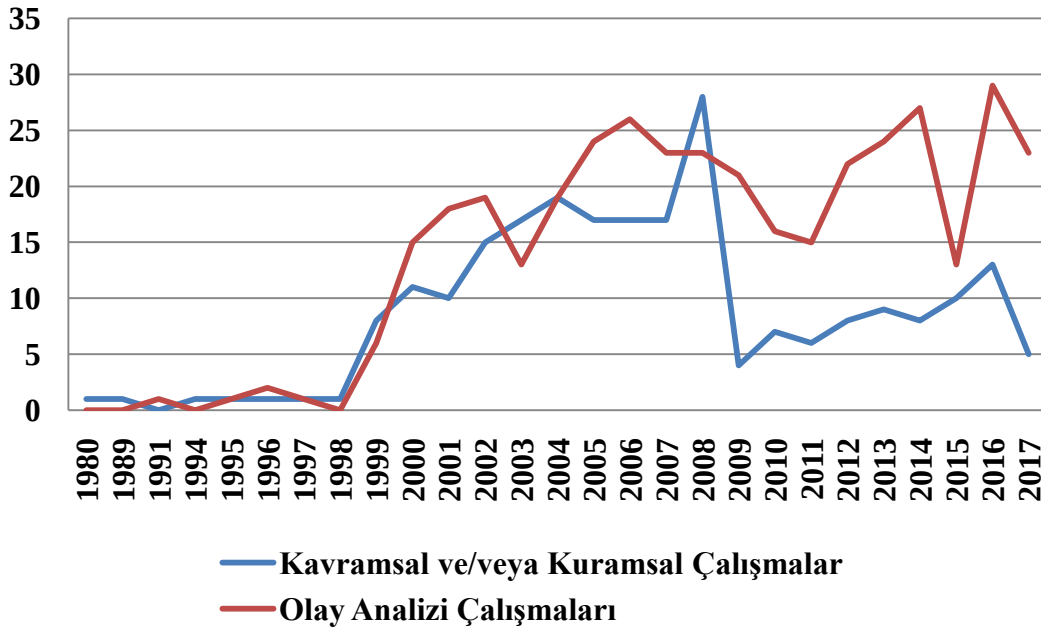
İngilizce literatürde yayınlanmış akademik makaleler değerlendirildiğinde, insani güvenlik kavramının tanımlandığı 1994 yılından önce 3 akademik makaleye ulaşılmıştır. Birleşmiş Milletler’in 1994 İnsani Kalkınma Raporu’yla birlikte insani güvenlik kavramı tanımlanmış ancak akademik açıdan ilk yıllarda bu konu pek rağbet görmemiştir. 1999 yılından itibaren çalışmaların sayısında artış yaşandığı görülmektedir. 1999 yılından itibaren akademik çalışmaların sayısının artmasında; Kanada ve Japonya’nın insani güvenlik konusunu bir misyon haline getirme çabasının, insani güvenlik odaklı düşünce kuruluşları ve dergilerin bu yıllarda ortaya çıkmasının, uluslararası güvenlik araştırmalarında insani güvenlik konusunun önemli bir çalışma alanı haline gelmesinin ve akademisyenlerin insani güvenlik kavramının muhtevası üzerine yönelmesinin etkili olduğu söylenebilir.

Grafik 5.2. İnsani Güvenlik Konusunda İngilizce Literatürde Yayımlanan Makalelerin Oransal Dağılımı

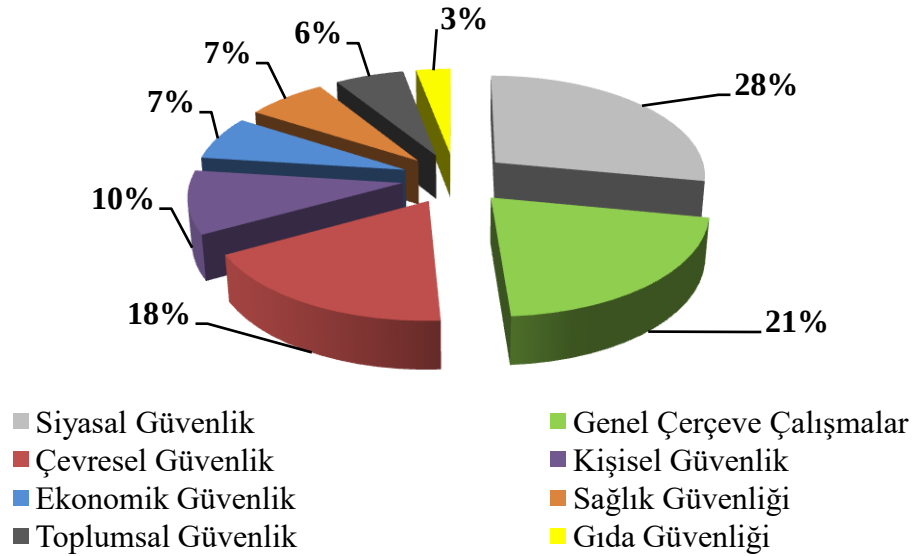
İnsani güvenlik konusunda İngilizce literatürde 1980-2018 arasında ulaşılan 617 makaleye ulaşılmıştır. Bu ulaşılan makalelerden 381'i olay analizi çalışması ve 236'sı kavramsal ve/veya kuramsal çalışmadır.

Grafik 5.3. İnsani Güvenlik Konusunda İngilizce Literatürdeki Makalelerin Çizgisel Grafiği

İnsani güvenlik kavramının tanımlandığı 1994 yılından 2008 yılına kadar kavramsal ve/veya kuramsal çalışmalar ile olay analizi çalışmalarının sayısında bir paralellikten söz edilebilir. Ancak daha sonraki yıllarda olay analizi çalışmaları daha ağırlıklı olarak yapılmıştır. 2008 sonrasında kavramsal ve/veya kuramsal çalışmaların daha az sayıda yapıldığı görülmektedir. Bunun sebeplerinden biri olarak kavramın sınırları konusunda yapılan çalışmaların belirli bir doygunluğa ulaştığı ve küresel olarak artış gösteren insani güvenlik krizleri karşısında araştırmacıların vaka incelemesi üzerine yöneldiği söylenebilir.

Grafik 5.4. İngilizce Literatürde İnsani Güvenlik Konusundaki Olay Analizi Yapan Makalelerin Konularına Göre Dağılımı

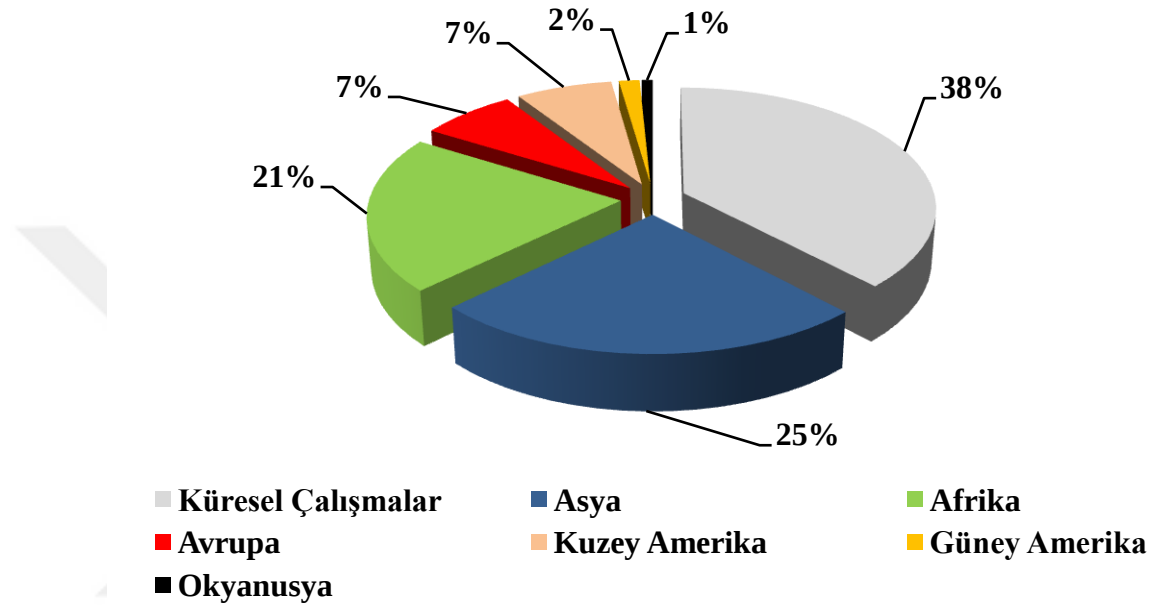
İnsani güvenlik konusunda 1980-2017 yılları arasında olay analizi içeren 381 makaleye ulaşılmıştır. Bu çalışmalar BM'nin 1994 İnsani Kalkınma Raporu'nda oluşturduğu 7 kategori üzerinden konularına göre sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmaya göre; olay analizi çalışmalarının %21'ini oluşturan 81 makale genel olarak insani güvenlikle ilgilidir ve herhangi bir konu başlığı altına dâhil edilmemiştir. Olay analizi içeren makalelerin %28'ini oluşturan 106 makale siyaset güvenliği konusunda, %18'ini oluşturan 69 makale çevresel güvenlik konusunda, %10'unu oluşturan 37 makale kişisel güvenlik konusunda, %7'sini oluşturan 26 makale ekonomik güvenlik konusunda, %7'sini oluşturan 26 makale sağlık güvenliği konusunda, %6'sını oluşturan 25 makale toplumsal güvenlik konusunda ve %3'ünü oluşturan 11 makale gıda güvenliği konusunda yapılmıştır.

İnsani güvenlik yaklaşımı içinde *dar okul (narrow school)* ve *geniş okul (broad school)* olmak üzere temelde iki ana görüş bulunduğu değerlendirilmiştir. Devlet veya başka bir siyasi örgüt tarafından insanlara uygulanan şiddetin insani güvenliğin odağını oluşturduğunu ileri süren dar okul mensuplarına göre; insani güvenlik, insanın ve insan gruplarının savaş ve diğer doğrudan şiddet türlerine karşı korunmasıdır. İnsani güvenliğin şiddet tehdidi konusunda kaygı duyulmasından daha fazla şeyi ifade ettiğini savunan geniş okul mensuplarına göre; insani güvenlik, yalnızca korkulardan kurtulmak (freedom from fear) değil, ayrıca ihtiyaçlardan kurtulmayı (freedom from wants) da içermektedir (Kerr, 2017: 106). Bu açıdan siyaset güvenliği ve toplumsal güvenlik konularında yapılan çalışmalar dar okul perspektifinde sınıflandırılmıştır. Ekonomik güvenlik, sağlık güvenliği, gıda güvenliği ve çevresel güvenlik konularında yapılan çalışmalar ise geniş okul perspektifinde sınıflandırılmıştır. Kişisel güvenlik konusunda yapılan çalışmalar ise bazen dar okul perspektifinde bazen geniş okul perspektifinde sınıflandırılabilir.

İngilizce literatürdeki makaleler konularına göre değerlendirildiğinde; akademik makalelerin dar okul perspektifinde ya da geniş okul perspektifinde yoğunlaştığını söylemek zordur. Yine de dar okul perspektifinde yapılan çalışmaların sayıca daha fazla olduğu görülmektedir. Daha anlamlı sonuçlara ulaşabilmek için insani güvenlik

konusunda yayınlanan İngilizce literatürdeki akademik makalelerin bölgelere göre dağılımına ve her bölge için yoğunlaşılan konuların hangi konular olduğunu analiz etmeye ayrıca ihtiyaç duyulmaktadır.

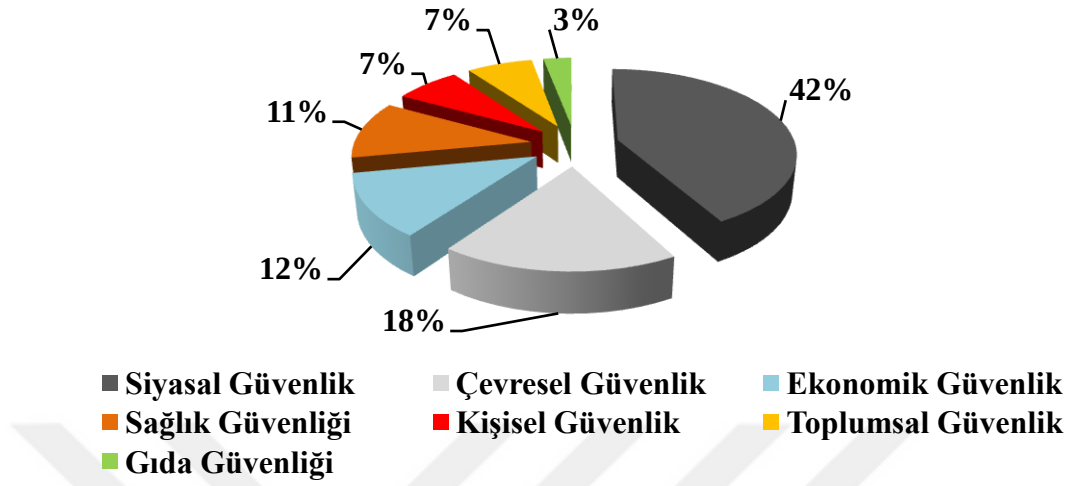
Grafik 5.5. İngilizce Literatürde İnsani Güvenlik Konusunda Olay Analizi Yapan Makalelerin Bölgelere Göre Dağılımı

Çalışmanın bu bölümünde İngilizce literatürde yayınlanmış makaleler içinde olay analizi çalışmalarının hangi bölgelerde yoğunlaştığı saptanmaya çalışılmıştır. Siyasi bölgelerin sınırları konusunda tam bir mutabakat bulunmayışı sebebiyle bölgeler kıtalar üzerinden ele alınmıştır. Dolayısıyla bu bölümde insani güvenlikle ilgili olay analizi çalışmalarının hangi kıtalarda yoğunlaştığını ele almak birinci adımı oluşturmaktadır. Bölgelerde hangi konuların daha çok çalışıldığını saptamak ise ikinci adımı oluşturmaktadır.

İnsani güvenlik konusunda olay analizi üzerine yapılan çalışmaların hangi bölgeler üzerine yoğunlaştığına dikkat etmek önem arz etmektedir. İngilizce literatürde yayınlanmış olay analizi içeren 381 akademik makaleye ulaşılmıştır. Bu çalışmaların %38'ine tekabül eden 144 makale herhangi bir ülke veya bölge ile ilgili değildir. Bununla birlikte olay analizi çalışmalarının %25'ine tekabül eden 96 makale Asya kıtasındaki ülkeler veya bölgeler üzerinde yapılmış, %21'ine tekabül eden 78 makale Afrika kıtasındaki ülkeler veya bölgeler üzerinde yapılmış, %7'sine tekabül eden 27 makale Kuzey Amerika kıtasındaki ülkeler veya bölgeler üzerinde yapılmış, %7'sine tekabül eden 27 makale Avrupa kıtasındaki ülkeler veya bölgeler üzerinde yapılmış, %2'sine tekabül eden 6 makale Güney Amerika kıtasındaki ülkeler veya bölgeler üzerinde yapılmış ve %1'ine tekabül eden 3 makale Okyanusya kıtasındaki ülkeler veya bölgeler üzerinde yapılmıştır.

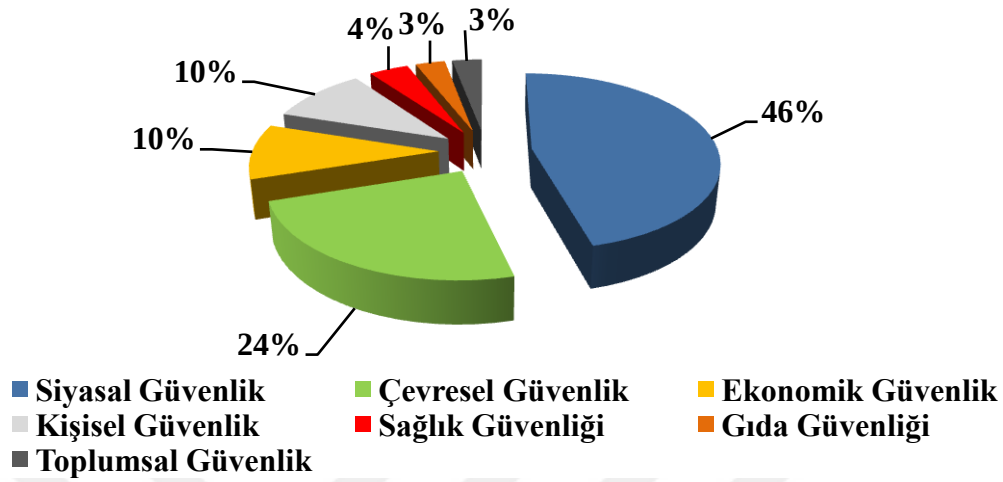
Grafik 5.6. Asya Kıtası İle İlgili Olay Analizi Çalışmalarının Konularına Göre Dağılımı

Asya kıtasındaki ülkeler veya bölgelerle ilgili İngilizce literatürde 96 makaleye ulaşılmıştır. Bu çalışmaların 29 tanesi genel olarak insani güvenlikle ilgilidir ve herhangi bir konu başlığı altına dâhil edilmemiştir. Diğer 67 makalenin %42'sini oluşturan 28 makale siyaset güvenliği konusunda, %18'ini oluşturan 12 makale çevresel güvenlik konusunda, %12'sini oluşturan 8 makale ekonomik güvenlik konusunda, %11'ini oluşturan 7 makale sağlık güvenliği konusunda, %7'sini oluşturan 5 makale kişisel güvenlik konusunda, %7'sini oluşturan 5 makale toplumsal güvenlik konusunda ve %3'ünü oluşturan 2 makale gıda güvenliği konusunda yapılmıştır.

Bu bağlamda Asya kıtasındaki ülkelerin gelişmişlik seviyeleri göz önünde tutulduğunda ağırlıklı olarak dar okul perspektifinde çalışmaların yoğunlaştığı gözlenebilir. Ayrıca Asya kıtasındaki ülkeler ve bölgelerle ilgili çalışmaların sayısının diğer bölgelere nazaran daha fazla olmasında; hem bu kıtadaki ülkelerin gelişmişlik seviyesinin düşük olmasının, hem kıtanın büyüklüğü ve nüfusunun hem de kıtada siyaset istikrarsızlıklarının yoğun bir şekilde görülmesinin etkili olduğu söylenebilir. Bununla birlikte geniş okul perspektifinde gerçekleştirilen çalışmaların çoğu insani güvenliği bir dış politika misyonu olarak belirleyen Japonya'nın gayretleriyle gerçekleştirilmiştir.

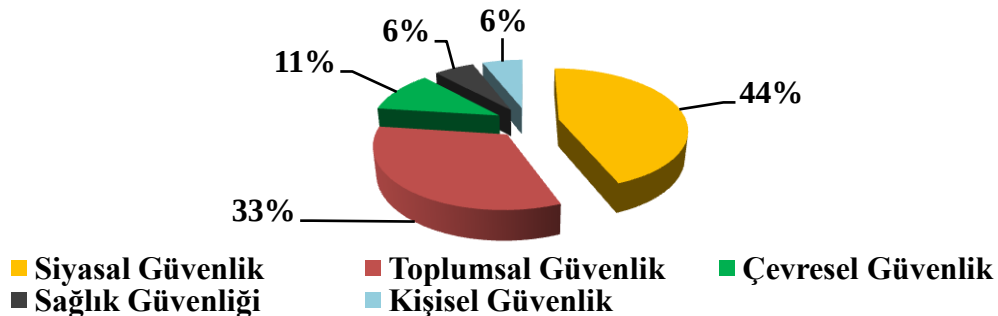
Grafik 5.7. Afrika Kıtası İle İlgili Olay Analizi Çalışmalarının Konularına Göre Dağılımı

Afrika kıtasındaki ülkeler veya bölgelerle ilgili İngilizce literatürde 78 makaleye ulaşılmıştır. Bu çalışmaların 14'ü genel olarak insani güvenlikle ilgilidir ve herhangi bir konu başlığı altına dâhil edilmemiştir. Diğer 64 makalenin %46'sını oluşturan 30 makale siyasi güvenlik konusunda, %24'ünü oluşturan 15 makale çevresel güvenlik konusunda, %10'unu oluşturan 6 makale ekonomik güvenlik konusunda, %10'unu oluşturan 6 makale kişisel güvenlik konusunda, %4'ünü oluşturan 3 makale sağlık güvenliği konusunda, %3'ünü oluşturan 2 makale toplumsal güvenlik konusunda ve %3'ünü oluşturan 2 makale gıda güvenliği konusunda yapılmıştır.

Bu bağlamda Afrika kıtasındaki ülkelerin gelişmişlik seviyeleri göz önünde tutulduğunda ağırlıklı olarak dar okul perspektifinde çalışmaların yoğunlaştığı gözlenebilir. Afrika kıtası ile ilgili yapılan olay analizi çalışmalarında özellikle Nijerya ve Sierra Leone üzerine yapılan çalışmalar başı çekmektedir. Ayrıca Asya ve Afrika kıtaları insani krizlerin en yoğun yaşandığı ve insani güvensizlik seviyesinin yüksek olduğu bölgelerdir. Oransal olarak sağlık güvenliği, gıda güvenliği, toplumsal güvenlik ve kişisel güvenlik konuları düşük olsa da sayısal olarak bakıldığında; bu anılan konularda, bu iki kıtadaki ülkeler ve bölgeler üzerine diğer kıtalara nazaran daha fazla sayıda akademik çalışma gerçekleştirilmiştir.

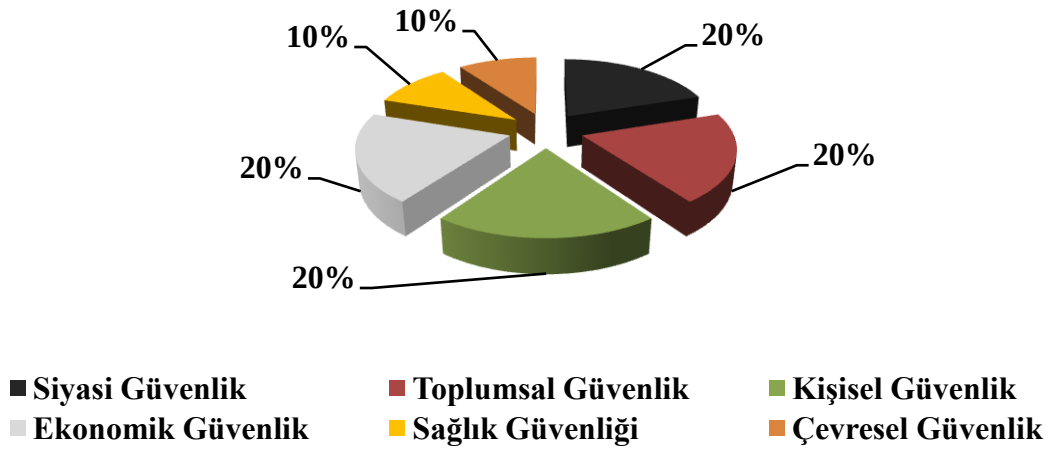
Grafik 5.8. Avrupa Kıtası İle İlgili Olay Analizi Çalışmalarının Konularına Göre Dağılımı

Avrupa kıtasındaki ülkeler veya bölgelerle ilgili İngilizce literatürde 27 makaleye ulaşılmıştır. Bu çalışmaların 9'u genel olarak insani güvenlikle ilgilidir ve herhangi bir konu başlığı altına dâhil edilmemiştir. Diğer 18 makalenin %44'ünü oluşturan 8 makale siyasal güvenlik konusunda, %33'ünü oluşturan 6 makale toplumsal güvenlik konusunda, %11'ini oluşturan 2 makale çevresel güvenlik konusunda, %6'sını oluşturan 1 makale kişisel güvenlik konusunda ve %6'sını oluşturan 1 makale sağlık güvenliği konusunda yapılmıştır. Avrupa kıtasındaki ülkeler ve bölgelerle ilgili olay analizi çalışmaları içinde gıda güvenliği ve ekonomik güvenlik konusunda yapılan bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Avrupa kıtası üzerine yapılan olay analizi çalışmalarının %77'sini toplumsal güvenlik ve siyasal güvenlik konuları oluşturmaktadır ve ağırlıklı olarak bu konularda yapılan çalışmalar Doğu Avrupa ve Balkanlar'daki ülkeler ve bölgelerle ilgilidir. Avrupa kıtası ile ilgili yapılan olay analizi çalışmalarında özellikle Kosova ve Bosna-Hersek üzerine yapılan çalışmalar başı çekmektedir. Doğu Avrupa ve Balkanlar üzerine yapılan akademik çalışmalarda dar okul perspektifi görülmekteyken Batı Avrupa üzerine yapılan çalışmalar daha çok geniş okul perspektifinde değerlendirilebilir. Ayrıca Avrupa'da toplumsal güvenlik çalışmalarının yoğun olarak görülmesinde sınır aşan göç konusunun önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir.

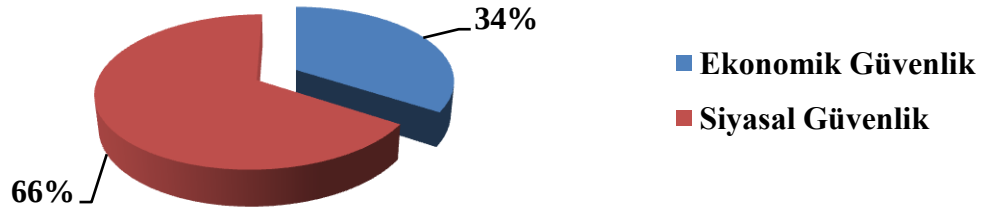
Grafik 5.9. Kuzey Amerika Kıtası İle İlgili Olay Analizi Çalışmalarının Konularına Göre Dağılımı

Kuzey Amerika kıtasındaki ülkeler veya bölgelerle ilgili İngilizce literatürde 27 makaleye ulaşılmıştır. Bu çalışmaların 17'si genel olarak insani güvenlikle ilgilidir ve herhangi bir konu başlığı altına dâhil edilmemiştir. Diğer 10 makalenin %20'sini oluşturan 2 makale siyasal güvenlikle ilgili, %20'sini oluşturan 2 makale toplumsal güvenlikle ilgili, %20'sini oluşturan 2 makale ekonomik güvenlikle ilgili, %20'sini oluşturan 2 makale kişisel güvenlikle ilgili, %10'unu oluşturan 1 makale sağlık güvenliği ile ilgili, %10'unu oluşturan 1 makale çevresel güvenlikle ilgilidir.

Kuzey Amerika kıtasındaki herhangi bir konuya dâhil edilmeyen makalelerin çoğu Kanada'nın insani güvenlik anlayışı ve politikalarıyla ilgili çalışmalardır. İnsani güvensizlik ya da insani kriz odaklı bakıldığında Amerika Birleşik Devletleri üzerine ya da Kanada üzerine bir çalışmaya rastlanılmamış ve kriz odaklı çalışmalar Haiti, Kosta Rika, Küba ve Meksika ile ilgilidir.

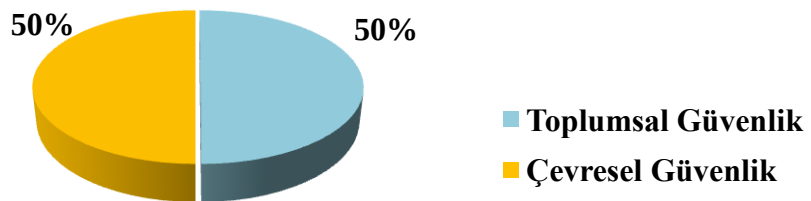
Grafik 5.10. Güney Amerika Kıtası İle İlgili Olay Analizi Çalışmalarının Konularına Göre Dağılımı

Güney Amerika kıtasındaki ülkeler veya bölgelerle ilgili İngilizce literatürde 6 makaleye ulaşılmıştır. Bu çalışmaların 3'ü genel olarak insani güvenlikle ilgilidir ve herhangi bir konu başlığı altına dâhil edilmemiştir. Diğer 3 makalenin %66'sına tekabül eden 2 makale siyasal güvenlikle ilgili, %34'üne tekabül eden 1 makale ekonomik güvenlikle ilgilidir.

Güney Amerika kıtası ile ilgili İngilizce literatürde az sayıda akademik çalışmaya ulaşılmıştır, bölgede insani güvensizlik seviyesinin düşük olduğu anlamına gelmeyebilir. İspanyolca ve Portekizce çalışmalara bakıldığında Güney Amerika kıtasındaki üniversitelerde ve düşünce kuruluşlarında insani güvenlik çalışmalarına daha sık rastlanabilir. Ancak bu tez çalışmasının sınırları çerçevesinde Güney Amerika kıtası ile ilgili İngilizce literatürde az sayıda makaleye ulaşılmıştır.

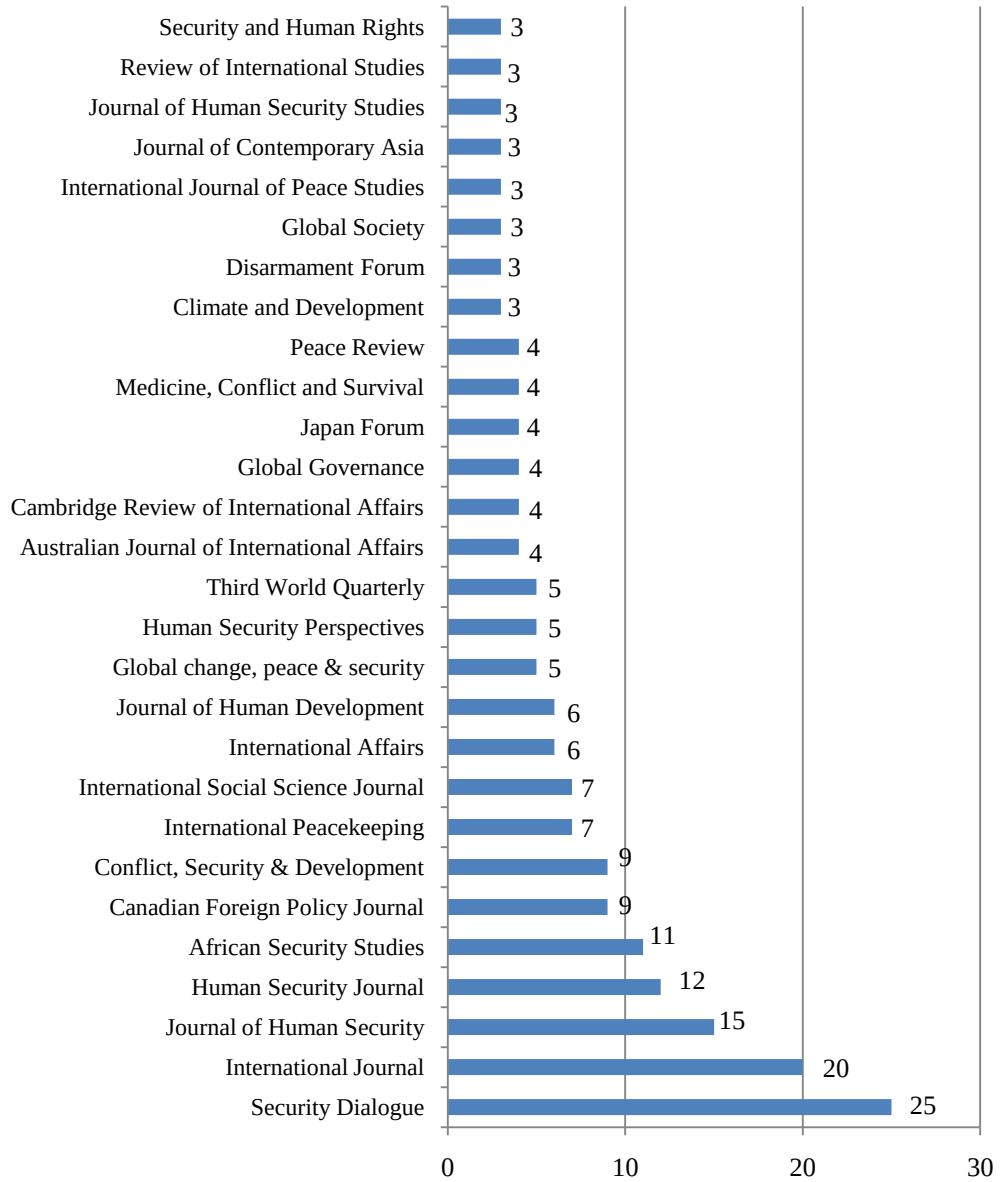
Grafik 5.11. Okyanusya Kıtası ile ilgili Olay Analizi Çalışmalarının Konularına Göre Dağılımı

Okyanusya kıtasındaki ülkeler veya bölgelerle ilgili İngilizce literatürde 3 makale yazılmıştır. Bu çalışmaların 1'i genel olarak insani güvenlikle ilgilidir ve herhangi bir konu başlığı altına dâhil edilmemiştir. Diğer 2 makalenin 1'i çevresel güvenlikle ilgili, 1'i ekonomik güvenlikle ilgilidir. Okyanusya kıtasında iklim değişikliği konusunda Tuvalu ülkesi üzerine bir makale ve toplumsal güvenlik konusunda Yeni Zelanda üzerine bir makale yayınlanmıştır. Ulaşılan çalışmalar içerisinde İngilizce literatürde insani güvenlik konusunda en az çalışmanın yapıldığı kıta Okyanusya kıtasıdır.

Kuzey Amerika, Batı Avrupa ve Okyanusya'da geniş okul perspektifi; Asya, Afrika, Güney Amerika ve Doğu Avrupa'da dar okul perspektifi daha ağırlıklı olarak görülmektedir.

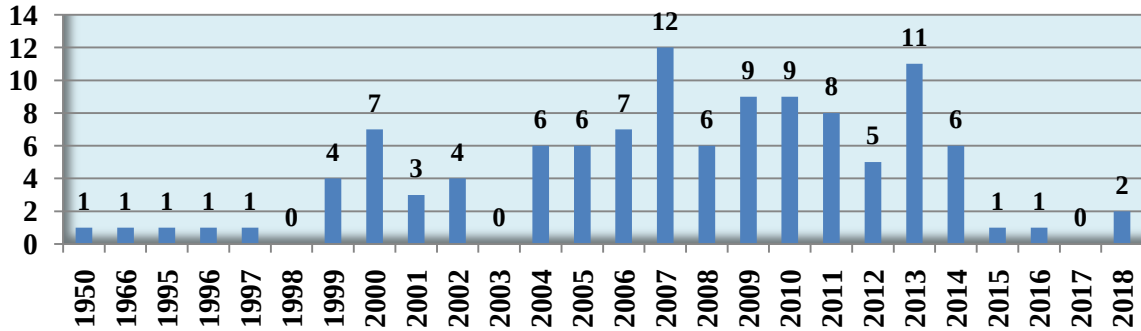
Grafik 5.12. İnsani Güvenlik Konusunda En Çok Makale Yayınlayan Dergiler

İnsani güvenlik konusunda İngilizce literatürde ulaşılan makalelerin sıklıkla yayınlandığı dergiler yukarıda verilmiştir. İngilizce literatürde insani güvenlik konusunda yayınlanmış makalelerin çoğunun, uluslararası ilişkiler disiplini ve uluslararası güvenlik alanındaki köklü dergilerin yanı sıra 2000’li yıllarda kurulan insani güvenlik odaklı dergilerde yayınlandığı görülmektedir. İnsani güvenlik konusunda İngilizce literatürde ulaşılan çalışmalar göz önüne alındığında ağırlıklı olarak siyasal güvenlik ve toplumsal güvenlik konuları çalışılmaktadır. İnsani güvenlik çalışma alanı içinde bu iki konuyla ilgili yayınlanan makaleler tüm makalelerin neredeyse yarısını oluşturmaktadır. Buradan anlaşılabileceği üzere İnsani Güvenlik konusunda yapılan çalışmalar daha çok, dar okul perspektifinde ele alınarak yapılmıştır. Sağlık güvenliği, gıda güvenliği, çevresel güvenlik, kişisel güvenlik ve ekonomik güvenlik konuları çalışmaların diğer yarısını oluşturmaktadır. Üstelik bu konulardaki

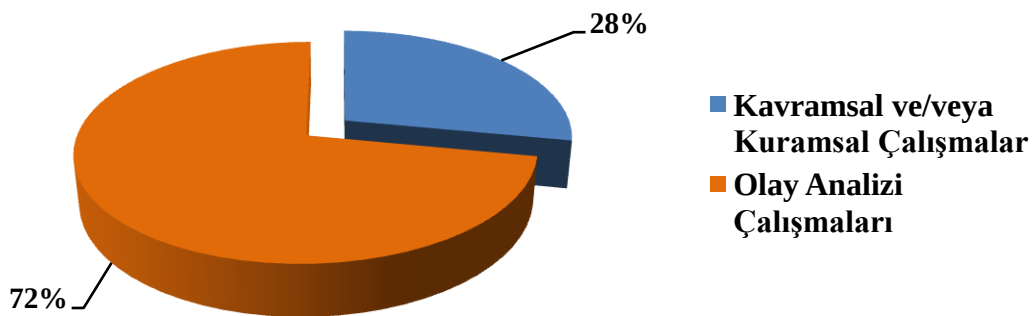
çalışmalar, yine siyasal güvenlikle veya toplumsal güvenlikle ilişkili olabilmektedir. Örneğin bir bölgede ya da ülkede yaşanan ekonomik güvenlik sorunu yine siyasal güvenlik konusundaki bir açıktan kaynaklanabilir ya da kişisel güvenlik konusunda oluşan bir güvensizliğin temelini yine siyasal güvenlik açısından oluşan bir açık oluşturabilir.

Grafik 5.13. İnsani Güvenlik Konusunda İngilizce Literatürdeki Kitapların Tarihsel Grafiği

İnsani güvenlik konusunda İngilizce literatürde yayınlanmış kitaplar değerlendirildiğinde, insani güvenlik kavramının tanımlandığı 1994 yılından önce 2 kitaba ulaşılmıştır. İki kitabın da başlığında geçen insani güvenlik kavramı tam olarak günümüzdeki anlamına karşılık gelmemektedir. Ancak literatüre katkı yapmasından ötürü nitel analize dâhil edilmiştir. İngilizce literatürdeki akademik makalelerde olduğu gibi İngilizce literatürdeki kitaplar da 1999 yılından sonra sayısal olarak artmaya başlamıştır.

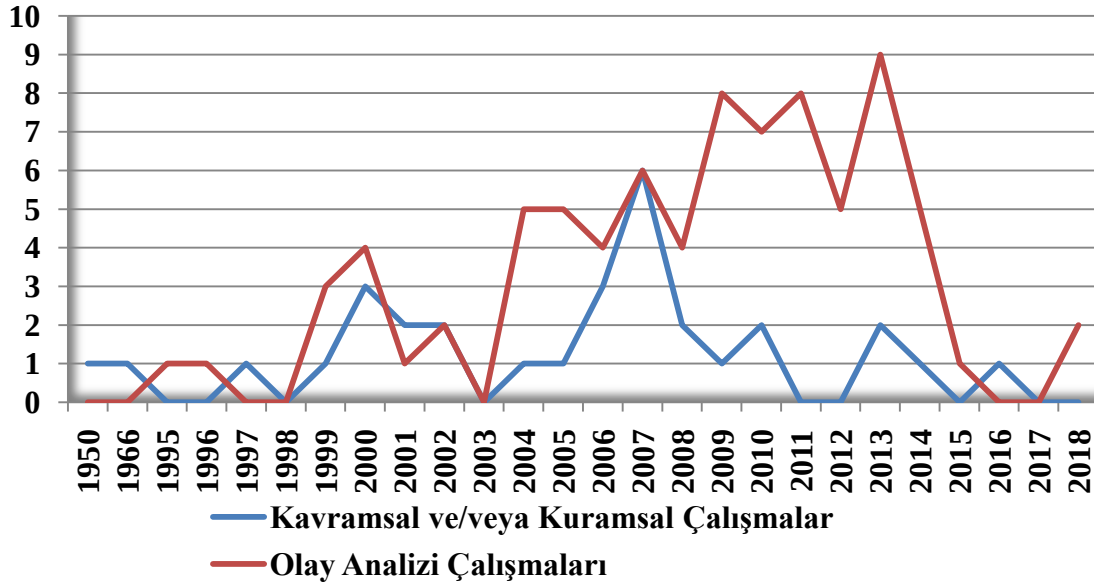
Grafik 5.14. İnsani Güvenlik Konusunda İngilizce Literatürdeki Kitapların Oransal Dağılımı

İnsani güvenlik konusunda İngilizce literatürde 1950-2018 arasında ulaşılan 112 kitaba ulaşılmıştır. Bu ulaşılan kitaplardan 81'i olay analizi çalışması ve 31'i kavramsal ve/veya kuramsal çalışmadır. İnsani güvenlik konusunda ulaşılan kitapların büyük bir kısmı çok yazarlı kitaptır. Bu kitaplar başlıklarına ve temalarına göre

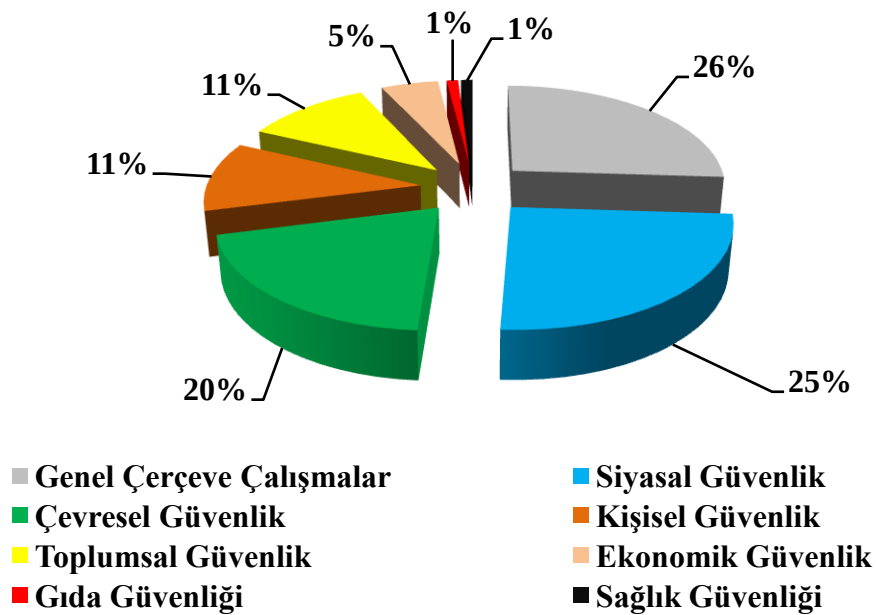
değerlendirildiğinde olay analizi çalışması olarak sınıflandırılrsa da pek çoğunda kavramsal bir açıklama veya teorik bir analiz yapan kitap bölümleri mevcuttur.

Grafik 5.15. İnsani Güvenlik Konusunda İngilizce Literatürdeki Kitapların Çizgisel Grafiği

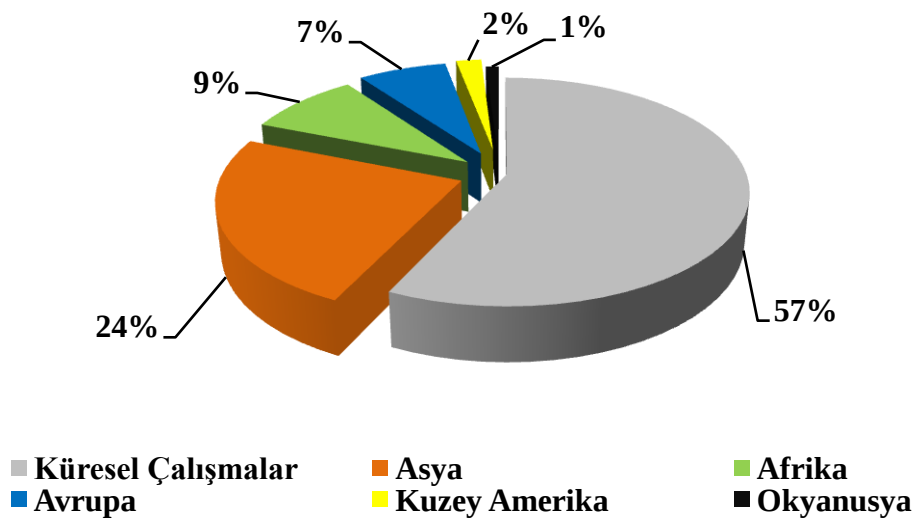
İnsani güvenlik kavramının tanımlandığı 1994 yılından sonra 1999'a kadar çalışmalar sınırlı bir şekilde sürmüştür. 2000'li yıllardan itibaren kavrama yönelik ilginin arttığı söylenebilir. İnsani güvenlik konusunda olay analizi içeren kitapların sayıca kavramsal ve/veya kuramsal çalışmalardan daha fazla yapıldığı görülmektedir.

Grafik 5.16. İngilizce Literatürde İnsani Güvenlik Konusunda Olay Analizi Yapan Kitapların Konularına Göre Dağılımı

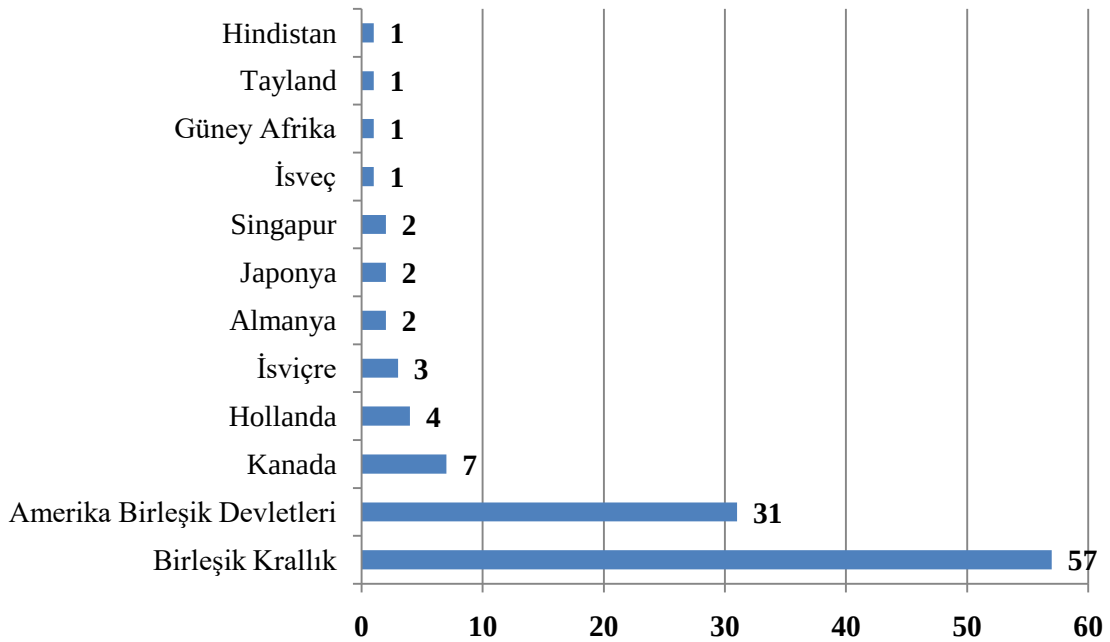
İnsani güvenlik konusunda 1994-2018 yılları arasında olay analizi içeren 81 kitaba ulaşılmıştır. Bu sınıflandırmaya göre; olay analizi içeren kitapların %26'sını oluşturan 21 kitap genel olarak insani güvenlikle ilgilidir ve herhangi bir konu başlığı altına dâhil edilmemiştir. Olay analizi içeren kitapların %25'ini oluşturan 20 kitap siyasal güvenlik konusunda, %20'sini oluşturan 16 kitap çevresel güvenlik konusunda, %11'ini oluşturan 9 kitap kişisel güvenlik konusunda, %11'ini oluşturan 9 kitap toplumsal güvenlik konusunda, %5'ini oluşturan 4 kitap ekonomik güvenlik konusunda, yaklaşık %1'ini oluşturan 1 kitap sağlık güvenliği konusunda ve yaklaşık %1'ini oluşturan 1 kitap gıda güvenliği konusunda yapılmıştır.

Grafik 5.17. İngilizce Literatürde İnsani Güvenlik Konusunda Olay Analizi Yapan Kitapların Bölgelere Göre Dağılımı

İngilizce literatürde yayınlanmış olay analizi çalışması yapan 81 kitaba ulaşılmıştır. Bu olay analizi içeren kitapların %57'sine tekabül eden 46 kitap herhangi bir ülke veya bölge ile ilgili değildir. Olay analizi yapan kitapların %24'üne tekabül eden 19 kitap Asya kıtasındaki ülkeler veya bölgeler üzerinde yapılmış, %9'una tekabül eden 7 kitap Afrika kıtasındaki ülkeler veya bölgeler üzerinde yapılmış, %7'sine tekabül eden 6 kitap Avrupa kıtasındaki ülkeler veya bölgeler üzerinde yapılmış, yaklaşık %2'sine tekabül eden 2 kitap Kuzey Amerika kıtasındaki ülkeler veya bölgeler üzerinde yapılmış, yaklaşık %1'ine tekabül eden 1 kitap Okyanusya kıtasındaki ülkeler veya bölgeler üzerinde yapılmıştır. Gerçekleştirilen literatür taramasında İngilizce literatürde Güney Amerika kıtası ile ilgili bir kitaba ulaşılamamıştır.

Grafik 5.18. İngilizce Literatürde İnsani Güvenlik Konusundaki Kitapların Yayınlandığı Ülkeler

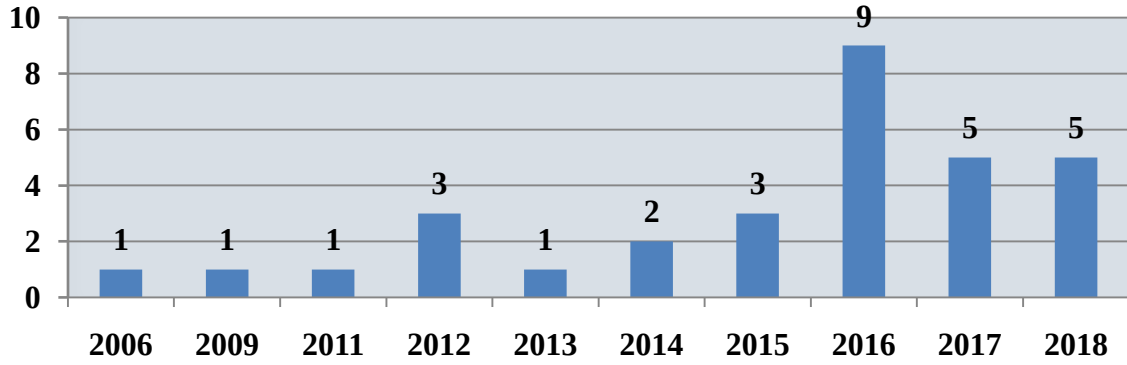
İngilizce literatürde insani güvenlik başlığı ile yayınlanan kitaplar ağırlıklı olarak Birleşik Krallık ve ABD’de de yayınlanmıştır. Ulaşılan kitaplar daha sonraki yıllarda çeşitli ülkelerde de yayınlanmıştır.

İnsani güvenlik konusunda İngilizce literatürde ulaşılan akademik çalışmalar değerlendirildiğinde, gerek kitapların gerekse makalelerin batı merkezli yayın evleri ve dergilerde yoğunlaştığı görülmektedir.

5.3. Türkiye’de Yapılan İnsani Güvenlik Çalışmaları ve Nitel Analizi

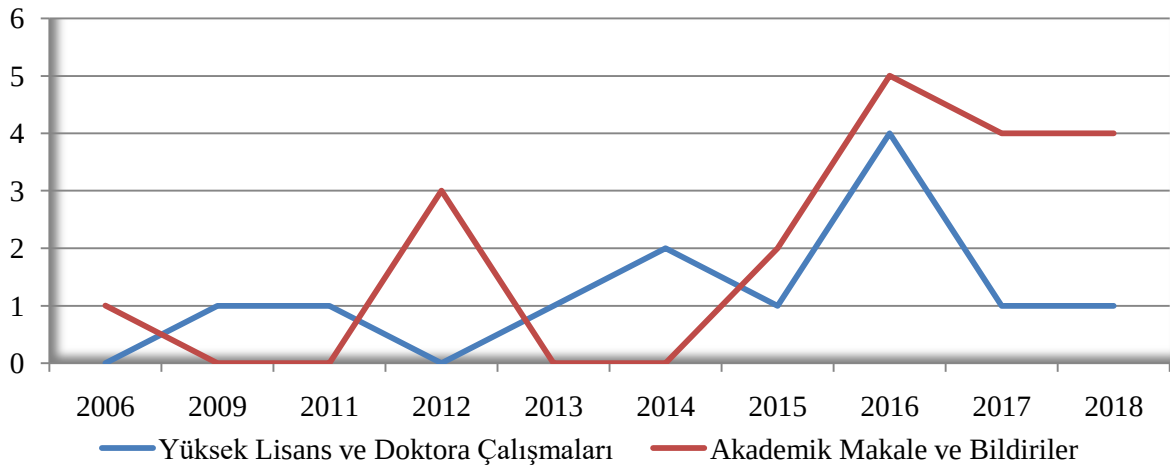
Türkiye’de yapılan insani güvenlik çalışmaları sınıflandırılırken gerçekleştirilen literatür taramasında “insani güvenlik”, “insan güvenliği” ve “birey güvenliği” başlıklarını taşıyan çalışmalar değerlendirilmiştir. Türkiye’de insani güvenlik konusunda 31 akademik çalışmaya ulaşılmıştır Türkiye’de insani güvenlik konusunda yapılan çalışmalar, uluslararası alanda yapılan çalışmalara göre çok geç başlamıştır. Bu konuda en erken çalışma 2006 yılında Şevket Ovalı tarafından Uluslararası İlişkiler Dergisi’nde yayınlanan kavramsal ve teorik bir çalışmadır.

Grafik 5.19. Türkiye'de İnsani Güvenlik Konusunda Yayınlanmış Akademik Çalışmaların Tarihsel Grafiği

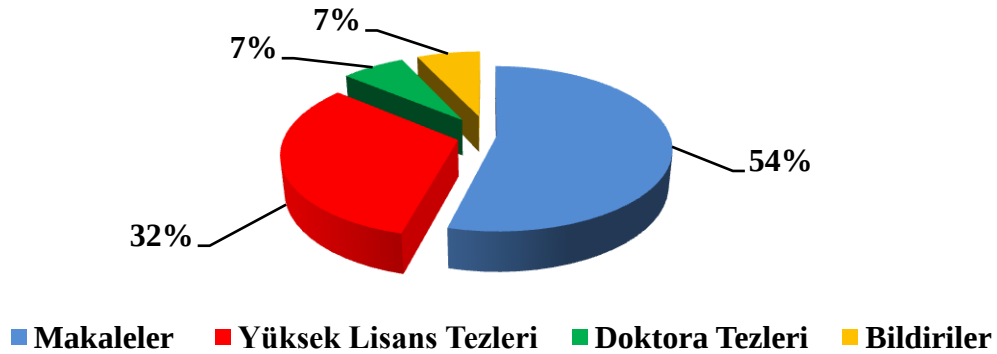
Türkiye’de yapılan insani güvenlik çalışmaları tarihsel açıdan değerlendirildiğinde son yıllarda bir artış yaşandığı görülse de Türkiye’deki akademik çalışmalar yeterli bir düzeyde değildir.

Grafik 5.20. Türkiye'de Yayınlanmış İnsani Güvenlik Çalışmalarının Türlerine Göre Tarihsel Grafiği

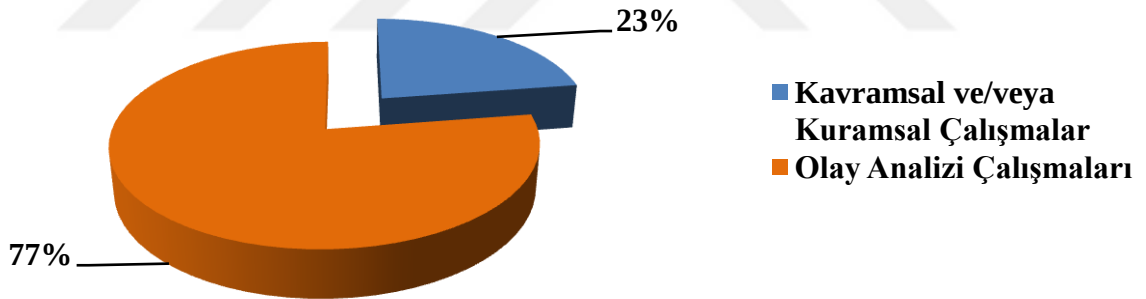
Türkiye’de insani güvenlik üzerine yapılan akademik çalışmaların, makale, bildiri ve lisansüstü tez çalışmaları bağlamında tarihsel olarak değerlendirildiğinde istikrarsız bir şekilde ilerlediği görülmektedir.

Grafik 5.21. Türkiye'de Yapılan İnsani Güvenlik Çalışmalarının Türlerine Göre Grafiği

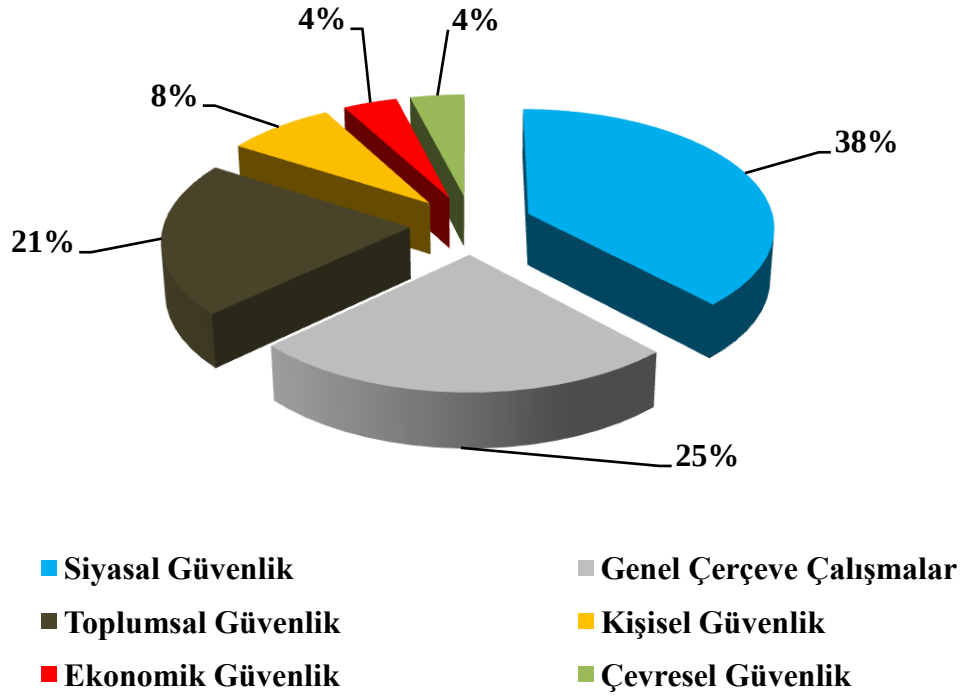
Türkiye’de insani güvenlik konusunda 31 akademik çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmaların 10’u yüksek lisans tezi, 2’si doktora tezi, 17’si akademik makale ve 2’si akademik bildiridir. Buradan anlaşılabacağı üzere Türkiye’de insani güvenlik konusundaki akademik çalışmalar oldukça yenidir ve henüz insani güvenlik konusunda bir uzmanlaşma oluşmamıştır.

Grafik 5.22. İnsani Güvenlik Konusunda Türkiye’de Yayınlanmış Akademik Çalışmaların Oransal Dağılımı

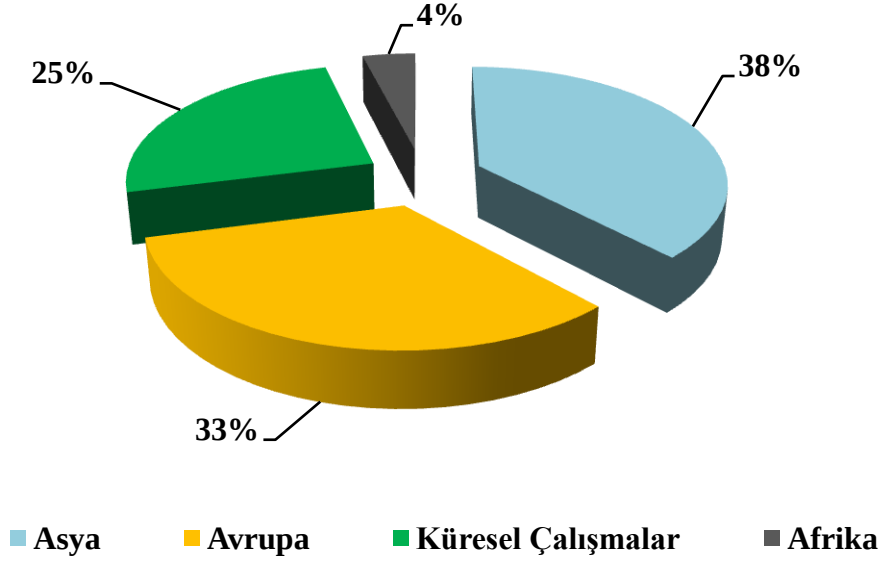
Türkiye’de insani güvenlik konusundaki 31 akademik çalışmanın yalnızca %23’ünü oluşturan 7 akademik çalışma kavramsal ve/veya kuramsal çalışma, %77’sini oluşturan 24 akademik çalışma ise olay analizi çalışmasıdır. Türkiye’de insani güvenlik konusunda gerçekleştirilen 12 lisansüstü çalışmanın yalnızca bir tanesi kavramsal ve/veya kuramsal çalışmalar sınıfındadır.

Grafik 5.23. Türkiye'de İnsani Güvenlik Konusunda Yapılmış Çalışmaların Konularına Göre Dağılımı

Türkiye’de İnsani Güvenlik konusunda ulaşılan 31 akademik çalışmanın 24’ü olay analizi çalışmasıdır. Olay analizi çalışmaları, 1994 Birleşmiş Milletler İnsani Kalkınma Raporu çerçevesinde oluşturulan tipolojideki konulara göre sınıflandırılacak olursa; olay analizi çalışmalarının %25’ini oluşturan 6 akademik çalışma genel olarak insani güvenlikle ilgilidir ve herhangi bir konu başlığı altına dâhil edilmemiştir. Olay analizi çalışmalarının %38’ine tekabül eden 9 akademik çalışma siyasal güvenlikle ilgili, %21’ine tekabül eden 5 akademik çalışma toplumsal güvenlikle ilgili, %8’ine tekabül eden 2 akademik çalışma kişisel güvenlikle ilgili, %4’üne tekabül eden 1 akademik çalışma ekonomik güvenlikle ilgili ve %4’üne tekabül eden 1 akademik çalışma çevresel güvenlikle ilgilidir.

Grafik 5.24. Türkiye'de Yapılan Olay Analizi Çalışmalarının Bölgelere Göre Dağılımı

Çalışmanın bu bölümünde Türkiye’de yayınlanmış olay analizi içeren akademik çalışmaların hangi bölgelerde yoğunlaştığı saptanmaya çalışılmıştır. Türkiye’de insani güvenlik konusunda 24 olay analizi çalışması incelenmiştir. Bu çalışmaların %25’ini oluşturan 6 akademik çalışma herhangi bir bölge ya da ülke üzerine yapılmamıştır. Olay analizi çalışmalarının %38’ine tekabül eden 9 akademik çalışma Asya kıtasındaki ülkeler veya bölgelerle ilgili, %33’üne tekabül eden 8 akademik çalışma Avrupa kıtasındaki ülkeler veya bölgelerle ilgili, %4’üne tekabül eden 1 akademik çalışma ise Afrika kıtası ile ilgilidir.

Türkiye’de yayınlanan akademik çalışmaların genelde Asya ve Avrupa ülkeleri üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Asya kıtası üzerine yapılan çalışmalar genelde Türkiye’nin komşusu olan Ortadoğu ülkeleri ile ilgilidir ve ağırlıklı olarak siyasal güvenlik ve toplumsal güvenlik konularında yapılmıştır. Benzer bir biçimde Avrupa kıtası ve Avrupa ülkeleri ile ilgili yapılan akademik çalışmalar da toplumsal güvenlik ve siyasal güvenlik konularında yapılmıştır. Avrupa kıtası ile ilgili çalışmalarda sınır aşan göç ve mülteciler konularına daha sık rastlanılmaktadır. Afrika kıtası üzerine yapılan sadece bir adet çalışma bulunmaktadır ve Somali’de insani güvenlik ile ilgilidir.

6. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

İkinci Dünya Savaşı'ndan önce askeri konular ve stratejiyle ilgili konular profesyonel orduların alanıydı. Askeri konuları içeren alanlar askeri ve diplomatik tarihle sınırlıydı. Savaşın akabinde bu konunun yalnızca askerlere bırakılamayacak kadar mühim olduğu anlaşıldı ve siviller ilk kez 2. Dünya Savaşı'ndan sonra askeri ve stratejik konulara dâhil oldu. Realist yaklaşımın etkisi altında ortaya çıkan güvenlik çalışmaları 1955-1965 yılları arasında zirveye ulaştı ve bu dönem güvenlik çalışmalarında *altın çağ* (*golden age*) olarak adlandırıldı. Bu itibarla akademik alanda güvenlik çalışmaları oldukça yeni kabul edilmektedir (Walt, 1991: 213-214).

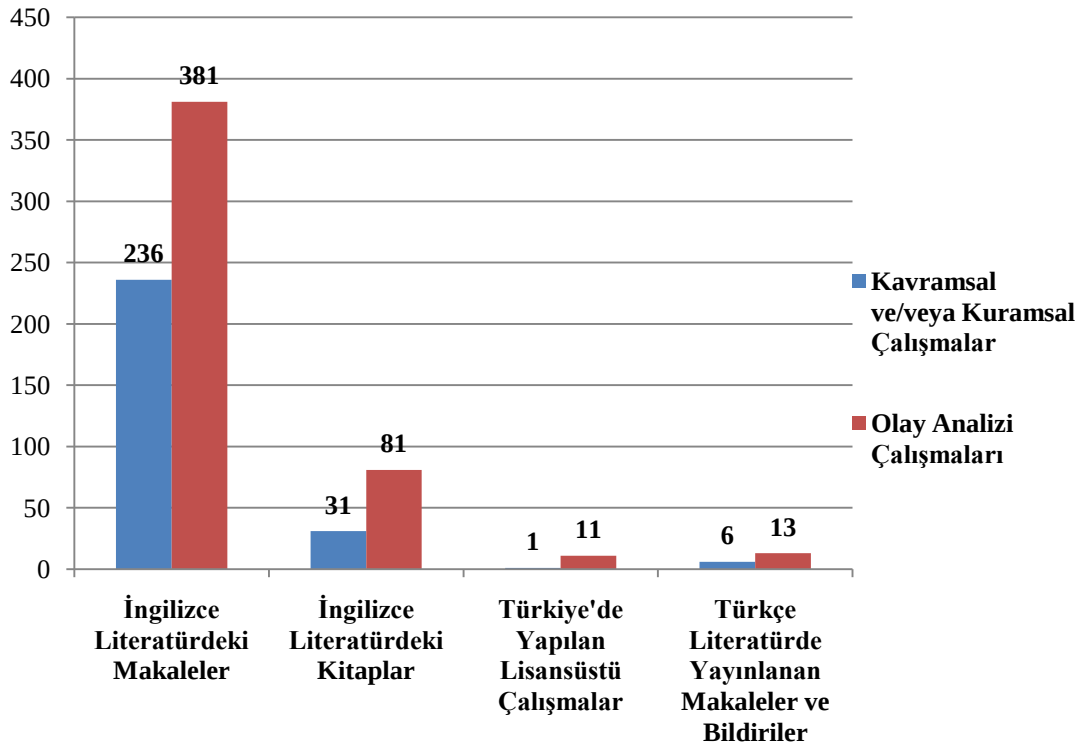
Soğuk Savaş Dönemi boyunca uluslararası sistemin iki kutuplu yapısı çerçevesinde güvenliğin paradigması askeri güç ağırlıklı realist bir perspektifle çizilmekteydi (Hobsbawm, 2008: 83-98). Soğuk Savaş Dönemi'nde güvenlik çalışmalarına damga vuran realizm, Detant Dönemi'ne kadar uluslararası alanda güvenliğe değil güvensizliğe olan eğilimi hızlandırmıştır (Dedeoğlu, 2014: 72). Güvenlik konusunda alternatif bakış açıları sunan çalışmaların ilk adımları Soğuk Savaş döneminde başlamış olsa dahi kavramın yeniden ele alınması Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle ve küreselleşme sürecinin hız kazanmasıyla başlamıştır (Karabulut, 2015: 79). Geleneksel güvenlik anlayışının politik konuları ve askeri gücü önceleyen devlet merkezli yaklaşımı, güvenlik alanında yaşanan değişim ve dönüşümü açıklamakta yetersiz kalmıştır. Bu genişleme ve derinleşme sürecinde, disiplinlerarası perspektife sahip yeni güvenlik çalışmaları ortaya çıkmaya başlamıştır (Sandıklı ve Emeklier, 2012: 58). Eleştirel güvenlik çalışmalarının ve konstrüktivist güvenlik çalışmalarının güçlenmesiyle beraber, güvenliğin referans nesnesinde yaşanan dönüşüm insan merkezli güvenlik anlayışını güçlendirmiştir.

İlk kez Birleşmiş Milletler'in insani düzenlemelerine binaen 1994 yılındaki BM İnsani Kalkınma Raporu'nda tarif edilen *İnsani Güvenlik* (*Human Security*), bireyleri ve birey gruplarını uzun vadeli icraatlarla tutarlı bir şekilde önemli yaygın tehditlere karşı korumayı hedeflemektedir (Alkire, 2003: 2-5). Böylece insani güvenlik yaklaşımı, güvenlik çalışmaları içinde yeni bir çalışma alanı olarak ortaya çıkmıştır.

Bu tez çalışmasında Türkiye'de ve uluslararası alanda yapılan insani güvenlik çalışmaları niteliksel olarak analiz edilmiştir. Araştırmanın nihai amacı, insani güvenlik konusunda yapılmış çalışmaların tasnifi ve analizi aracılığıyla gelecekte yapılacak çalışmalar için bir projeksiyon oluşturmaktır. Böylece insani güvenlik konusunda gerçekleştirilen çalışmaların odaklandığı çalışma türleri, konuları ve bölgeleri sınıflandırılmıştır. Bu araştırmanın temel motivasyonu ise yeni bir güvenlik anlayışı olarak güçlenen insani güvenlik yaklaşımı hakkında gerçekleştirilen Türkçe ve İngilizce literatürdeki çalışmaların mevcut durumunun ortaya konulması ve bu akademik çalışmaların kümülatif birikim alanlarının saptanmasıdır.

Bu itibarla “human security”, “insani güvenlik”, “insan güvenliği” ve “bireysel güvenlik” başlıklarını taşıyan İngilizce literatürde 617 makale, 112 kitap ve Türkçe literatürde 12 lisansüstü çalışma, 19 akademik makale ya da bildiri olmak üzere 760 akademik çalışmaya ulaşılmıştır.

Grafik 6.1. İnsani Güvenlik Çalışmalarının Türlerine Göre Grafiği

İnsani güvenlik konusundaki çalışmalar incelendiğinde, ağırlıklı olarak olay analizi çalışmalarının gerçekleştirildiği görülmektedir. Ayrıca Türkiye’de yapılan kavramsal ve/veya kuramsal çalışmalar, yaklaşıma özgün bir perspektif kazandırmaktan ziyade İngilizce literatürdeki kavramsal ve/veya kuramsal çalışmaların tercümesi mesabesinde. Bu itibarla insani güvenlik konusunda Türkiye’de gerçekleştirilen akademik çalışmaların, İngilizce literatürde gerçekleştirilen çalışmalarda kullanılan terminolojinin ve teorik birikimin bir yansıması olduğu söylenebilir.

İngilizce literatürdeki olay analizi çalışmaları değerlendirildiğinde, akademik araştırmaların Asya ve Afrika kıtalarındaki ülkeler ve bölgeler üzerine yoğunlaştığı söylenebilir. Türkçe literatürde ise Asya ve Avrupa kıtalarındaki ülkeler ve bölgeler üzerine çalışılmıştır. Türkçe literatürde gerçekleştirilen olay analizi çalışmaları daha çok Türkiye’ye coğrafi olarak yakın olan bölgeler üzerine yapılmıştır.

İnsani güvenlik konusundaki akademik çalışmalar konularına göre değerlendirildiğinde, hem İngilizce literatürde hem de Türkçe literatürde ulaşılan çalışmalar en çok siyasal güvenlik konusunda yapılmıştır. İngilizce literatürde siyasal güvenlik konusunu takiben çevresel güvenlik konusu gelmekteyken Türkçe literatürde çevresel güvenlik konusunda yalnızca bir çalışmaya ulaşılmıştır. Bununla birlikte hem İngilizce literatürdeki hem de Türkçe literatürdeki çalışmalar daha çok dar okul perspektifine yakındır.

Ulaşılan akademik çalışmalar incelendiğinde İngilizce literatürde yapılan akademik araştırmalar, kavramın tanımlandığı 1994 yılından itibaren varlık göstermekte ve 1999 yılından itibaren yükselişe geçmektedir. Türkçe literatürde ise ilk çalışma 2006 yılında yapılmış ve günümüzde çok az sayıda akademik araştırma gerçekleştirilmiştir.

Türkiye’de insani güvenlik çalışmaları oldukça yenidir ve İngilizce literatürün çok gerisindedir. Türkiye’de insani güvenlik konusunda akademik araştırma yapan yazarlar, bu konuda genelde birer çalışma yapmıştır. Yalnızca iki araştırmacının bu konuda iki yayını bulunmaktadır. Bu iki yazar da lisansüstü tez çalışmalarının içinden makaleler çıkararak yayınlamıştır. Dolayısıyla Türkiye’de insani güvenlik konusunda bir uzmanlaşmaya gidilmediği görülmektedir. Ayrıca Türkiye’de insani güvenlik çalışmalarına odaklanmış bir dergi bulunmamaktadır. Akademik açıdan insani güvenlik araştırmaları yürüten bir enstitüye ya da düşünce kuruluşuna da ulaşamamıştır.

İnsani güvenlik konusunda Türkiye’de gerçekleştirilen çalışmalar hem geç başlamıştır hem de yetersiz bir seviyededir. Türkiye’de insani güvenlik çalışmalarının artırılması ve çeşitlendirilmesi önem arz etmektedir. Çünkü akademik alanda insani güvenlik yaklaşımının gelişmesi, dış politika elitleri için yeni perspektifler ve kullanışlı veriler sağlayabilir. Örneğin Kanada ve Japonya’da olduğu gibi Türk dış politikasında da insani güvenlik bir misyon haline dönüşebilir. Böylece insani güvenlik krizlerinin yaşandığı bölgelere yakın bir konumda bulunan ve doğrudan ya da dolaylı olarak bu krizlerden etkilenen Türkiye, bu misyon sayesinde uluslararası imajını geliştirebilir ve saygınlığını artırabilir. Günümüzde insani güvenlik krizlerinin yaşandığı pek çok ülkeden göç alan Türkiye, bunu uluslararası alanda bir avantaja dönüştürebilir. Hatta sınır ötesi operasyonlarını insani müdahale başlığı altında yürütebilir böylece uluslararası toplum tarafından getirilen eleştirilere bir set oluşturabilir. Ayrıca insani güvenlik konusundaki akademik araştırmaların sayısının artması TİKA, Kızılay ve Yunus Emre Enstitüsü gibi kurumlar için kullanışlı veriler sağlayabilir. Dolayısıyla Türkiye, uluslararası alanda terörü destekleyen bir ülke imajından kurtularak insani güvenlik taraftarı bir ülke imajına kavuşabilir. Ayrıca Türkiye’de insani güvenlik konusunda düşünce kuruluşlarının kurulması, akademik araştırmaların artması ve uzmanlaşmayla birlikte hangi bölgelerde ya da ülkelerde hangi muhtemel krizlerin yaşanacağı kestirilebilir bu yolla daha krizler yaşanmadan dış politika elitleri için kullanışlı veriler oluşabilir.

Türk dış politikasında insani güvenlik anlayışının bir misyon haline gelmesi hususunda; medeniyet tasavvuru içerisinde yer alan “yaradılanı severiz yaradandan ötürü”, “ne olursan ol gene gel”, “insanı yaşat ki devlet yaşasın” anlayışları ve Türk Dış Politika’nın bir paradigması olan “yurtta barış dünyada barış” perspektifi tarihi referanslar oluşturabilir ve bir dış politika enstrümanı olarak yumuşak güç kullanımına katkılar sunabilir.

Türkiye’de insani güvenlik konusundaki akademik araştırmaların artırılması için insani güvenlik konusunda akademik araştırmalar gerçekleştiren düşünce kuruluşları, dergiler ve enstitüler kurulabilir. Uluslararası İlişkiler alanında ve Uluslararası Güvenlik alanında yayın yapan dergilerde insan merkezli güvenlik çalışmaları daha çok yayınlanabilir. Böylece insani güvenlik yaklaşımı konusunda bir uzmanlaşma gerçekleşebilir.

KAYNAKLAR

- AGIUS, C., 2017. “Sosyal İnşacılık”, Ed.: A. Collins, Çağdaş Güvenlik Çalışmaları, Çev.: N. Uslu, Röle Akademik Yayıncılık, İstanbul, ss.87-103.
- AKGÜL AÇIKMEŞE, S., 2012. “Güvenlik Çalışmalarında Değişim”, Strateji ve Güvenlik, Ed: M. Aydın ve A.H. Atalay, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayını, Eskişehir, ss.102-115.
- AKGÜL AÇIKMEŞE, S., 2014. “Güvenlik, Güvenlik Çalışmaları ve Güvenikleştirme”, Küresel Siyasete Giriş: Uluslararası İlişkilerde Kavramlar, Teoriler, Süreçler, Ed.: E. Balta, İletişim Yayınları, İstanbul, ss. 241-256.
- ALKIRE, S., 2003. A Conceptual Framework for Human Security, Centre for Research on Inequality, Human Security and Ethnicity, University of Oxford, ss. 1-52.
- ARMAN, M. N., 2012. “Uluslararası Güvenlik Sorunları”, Uluslararası Politika-I, Ed.: Y. Bozdağlıoğlu, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayını, Eskişehir, ss.126-147.
- AVCI, E., ve DEMİR, C. K., 2017. “Terörizm Çalışmaları: Türkiye'deki Araştırmalara İlişkin Betimsel Bir Analiz”, Security Strategies Journal, 13 (26), ss. 1-44.
- AYDIN, M., 2012. “Stratejik Çalışmalar ve Savaş”, Strateji ve Güvenlik, Ed: M. Aydın ve A.H. Atalay, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayını, Eskişehir, ss. 40-59.
- BAJPAI, K., 2000. “Human Security: Concept and Measurement”, Kroc Institute Occasional Paper 1, 19, ss.1-64.
- BAKAN, Z. A., 2007. “Soğuk Savaş Sonrasında Yeni Güvenlik Teorileri ve Türkiye'nin Güvenlik Algılamaları”, 21. Yüzyıl Dergisi, 1(3), ss. 35-50.
- BALDWIN, D. A., 1995. “Security Studies and the End of the Cold War”, World Politics, Cambridge University Press, 48(1), ss. 117-141.
- BARNETT, J., 2017. “Çevre Güvenliği”, Çağdaş Güvenlik Çalışmaları, Ed.: A. Collins, Çev.: N. Uslu, Röle Akademik Yayıncılık, İstanbul, ss. 190-207.
- BASKIN, Y. Z., 2018. “Türkiye’de Güvenlik Çalışmalarının Tarihsel Perspektiften Nitel Analizi”, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- BAYLIS, J., 2008. “Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı”, Uluslararası İlişkiler, 5(18), ss. 69-85.
- BAYSAL, B. ve LÜLECİ, Ç., 2015. Kopenhag Okulu ve Güvenikleştirme Teorisi, Güvenlik Stratejileri Dergisi, 22 (22), ss. 61-96.
- BİRDİŞLİ, F., 2011. “Yeni Ulusal Güvenlik Politikalarının Metaekolojik Temelleri ve Türkiye'nin Ulusal Güvenliği”, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- BİRDİŞLİ, F., 2014. “Eleştirel Güvenlik Çalışmaları Kapsamında Frankfurt Okulu ve Soğuk Savaş Sonrası Güvenlik Sorunlarına Eleştirel Bir Yaklaşım: Galler Ekolü”, Güvenlik Stratejileri Dergisi, 20 (20), ss. 229-256.
- BİRDİŞLİ, F., 2017. Teori ve Pratikte Uluslararası Güvenlik, Seçkin Yayınları, Ankara, 408s.
- BLANCHARD, E. M., 2003. “Gender, International Relations, and the Development of Feminist Security Theory”, The University of Chicago Press, 28 (4), ss. 1289–1312.
- BOOTH, K., 2002. “Security and Self: Reflections of a Fallen Realist”, Ed.: K. Krause ve M.C. Williams, Critical Security Studies Concepts and Cases, University of Minnesota Press, Minneapolis, 379s.

- BOOTH, K., 2003, "Güvenlik ve Özgürleş(tir)me", Çev. Çiğdem Şahin, Avrasya Dosyası, 9 (2), ss. 51- 71.
- BOOTH, K., 2012. Dünya Güvenliği Kuramı, Çev.: Ç. Tunç, Küre Yayınları, İstanbul, 579s.
- BUZAN, B, ve HANSEN, L., 2009. The Evolution of International Security Studies. Cambridge University Press, New York, 384s.
- BUZAN, B., 2008. "Askeri Güvenliğin Değişen Gündemi", Uluslararası İlişkiler, 5 (18), ss. 107-123.
- BUZAN, B., WÆVER, O. ve WILDE, J. D., 1998, Security: A New Framework for Analysis, Lynne Rienner Publishers, Boulder, 238s.
- CANADIAN PEACEBUILDING COORDINATING COMMITTEE, 2018. <https://creducation.net/intl-orgs/canadian-peacebuilding-coordinating-committee-cpcc/> , (24.10.2018).
- CENTER FOR HUMAN SECURITY STUDIES, 2018. <http://www.chss.org.in/about-us-2/>, (24.10.2018).
- COLLINS, A., 2017, Çağdaş Güvenlik Çalışmaları, Çev.: N. Uslu, Röle Akademik Yayıncılık, İstanbul, 476s.
- COLLINS, S., 1994. "World Hunger: A Scarcity of Democracy?", World Security : Challenges For A New Century, Ed.: M. T. Klare ve D. C. Thomas, St. Martin's Press, New York, ss. 356-371.
- COŞKUN, B. B., 2013. "Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi", Ed.: T. Arı ve E. Toprak, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayını, Eskişehir, ss.134-147.
- ÇITAK, E., 2014. "Yeni Gerçekçilik ve Güvenlik", Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Teorik Değerlendirmeler, Ed.: E. Çıtak ve O. Şen, Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi, İstanbul, ss. 23-32.
- ÇİÇEKÇİ, C., 2012. Uluslararası Güvenlik Çalışmaları Uluslararası İlişkilerde Eleştirel Güvenlik Kuramı, Kriter Yayınları, İstanbul, 132s.
- DEDEOĞLU, B., 2014. Uluslararası Güvenlik ve Strateji, 3. Baskı, YeniYüzyıl Yayınları, İstanbul. 388s.
- DELVOIE, L., 2001. Curious Ambiguities: Canada's International Security Policy, Options Politiques, 22 (1), ss. 36-42.
- DİLBER, M., 2014. "Feminizm ve Güvenlik", Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Teorik Değerlendirmeler, Ed.: E. Çıtak ve O. Şen, Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi, İstanbul, ss. 169-192.
- EDSON, S., 2001. Human Security: An Extended and Annotated International Bibliography, In Common Security Forum and Centre for History and Economics, University of Cambridge, 1-89s.
- EDSTRÖM, B., 2003. Japan's Foreign Policy and Human Security, Japan Forum, 15 (2), ss. 209-225.
- ERIKKSON, J., 1999. "Observers or Advocates? On the Political Role of Security Analysts", Cooperation and Conflict, 34(3), ss. 311-330.
- FALK, R., 1975. A Study of Future Worlds, Free Press, Newyork, 506s.
- FREDERICK, J., ve ARENDS, M., 2009. "Homeros' dan Hobbes ve Ötesine: "Güvenlik" Kavramının Avrupa Geleneğindeki Boyutları", Uluslararası İlişkiler Dergisi, 6 (22), ss. 3-33.
- FUKUSHIMA, A., 2004. Human Security: Comparing Japanese and Canadian Governmental Thinking and Practice, Canadian Consortium on Human Security Visiting Fellow Paper.

- GALTUNG, J., 1969. "Violence, Peace and Peace Research", *Journal of Peace Research*, 6 (3), ss. 167-191.
- GLARE, P.G.W., 2005. *Oxford Latin Dictionary*, Clarendon Press, Oxford, 2400s.
- GLASER, L. C., 2017. "Realizm", *Çağdaş Güvenlik Çalışmaları*, Ed.: A. Collins, Çev.: N. Uslu, Röle Akademik Yayıncılık, İstanbul, ss.13-27.
- GLOBAL DEVELOPMENT RESEARCH CENTER, 2018. <https://www.gdrc.org/sustdev/husec/z-categories.html> , (8.10.2018).
- GOLDSTEINE, J. S. ve PEVEHOUSE J. C., 2015. *Uluslararası İlişkiler*, Çev.: H. Özdemir, BB101 Yayınları, Ankara, 660s.
- GRÆGER, N., 1996. "Environmental Security?", *Journal of Peace Research*, 33 (1), ss. 109-116.
- HAMPSON, F. O., 2008. "Human Security", *Security Studies: An Introduction*, Ed.: P. D. Williams, Routledge, Newyork, 551s.
- HATALEY, T. S. ve NOSSAL, K. R., 2004. "The Limits of the Human Security Agenda: The Case of Canada's Response to the Timor Crisis", *Global Change Peace and Security*, 16 (1), ss. 5-17.
- HENK, D., 2005. "Human Security: Relevance and Implication, Parameters", 35 (2), ss. 91-106.
- HERZ, J. H., 1951, *Political Realism and Political Idealism: A Study in Theories and Realities*, University of Chicago Press, Chicago, 275s.
- HEYWOOD, A. 2013. *Küresel Siyaset*, Çev.: H. Özdemir ve N. Uslu, Adres Yayınları, Ankara, 651s.
- HEYWOOD, A., 2016. *Siyasetin ve Uluslararası İlişkilerin Temel Kavramları*, Çev.: F. Bakırcı, BB101 Yayınları, Ankara, 381s.
- HOBBSBAWM, E., 2008. *Küreselleşme, Demokrasi ve Terörizm*, Çev.: O. Akınsoy, Agora Kitaplığı, İstanbul, 208s.
- HOUGH, P., 2008. *Understanding Global Security*, 2. Baskı, Routledge, New York, 293s.
- HUMAN SECURITY CENTRE, 2018a. <http://www.hscentre.org/about/>, (24.10.2018).
- HUMAN SECURITY CENTRE, 2018b. <http://www.hscentre.org/about/mission-statement/>, (24.10.2018).
- HUMAN SECURITY COLLECTIVE, 2018. <http://www.hscollective.org/reports-2/>, (24.10.2018).
- JAVED, U., 2008. "The Changing Trends of Security: Influence on South Asia", *J.R.S.P.*, 45 (1), ss. 59-73.
- KARABULUT, B., 2009, "Küreselleşme Sürecinde Güvenlik Alanında Değişimler: Karadeniz'in Güvenliğini Yeniden Düşünmek", *Karadeniz Araştırmaları*, 6 (23), ss. 1-11.
- KARABULUT, B., 2015. *Küreselleşme Sürecinde Güvenliği Yeniden Düşünmek*, 2.Baskı, Barış Kitabevi, Ankara, 324s.
- KARDAŞ, T., 2007. "Güvenlik: Kimin Güvenliği ve Nasıl?", *Uluslararası Politikayı Anlamak 'Ulus-Devlet'ten Küreselleşmeye'*, Ed.: Z. Dağı, Alfa Yayınevi, İstanbul, ss. 125-152.
- KARDAŞ, T., 2017. "Güvenlik", *Uluslararası İlişkiler Giriş*, Ed.: Ş. Kardaş ve A. Balcı, Küre Yayınları, İstanbul, ss. 337-349.
- KELLNER, D., 1989. *Critical Theory, Marxism and Modernity*, The John Hopkins University Press, Baltimore, 270s.
- KERR, P., 2003, *The Evolving Dialectic Between State-Centric and Human-Centric Security*, Australian National University, Australia, 34s.

- KERR, P., 2010. "Human Security and Diplomacy", The Routledge Handbook of Security Studies, Ed.: M. D. Cavelty ve V. Mauer, Routledge, New York, ss. 115-126.
- KERR, P., 2017. "İnsani Güvenlik", Çağdaş Güvenlik Çalışmaları, Ed.: A. Collins, Çev.: N. Uslu, Röle Akademik Yayıncılık, İstanbul, ss.104-116.
- KIZILCELİK, S., 2008. Frankfurt Okulu, Anı Yayıncılık, Ankara, 648s.
- KİRAZ, S., 2014. "Sosyal İnşacılık Yaklaşımında Güvenlik", Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Teorik Değerlendirmeler, Ed.: E. Çıtak ve O. Şen, Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi, İstanbul, ss. 109-120.
- KOLASI, K., 2014. "Eleştirel Teori ve Güvenlik: Kimin İçin Güvenlik?", Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Teorik Değerlendirmeler, Ed.: E. Çıtak ve O. Şen, Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi, İstanbul, ss. 121-154.
- KOYUNCU, A. Ç., 2012. "Feminist Uluslararası İlişkiler Yaklaşımları Açısından Güvenlik Konusunun Analizi", Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 67(1), ss. 111-139.
- KRAHMANN, E., 2005. New Threats and New Actors in International Security, Palgrave Macmillan, New York, 230s.
- KRAUSE, K. ve WILLIAMS, M. C., 1996. "Broadening the Agenda of Security Studies: Politics and Methods", Mershon International Studies, 40(2), ss. 229-254.
- KRAUSE, K., ve WILLIAMS, M. C., 1997. Critical Security Studies, University of Minnesota Press, Minneapolis, 379s.
- LAWYER, P., 2008. "Peace Studies", Security Studies: An Introduction, Ed.: P. D. Williams, Routledge, New York, ss. 73-88.
- MACFARLANE, S. N. ve KHONG, Y. F., 2006. Human Security and the UN: A Critical History, Indiana University, Indianapolis, 346s.
- MARCHESIN, P., 2003, "Yeni Tehditler Karşısında Avrupa", Çev: B. Dedeoğlu, Ed.: B. Dedeoğlu, Dünden Bugüne Avrupa Birliği, Boyut Yayınları, İstanbul, 640s.
- MESJASZ, C., 2008. "Ekonomik Güvenlik", Uluslararası İlişkiler, 5 (18), ss. 125-150.
- MUTIMER, D., 2017. "Eleştirel Güvenlik Çalışmaları: Ayrılıkçı Tarih", Çağdaş Güvenlik Çalışmaları, Ed.: Alan Collins, Çev.: Nasuh Uslu, 3. Basım, Röle Akademik Yayıncılık, İstanbul. ss. 67-86.
- NEWMAN, E., 2001. "Human security and constructivism", International Studies Perspectives, 2(3), ss. 239-251.
- NEWMAN, E., 2010. "Critical Human Security Studies", Review of International Studies, 36 (1), ss. 77-94.
- ONGUR, H. Ö., 2017. "Post-Yapısalcılık", Uluslararası İlişkilere Giriş, Ed.: Ş. Kardaş ve A. Balcı, Küre Yayınları, İstanbul, 752s.
- OVALI, A. Ş., 2006, Ütopya ile Pratik Arasında: Uluslararası İlişkilerde İnsan Güvenliği Kavramsallaştırması, Uluslararası İlişkiler Dergisi, 3(10), ss. 3-52.
- ÖZERDEM, A., 2013. Barış İnşası Kuram ve Uygulaması, Nobel Yayıncılık, Ankara, 298s.
- PARIS, R., 2001. "Human Security: Paradigm Shift Or Hot Air?", International Security, 26 (2), ss. 87-102.
- PEOU, S., 2014. "Human Security Studies: Theories, Methods and Themes", World Scientific Publishing Company, 516s.
- ROGERS, P. ve RAMSBOTHAM, O., 1999. Then and Now: Peace Research- Past and Future, Political Studies, 47(4), ss. 740-754.

- ROGERS, P., 2017. “Barış Çalışmaları”, Çağdaş Güvenlik Çalışmaları, Ed.: A. Collins, Çev.: N. Uslu, Röle Akademik Yayıncılık, İstanbul, ss. 54-65.
- ROSKIN, M. G. ve BERRY, N. O., 2014. Uluslararası İlişkiler: UI’nin Yeni Dünyası, Çev.: Ö. Şimşek, Adres Yayınları, Ankara, 481s.
- ROSTOVITZ, M., 1926. The Social and Economic History of the Roman Empire, Oxford University Press, New York, 543s.
- RRAPAJ, J., 2014: “Barış Çalışmaları ve Güvenlik”, Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Teorik Değerlendirmeler, Ed.: E. Çıtak ve O. Şen, Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi, İstanbul, ss. 81-107
- SANDIKLI ve EMEKLİER, 2012, “Güvenlik Yaklaşımlarında Değişim ve Dönüşüm”, Ed.: A. Sandıklı, Teoriler Işığında Güvenlik, Savaş, Barış ve Çatışma Çözümleri, Bilgesam Yayınları, İstanbul, ss. 3-71.
- SARI ERTEM, H., 2012. “Kimlik ve Güvenlik İlişkisine Konstrüktivist Bir Yaklaşım: Kimliğin Güvenliği ve Güvenliğin Kimliği”, Güvenlik Stratejileri Dergisi, 16 (16), ss. 177-237.
- SHEEHAN, M., 2005. International Security: An Analytical Survey, Lynne Rienner Publishers, Boulder, 201s.
- SMALL, M., 2001. “Peacebuilding in Postconflict Societies”, Human Security and the New Diplomacy, Ed.: R. McRae ve D. Hubert, McGill-Queen’s University Press, Montreal, ss. 75-87.
- STOCKHOLM INTERNATIONAL PEACE RESEARCH INSTITUTE, 2018. <https://www.sipri.org/about>, (24.10.2018).
- ŞATANA, N., ve ÖZPEK, B. B., 2010. “A.B.D ve Türkiye’de Geçmişten Günümüze Güvenlik Çalışmaları”, Ortadoğu Etütleri Dergisi, 2 (2). ss. 75-114.
- ŞEN, O., 2014. “Klasik Realizmin Güvenliğe Bakışı ve Kökenleri”, Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Teorik Değerlendirmeler, Ed.: E. Çıtak ve O. Şen, Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi, İstanbul, ss. 23-32.
- ŞİLİBEKOVA, A., 2007. “Orta Asya Bölgesel Güvenlik Sistemine Doğru: Perspektifler”, T. C. Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, ss. 1319-1326.
- ŞİR, A. Y., 2003. “Bölgesel Güvenlik Kompleksi Teorisi, Enerji Güvenliği ve Rusya”, Global Strateji Enstitüsü, ss. 346-355.
- TADJBAKSH, S., 2005. “Human Security: Concepts and Implications With an Application to Post-Intervention Challenges in Afghanistan”, Centre d’études et de recherches internationales Sciences Po, 1-77s.
- TANAKA, A., 1994. “Japan’s Security Policy in the 1990’s”, Japan International Agenda, Ed.: Y. Funabushi, New York University Press, New York, ss. 28-57.
- TANGÖR, B., 2012. “Kuramsal Tartışmalar Işığında İnsan Güvenliği ve Politikaları”, Uluslararası Hukuk ve Politika, 8 (10), ss. 59-92.
- TICKNER, J. A., 1994. “Feminist Perspectives on Peace and World Security in the Post-Cold War Era”, Peace & World Security Studies-A Curriculum Guide, Ed.: M. T. Klare, Lynne Rienner Publishers, London, ss. 43-54.
- TIGERSTROM, B., 2007. Human Security and International Law: Prospect and Problems, Hart Publishing, Portland (USA), 254s.
- TIMOTHY, K., 2004. “Human Security Discourse at the United Nations”, Peace Review, 16 (1), ss. 19-24.
- TODA PEACE INSTITUTE, 2018. <http://www.toda.org/index.html>, (24.10.2018).
- TOPRAKKAYA, A., 2008. “Tarihsel Materyalizm Bağlamında Marx’ı Yeniden Okumak”. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 1 (3), ss. 378-395.

- TÜYSÜZOĞLU, G., 2013. “Güvenlik İsteminin Dış Politika Oluşum Sürecine Etkisi: Ermenistan-İran İlişkileri’nin Güvenlikleştirme Kuramı Bağlamında Anlamlandırılması”, OAKA, 8 (16), ss. 95-123.
- UNDP, 1994. Human Development Report, Oxford University Press, New York, 326s.
- UNDP, 2018. <http://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals/goal-1-no-poverty.html>, (11.09.2018).
- UNDP, 2018. <http://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals/goal-2-zero-hunger.html>, (12.09.2018).
- UNDP, 2018. <http://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals/goal-3-good-health-and-well-being.html>, (10.09.2018).
- UNDP, 2018. <http://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals/goal-13-climate-action.html>, (14.09.2018).
- WAEWER, O., 2008. “Toplumsal Güvenliğin Değişen Gündemi”, Uluslararası İlişkiler, 5 (18), ss. 151-178.
- WAISSOVA, S., 2003. “Human Security: The Contemporary Paradigm?”, Perspectives, Review of International Affairs, 20, ss. 58-72.
- WALT, S. M., 1991. The Renaissance of Security Studies, International Studies Quarterly, 35 (2), ss. 211-239.
- WALT, S. M., 2003, “Güvenlik Çalışmalarının Rönesansı”, Avrasya Dosyası-Güvenlik Bilimleri Özel, 9 (2), ss. 71-107.
- WALTZ, K. N., 2009. İnsan Devlet ve Savaş: Teorik Bir Analiz, Çev.: E. Bozkurt, Asil Yayın Dağıtım, Ankara, 231s.
- WENDT, A., 1999. “Social Theory of International Relations”, Cambridge University Press, Cambridge, ss. 1-20.
- WOLFERS, A., 1962. Discord and Collaboration Essays on International Politics, The John Hopkins Press, Baltimore, 283s.
- WORLD HEALTH ORGANIZATION, 2018. <http://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/the-top-10-causes-of-death>, (09.09.2018).

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı – Soyadı: Fatih Tekin

Doğum Yeri ve Tarihi: Kayseri / 19.08.1993

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Dumlupınar Üniversitesi /
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi /
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi /
Sosyal Bilimler Enstitüsü / Siyaset Bilimi ve
Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Doktora Öğrenimi: -

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri: Küresel Çok Kutuplu Sistemde Kimyasal Silah Kullanımının
Önlenebilirliğinin Sorgulanması: Suriye Krizi'nde Kullanılan Kimyasal Silahlara
Uluslararası Sistemin Tepkileri, Karadeniz Teknik Üniversitesi 1. Siyaset Bilimi ve
Uluslararası İlişkiler Kongresi, 26-27 Ekim 2017, Trabzon.

İş Deneyimi

Stajlar: -

Projeler: -

Çalıştığı Kurumlar:-

İletişim

E-Posta Adresi: fatihtekin571@gmail.com

Tel.: 0535 069 12 34

Tarih: 17.01.2019

EKLER

EK-1: İngilizce Literatürdeki Akademik Makaleler ve Belgeler

No	Çalışmanın Başlığı	Çalışmanın Tarihi	Çalışmanın Yazarı/Yazarları	Çalışmanın Yayınlandığı Yer
1	Dorothy Estrada-Tanck, Human Security and Human Rights under International Law: The Protections Offered to Persons Confronting Structural Vulnerability.	2017	Alexander Gilder	Journal of Conflict and Security Law
2	Rohingya Muslims and the Question of Citizenship, Human Rights and Security In Myanmar	2017	Mrinal Patgiri	Asian Journal of Research in Social Sciences and Humanities
3	Remembering The Human in Asia-Pacific human security	2017	Sara E. Davies	Australian Journal of International Affairs
4	Human Security as a policy framework: Critics and Challenges	2017	Cristina Churruca Muguruza	Deusto Journal of Human Rights
5	Global War on Terror, Human Security and FATA	2017	Anusha Arif, Saima Ashraf Kayani ve Jehanzeb Khalil	FWU Journal of Social Sciences
6	Road Traffic Accident: Human Security Perspective	2017	Micheale Kihishen Gebru	International journal of peace and development studies

7	State Security, Societal Security, and Human Security	2017	Hawre Hasan Hama	Jadavpur Journal of International Relations
8	China's Approach to Disaster Risk Reduction: Human Security Challenges in a Time of Climate Change	2017	Neil Renwick	Journal of Asian Security and International Affairs
9	The Dynamics of Human and National Security in Nigeria: Lessons from the Boko Haram Insurgency	2017	Jacob Iba Omenka	International Journal of Asian Social Science
10	Nuclear Terrorism by States and Non-state Actors: Global Responses to Threats to Military and Human Security in International Law	2017	Jonathan Black-Branch	Journal of Conflict and Security Law
11	Building Human Security Through Humanitarian Protection And Assistance: The Potential of The International Committee of The Red Cross	2017	Christy Shucksmith	Journal of Conflict Transformation and Security
12	The State of Human Rights and Human Security in FDRE: A Comparative Case Study of Tigray and Afar Regional States	2017	Gebru, Assefa Le-ake	Journal of Developing Societies
13	Bosnia and Herzegovina: ITF Enhancing Human Security Perspective 20 Years After the Conflict	2017	Gregor Sancanin	Journal of Conventional Weapons Destruction

14	The Irony of Flood Risks in African Dryland Environments: Human Security in North Cameroon	2017	Henry Bang, Lee Miles ve Richard Gordon.	World Journal of Engineering and Technology
15	Threats to Security Posed by ISIS in Syria: A Human Security Approach	2017	Lee-Ann Louw ve Hendrik Johannes Lubbe	Journal of Human Security
16	Human Security for Sustainable Development in Nigeria: The Role of Information and Communication Technology (ICT)	2017	Lukman Muhammad Bashar	Covenant Journal of Informatics and Communication Technology
17	Korea's Middle Power Diplomacy for Human Security: A Global and Regional Approach	2017	Shin-wha Lee ve Chun Young Park	Journal of International and Area Studies
18	The “Almajiri Syndrome”, Burden of Poverty and Human Security Challenges in Northern Nigeria	2017	Olatunji E. Alao	Journal of International Politics and Development (JIPAD)
19	Human Security Concepts For Ngo's In Post Intervention Societies-A Case Study In Iraq	2017	Gizem Bilgin Aytaç	Journal of International Social Research
20	The Importance of Integrating Environmental Security to Human Security Based Policy in Managing Humanitarian Crisis: The Case of the Lake Chad Basin	2017	Natasya Kusumawardani	Aegis: Journal of International Relations

21	Human Security in Critical Security Studies Perspective Related to Intra-State War	2017	Rizal Adhitya Hidayat	Intermestic: Journal of International Studies
22	The Emergence of A Local Strategies Approach to Human Security	2017	Lisa Rudnick ve David Boromisza-Habashi	Journal of Multicultural Discourses
23	Child Militancy in Pakistan: A Human Security Challenge	2017	Shabana Fayyaz	Journal of Political Studies
24	Civil-Military Relations and Human Security in A Post-Dictatorship	2017	Carlos Solar	Journal of Strategic Studies
25	Human Security—Climate Change—Manipur: The Gate Way to South East Asia	2017	Irene Salam	Journal of US-China Public Administration
26	Re-Conceptualizing Environmental Security As Resilience: Strategic Planning For Human and National Security	2017	John M. Lanicci ve diğerleri	Journal of Human Security and Resilience
27	Human Security of the Indigenous Peoples in the Arctic. The Sami Case	2017	Agnieszka Szpak	International Studies. Interdisciplinary Political and Cultural Journal
28	Human Security in Africa: Beyond Armoury and The Rhetoric of Law	2017	Olufemi Abifarin ve Shittu A. Bello.	World Affairs: The Journal of International Issues
29	Environmental Security in Transnational Contexts: What Relevance for Regional Human Security Regimes?	2016	Harlan Koff ve Maganda, Carmen	Globalization
30	Human Security From Death Defying Gases Using An Intelligent Sensor System	2016	Kumar Visvam Devados Ambeth	Sensing and Bio-Sensing Research
31	Partnerships For Human Security In Fragile Contexts: Where Community Safety And Security Sector Reform Intersect	2016	Peter Homel ve Nicolas Masson	Australian Journal of International Affairs

32	Human Security Providers in Fragile State under Asymmetric War Conditions	2016	Luna Shamieh	World Academy of Science, Engineering and Technology, International Journal of Social, Behavioral, Educational, Economic, Business and Industrial Engineering
33	From Risk/Security Analysis via Timespace to a Model of Human Vulnerability and Human Security	2016	Anders Troedsson	World Academy of Science, Engineering and Technology, International Journal of Social, Behavioral, Educational, Economic, Business and Industrial Engineering
34	Irregular Migration and Human Security in East Asia, written by Jiyoung Song and Alistair Cook (eds.)	2016	Yea Sallie	Asian Journal of Social Science
35	Human Security: Reconciling Critical Aspirations with Political 'Realities'	2016	Edward Newman	British Journal of Criminology
36	Addressing Security and Human Rights Challenges in Complex Environments	2016	Alan Bryden ve Lucía Hernández	Business and Human Rights Journal
37	Good Governance and Human Security in Malaysia: Sarawak's Hydroelectric Conundrum	2016	Brendan M. Howe ve Nurliana Kamaruddin	Contemporary Southeast Asia: A Journal of International and Strategic Affairs
38	Bringing Human Security Strategy Framework into Inclusive Sustainability Development: Constructing an Integrated Scheme for Enriching Green Capital and Empowering Social	2016	Jenn-Jaw Soong	EAU Heritage Journal: Social Science and Humanities
39	The Nexus between Migration and Human Security: The Case of Ethiopian Female Migration to Sudan	2016	Anwar Hassen Tsega	World Academy of Science, Engineering and Technology, International Journal of Social, Behavioral, Educational, Economic, Business and Industrial Engineering

40	Can Human Security Ideas Ever Be Truly “Critical”?	2016	Edward Newman	European Journal of Human Security
41	The Humanisation Of Security? Towards An International Human Protection Regime	2016	Alex J. Bellamy	European Journal of International Security
42	Transboundary Haze and Human Security in Southeast Asia: National and Regional Perspectives	2016	Helena Varkkey	Georgetown Journal of Asian Affairs
43	Overview Of Groundwater For Emergency Use And Human Security	2016	Jaroslav Vrba ve Fabrice G. Renaud	Hydrogeology Journal
44	Resurgence of Armed Conflict in Nigeria and Human Security Dimension	2016	Uzoma David	International Journal of Physical and Social Sciences
45	The status of human security in Kampala slums: The vulnerability of our people (1990–2015) 1	2016	Jimmy Alemiga	International Journal of Research in Social Sciences
46	Human and Environmental Security for Sustaining Development: the Imperative to Changing Behaviour in the Use of Biomass Fuel in Nigeria	2016	Dominic A. Akpan	International Journal of Social Sciences
47	Human Security in Contemporary International Politics: Limitations and Challenges	2016	Zana Tofiq Kaka Amin	International Journal of Social Sciences & Educational Studies
48	The Aral Sea Crisis in Central Asia: Environment, Human Security and Gender Concerns	2016	K. B. Usha	IUP Journal of International Relations
49	Human Security, Social Competence and Natural Disasters in Japan and New Zealand: A Case study of Filipino migrants	2016	Maria Makabenta Ikeda ve Arlene Garces Ozanne	Japan Social Innovation Journal

50	A Whole-of-Society Approach to Global Health Policy in Japan: Global Health and Human Security Program of the Japan Center for International Exchange (JCIE).	2016	Yasushi Katsuma	Journal of Asia-Pacific Studies
51	Moving Development and Security Narratives a Step Further: Human Security in the Human Development Reports.	2016	Des Gasper, Oscar A. Gomez ve Yoichi Mine	The Journal of Development Studies
52	Human Security And The International Refugee Crisis	2016	Aramide Odutayo	Journal of Global Ethics
53	Shifting Norms: Development Policy and the Role of Security Sector Reform in Advancing Human Security	2016	John Riley ve Mario Schulz	Journal of Global South Studies
54	Kinship Relations in Weddings and Funerals as a Dimension of Human Security: The Case of Quynh Doi Village, Quynh Luu District, Nghe An Province, Vietnam	2016	Nguyen Tuan Anh	Journal of Mekong Societies
55	Pakistan Fights Militant Extremism [Operation Zarb-i-Azb] and the Challenge of Internally Displaced Persons: a Threat to Human Security	2016	Umbreen Javaid	Journal of Political Studies
56	Land Laws, Livelihood And Human Security Of Tribes In India	2016	V. S. Simon	Journal of Politics and Governance
57	Religion, Identity and Human Security, written by Giorgio Shani	2016	Karsten Lehmann	Journal of Religion in Europe
58	Exploring Human (In-) Security From A Gender Perspective: A Case Study Of Subcontracted Workers In Thailand.	2016	Shinobu Sasaki, Kyoko Kusakabe ve Philippe Doneys	International Journal of Sociology and Social Policy
59	Human Security In The Niger Delta: Exploring The Interplay Of Resource	2016	Olayinka Ajala	Journal of Sustainable Development Law and Policy

Governance, Community Structure And Conflicts				
60	Human Bodies And The Forces Of Nature: Technoscience Perspectives On Hydropower Dams, Safety, Human Security, Emotions And Embodied Knowledges	2016	May-Britt Öhman ve Eva-Lotta Thunqvist	International Journal of Technoscience and Development
61	"The Universal Ideals And The Particularistic Realities In Contemporary Japan's ODA Policy-Between "Interest Line" And "Human Security"	2016	J. H. Lee	Journal of World Politics
62	What is the Human Security Approach and How the Phenomenon Contributed to the International Security Agenda: Canadian and Japanese Paradigms	2016	Umut Can Adisönmez	Security Strategies Journal
63	Human Security And External Burden-Sharing: The European Approach To Refugee Protection Between Past And Present	2016	Paolo Biondi	The International Journal of Human Rights
64	Resolving the Korean Conflict through a Combination of Human Rights and Human Security	2016	Suh Bo-hyuk	The Korean Journal of International Studies
65	The European Union's Human Security Discourse	2016	Benjamin C. Thompson	The Korean Journal of International Studies
66	When to Choose Human Security	2016	James Nadel	The SAIS Europe Journal of Global Affairs

67	From National Security to Human Security A Paradigm Shift in The Making	2016	B. Ramesh Babu	World Affairs: The Journal of International Issues
68	Poor Governance, Weak Systems, And The Impact On Human Security: A Gender Analysis Of Militarized Governance In South Sudan	2016	Michael Wagner	Journal of Public & International Affairs
69	Human Security: China's Discourses and Experience	2016	Xiao Ren	Journal of Human Security
70	Overview of groundwater for emergency use and human security	2016	Jaroslav Vrba ve Fabrice G. Renaud	Hydrogeology Journal
71	Soil and Human Security in the 21st Century	2015	Ronald Amundson ve diğerleri	Science
72	Human Security, State Security and the Charter of the United Nations	2015	Giancarlo Mastrangelo	Glendon Journal of International Studies/Revue d'études internationales de Glendon
73	Impact of Boko Haram Insurgency on Human Security in Nigeria	2015	Nneka SophieAmalu	Global Journal of Social Sciences
74	Human Security And «Excluding Inclusion»: The Frontiers In The Active And Passive Citizenship Exercise	2015	Gabriela Palavicini Corona	International Journal of Social Sciences
75	The Human Security Agenda: How Middle Power Leadership Defies Us Hegemony	2015	Michael D. Royster	International Journal on World Peace
76	An Assessment on the Impact of Road Traffic Accidents on Human Security in Gedeo Zone (Ethiopia)	2015	Yideg Munana Negash	Journal for Studies in Management and Planning

77	Human Rights Education, Human Security	2015	Mohammed Rezaa Rrahimpour	International Journal of Academic Research
78	An Introduction to Criminal Policy Plan Based on Human Security	2015	Samaneh Asad Khani ve Abbas Shiri	International Journal of Academic Research
79	Chinese Discourses Of Human Security: Discursive Power And Defining The Terms Of The Debate	2015	Shaun Breslin	Journal of Contemporary Asia
80	Debating Human Security in China: Towards Discursive Power?	2015	Shaun Breslin	Journal of Contemporary Asia
81	Sustainable Health For All? The Tension Between Human Security And The Right To Health Care	2015	Alexander K. Lautensach	Journal of Human Security
82	Human Security Workers Deployed In Austere Environments: A Brief Guide To Self-Care, Sustainment, And Productivity	2015	Thomas F. Ditzler,, Abigail D. Hoeh ve Patricia R. Hastings	Journal of Human Security
83	Redefining Human Security For Vulnerable Migrants In East Asia	2015	Jiyoung Song	Journal of Human Security
84	Reconsidering Domestic Violence Against Marriage-Migrant Women In Korea: From Vulnerability To Human Security	2015	Jung-Mee Hwang	Journal of Korean Women's Studies
85	Climate-Induced Disaster, Urban Flooding and Human Security in Pacific Towns and Cities	2015	Manoranjan Mohanty	Journal of Pacific Studies
86	Human Security of Karen Refugees in Thailand	2015	Jiyoung Song	Journal of Population and Social Studies
87	The Syrian Refugee Crisis: Regional And Human Security Implications	2015	Benedetta Berti	Strategic Assessment
88	Debating Human Security In China: Towards Discursive Power?	2015	Shaun Breslin	Journal of Contemporary Asia

89	Human Security Thinking In Practice: 'Personal Security', 'Citizen Security' And Comprehensive Mappings	2015	Des Gasper ve Oscar A. Gómez	Contemporary Politics
90	Civil Registration As A Means To Promote Human Security	2015	Kenji Shibuya ve Stuart Gilmour	The Lancet
91	Human Security Benchmarks: Governing Human Wellbeing At A Distance	2015	Alexandra Homolar	Review of International Studies
92	Has The Human Security Agenda Come Of Age? Definitions, Discourses And Debates	2015	Shaun Breslin ve George Christou	Contemporary Politics
93	Human Security As A Problematic Area Of Contact Between Politics And Science: The Peculiarities Of East Asia	2015	Sergey Yachin	International Journal of Social Science and Humanity
94	Explaining The Advocacy Agenda: Insights From The Human Security Network	2014	Charli Carpenter, Şirin Duygulu, Alexander H. Montgomery ve Anna Rapp	International Organization
95	Conflicting Messages? The IPCC On Conflict And Human Security	2014	Nils Petter Gleditsch ve Ragnhild Nordås	Political Geography
96	Climate Adaptation And Development: Contradictions For Human Security In Gambella, Ethiopia	2014	Anita Milman ve Yacob Arsano	Global environmental change
97	The European Union's Human Security Discourse: Where Are We Now?	2014	George Christou	European Security

98	Enhancing Environmental Justice Research and Praxis: The Inclusion of Human Security, Resilience and Vulnerabilities Literature	2014	Beth Schaefer Caniglia	International Journal of Innovation and Sustainable Development
99	Deconstructing The 2012 Human Security Report: Examining Narratives On Wartime Sexual Violence	2014	Roxanne Krystalli	International Journal
100	Beyond Policy and Law: Human Security and the Realm of the Informal	2014	Jean Harvey	International Journal of Applied Philosophy
101	Human security in the horn of Africa: Trends and Challenges	2014	Endalcachew Bayeh	International Journal of Multidisciplinary Research and Development
102	Human Security Analysis as a Framework for Value-Oriented Governance: the example of climate change	2014	Des Gasper	International Journal of Social Quality
103	Human Trafficking In South Asia: Issues Of Corruption And Human Security	2014	M. Bashir Uddin	International Journal of Social Work and Human Services Practice
104	Need for a Paradigm Shift in Security: Adopting Human Security in Pakistan	2014	Maria Syed	IPRI Journal
105	Human Security & ASEAN Transboundary Haze: an idea that never came	2014	William Jones	Journal of Alternatives in the Social Sciences
106	Human Security	2014	Eduard Vinyamata	Journal of Conflictology
107	ITF Enhancing Human Security Develops New Strategic Goals by Dorijan Maršič [ITF]	2014	Dorjan Marsic	Journal of Conventional Weapons Destruction

108	A Case Study On Human Development And Security: Madagascar's Mining Sector And Conservation-Induced Displacement Of Populations	2014	Jérôme Ballet ve Mahefasoa Randrianalijaona	Journal of Global Ethics
109	An Analysis of Climate Change, Poverty and Human Security in South Africa	2014	Bornwell C. Chikulo	Journal of Human Ecology
110	The Praxis Of Social Enterprise And Human Security: An Applied Research Agenda	2014	Malcolm D. Brown	Journal of Human Security
111	Human Security And Developmental Crisis In The Contemporary West Africa	2014	Ayodeji A. Aduloju ve Omowunmi O. Pratt	Journal of Human Security
112	Can The Pragmatic East Asian Approach To Human Security Offer A Way For The Deepening Of The Long Peace Of East Asia?	2014	Timo Kivimaki	Journal of Human Security
113	Human Security at Twenty: A Post-Secular Approach	2014	Giorgio Shani	Journal of Human Security Studies
114	Triangular Public and Private Partnership to Realize Human Security	2014	Kyoko Tokuda	Journal of Human Security Studies
115	Human Security And Learning In Crisis Management	2014	Ulla Mari Ainikki Anttila	Journal of Humanitarian Logistics and Supply Chain Management
116	Human Security Issues of Somali Refugees and The Host Community in Northeastern Kenya	2014	Asfaw Kummsa ve John F. Jones	Journal of Immigrant & Refugee Studies
117	Enhancing Environmental Justice Research And Praxis: The Inclusion Of Human Security, Resilience And Vulnerabilities Literature	2014	Beth Schaefer Caniglia	International Journal of Innovation and Sustainable Development

118	Making Social Cohesion or Marking the Human Security Threat? Tracing Disciplines of Place in Community-Based Services for the “Developmentally Disabled”	2014	Michael Stephen Glennon	Review of Disability Studies: An International Journal
119	Peace Through Tourism: Promoting Human Security Through International Citizenship	2014	Frank Stilwell	The Journal of Australian Political Economy
120	Enhancing Leafy Foods’ Intake For Optimal Nutrition And Human Security In The South Pacific	2014	Rita Roshni,, Surendra Prasad ve Jagdish Bhati	The South Pacific Journal of Natural and Applied Sciences
121	Land policy and human security concerns in Southern Africa: a case study of South Africa and Zimbabwe	2014	Ufo Okeke Uzodike	Ubuntu: Journal of Conflict Transformation
122	Human Security, The Arctic Council And Climate Change: Competition Or Co-Existence?	2014	Heather N. Nicol ve Lassi Heininen	Polar Record
123	Evolution of Thinking and Research on Human and Personal Security 1994-2013	2014	Des Gasper ve Oscar A. Gómez	UNDP Human Development Report Office
124	Food and Human Security in Sub-Saharan Africa	2014	Haja Michel Rajaonarison	Procedia Environmental Sciences
125	Cross-Border Flows Between Nigeria And Benin: What Are The Challenges For (Human) Security?	2014	Constanze Blum	Friedrich-Ebert-Stiftung Regional Office
126	Human Security In Africa: Issues And Problems	2014	Adebowale Adeyemi-Suenu	International Letters of Social and Humanistic Sciences (ILSHS)
127	Human Security & Land Rights in Cambodia	2014	Alice Beban ve Sovachana Pou	Cambodian Institute for Cooperation and Peace
128	Ebola In Liberia: A Threat To Human Security And Peace	2014	Theresa Ammann	Cultural Anthropology Online

129	The Urban Crisis In Sub-Saharan Africa: A Threat To Human Security And Sustainable Development	2013	Mediel Hove ve Emmaculate Ngwerume	International Journal of Security and Development
130	From National Security To Human Security	2013	Ramesh Thakur	The People vs. The State
131	Global Environmental Change And Human Security	2013	Karen O'Brien ve Jon Barnett	Annual Review of Environment and Resources
132	Climate Change, Relational Vulnerability And Human Security: Rethinking Sustainable Adaptation In Agrarian Environments	2013	Marcus Taylor	Climate and Development
133	Human Insecurity: Understanding International Migration From A Human Security Perspective	2013	Francesca Vietti ve Todd Scribner	Journal on Migration and Human Security
134	The Human Security Dimensions Of Dam Development: The Grand Ethiopian Renaissance Dam	2013	Jennifer C. Veilleux	Global Dialogue
135	Some Humans Are More Human Than Others: Troubling The 'Human' In Human Security From A Critical Feminist Perspective	2013	Natasha Marhia	Security Dialogue
136	Wellbeing Economics And Buen Vivir: Development Alternatives For Inclusive Human Security	2013	Tara Ruttenberg	PRAXIS The Fletcher Journal of Human Security
137	Creating Space For Emancipatory Human Security: Liberal Obstructions And The Potential Of Agonism	2013	Jenny H. Peterson	International Studies Quarterly
138	Climate Change And The Language Of Human Security	2013	Des Gasper	Ethics, Policy & Environment

139	Beyond Realism: Human Security in India and Pakistan in the Twenty-First Century	2013	Garth N. Jones	Journal of Global South Studies
140	Impact of Human Security Threats on Leadership and Political Stability in Africa	2013	Chukwudi Ani Amunnadi	Journal of Religion and Human Relations
141	Towards Sustainable Communities and Human Security: Challenges of the College of Public Affairs and Development University of the Philippines Los Baños	2013	Agnes C. Rola ve diğerleri	Journal of Public Affairs and Development
142	Promoting Human Security through the United Nations: UN Contributions and Policy Implications	2013	Brendan M. Howe ve Su Youn Jang	The Korean Journal of Security Affairs
143	Border Zones, Rights And Human Security	2013	Claudia Tazreiter	Australian Journal of Human Rights
144	A Review of" Human Security in World Affairs: Problems and Opportunities	2013	Arthur L. Fredeen	Journal of Human Security
145	Doing Justice To Human Security: A Textbook İn Tune With İts Time	2013	Deane Edward Neubauer	Journal of Human Security
146	Trans-Tasman Denizens: Human Rights And Human (İn) Security Among New Zealand Citizens Of Samoan Origin İn Australia	2013	Leanne Weber,, Helen McKernan ve Helen Gibbon	Australian Journal of Human Rights
147	The Multiple Dimensions Of Human Security Through The Lens Of African Feminist İntellectual Activism	2013	Desiree Lewis	Africa Peace and Conflict Journal

148	The International Criminal Court As A Human Security Agent	2013	Lauren Marie Balasco	PRAXIS The Fletcher Journal of Human Security
149	Human Security And The Human Rights Of Undocumented Migrants: Systemic Vulnerabilities And Obligations Of Protection	2013	Dorothy Estrada-Tanck	European Journal of Social Security
150	Origin And Development Of Human Security	2013	Bishnu Pathak	International Journal of Social and Behavioural Sciences
151	Force Multipliers”: Conditional Effectiveness of Military and INGO Human Security Interventions	2013	Sam R. Bell ve diğerleri	Journal of Human Rights
152	Globalization and Human Security Challenges in Nigeria	2013	Kia Bariledum	Journal of Humanities and Social Science
153	The Impacts Of Sanctions On Iran From The Viewpoint Of Human Security Doctrine	2013	A. Jorjani ve diğerleri	Switzerland Research Park Journal
154	A Decision Support System To Deal With Contemporary Issues Of Climate Change Induced Vulnerability And Human Security In Malaysia	2013	Mohammad Imam Hasan Rezaa ve Sharifah Munirah Alatas	Asian Journal of Environment and Disaster Management
155	Human Security And The Syrian Refugee Crisis	2013	Laura Mojonnier	Human security and the Syrian refugee crisis
156	Mexico, Drug Trafficking Organizations, Realism, And Human Security	2013	Nicole McGee	PSU McNair Scholars Online Journal
157	Rethinking The Plight Of American Urban Areas As A Human Security Challenge	2013	Portia Rawles	Community Development Journal
158	Japanese Foreign Policy and Human Security in the Context of an Emerging New Global Order	2013	Rui Faro Saraiva	Journal of Conflict

159	Non-traditional Security Cooperation in Northeast Asia: A Constructivist Case for Environmental and Human Security Cooperation among Japan, Korea and China	2013	Stephen Robert Nagy	Tamkang Journal of International Affairs
160	Corruption and Human Security: Prepare for the Rainy Day or be Prepared to Drain the Swamp	2013	Charles E. Tucker Jr	International Journal of Sustainable Human Security
161	Human Security and the Arab Spring	2013	Mohammed Nuruzzaman	Strategic Analysis
162	Resilience and Human Security: The Post-interventionist Paradigm	2012	David Chandler	Security dialogue
163	Human Security: Understanding Human Rights	2012	Howard-Hassmann ve E. Rhoda	Human Rights Quarterly
164	The Four Horsemen Of The Apocalypse: Understanding Human Security: The 2011 Johan Skytte Prize Lecture	2012	Ronald F. Inglehart ve Pippa Norris	Scandinavian Political Studies
165	Human Security And The Rise Of The Social	2012	Patricia Owens	Review Of International Studies
166	Human Security: A Critical Review Of The Literature	2012	Sakiko Fukuda-Parr ve Carol Messineo	Centre for Research on Peace and Development (CRPD) Working Paper
167	The UN Arms Trade Treaty: Arms Export Controls, The Human Security Agenda And The Lessons Of History	2012	Mark Bromley, Neil Cooper ve Paul Holtom	International Affairs
168	Everyday Human (in) Security: Rescaling for the Southern City	2012	Charlotte Lemanski	Security Dialogue
169	Food Riots As Representations Of Insecurity: Examining The Relationship Between Contentious Politics And Human Security	2012	Thomas O'Brien	Conflict, Security & Development

170	Japan And The Responsibility To Protect: Coping With Human Security Diplomacy	2012	Jun Honna	The Pacific Review
171	South Africa And R2P: More State Sovereignty And Regime Security Than Human Security?	2012	Festus Aboagye	The Responsibility to Protect--From evasive to reluctant action
172	The Responsibility To Protect In Southeast Asia: Opening Up Spaces For Advancing Human Security	2012	Mely Caballero-Anthony	The Pacific Review
173	The Food and Human Security Index: Rethinking Food Security and Growth	2012	Michael Carolan	International Journal of Sociology of Agriculture & Food
174	New Big Men: Refugee Emasculation As A Human Security Issue	2012	Barbra Lukunka	International Migration
175	Human Security: The Making Of A UN Ideology	2012	Jean-Philippe Thérien	Global Society
176	Human Security And Universal Health Insurance	2012	Sudhir Anand	The Lancet
177	The Human Security Implications Of Operation Restore Order On Urban Habitation In Zimbabwe	2012	Patrick Dzimiri ve Tawanda Runhare	Journal of Human Ecology
178	Climate Change: The Need For A Human Rights Agenda Within A Framework Of Shared Human Security	2012	Des Gasper	Social Research: An International Quarterly
179	The Missing Link In Human Security Research: Dialogue And Insecurity In Kosovo	2012	Denisa Kostovicova, Marry Martin ve Vesna Bojicic-Dzelilovic	Security Dialogue
180	Oil-Environmental Degradation And Human Security In The Niger-Delta Region Of Nigeria: Challenges And Possibilities	2012	Ighodalo Akhakpe	European Scientific Journal

181	The Domopolitics Of Japanese Human Security	2012	Nik Hynek	Security Dialogue
182	Environmentally Induced Migration, Vulnerability And Human Security: Consensus, Controversies And Conceptual Gaps For Policy Analysis	2012	Joseph Kweku Assan ve Therese Rosenfeld	Journal of International Development
183	What Is A Human Security Project? The Experience Of The UN Trust Fund For Human Security	2012	Oscar A. Gómez	Global change, peace & security
184	For Whom, From What? Canada's Arctic Policy And The Narrowing Of Human Security	2012	Wilfrid Greaves	International Journal
185	Environmental Change, Human Security, And Regional Governance: The Case Of The Hindu Kush/Himalaya Region	2012	Richard Matthew	Global Environmental Politics
186	Mainstreaming Human Security In The Global Agenda	2012	Yukiko Nishikawa	Journal of Human Security Studies
187	Human Security And Educational Development In The Niger Delta Region	2012	Nwachukwu Prince Ololube ve diğerleri	Journal of Human Security
188	Democratic Progress And Regress: How Can Elections In Africa Nurture Human Security And Better Livelihoods?	2012	Sylvester Bonganı Maphosa	Africa Institute Of South Africa
189	Japan's Return to the Chequebook? From Military Peace Support to Human Security Appropriation	2012	Nik Hynek	International Peacekeeping
190	Nigerian Security Forces and the Management of Internal Conflict in the Niger Delta: Challenges of Human Security and Development	2012	Robert O. Dode	European Journal of Sustainable Development

191	Child Rights, Right To Water And Sanitation, And Human Security	2012	Ross Pink	Health and Human Rights
192	A Human Security Peace-Building Agenda	2011	Edward Newman	Third World Quarterly
193	Gentler Counter-Terrorism: Counterinsurgency, Human Security And The War On Terror	2011	Jonathan Gilmore	Security dialogue
194	Managing Pathogenic Circulation: Human Security And The Migrant Health Assemblage In Thailand	2011	Nadine Voelkner	Security Dialogue
195	Human Security And The Separation Of Security And Development	2011	Tara McCormack	Conflict, Security & Development
196	The Human Security Index: An Update And A New Release	2011	David A. Hastings	Document Report Version
197	Economic Sanctions And Human Security: The Public Health Effect Of Economic Sanctions	2011	Dursun Peksen	Foreign Policy Analysis
198	Small Arms And Light Weapons Proliferation And Human Security In Nigeria	2011	Freedom C. Onuoha	Conflict Trends
199	Japan As An Active Agent For Global Norms: The Political Dynamism Behind The Acceptance And Promotion Of “Human Security”	2011	Kaoru Kurusu ve Rikki Kersten	Asia-Pacific Review
200	Human Security	2011	Marry Kaldor	Society and Economy
201	Sustainable adaptation and human security: Interactions between pastoral and agropastoral groups in dryland Kenya	2011	Bernard Owuor, Wycliffe Mauta ve Siri Eriksen	Climate and Development

202	Human Security in Complex Operations	2011	Marry Kaldor	A Journal of the Center for Complex Operations
203	Human Security And Development In The Lao PDR: Freedom From Fear And Freedom From Want	2011	Brendan Howe ve Kearnin Sims	Asian Survey
204	Climate Change And Human Security In Tuvalu	2011	P. Brian Fisher	Global Change, Peace & Security
205	Natural Disasters And Human Security	2011	Madoka Futamura	Retrieved March
206	Human Security After State Collapse: Global Governance In Post-Earthquake Haiti	2011	Matthew B. Bolton	LSE Global Governance, London School of Economics and Political Science
207	The Human And The Social: A Comparison Of The Discourses Of Human Development, Human Security And Social Quality	2011	Des Gasper	International Journal of Social Quality
208	Problematizing Human Security: A General/Contextual Conceptual Approach	2011	Nikolaos Tzifakis,	Southeast European and Black Sea Studies
209	Human Security and Sustainable Peace Building in Nigeria: The Niger Delta Perspective	2011	Donald Bette Enu ve Ude Ugwu	Journal of Sustainable Development
210	Foreign Aid To The Balkans (1990–2010): The Dynamics Of The ‘Silent’ Human Security Agenda	2011	Asteris Huliaras	Southeast European and Black Sea Studies
211	Human Security in the Democratic Republic of Congo: The European Union as a force for good?	2011	Mary Martin	Centre for the Study of Global Governance/London
212	Wildland fires and human security: challenges for fire management in the 21st century	2011	Johann Georg Goldammer	Korea Forest Research Institute

213	Critical Human Security Studies	2010	Edward Newman	Review of International Studies
214	The Second Generation Of Human Security: Lessons From The UN And EU Experience	2010	Marry Martin ve Taylor Owen	International affairs
215	Critical Voices and Human Security: To Endure, to Engage or to Critique?	2010	Ryerson Christie	Security dialogue
216	Climate Change And Human Security In Africa	2010	Asfaw Kumssa ve John F. Jones	International Journal of Sustainable Development & World Ecology
217	Human Security, Vulnerability, And Global Environmental Change	2010	Mike Brklacich, May Chazan ve Hans-Georg Bohle	Global environmental change and human security
218	Human Security With An Asian Face	2010	Sung Won Kim	Indiana Journal of Global Legal Studies
219	Quality Of Surface Water Sources From A Central Transylvanian Area As A Possible Problem For Human Security And Public Health	2010	Anca Elena Gurzau	Carpathian Journal of Earth and Environmental Sciences
220	Urbanizing the global environmental change and human security agendas	2010	David Simon ve Hayley Leck	Climate and Development
221	Flexible migrants. Brazilian gold miners and their quest for human security in Surinam	2010	M. de Theije ve diğerleri	Anthropology, Culture and Society
222	Human Security Research Practices: Conceptualizing Security For Women's Crisis Centres In Russia	2010	Kirsti Stuvøy	Security Dialogue
223	Human (In) Security: Palestinian Perceptions Of Security In And Around The Refugee Camps In Lebanon	2010	Taylor Long ve Sari Hanafi	Conflict, Security & Development

224	Climate Change and Mediterranean Security: International, National, Environmental and Human Security Impacts for the Euro-mediterranean Region During the 21st Century: Proposals and Perspectives	2010	Hans Günter Brauch	European Institute of the Mediterranean
225	The Study Of Diffusion And Practice Of International Norms Through The “Human Security”: The Case Of “Responsibility To Protect”	2010	Yu-tai Tsai	Asian Social Science
226	Hannah Arendt's “Right To Have Rights”: A Philosophical Context For Human Security	2010	Natalie Oman	Journal Of Human Rights
227	Human Security, Neoliberalism And Corporate Social Responsibility	2010	Kyle Grayson	International Politics
228	Human-Triggered Earthquakes and Their Impacts on Human Security	2010	Christian Klose	Nature Precedings/ Nature Publishing Group
229	The Depoliticisation and ‘Aseanisation’ of Counter-Terrorism Policies in South-East Asia: A Weak Trigger for a Fragmented Version of Human Security	2010	Alfred Gerstl	Aktuelle Südostasienforschung / Current Research on South-East Asia
230	Climate Change And The Language Of Human Security	2010	Des Gasper	ISS Working Paper Series/General Series
231	The Impact Of International Funding On Reconciliation And Human Security In Northern Ireland	2010	Sean Byrne ve diğerleri	Journal of Human Security
232	Human Security As ‘Ethnic Security’ in Kosovo	2010	Adem Beha ve Gezim Visoka	Human Security Perspectives

233	Human Security And Spiritual Insecurity: Why The Fear Of Evil Forces Needs To Be Taken Seriously.	2010	Adam Ashforth	Georgetown Journal of International Affairs
234	Measuring Human (in-) Security	2010	Eldering Marije	Human Security Perspectives
235	Poverty, Discrimination And The Roma: A Human Security Issue	2010	Ivana Tomovska	Human Security Perspectives
236	The Effects Of Land Tenure Change On Sustainability: Human Security And Environmental Change In Southern African Savannas	2009	J. Clover ve S. Eriksen	Environmental Science & Policy
237	Eastphalia Rising? Asian Influence And The Fate Of Human Security	2009	Sung Won Kim, David P. Fidler ve Sumit Ganguly	World Policy Journal
238	Human Security And Liberal Peace	2009	Endre Begby ve J. Peter Burgess	Public Reason
239	Conflict And Human Security In The North Rift And North Eastern Kenya	2009	Asfaw Kumssa, John F. Jones ve James Herbert Williams	International Journal of social economics
240	Human Security In Southeast Asia: Viable Solution Or Empty Slogan?	2009	Yukiko Nishikawa	Security Dialogue
241	Japan And The Challenge Of Human Security: The Founding Of A New Policy 1995-2003	2009	Bert Edström	Institute for Security and Development
242	Why The Poor Pay With Their Lives: Oil Pipeline Vandalisation, Fires And Human Security In Nigeria	2009	Freedom Onuoha	Disasters
243	Not Just Global Rhetoric: Japan's Substantive Actualization Of Its Human Security Foreign Policy	2009	Tan Hsien-Li	International Relations of the Asia-Pacific

244	Beyond Framing And Shaming: Human Trafficking, Human Security And Human Rights	2009	Alison Brysk	Journal of Human Security
245	The Emergence Of Human Security: A Constructivist View	2009	Yu-Thai Tsai	International Journal of Peace Studies
246	Environmental Change, Human Security, And Violent Conflict	2009	Jon Barnett ve W. Neil Adger	Global Environmental Change and Human Security
247	Human Security in the Arctic-Yes, It Is Relevant!	2009	Gunhild Hoogensen	Journal of Human Security
248	Operationalizing” Human Security in South Africa	2009	Dan Henk ve Rialize Ferreira	Armed Forces & Society
249	Keeping The Peace Is Not Enough: Human Security And Gender-Based Violence During The Transitional Period Of Timor-Leste	2009	Gabrielle Eva Carol Groves ve diğerleri	Journal of Social Issues in Southeast Asia
250	Human Security and Capacity in Fragile States	2009	Ian Christoplos ve Dorothea Hilhorst	Disaster Studies/IS Academie-Wageningen University
251	Unintended Consequences Of Micro-Credit In Bangladesh: An Evaluation From Human Security Perspective	2009	Hasan Mahmud	Asian Social Science
252	Japan and Human Security: A Powerful Discourse or a Useful Coping Mechanism?	2009	Daniel Clausen	electronic journal of contemporary japanese studies
253	Qualitative Approach To The Research Into The Parameters Of Human Security In The Community	2009	Sladjana Djuric	Policing: An International Journal of Police Strategies & Management
254	Creating the Human Security Discourse and the Role of the Academic-Policy Complex: International Relations as “Japanese Social Science”?	2009	Josuke Ikeda	Interdisciplinary Information Sciences

255	Canadian Foreign Aid For Global Health: Human Security Opportunity Lost	2009	Jerry M. Spiegel ve Robert Huish	Canadian Foreign Policy Journal
256	The (re) Construction Of A Culture Of Human Rights: Transitional Justice And Human Security	2009	Nevin T. Aiken	Human Security Journal
257	Violence At Sea: The Ramifications Of Maritime Piracy In Nigerian And Somali Waters For Human Security In Africa	2009	Freedom C. Onuoha	Institute of African Studies Research Review
258	How EU Support of the African Peace and Security Architecture Impacts Democracy Building and Human Security Enhancement in Africa	2009	Kenneth Mpyisi,	International Institute for Democracy and Electoral Assistance
259	Human Security In East Asia: Embracing Global Norms Through Regional Cooperation In Human Trafficking, Labour Migration, And HIV/AIDS	2009	Tsuneo Akaha	Journal of Human Security
260	Threats From Farm Animals To Food And Human Security	2009	Bao-Ji Chen ve diğerleri	Asia Pacific journal of clinical nutrition
261	Sovereign Power and the Biopolitics of Human Security	2008	Miguel De Larrinaga ve Marc G. Doucet	Security dialogue
262	Disaster Risk Reduction, Climate Change Adaptation And Human Security	2008	Karen O'Brien, Sygna, L, Leichenko, R, Adger ve Diğerleri	GECHS Report
263	Human Security From Paradigm Shift To Operationalization: Job Description For A Human Security Worker	2008	Marlies Glasius	Security dialogue
264	Much Ado About Little: The EU And Human Security	2008	Janne Haaland Matlary	International affairs

265	Power And Agency In The Human Security Framework	2008	Tara McCormack	Cambridge Review of International Affairs
266	Human Security As Power/Knowledge: The Biopolitics Of A Definitional Debate	2008	Kyle Grayson	Cambridge Review of International Affairs
267	Human Security Policy Challenges	2008	Andrew Morton, Philippe Boncour ve Frank Laczko	Forced Migration Review
268	Human Security: Toward An Opening	2008	Annick A.T. Wibben	Security Dialogue
269	China's "War On Terror" In Xinjiang: Human Security And The Causes Of Violent Uighur Separatism	2008	Michael Clarke	Terrorism and Political Violence
270	Human Security And Human Rights Interaction	2008	Wolfgang Benedek	International Social Science Journal
271	Human Security Brief 2007	2008	Andrew Mack	Human Security Report Project
272	The Nexus Between Migration And Human Security Zimbabwean Migrants In South Africa	2008	Aquilina Mawadza	Institute for Security Studies Papers
273	Legitimacy And International Administration: The Ahtisaari Settlement For Kosovo From A Human Security Perspective	2008	Denisa Kostovicova	International Peacekeeping
274	Conceptualising The Environmental Dimension Of Human Security In The UN.	2008	Hans Günter Brauch	International Social Science Journal
275	Human Security II: Waiting For The Tail To Wag The Dog—A Rejoinder To Ambrosetti, Owen And Wibben	2008	David Chandler	Security Dialogue

276	Challenges In Conceptualizing And Providing Human Security	2008	Iztok Prezelj	Humsec Journal
277	Human Security And Social Quality: Contrasts And Complementaries	2008	Des Gasper	ISS Working Paper Series/General Series
278	Human Security As Political Resource: A Response To David Chandler's Human Security: The Dog That Didn't Bark	2008	David Ambrosetti	Security Dialogue
279	A Responsibility To Rethink? Challenging Paradigms In Human Security	2008	Julie Macarthur	International Journal
280	Integrating Health And Human Security Into Foreign Policy: Cuba's Surprising Success	2008	Robert Huish ve Jerry Spiegel	International Journal of Cuban Studies
281	Gender Aspects Of Human Security	2008	Ghada Moussa	International Social Science Journal
282	The climate security divide: bridging human and national security in Africa	2008	Denise Garcia	African Security Studies
283	Approaches To Human Security: Japan, Canada And Europe In Comparative Perspective	2008	Eric Remacle	The Journal Of Social Science
284	The Uncertain Future Of Human Security In The UN	2008	Taylor Owen	International Social Science Journal
285	Challenges In Understanding Terrorism In Africa: A Human Security Perspective	2008	Anneli Botha	African Security Studies
286	The Importance of Care in The Theory and Practice of Human Security	2008	Fiona Robinson	Journal of International Political Theory
287	Building The Agenda Of Human Security: Policy And Practice Within The Human Security Network	2008	Keith Krause	International Social Science Journal

288	Human Security And Food Security In Geographical Study: Pragmatic Concepts Or Elusive Theory?	2008	Robert Huish	Geography Compass
289	Contextualizing Human Security: A 'Deprivation–Vulnerability' Approach	2008	James Busumtwi-Sam	Policy And Society
290	Trafficking, Modern Slavery And The Human Security Agenda	2008	Julia O'Connell Davidson	Human Security Journal
291	Human Security As A Discourse And Counter-Discourse	2008	Frerks Georg	Security and Human Rights
292	The Intellectual Perils of Broad Human Security: Deepening the Critique of International Relations	2008	David Roberts	Politics
293	Japan's Human Security Policy: A Critical Review Of Its Limits And Failures	2008	Satomi Ho	Japanese Studies
294	Human Security and The UN Security Council	2008	Jürgen Dedring	Globalization and Environmental Challenges
295	Nuclear Weapons, Human Security, and International Law	2008	Ved P. Nanda	Denver Journal of International Law and Policy
296	Human security: Did it live? Has it died? Does it matter?	2008	Francis J. Furtado	International Journal
297	Human Security, Sex Trafficking and Deep Structural Explanations	2008	Karen Dunlop	The Human Security Journal
298	Multi-Track Diplomacy and Human Security	2008	Daniel Wehrenfennig	Human Security Journal
299	Suffering Men Of Empire: Human Security And The War On Iraq	2008	Maisaa Youssef	Cultural Dynamics

300	Transnational Advocacy Coalitions And Human Security Initiatives: Explaining Success And Failure	2008	Warren Clarke	Hertie School of Governance
301	Mangrove Forests And Human Security	2008	Walters BradleyB	CAB Reviews
302	Human Security: Setting the Agenda for the Horn of Africa	2008	Makumi Mwangiru	Africa Peace Forum
303	Human Security, Democracy, And Development In The Americas: The Washington Consensus Redux?	2008	Nancy Thede	Canadian Journal of Latin American and Caribbean Studies
304	Global Health And Human Security	2008	Jack Piachaud	Medicine, Conflict and Survival
305	Human Security And Development: An Ambivalent Relationship	2008	Jan Gruiters	Security and Human Rights
306	Applying the Concept of “Human Security” in Latin America: An Argentine case study	2008	Michelle Bonner	Canadian Journal of Latin American and Caribbean Studies
307	Why Human-The Interlinkages between Security, Rights and Development	2008	Berma Klein Goldewijk	Security and Human Rights
308	Basic Elements Of A Policy Framework For Human Security	2008	Paul Oquist	International Social Science Journal
309	From the West to the rest: Climate change as a challenge to human security in Africa	2008	Dan Kuwali	African Security Studies
310	Human security: A conceptual analysis	2008	Heikki Patomäki	RMIT: Global Cities Institute/Human Security Program
311	The Science Of Human Security: A Response From Political Science	2008	David Roberts	Medicine, Conflict and Survival
312	Climate Change, Human Security and Violent Conflict	2007	Jon Barnett ve W. Neil Adger	Political Geography

313	Human Security: A New Strategic Narrative for Europe	2007	Mary Kaldor, Mary Martin ve Sebine Selchow	International affairs
314	Emotional Climate, Human Security, and Cultures of Peace	2007	Joseph De Rivera ve Darío Páez	Journal of social issues
315	Human Security and the Copenhagen School's Securitization Approach	2007	Rita Floyd	Human Security Journal
316	Emancipatory Forms Of Human Security And Liberal Peacebuilding	2007	Oliver P. Richmond	International Journal
317	Human Security—National Perspectives And Global Agendas: Insights From National Human Development Reports	2007	Richard Jolly ve Deepayan Basu Ray	Journal of International Development: The Journal of the Development Studies Association
318	Human Rights, Human Needs, Human Development, Human Security: Elations Ships between Four International 'Human'Discourses	2007	Des Casper	Forum for Development Studies
319	Deepening The Human Security Debate: Beyond The Politics Of Conceptual Clarification	2007	Pauline Ewan	Politics
320	Poverty, Pipeline Vandalisation/Explosion And Human Security: Integrating Disaster Management into Poverty Reduction in Nigeria	2007	Freedom Onuoha	African Security Studies
321	Human Security and Development In Africa	2007	Nana K Poku., Neil Renwick ve Joao Gomes Porto	International Affairs
322	African Union Promotion of Human Security In Africa	2007	Thomas Kwasi Tieku	African Security Studies

323	Promoting Human Security: Ethical, Normative and Educational Frameworks in Western Europe	2007	Peter J. Burgess ve diğerleri	Unesco publications on Human Security, Peace and Conflict Prevention
324	Hydropolitics, Ecocide and Human Security in Lesotho: A Case Study of The Lesotho Highlands Water Project	2007	Oscar Mwangi	Journal of Southern African Studies
325	Human Security in International Organizations: Blessing Or Scourge?	2007	Shahrbanou Tadjbakhsh	Human security journal
326	Globalization and Human Security	2007	Caroline Thomas	Development and Human Security
327	The Human Security Doctrine For Europe: A View From Below	2007	Biljana Vankovska	International Peacekeeping
328	Climate Change and Human Security	2007	Ben Wisner ve diğerleri	Peace Research and European Security Studies
329	Contextual Approaches to Human Security: Canada and Japan in The Balkans	2007	Asteris Huliaras ve Nikolaos Tzifakis	International journal
330	Is A Human Security Approach Possible? Compatibility Between The Strategies Of Protection And Empowerment	2007	Yuka Hasegawa	Journal of Refugee Studies
331	Human Security: A New Concept which Adds New Dimensions to Human Rights Discussions	2007	Tor Dahl-Eriksen	Human Security Journal
332	Migration and Human Security in The Balkans	2007	Apostolos Papadopoulos	Migration Letters
333	Transnational Migration, Gender And Human Security	2007	Gale Summerfield	Development
334	Human Rights and Human Security: Challenges and Prospects	2007	Wolfgang Benedek	Perspectives on Peace and Conflict Research

335	A Force For Good? The European Union And Human Security in The Democratic Republic of Congo	2007	Marry Martin	African Security Studies
336	Human Security in Burundi: The View From Below (By Youth)	2007	Peter Uvin	African Security Studies
337	Human Security and The State in Africa	2007	Ian S. Spears	African Security Studies
338	Human Security As Inclusive Security—Gender, Epistemology and Equality	2007	Katja Svensson	African Security Studies
339	The Science of Human Security	2007	Nathan Taback ve Robin Coupland	Medicine, Conflict and Survival
340	New Wars and Human Security: An Interview With Mary Kaldor	2007	Mary Kaldor ve Alan Johnson	Interviewed by Alan Johnson, Dissent, Winter
341	The Political Economy of Ngos and Human Security	2007	Thomas J. Ward	International Journal on World Peace
342	Legal Discourses On Peacemaking/Peacekeeping/Peacebuilding: International Law As A New Topos For Human Security	2007	Miltiadis Sarigiannidis	International Journal
343	A Model Power For A Troubled World? Canadian National Interests And Human Security In The 21st Century	2007	Jasmin H. Cheung-Gertler	International Journal
344	The Impacts Of Development-Induced Displacement On Human Security	2007	Georg Caspary	Human Security Journal
345	Health, Poverty And Human Security: Illustrations From Malaria In The SEA Region	2007	Sultana Khanum ve Alaka Singh	Regional Health Forum

346	Human Security In Communities In Costa Rica And The United States	2007	Caitlin O. Mahoney ve Tatiana M. Pinedo	Journal of Social Issues
347	Demography And Migration As Human Security Factors: The Case Of South Eastern Europe	2007	Alexandra Tragaki	Migration Letters
348	Human Security And The Copenhagen School's Securitization Approach	2007	Rita Floyd	Human Security Journal
349	A Human Security Perspective On Transnistria Reassessing The Situation Within The "Black Hole Of Europe	2007	Félix Buttin	Human Security Journal
350	Sustaining Human Security: Social Cohesion, Identity And Human Rights	2007	Alperhan Babacan ve Hürriyet Babacan	International Journal of Environmental, Cultural, Economic and Social Sustainability
351	Civil Society and Human Security in Meghalaya: Identity, Power and Inequalities	2007	Duncan McDuire-Ra	Diss. University of New South Wales
352	Gender, Resistance and Human Security	2006	Gunhild Hoogensen ve Kirsti Stuvøy	Security dialogue
353	Health and human security: The public health impact of violent conflict	2006	Zaryab Iqbal	International Studies Quarterly
354	Are We Missing The Point? Global Environmental Change As An Issue Of Human Security	2006	Karen O'Brien	Global Environmental Change
355	The Human Security Framework And National Human Development Reports	2006	Richard Jolly ve Deepayan Basu Ray	NHDR Occasional Paper

356	Wartime Sexual Violence: Assessing A Human Security Response To War-Affected Girls In Sierra Leone	2006	Myriam S. Denov	Security dialogue
357	Toward A Theory Of Terrorism: Human Security As A Determinant Of Terrorism.	2006	Rhonda L.Callaway ve Julie Harrelson-Stephens	Studies in conflict & terrorism
358	What Is Human Security	2006	Alexandra Amouyel	Human Security Journal
359	Japan's Human Security Role In Southeast Asia	2006	Lam Peng Er	Contemporary Southeast Asia
360	Combating Infectious Diseases In East Asia: Securitization And Global Public Goods For Health And Human Security	2006	Mely Caballero-Anthony	Journal Of International Affairs
361	Paradigms In Conflict: The Contested Claims Of Human Security, Critical Theory And Feminism	2006	Mohammed Nuruzzaman	Cooperation and Conflict
362	Human Security On Foreign Policy Agendas	2006	Tobias Debiel ve Sascha Werthes	Changes, Concepts and Cases
363	Review Essay: Human Security Or Human Insecurity? Moving The Debate Forward	2006	David Roberts	Security Dialogue
364	The Civilised Self And The Barbaric Other: Imperial Delusions Of Order And The Challenges Of Human Security	2006	Ikechi Mgbeoji	Third World Quarterly
365	Canada And Human Security: From The Axworthy Doctrine To Middle Power Internationalism	2006	Prosper Bernard	American Review of Canadian Studies
366	A True Measure Of Success-The Discourse And Practice Of Human Security In Haiti	2006	Robert Muggah ve Keith Krause	Whitehead Journal of Diplomacy and International Relations

367	Climate Change, Equity And Human Security	2006	Karen O'Brien ve Robin Leichenko	Die Erde
368	Sense And Symbolism: Europe Takes On Human Security	2006	Peter H. Liotta ve Taylor Owen	Parameters
369	The Third Sector, Human Security, And Anti-Terrorism: The United States And Beyond	2006	Mark Sidel	Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations
370	Achieving Human Security After Intra-State Conflict: The Lessons Of Kosovo	2006	Anthony Cleland Welch	Journal of Contemporary European Studies
371	Development Folklife: Human Security And Cultural Conservation	2006	Kelly Feltault	Journal of American Folklore
372	Human Security: Mapping The Challenges	2006	John Kotsopoulos	European Policy
373	Defining And Implementing Human Security: The Case Of Japan	2006	Elena Atanassova-Cornelis	INEF-report
374	Human Security: A Radical Or Rhetorical Shift In Canada's Foreign Policy?	2006	David Basold ve Wilfried Von Bredow	International Journal
375	The Dangers of the United Nations' "New Security Agenda": "Human Security" in the Asia-Pacific Region	2006	Ben Saul	Asian Journal of Comparative Law
376	Human Security or State Security-The Overriding Threat in Trafficking in Persons	2006	Mohamed Y. Mattar	Intercultural Human Rights Law Review
377	HIV/AIDS: A Human Security Challenge For The 21st Century	2006	Stefan Elbe	Whitehead Journal of Diplomacy and International Relations
378	Is Human Security Our Main Concern In The 21st Century	2006	Mike Fell	Journal of Security Sector Management

379	Human Security and the Liberal Peace: Tensions and Contradictions	2006	Oliver P. Richmond	The Whitehead Journal of Diplomacy and International Relations
380	From State Sovereignty to Human Security (via Institutions?)	2006	Pratap Bhanu Mehta	Nomos
381	The Discourse On Human Security: Implications And Relevance For Climate Change Research. A Review Article	2006	Hans-Georg Bohle ve Karen O'Brien	Die Erde
382	Civil Society Organisations and Human Security: Transcending Constricted Space In Meghalaya	2006	Duncan McDuie-Ra	Contemporary South Asia
383	Human Security And Aid Effectiveness: The EU's Challenges	2006	Benita Ferrero-Waldner	Speech to the Overseas Development Institute
384	The Human Security Paradigm Shift: From An "Expansion Of Security" To An "Extension Of Human Rights	2006	Parinaz Kermani	Human Security Journal
385	Challenges To Human Security: Reflections On Health, Fragile States And Peacebuilding	2006	Anthony B. Zwi ve Natalie J. Grove	Health and Conflict Prevention
386	In Quest Of A Sustainable Justice. Transitional Justice And Human Security In The Democratic Republic Of The Congo	2006	Tyrone Savage	Institute for Security Studies Papers
387	Promoting Responsibility And Accountability: Human Security And Canadian Corporate Conduct	2006	Kyle Grayson	International journal
388	Expanding Human Security	2006	Alexander K. Lautensach	Australasian Journal of Human Security,

389	EU Response to the Tsunami and the Need for a Human Security Approach	2006	Marlies Glasius	European Foreign Affairs Review
390	Global Security, The Liberal Peace And Human Security	2006	S. Willet	EPS Quarterly
391	From Warfare to Welfare: Disarmament for Development in the 21st Century: A Human Security Approach	2006	Colin Archer	International Peace Bureau
392	The Relation Between Human Security And Peace In Colombia	2006	Vanessa Sueli Cock	Human Security Perspectives
393	An Interview With The Human Security Unit	2006	Jeremy Shusterman	Human Security Journal
394	A Human Security Analysis Of The War In Iraq	2006	Kathryn Millar	Human Security Journal
395	Human Security Report 2005: War and Peace in the 21st Century	2005	Andrew Mack	Die Friedens-Warte
396	Doing 'Security As Though Humans Matter: A Feminist Perspective on Gender and the Politics of Human Security	2005	Heidi Hudson	Security Dialogue
397	Securing Humanity: Situating 'Human Security Concept And Discourse	2005	Des Gasper	Journal of Human Development
398	Irregular Migration, State Security and Human Security	2005	Khalid Koser	Geneva: GCIM.
399	Human Security: A Challenge to International Law?	2005	Gerd Oberleitner	Global Governance
400	Human Security And The Rise Of Global Therapeutic Governance: Analysis	2005	Vanessa Pupavac	Conflict, Security & Development

401	Middle Power Leadership On The Human Security Agenda	2005	Ronald M. Behringer	Cooperation and Conflict
402	Peacebuilding And Human Security: A Constructivist Perspective	2005	Morgan E. Conteh	International Journal of Peace Studies
403	Climate Change, Human Security And Communal Clashes In Nigeria.	2005	Mayova J. Fasona ve A.S. Omojola	In Human security and climate change conference
404	Human Security in Practice: Canadian And Japanese Experiences	2005	David Bosold ve Sascha Werthes	Internationale Politik und Gesellschaft
405	Deepening Development Ethics: From Economism to Human Development to Human Security	2005	Des Gasper ve Thanh-Dam Truong	The European Journal of Development Research
406	Human Security: Relevance And Implications	2005	Dan Henk	AIR WAR COLL MAXWELL AFB AL
407	Human Security As Global Security: Reconceptualising Strategic Studies	2005	Ralph Pettman	Cambridge Review of International Affairs
408	Individuals First: A Human Security Strategy For The European Union	2005	Marlies Glasius ve Mary Kaldor	Internationale Politik und Gesellschaft
409	Human Security: An Idea Whose Time Has Come?	2005	Keith Krause	S&F Sicherheit und Frieden
410	Human Security and Gender Violence	2005	Radhika Coomaraswamy	Economic and Political Weekly
411	Canada's Human Security Agenda: Walking The Talk?	2005	Elizabeth Riddell-Dixon	International Journal
412	A Plea For Engendering Human Security	2005	Anuradha M. Chenoy	International Studies
413	Human Security: Mainstreamed Despite The Conceptual Ambiguity?	2005	Edward Newman	St Antony's International Review

414	Human Security: The Seven Challenges Of Operationalizing The Concept	2005	Shahrbanou Tadjbakhsh	Human Security
415	Japan And The'human Security'debate: History, Norms And Pro-Active Foreign Policy	2005	Elena Atanassova-Cornelis	Graduate Journal of Asia-Pacific Studies
416	Gender, Identity, And Human Security: Can We Learn Anything From The Case Of Women Terrorists?	2005	Gunhild Hoogensen	Canadian Foreign Policy Journal
417	Stock Theft And Human Security: Case Study Of Lesotho. Institute For Security Studies Monographs	2005	John Dzimba ve Matsolo Matooane	Institute for Security Studies Monographs
418	Empowering The Human Security Debate: Making It Coherent And Meaningful	2005	David Roberts	International Journal on World Peace
419	Denial Of Citizenship: A Challenge To Human Security	2005	Constantin Sokoloff ve Richard Lewis	Report prepared for the Advisory Board on Human Security
420	Editorial Introduction:'Human Security'	2005	Alexander Betts ve Matthew Eagleton-Pierce	St Antony's International Review
421	Education, Underdevelopment, Unnecessary War And Human Security In Kosovo/Kosova	2005	Wayne Nelles	International Journal of Educational Development
422	Security, Human Security And Latin America	2005	Bernardo Sorj	Sur. Revista Internacional de Direitos Humanos
423	A Tale Of Two Towns: Human Security And The Limits Of Post-War Normalization In Bosnia-Herzegovina	2005	Timothy Donais	Journal of Southern Europe and the Balkans
424	Human Security And Smart Sanctions: Two Means To A Common End	2005	Sascha Werhes ve David Bosold	International Affairs Review

425	Gender And Human Security Issues: Building A Programme Of Action-Research	2005	Rosalind Boyd	Development in Practice
426	Collaborative Human Security? The UN And Other Actors In Cambodia	2005	Sorpong Peou	International Peacekeeping
427	Rethinking Africa's Security In The Age Of Uncertain Globalisation: NEPAD And Human Security In The 21st Century	2005	Charles Ukeje	Paper submitted to the 11th CODESRIA General Assembly, Maputo, Mozambique
428	Hurricane Katrina Reveals Challenges To Human Security	2005	Jon Barnett, Karen O'Brien, Hans-Georg Bohle ve Indra De Soysa	Aviso
429	Zanzibar Conflict Resolution And Human Security In The 2005 Elections	2005	Gaudens Phillip Mpangala ve Jonathan M K Lwehabura	Institute for Security Studies
430	Rational And Irrational Approaches To Human Security: A Reply To Ralph Pettman	2005	Roland Paris	Cambridge Review of International Affairs
431	Human Security And The Transformation Of The South African National Security Environment From 1990-2004: Challenges And Limitations	2005	Rocky Williams	Journal of Security Sector Management
432	Bio-Terrorism, Human Security And Public Health: Can International Law Bring Them Together in An Age of Globalization	2005	Obijiofor Aginam	Medicine and Law

433	Sectarianism—A Threat To Human Security: A Case Study Of Pakistan	2005	Mehtab Ali Shah	The Round Table
434	Toward Modeling Regionally Specific Human Security Using GIS: Case Study Cambodia	2005	Taylor Owen ve Olav Slaymaker	A Journal of the Human Environment
435	Human Security	2005	Sadako Ogata	St Antony's International Review
436	Human Security – Conflict, Critique and Consensus: Colloquium Remarks and a Proposal for a Threshold-Based Definition	2004	Taylor Owen	Security Dialogue
437	Human Security And East Asia: In The Beginning.	2004	Paul M. Evans	Journal of East Asian Studies
438	Girl Soldiers: Human Security and Gendered Insecurity	2004	Mary-Jane Fox	Security Dialogue
439	Revisioning Human Security in Southeast Asia	2004	Melly Caballero-Anthony	Asian Perspective
440	Hazards, Risks and Vulnerabilities in A Changing Environment: The Unexpected Onslaught on Human Security?	2004	Janos J. Bogardi	Global environmental change
441	Human Security and Public Health in Southeast Asia: The SARS Outbreak	2004	Melissa Curley ve Nicholas Thomas	Australian Journal of International Affairs
442	Pitfalls of Emancipation and Discourses of Security: Reflections on Canada's 'Security With A Human Face	2004	Mark Neufeld	International Relations

443	The Limits of The Human Security Agenda: The Case of Canada's Response to The Timor Crisis	2004	Todd S.Hataley ve Kim Richard Nossal	Global Change, Peace & Security
444	Human Security, Globalization, and Feminist Visions	2004	Linda Basch	Peace Review
445	Human Security Discourse At The United Nations	2004	Kristen Timothy	Peace Review
446	Health As A Human Security Priority for The 21st Century	2004	Lincoln Chen	Paper for human security track III. Helsinki: Helsinki Process
447	Human Security At The Crossroad: Human Security in The Japanese Foreign Policy Context	2004	Nobumasa Akiyama	Hiroshima: IPHSU Research Report Series
448	Branding 'Transformation'in Canadian Foreign Policy: Human Security	2004	Kyle Grayson	Canadian Foreign Policy Journal
449	Gender, Globalization and New Threats to Human Security	2004	Sakiko Fukuda-Parr	Peace Review
450	The Human Security Commission's Strategy	2004	Sadako Ogata	Peace Review
451	Human Security, Humanitarian Intervention, and Third World Concerns	2004	Priyankar Upadhyaya	Denver Journal of International Law and Policy
452	Canada and The Use of Force: Reclaiming Human Security	2004	Jutta Brunnue ve Stephen J. Toope	International Journal
453	A Comprehensive Framework For Human Security	2004	Francois Fouinat	Conflict, Security & Development
454	SADC and Human Security: Fitting Human Rights into The Trade Matrix	2004	Thoko Kaime	African Security Studies

455	Human Security, Human Rights and Disarmament	2004	Kevin Boyle ve Sigmund Simonsen	Disarmament Forum
456	The Globalization of Insecurity: How The International Economic Order Undermines Human and National Security on A World Scale	2004	Nafeez Mosaddeq Ahmed	Historia Actual Online
457	Constraining War: Human Security and The Human Right to Peace	2004	Patrick Hayden	Human Rights Review
458	Human Needs, Humanitarian Intervention, Human Security and The War in Iraq	2004	Johan Galtung	Keynote address, Sophia University, Tokyo
459	A Shared Challenge: Promoting Development and Human Security in Weak States	2004	Hilary Benn	Speech at the Centre for Global Development
460	Human Security in Crisis and Transition	2004	Jennifer Leaning ve diğerleri	Praxis: The Fletcher Journal of International Development
461	Human Security And Social Development	2004	John F. Jones	Denver Journal of International Law and Policy
462	Conflict Prevention and Human Security: Issues and Challenges	2004	Ken Menkhaus	Conflict, Security & Development
463	Human Security and International Assistance: Combating Human Trafficking in Cambodia	2004	Kana Takamatsu	Gender, Technology and Development
464	Human Rights and Human Security: An Emancipatory Political Project	2004	Sunil Bastian	Conflict, Security & Development
465	Preemptive And Preventive Use of Force, Collective Security, and Human Security	2004	Ved P. Nanda	Denver Journal of International Law and Policy
466	The Relevance of The Local Level for Human Security	2004	Klaus Kapuy	Human Security Perspectives

467	Human Security: Comparing Japanese and Canadian Governmental Thinking and Practice	2004	Akiko Fukushima	Canadian Consortium on Human Security Visiting Fellow Paper
468	Applying The Human Security Concept	2004	Anders Jägerskog	Conflict, Security & Development
469	From State Security to Human Security and Gender Justice	2004	Vivienne Taylor	Agenda: Empowering Women for Gender Equity
470	Feminism, Peace, Human Rights and Human Security	2004	Charlotte Bunch	Canadian Woman Studies
471	The Global Challenge of Human Security	2004	Cornelio Sommaruga	Foresight
472	Violation of Human Rights Is A Threat to Human Security	2004	Alfredo Sfeir-Younis	Conflict, Security & Development
473	Conflict and Human Security: A Search for New Approaches of Peace-Building	2004	Hideaki Shinoda ve How-Won Jeong	IPSHU Research Report Series
474	A Conceptual Framework for Human Security	2003	Sabina Alkire	University of Oxford
475	From the Environment and Human Security to Sustainable Security and Development	2003	Sanjeev Khagram, William Clark ve Dana Firas Raad	Journal of Human development
476	Amendment to The African Union's Right to Intervene: A Shift From Human Security to Regime Security?	2003	Evarist Baimu ve Kathryn Sturman	African Security Studies
477	Human Security-Protecting and Empowering The People	2003	Sadako Ogata ve Johan Cels	Global Governance
478	Trafficking in Persons: An Issue of Human Security	2003	Michele Anne Clark	Journal of Human Development

479	New Threats to Human Security in The Era of Globalization	2003	Parr Sakiko Fukuda	Journal of Human Development
480	Human Security Now	2003	Sadako Ogata ve Amartya Sen	Report of the Human Security Commission
481	The Idea of Human Security	2003	Kanti Bajpai	International Studies
482	Concepts of Human Security	2003	Sabina Alkire	Human insecurity in a global world
483	Coalition Diversity and Normative Legitimacy in Human Security Negotiations	2003	Fen Osler Hampson ve Holly Reid	International Negotiation
484	Japan's Foreign Policy and Human Security	2003	Bert Edström	Japan Forum
485	Human Security and Global Health	2003	Lincoln Chen ve Vasant Narasimhan	Journal of Human Development
486	Measuring Human Security: Overcoming The Paradox	2003	Taylor Owen	Human Security Bulletin
487	Introduction: Ngos, Peace and Human Security	2003	Oliver P. Richmond	International Peacekeeping
488	Human Security and Reconstruction Efforts in Rwanda: Impact on The Lives of Women	2003	Myriam Gervais	Development in practice
489	Human Security–The Contemporary Paradigm	2003	Sarka Waisova	Perspectives
490	Conceptualizing Human Security	2003	Matthew Weissberg	A Journal of International Affairs
491	A Human Security Agenda for Global Health	2003	Lincoln Chen ve Vasant Narasimhan	Global Health Challenges for Human Security

492	The Human Dimensions of Environmental Insecurity: Some Insights From South Asia	2003	Adil Najam	Environmental change and security project report
493	Feminism, Peace, Human Rights and Human Security	2003	Bunch	Canadian Woman Studies
494	Japan-Based Non-Governmental Organizations in Pursuit of Human Security	2003	Kauri Kuroda	Japan Forum
495	All God's Children: Lloyd Axworthy, Human Security and Canadian Foreign Policy, 1996–2000	2003	Greg Donaghy	Canadian Foreign Policy Journal
496	Human Security and Conflict: A Comprehensive Approach	2003	Jennifer Leaning ve diğerleri	Global Health Challenges for Human Security
497	Empowering People for Human Security	2003	Sadako Ogata	56th Annual DPI/NGO Conference
498	Human Security: Expanding The Scope of Public Health	2003	Paula Gutlove ve Gordon Thompson	Medicine, Conflict and Survival
499	The Utility of The Human Security Agenda for Policy-Makers	2003	Pauline Kerr ve William T. Tow	Asian Journal of Political Science
500	Guns and Butter: Why Do Human Security and Traditional Security Co-Exist in Asia?	2003	Amitav Acharya	Global Economic Review
501	American Transparency Capitalism and Human Security: A Contradiction in Terms?	2003	Stephen Gill	Global Change, Peace & Security
502	Japan's Human Security Agenda and Its Domestic Human Rights Policies	2003	Ian Nearly	Japan Forum
503	The Role of Japanese Ngos in The Pursuit of Human Security: Limits and Possibilities in The Field of Refugees	2003	Yukie Osa	Japan Forum

504	The Utility of Human Security: Sovereignty and Humanitarian Intervention	2002	Nicholas Thomas ve William T. Tow	Security Dialogue
505	Boomerang Effect: The Convergence of National and Human Security	2002	Peter H. Liotta	Security Dialogue
506	The Utility of Human Security': Which Humans? What Security? A Reply to Thomas & Tow	2002	Alex J. Bellamy ve Matt McDonald	Security Dialogue
507	Human Security and the Construction of Security	2002	Matt McDonald	Global Society
508	Livelihoods in Conflict: the Pursuit of Livelihoods by Refugees and the Impact on the Human Security of Host Communities	2002	Karen Jacobsen	International Migration
509	Natural Resources Management for Human Security in Cambodia's Tonle Sap Biosphere Reserve	2002	Neou Bonheur ve Benjamin D. Lane	Environmental Science & Policy
510	The UN, Peacekeeping, and Collective Human Security: From An Agenda for Peace to The Brahimi Report	2002	Sorpong Peou	International Peacekeeping
511	The Role Of Ngos in Human Security	2002	Sarah Michael	Hauser Center for Nonprofit Organizations Working Paper
512	Human Security in International Perspective	2002	Barry Buzan	Presentation at the 14th Asia-Pacific Roundtable
513	Human Security and Human Rights	2002	Gerd Oberleitner	ETC Occasional Paper}
514	Development and Human Security: Whose Security, and From What?	2002	James Busumtwi-Sam	International Journal

515	Food and Nutrition Security Towards Human Security	2002	Louise O. Fresco ve Wilfried O. Baudoin	ICV Souvenir Paper, International Conference on Vegetables: World Food Summit Five Years Later
516	AIDS and Human Security in Southern Africa	2002	Nicoli. Nattrass	Social Dynamics
517	Creating Human Insecurity: The National Security Focus in Canada's Immigration System	2002	Michelle Lowry	Refuge: Canada's Journal on Refugees
518	Child Soldiers, Displacement and Human Security	2002	Lisa Alfredson	Disarmament Forum
519	(Human) Security Dilemmas: Long-Term Implications of The Afghan Refugee Crisis	2002	Susanne Schmeidl	Third World Quarterly
520	Human Security: A Review of The Scholarly Literature	2002	Fen Osler Hampson ve John Hay	The Human Security Bulletin
521	Environmental Change and Human Security	2002	Simon Dalby	Canadian Journal of Policy Research
522	Human Security in Vietnam, Laos, and Cambodia	2002	Pierre P. Lizée	Contemporary Southeast Asia
523	Human Security: The Individual in The Security Question-The Case Of Bosnia	2002	Mark Gough	Contemporary Security Policy
524	Human Security: What Kind for the Asia-Pacific?	2002	Amitav Acharya	Canberra Papers On Strategy And Defence
525	Die, The Beloved Countries: Human Security and HIV/AIDS in Africa	2002	Pieter Fourie ve Martin Schonteich	Politeia
526	Human Security and Refugee Protection After September 11: A Reassessment	2002	Raquel Freitas	Refuge: Canada's Journal on Refugees
527	Canada's Human Security Agenda in Kosovo and Beyond: Military Intervention Versus Conflict Prevention	2002	Wayne Nelles	International journal

528	Human Security: A Conversation	2002	Mahnaz Afkhami ve diğerleri	Social Research: An International Quarterly
529	The Extent of and Explanations for International Disparities in Human Security	2002	Frikkie Booysen	Journal of Human Development
530	Body Count: Rationale And Methodologies for Measuring Human Security	2002	Taylor Owen	Human Security Bulletin
531	Globalization and Human Security: A Neo-Gramscian Perspective	2002	Earl Conteh-Morgan	International Journal of Peace Studies
532	Colombia's Human Security Crisis	2002	Adam Isacson	Disarmament Forum
533	Health and Human Security: Pointing a Way Forward	2002	Lincoln Chen ve Vasant Narasimhan	The Harvard School of Public Health
534	Environmental Change And Human Security in Pacific Island Countries	2002	Jon Barnett	Development Bulletin(Canberra)
535	Chinese Migration to The Russian Far East: A Human Security Dilemma	2002	Elizabeth Wishnick	Center for East Asian Studies, Monterey Institute of International Studies
536	Human Security, Human Rights, and Human Development	2002	Ellen Seidensticker	Harvard Kennedy School
537	Southeast Asia and Global Terrorism: Implication on State Security and Human Security	2002	Hadi Soesastro	Indonesian Quarterly
538	Human Security: Paradigm Shift or Hot Air?	2001	Roland Paris	International Security
539	Rethinking Human Security	2001	Gary King ve Christopher JL Murray	Political Science Quarterly

540	Human Security and Global Governance: Putting People First	2001	Lloyd Axworthy	Global Governance
541	Human Security: East Versus West	2001	Amitav Acharya	International journal
542	Human Security and Constructivism	2001	Edward Newman	International Studies Perspectives
543	Global Governance, Development and Human Security: Exploring the Links	2001	Caroline Thomas	Third World Quarterly
544	Human Security: A shotgun Approach to Alleviating Human Misery	2001	Yuen Foong Khong	Global Governance
545	Africa's New Security Threat: HIV/AIDS and Human Security in Southern Africa	2001	Peter Fourie ve Martin Schönteich	African Security Review
546	From Refugees to Forced Migration: The UNHCR and Human Security	2001	Howard Adelman	International Migration Review
547	Water and Human Security	2001	Aaron T. Wolf	Journal of Contemporary Water Research and Education
548	Lloyd Axworthy's Legacy: Human Security And The Rescue Of Canadian Defence Policy	2001	Joe Jockel ve Joel Sokolsky	International Journal
549	Caught Between National and Human Security: Knowledge and Power in Post-Crisis Asia	2001	Anthony Burke	Pacifica Review: Peace, Security & Global Change
550	The Tyranny Of Benevolence: National Security, Human Security, and The Practice Of Statecraft	2001	William Bain	Global Society
551	Environmental Stress And Human Security In Northern Pakistan	2001	Richard A. Matthew	Environmental Change and Security Project Report

552	HIV/AIDS As A Human Security Issue: A Gender Perspective	2001	Ulf Kristoffersson	Women's International Network News
553	Child Labour As A Human Security Problem: Evidence From India	2001	Manabi Majumdar	Oxford Development Studies
554	Human Security: Safety for People in A Changing World	2001	Don Hubert	Beyond Conflict Resolution: Managing Africa Security in the 21st Century
555	Canada and New 'Global'strategic Alliances: Prospects For Human Security At The Start of The Twenty-First Century	2001	Sandra J. Maclean ve Timothy M. Shaw	Canadian Foreign Policy Journal
556	A Theoretical Conceptualization of Human Security	2001	Sagaren Naidoo	Peace, Human Security and Conflict Prevention in Africa
557	AIDS and Human Security	2001	Peter Piot	Speech at the United Nations University
558	Is Canada's Human Security Policy Really The 'Axworthy' doctrine?	2001	Jennifer Ross	Canadian Foreign Policy Journal
559	Ethno-Religious and Environmental Conflicts: Challenges to Human Security and Development in Nigeria	2001	Lere Amusan	Perspectives
560	Afghanistan and Threats to Human Security	2001	Barnet Rubin	Paper Delivered At The International Symposium on Human Security in Tokyo
561	The Role of Arms Transfers in The Quest for Human Security	2001	Shannon Lindsey Blanton	Journal of Political and Military Sociology
562	Human Security, the 'Rule of Law'and NGOs: Potentials and Problems for Humanitarian Intervention	2001	Oliver Richmond	Human Rights Review
563	Rights And Reality: Farm Workers and Human Security in Namibia	2001	Wolfgang Werner ve Adam Bradbury	Catholic Institute for International Relations

564	Personal Views: Human Security: A Prerequisite for Health	2001	David R. Meddings	BMJ: British Medical Journal
565	Sacrifice and The Categorical Imperative of Human Security	2001	Richard L. Bowes	International Journal
566	Human Security: Concept and Measurement	2000	Kanti P. Bajpai	Notre Dame: Joan B. Kroc Institute for International Peace Studies, University of Notre Dame
567	Why Human Security?	2000	Amatya Sen	International symposium on human security, Tokyo
568	Conceptualising Peacebuilding: Human Security and Sustainable Peace	2000	John G. Cockell	Palgrave Macmillan
569	Human Security: Concept and Operationalization	2000	Sverre Lodgaard	In Expert Seminar on Human Rights and Peace, Palais Wilson, Geneva
570	The Role of Non-State Actors in Building Human Security	2000	Cladue Bruderlein	Human Security Network Geneva
571	Human security in Sudan: The Report of A Canadian Assessment Mission	2000	John Harker	Department of Foreign Affairs and International Trade, Ottawa, Canada
572	Instituting and Projecting Human Security: A Canadian Perspective	2000	George Maclean	Australian Journal of International Affairs
573	Urbanization in The Pacific: Environmental Change, Vulnerability and Human Security	2000	Chris Cocklin ve Meg Keen	Environmental Conservation
574	Development Ethics Through The Lenses of Caring, Gender, and Human Security	2000	Des Gasper ve Thanh-Dam Truong	ISS Working Paper Series/General Series

575	Human Security: The Hard Edge	2000	Paul Heinbecker	Canadian Military Journal
576	Gender Impact of Climate Change: A Human Security Dimension	2000	Fatma Denton	Energia News,
577	National, Societal and Human Security: A General Discussion With A Case Study From The Balkans	2000	Bjørn Møller	Copenhagen Peace Research Institute
578	Human Security in The Asia Pacific: Puzzle, Panacea, or Peril?	2000	Amitav Acharya ve Arabinda Acharya	CANCAPS Bulletin
579	Meta-Societies, Remittance Economies and Internet Addresses: Dimensions of Contemporary Human Security in Polynesia	2000	Richard Bedford	Migration, Globalisation and Human Security
580	The Idea of A Human Security Audit	2000	Kanti P. Bajpai	Joan B. Kroc Institute Report
581	The Challenge of Balancing State Security With Human Security	2000	M.C. Abad	Indonesian Quarterly
582	Human Security in Crisis and Transition: A Background Document of Definition and Application	2000	Jennifer Leaning ve Sam Arie	Working Draft, Prepared for US AID/Tulane CERTI
583	Human Security and Africa: Polemic Opposites	2000	Jenny Hadingham	South African Journal of International Affairs
584	Getting to The Heart of The Matter: Sierra Leone, Diamonds, and Human Security	2000	Lan Smile	Social Justice
585	Human Security, Knowledge, and The Evolution of The Northeast Asian State	2000	Robert Bedelski	Centre for Global Studies, University of Victoria
586	Human Security and The Rise of Private Armies	2000	Ulric Shannon	New Political Science

587	Addressing The Causes of Conflict: Human Security and Environmental Responsibilities	2000	Michael Redclift	Review of European Community & International Environmental Law
588	Small Arms, Human Security and Development	2000	A. Walter Dorn	Canadian International Development Agency, International Development Information Centre
589	Human Security (and) Comprehensive Security in ASEAN	2000	Mely Caballero-Anthony	Indonesian Quarterly
590	Human Security and Asia's Financial Crisis: A Critique Of Canadian Policy	2000	Xavier Furtado	International Journal
591	Human Security Paradigms Through A Gendered Lens	2000	Bernedette Muthien	Agenda
592	Human Security and The Interests of States	1999	Astri Suhrke	Security Dialogue
593	Human Security: Safety for People in A Changing World	1999	Lloyd Axworthy	Department of Foreign Affairs and International Trade, Ottawa, Canada
594	Human Security	1999	Paul Heinbecker	Canadian Foreign Policy Journal
595	Global Environmental Change and Human Security	1999	Steve Loneran	GECHS: Science Plan
596	In Quest of "Human Security"	1999	Hans Van Ginkel ve Edward Newman	Japan Review of International Affairs
597	The Human Security Paradigm Shift: A New Lens on Canadian Foreign Policy?	1999	Heather Owens ve Barbara Arneil	Report of The University of British Columbia: Symposium on Human Security
598	Competing Rationales for Canadian Development Assistance: Reducing Global Poverty, Enhancing Canadian Prosperity and Security, or Advancing Global Human Security	1999	Cranford Pratt	International Journal

599	Why Democracy Is Not Enough: Southern Africa And Human Security in The Twenty-First Century	1999	Larry A. Swatuk ve Peter Vale	Alternatives
600	The United Nations and Human Security	1999	Ramesh Thakur	Canadian Foreign Policy Journal
601	Against Crusading: The Ethic of Human Security and Canadian Foreign Policy	1999	William W. Bain	Canadian Foreign Policy Journal
602	Present at The Creation? Human Security and Canadian Foreign Policy in the Twenty-First Century	1999	Robin Jeffrey Hay	Canada Among Nations
603	An Address on Human Security	1999	Lloyd Axworthy	Minister Of Foreign Affairs
604	Human Security in South-East Europe	1999	Ivan Krastev ve diğerleri	Human Security in South-East Europe
605	Globalisations and Conflicts in Africa: Prospects for Human Security and Development in The New Millennium	1999	Timothy Shaw	Conflict Trends
606	The Changing Perceptions of Human Security: Co-Ordinating National and Multilateral Responses	1998	George Maclean	Manitoba: UNAC
607	Canada and Human Security: The Need for Leadership	1997	Lloyd Axworthy	International Journal
608	Globalisation, Competitiveness and Human Security: Challenges for Development Policy and Institutional Change	1997	Helen O'Neill	The European Journal of Development Research
609	Beyond Post-Conflict Peacebuilding: What Links to Sustainable Development and Human Security?	1996	Timothy M. Shaw	International Peacekeeping

610	People, Poverty and Peace: Human Security in Southern Africa	1996	Hussein Solomon	Institute for Defence Policy
611	Human Security and Fertility: The Case of Haiti	1996	Alex De Sherbinin	The Journal of Environment & Development
612	Global Prospects for Development and Human Security	1995	Keith Griffin	Canadian Journal of Development Studies/Revue canadienne d'études du développement
613	Peace Needs No Weapons: From Military Security to Human Security	1995	Inge Kaul	The Ecumenical Review
614	The United Nations, Regional Organisations and Human Security: Building Theory in Central America	1994	S. Neil Macfarlane ve Thomas G. Weiss	Third World Quarterly
615	On The Threshold: Environmental Changes As Causes of Acute Conflict	1991	Thomas F. Homer-Dixon	International security
616	Comprehensive Human Security and Ecological Realities	1989	Arthur H. Westing	Environmental Conservation
617	The New International Military Order: A Threat to Human Security	1980	Jan Øberg	University of Oslo

EK-2: İngilizce Literatürdeki Kitaplar

No	Çalışmanın Başlığı	Çalışmanın Tarihi	Çalışmanın Yazarı/Yazarları-Editörleri	Yayınevi	Çalışmanın Yayınlandığı Yer/Yayınevi
1	Society, Environment and Human Security in the Arctic Barents Region	2018	Kamrul Hossain ve Dorothee Cambou	CRC Press Inc	ABD/ Bosa Roca
2	Human Security and Cross-Border Cooperation in East Asia	2018	Carolina G Hernandez, Eun Mee Kim ve Yoichi Mine	Springer	İsviçre / Cham
3	Freedom from Fear, Freedom from Want: An Introduction to Human Security	2016	Robert J. Hanlon ve Kenneth Christie	University of Toronto Press	Kanada/ Toronto
4	Human Security, Law and the Prevention of Terrorism	2015	Andrej Zwitter	Routledge	Birleşik Krallık / Londra
5	"Lost" Causes: Agenda Vetting in Global Issue Networks and the Shaping of Human Security	2014	Charli Carpenter	Cornell University Press	ABD/ Ithaca
6	Human Security and Natural Disasters	2014	Christopher Hobson, Paul Bacon ve Robin Cameron	Routledge	Birleşik Krallık / Londra
7	Religion, Identity and Human Security	2014	Giorgio Shani	Routledge	Birleşik Krallık / Londra
8	Human Security and Japan's Triple Disaster: Responding to the 2011 earthquake, tsunami and Fukushima nuclear crisis	2014	Paul Bacon ve Christopher Hobson	Routledge	Birleşik Krallık / Londra

9	Challenges for Human Security Engineering	2014	Yuzuru Matsuoka ve Mamoru Yoshida	Springer	Japonya / Tokyo
10	Human Security Studies: Theories, Methods And Themes	2014	Sorpong Peou	World Scientific Publishing Co Pte Ltd	Singapur/Singapur
11	The Security Archipelago: human-security States, sexuality politics, and the end of neoliberalism	2013	Paul Amar	Duke University Press	Birleşik Krallık/ Durham
12	Gender, Violence, and Human Security: Critical Feminist Perspectives	2013	Aili Mari Tripp, Myra Marx Ferree ve Christina Ewig	New York University Press	ABD/ New York
13	Routledge Handbook of Human Security	2013	Mary Martin ve Taylor Owen	Routledge	Birleşik Krallık / Londra
14	Environmental and Human Security in the Arctic (Earthscan Research Editions)	2013	Gunhild Hoogensen Gjørø, Dawn Bazely, Marina Goloviznina ve Andrew Tanentzap	Routledge	Birleşik Krallık / Londra
15	Human Security, Transnational Crime and Human Trafficking: Asian and Western Perspectives	2013	Shiro Okubo ve Louise Shelley	Routledge	Birleşik Krallık / Londra
16	The Challenge of Drug Trafficking to Democratic Governance and Human Security in West Africa	2013	David E Brown	Army War College Press	ABD
17	A Changing Environment for Human Security: Transformative Approaches to Research, Policy and Action	2013	Linda Sygna, Karen L. O'Brien ve Johanna Wolf	Earthscan	Birleşik Krallık / Londra

18	Peace through Tourism: Promoting Human Security Through International Citizenship	2013	Lynda-Ann Blanchard ve Freya Higgins-Desbiolles	Routledge	Birleşik Krallık / Londra
19	Handbook on Climate Change and Human Security	2013	Michael R. Redclift ve Marco Grasso	Edward Elgar Publishing Ltd	Birleşik Krallık /Cheltenham
20	Human Security in Turkey: Challenges for the 21st century	2013	Füsun Özerdem ve Alpaslan Özerdem	Routledge	Birleşik Krallık / Londra
21	The Protection and Promotion of Human Security in East Asia	2013	B. Howe	Palgrave MacMillan	Birleşik Krallık / Basingstoke
22	Climate Change, Human Security and Violent Conflict: Challenges for Societal Stability	2012	J. Scheffran, M. Brzoska, H. G. Brauch, P. M. Link ve J. Schilling	Springer	Almanya/ Berlin
23	The Human Security Agenda: How Middle Power Leadership Defied U.S. Hegemony	2012	Ronald M. Behringer	Continuum Publishing Corporation	ABD/ New York
24	Religion and Human Security: A Global Perspective	2012	James K. Wellman ve Clark Benner Lombardi	Oxford University Press	Birleşik Krallık
25	Human Security and Climate Change in Southeast Asia: Managing Risk and Resilience	2012	Mely Caballero-Anthony ve Lorraine Elliott	Routledge	Birleşik Krallık / Londra
26	Why Human Security Matters: Rethinking Australian Foreign Policy	2012	Robyn Eckersley, Joseph A. Camilleri, Dennis Altman ve	ReadHowYouWant.com Ltd	Kanada/ Richmond

Gerhard Hoffstaedter

27	The ethics of care: A feminist approach to human security	2011	Fiona Robinson	Temple University Press	ABD/ Philadelphia
28	Disarmament Diplomacy and Human Security: Regimes, Norms and Moral Progress in International Relations	2011	Denise Garcia	Routledge	Birleşik Krallık / Londra
29	Human Security in a Borderless World	2011	Derek S. Reveron ve Kathleen A. Mahoney-Norris	Westview Press	ABD
30	Japan And Human Security: The Derailing Of A Foreign Policy Vision	2011	Bert Edström	Institute for Security and Development Policy	İsveç/ Stockholm
31	Transnational Migration and Human Security: The Migration-Development-Security Nexus	2011	Thanh-Dam Truong ve Des Gasper	Springer	Almanya/ Berlin
32	Human Security: From Concept To Practice - Case Studies From Northeast India And Orissa	2011	Amitav Acharya, M. Rajaretnam ve Subrat K. Singhdeo	World Scientific Publishing Co Pte Ltd	Singapur/Singapur
33	Climate Change and Human Security: The Challenge to Local Governance Under Rapid Coastal Urbanization	2011	Michael R. Redclift, David Manuel-Navarette ve Mark Pelling	Edward Elgar Publishing Ltd	Birleşik Krallık /Cheltenham
34	Conflict and Human Security in Africa: Kenya in Perspective	2011	Asfaw Kumssa, James Herbert Williams ve John F. Jones	Palgrave MacMillan	Birleşik Krallık / Basingstoke

35	The Ultimate Weapon Is No Weapon: Human Security and the New Rules of War and Peace	2010	Shannon D. Beebe ve Mary H. Kaldor	Ingram Services	Publisher	ABD/ New York	
36	Climate Change, Ethics and Human Security	2010	Karen L. O'Brien, Asuncion Lera St. Clair, Berit Kristoffersen	Cambridge Press	University	Birleşik Cambridge	Krallık/
37	Human Security and Non-Citizens: Law, Policy and International Affairs	2010	Alice Edwards ve Carla J. Ferstman	Cambridge Press	University	Birleşik Cambridge	Krallık/
38	The European Union and Human Security: External Interventions and Missions	2010	Mary Martin ve Mary Kaldor	Routledge		Birleşik Krallık / Londra	
39	Help or Harm : The Human Security Effects of International NGOs	2010	Amanda Murdie	Stanford University Press		ABD/ Palo Alto	
40	Protecting Human Security in Africa	2010	Ademola Abass	OUP Oxford		Birleşik Krallık	
41	Human Security in Southeast Asia	2010	Yukiko Nishikawa	Routledge		Birleşik Krallık / Londra	
42	Critical Perspectives on Human Security: Rethinking Emancipation and Power in International Relations	2010	David Chandler ve Nik Hynek	Routledge		Birleşik Krallık / Londra	
43	The Gender Imperative: Human Security Vs State Security	2010	Betty A. Reardon ve Asha Hans	Routledge		Birleşik Krallık / Londra	
44	Global environmental change and human security	2009	Richard A. Matthew, Jon Barnett, Bryan McDonald ve Karen L. O'Brien	Cambridge Press	University	Birleşik Cambridge	Krallık/

45	Gender, Human Security and the United Nations: Security Language as a Political Framework for Women	2009	Natalie Florea Hudson	Routledge	Birleşik Krallık / Londra
46	Global Development and Human Security	2009	Robert Picciotto	AldineTransaction	ABD / Somerset
47	Global Governance and Biopolitics: Regulating Human Security	2009	David. W Roberts	Zed Books	Birleşik Krallık / Londra
48	Human Trafficking and Human Security	2009	Anna Jonsson	Routledge	Birleşik Krallık / Londra
49	Human Security in East Asia : Challenges for Collaborative Action	2009	Sorpong Peou	Routledge	Birleşik Krallık / Londra
50	Liberty to Live : Human Security & Development	2009	John F. Jones	Nova Science Publishers Inc	ABD/ New York
51	Global Environmental Change and Human Security	2009	Geoffrey D. Dabelko, Richard A. Matthew, Jon Barnett, Bryan L. McDonald ve Karen L. O'Brien	MIT Press	ABD / Massachusetts
52	Civil Society, Democratization & the Search for Human Security: The Politics of the Environment, Gender, & Identity in Northeast India	2009	Duncan McDuire-Ra	Nova Science Publishers Inc	ABD/ New York
53	Human Security	2008	Fen O. Hampson ve Christopher K. Penny	*	Birleşik Krallık/ Oxford

54	Banning Landmines : Disarmament, Citizen Diplomacy, and Human Security	2008	Jody Williams , Stephen D. Goose ve Mary Wareham	Rowman & Littlefield Publishers	ABD/ Lanham
55	Rethinking Human Security	2008	Moufida Goucha ve John Crowley	Wiley-Blackwell	Birleşik Krallık / Chicester
56	The Viability of Human Security	2008	Monica Den Boer ve Jaap De Wilde	Amsterdam University Press	Hollanda / Amsterdam
57	Human Insecurity : Global Structures of Violence	2008	David Roberts	Zed Books	Birleşik Krallık / Londra
58	Risking Human Security : Attachment and Public Life	2008	Marci Green	Karnak Book	Birleşik Krallık / Londra
59	Human Security	2007	Mary Kaldor	Polity Press	Birleşik Krallık/Oxford
60	Human security: Concepts and implications	2007	Shahrbanou Tadjbakhsh ve Anuradha Chenoy	Routledge	Birleşik Krallık/ Londra
61	Human Trafficking, Human Security, and the Balkans	2007	H. Richard Friman ve Simon Reich	University of Pittsburgh Press	ABD / Pittsburgh PA
62	Human Security and International Law : Prospects and Problems	2007	Barbara Von Tigerstrom	Hart Publishing	Birleşik Krallık / Oxford
63	Living with Vulnerability. Livelihoods and Human Security in Risky Environments	2007	Hans George Bohle	UNU- EHS	ABD
64	Towards a Practical Human Security Agenda	2007	Keith Krause	Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF)	İsviçre/Cenevre
65	Engendering Human Security : Feminist Perspectives	2007	Thanh-Dam Truong, Saskia Wieringa ve Amrita Chhachhi	Zed Books	Birleşik Krallık / Londra

66	Protecting Human Security in a Post 9/11 World : Critical and Global Insights	2007	Giorgio Shani, Makoto Sato ve Mustapha Kamal Pasha	Palgrave MacMillan	Birleşik Krallık/ Basingstoke
67	Globalization, Development and Human Security	2007	Anthony G. McGrew ve Nana K. Poku	Polity Press	Birleşik Krallık/ Oxford
68	Human Security and International Insecurity	2007	Frerks Georg ve Berma Klein Goldewijk	Wageningen Academic	Hollanda / Gelderland
69	Japan and Human Security: 21st Century ODA Policy Apologetics and Discursive Co-optation : 21st Century Oda Policy Apologetics and Discursive Co-Optation	2007	Otto M.A. von Feigenblatt	Otto Von Feigenblatt	ABD/ Delray Beach
70	Human Security and the Chinese State : Historical Transformations and the Modern Quest for Sovereignty	2007	Robert Bedeski	Routledge	Birleşik Krallık / Londra
71	Human security and the UN: A critical history	2006	S.Neil MacFarlane ve Yuen Foong Khong	Indiana University Press	ABD/ Indiana
72	A Human Security Doctrine for Europe : Project, Principles, Practicalities	2006	Marlies Glasius ve Mary Kaldor	Routledge	Birleşik Krallık/Londra
73	Beyond the Risk Society: Critical Reflections on Risk and Human Security: Critical Reflections on Risk and Human Security	2006	Sandra Walklate ve Gabe Mythen	Open University Press	Birleşik Krallık/ Milton Keynes
74	A Decade of Human Security: Global Governance and New Multilateralisms	2006	David R. Black ve Sandra J. MacLean	Routledge	Birleşik Krallık/ Aldershot

75	Migration, Regional Integration and Human Security: The Formation and Maintenance of Transnational Spaces	2006	Harald Kleinschmidt	Ashgate Limited	Publishing	Birleşik Aldershot	Krallık /
76	Migration, Regional Integration and Human Security: The Formation and Maintenance of Transnational Spaces	2006	Harald Kleinschmidt	Ashgate Limited	Publishing	Birleşik Aldershot	Krallık/
77	Human Security in South Asia	2006	P. R. Chari ve Sonika Gupta	Social Science Press		Hindistan/ Delhi	
78	Threats, challenges, vulnerabilities and risks in environmental and human security	2005	Hans Günter Brauch	UNU- EHS		ABD	
79	Environment and Human Security. Towards Freedom from Hazard Impacts	2005	Hans Günter Brauch	UNU- EHS		ABD	
80	Armed and Aimless: Armed Groups, Guns, and Human Security in the ECOWAS Region	2005	Nicolas Florquin ve Eric G. Berman	Small Arms Survey		İsviçre/Cenevre	
81	Human and Environmental Security: An Agenda for Change	2005	Felix Dodds ve Tim Pippard	Earthscan		Birleşik Krallık / Londra	
82	Hearts and Minds: Human Security Approaches to Political Violence	2005	Gabrielle Rifkind ve Scilla Elworthy	Demos		Birleşik Krallık / Londra	
83	Human Security and	2005	Constance Deiter	Canadian	Government	ABD	

	Aboriginal Women in Canada			Publishing	
84	Human Security in Africa: A Conceptual Framework for Review	2004	Jacobus Kamfer (Jakkie) Cilliers	Institute For Security Studies (ISS)	Güney Afrika
85	Global Health Challenges For Human Security	2004	Lincoln C. Chen, Jennifer Leaning ve Vasant Narasimhan	Harvard University Press	ABD / Massachusetts
86	Comparative Education, Terrorism and Human Security: From Critical Pedagogy to Peacebuilding?	2004	W. Nelles	Palgrave MacMillan	ABD/ Gordonsville
87	Landmines and Human Security: International Politics and War's Hidden Legacy	2004	Richard A. Matthew, Bryan L. McDonald ve Kenneth R. Rutherford	State University of New York Press	ABD / Albany
88	Power, Production and Social Reproduction: Human In/security in the Global Political Economy	2004	Stephen Gill ve Isabella Bakker	Palgrave MacMillan	ABD / Gordonsville
89	Comparative Education, Terrorism and Human Security: From Critical Pedagogy to Peacebuilding?	2004	Wayne C. Nelles	Palgrave MacMillan	ABD / Basingstoke
90	Madness in the multitude: Human security and world disorder	2002	Fen Osler Hampson, Jean Daudelin ve diğerleri	Oxford University Press	Kanada
91	Human Rights and Human Security	2002	Bertie G. Ramcharan	Brill	Hollanda/ Leiden
92	The United States and Human Security	2002	Edward Newman ve Oliver P. Richmond	Palgrave MacMillan	Birleşik Krallık / Basingstoke

93	Human Security and the Environment: International Comparisons	2002	Edward A. Page ve Michael R. Redclift	Edward Elgar Publishing Ltd	Birleşik Krallık / Cheltenham
94	Human security and the new diplomacy: Protecting People, Promoting Peace	2001	Robert Grant McRae ve Don Hubert	McGill-Queen's University Press	Kanada/ Montreal
95	The Quest for human security: the next phase of ASEAN?	2001	Pranee Thiparat	Institute of Security and International Studies	Tayland/ Bangkok
96	Human Security and the New Diplomacy: Protecting People, Promoting Peace	2001	Rob McRae ve Don Hubert	McGill-Queen's University Press	Kanada/ Montreal
97	The Heart of the Matter: Sierra Leone, Diamonds & Human Security: Complete Report	2000	Ian Smilie, Lansana Gberie ve Ralph Hazleton	Diana Publishing	ABD
98	Global governance, development and human security: the challenge of poverty and inequality	2000	Caroline Thomas	Pluto Press	Birleşik Krallık
99	Migration, Globalisation and Human Security	2000	David T. Graham ve Nana K. Poku	Routledge	Birleşik Krallık/ Londra
100	Asia's Emerging Regional Order: Reconciling Traditional and Human Security	2000	William T. Tow , Ramesh Thakur ve In-Taek Hyun	Brooking Institution	ABD/ Washington
101	Food Aid and Human Security	2000	Edward Clay ve Olav Schram Stokke	Routledge	Birleşik Krallık / Londra
102	Globalization and Human Security	2000	Paul Battersby ve Joseph M. Siracusa	Rowman & Littlefield Publishers	ABD / Lanham

103	Human Security: Concept and Measurement	2000	Kanti P. Bajpai	Joan B. Kroc Institute for International Peace Studies	ABD
104	Human security and mutual vulnerability: The global political economy of development and underdevelopment	1999	Jorge Nef	IDRC	Kanada/ Ottawa
105	Globalization, Human Security, and the African Experience	1999	Caroline Thomas ve Peter Wilkin	Lynne Rienner	Birleşik Krallık
106	Refugees, Gender and Human Security: A Theoretical Introduction and Annotated Bibliography	1999	Ellen Lammers	International Books	Hollanda/ Utrecht
107	Worlds Apart: Human Security and Global Governance	1999	Majid Tehranian	I.B.Tauris	Birleşik Krallık / Londra
108	Globalization, Competitiveness and Human Security	1997	Cristobal Kay	Routledge	Birleşik Krallık / Londra
109	Transfrontier Reserves for Peace and Nature: A Contribution to Human Security	1996	United Nations Environment Programme	United Nations Environment Programme	Birleşik Krallık/ Hertfordshire
110	Common Security in Asia: New Concepts of Human Security	1995	Tatsuro Matsumae ve Lincoln C. Chen	Tokyo University Press	Japonya / Tokyo
111	Human security: Some Reflections	1966	Biz Blatz	University of Toronto Press	Kanada/Toronto
112	A Story of Human Security. The Prudential	1950	Earl Chapin May ve Will Ousler	Doubleday & Company	ABD/ New York

EK-3: Türkçe Literatürdeki Akademik Makale, Bildiri ve Projeler

No	Makale-Bildiri ve Projeler	Tarih	Yazar	Yayınlandığı Yer
1	Yeni Tehditler Güvenliğin Genişleme Boyutları ve İnsani Güvenlik	2012	Muharrem Aksu ve Faruk Turhan	Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi
2	İnsani Güvenlik Ve Terörizmle Mücadele	2016	Selim Kanat, Timuçin Kodaman ve Adem Ali İren	Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi
3	Küreselleşmenin Gelir Dağılımına Etkisi: Yoksulluk, Gelir Adaletsizliği ve İnsani Güvenlik İlişkisi.	2012	Zafer Akbaş	CPRS Turkey Coventry University, International Human Security Conference Series
4	İnsani Güvenlik Kavramı Bağlamında Çevre Güvenliği	2016	Engin İ. Erdem	Gazi Akademik Bakış
5	Anahtar Konuşma İnsani Güvenlik Ekseninde Çocuklar ve Göç	2017	İbrahim Sirkeci	International Migration And Children-Uluslararası Göç Ve Çocuklar
6	Eleştirel Teori Perspektifinden İnsani Güvenlik: AB ve Mülteci Krizi	2018	Emra Baysoy	Sosyal Bilimler Metinleri
7	Japonya'nın İnsani Güvenlik Gündemi: Bölgesel Düzeyde Pozitif Toplamlı Kazanç Olarak İstişareler ve Uygulamalar	2016	Gürol Baba ve Hakan Gönen	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yönetim Bilimleri Dergisi
8	Suriyeli Mülteci Kadınlar ve İnsani Güvenlik	2018	Özlem Özdemir ve Emrah Özdemir	Security Strategies Journal
9	Utopya ile Pratik Arasında: Uluslararası İlişkilerde İnsan Güvenliği Kavramsallaştırması	2006	Şevket Ovalı	Uluslararası İlişkiler/International Relations

10	Kuramsal Tartışmalar Işığında İnsan Güvenliği ve Politikaları	2012	Burak Tangör	Uluslararası Hukuk ve Politika
11	Avrupa Komşuluk Politikasında Sorunlu Alanlar: İnsan Güvenliği ve Komşuluk İlişkisi	2017	Murat Necip Arman	Uluslararası İlişkiler/International Relations
12	Doktrinde İnsan Güvenliği Kavramı: Destekleyenler ve Eleştirenler	2017	Zerrin Torun	Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi
13	Göç Politikaları ve “İnsan Güvenliği”: Türkiye’deki Suriyeliler Örneği	2017	Doğuş Şimşek	Toplum ve Bilim
14	İnsan Güvenliği Yaklaşımı Nedir ve Uluslararası Güvenlik Ajandasına Nasıl Bir Katkı Sağlamıştır: Kanada ve Japonya Örnekleri	2016	Umut Can Adısönmez	Güvenlik Stratejileri Dergisi
15	Kimlik ve Güç Ekseninde İnsan Güvenliği: Japonya Örneği	2015	Mustafa Cüneyt Özşahin	Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
16	İnsan Güvenliği Bağlamında Suriye’den Türkiye’ye 2010 Sonrası Göçler	2015	Cansu Akbaş Demirel	Akdeniz Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Sempozyumu 2014 Bildiri Kitabı
17	Avrupa Birliği Genişleme Politikası İçin İnsan Güvenliği Seçeneği: Bosna-Hersek Örneği	2018	Selahattin Ertürk Çiftçi	Doğu Anadolu Sosyal Bilimlerde Eğilimler Dergisi
18	İnsan Güvenliği Kavramının Gelişimi/The Development of Human Security Concept	2016	Övgü Kalkan Küçüksolak	TURAN: Stratejik Araştırmalar Merkezi
19	Feminist Yaklaşım Çerçevesinde İnsan Güvenliği: Sivil Toplum Gözüyle Irak Örneği	2018	Gizem Bilgin Aytaç	Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi

EK-4: Türkiye’de Yapılan Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri

No	Çalışmanın Adı	Tarih	Yazar	Çalışmanın Yapıldığı Üniversite	Tezin Türü
1	Birleşmiş Milletler'in İnsani Güvenlik Söylemi Bağlamında Barışı Korumanın Dönüşümü: Kosova Örneği	2016	Zeynep Arıöz	İstanbul Üniversitesi	Doktora
2	Çokkültürlülük Ve İnsani Güvenlik Sorunlarının Öteki Algısı Ekseninde İncelenmesi	2013	İdris Turan	Sakarya Üniversitesi	Yüksek Lisans
3	Avrupa Birliği Batı Balkanlar Bütünleşmesinin Karadağ'daki İnsan Güvenliğine Etkisi	2018	Selahattin Ertürk Çiftçi	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	Yüksek Lisans
4	Suriye Krizinde "İnsan Güvenliği" Kavramının AB Ve Türkiye'nin Politikalarına Etkisi	2017	Ahmet Bilal Tüzgen	İstanbul Üniversitesi	Yüksek Lisans
5	Somali' de İnsan Güvenliğinin Boyutları:1991-2000 (Dimensions Of Human Security In Somalia: 1991-2000)	2016	Ibrahim Alı Abshır	Atılım Üniversitesi	Yüksek Lisans
6	İnsan Güvenliği ve Terörizm	2016	Duygu Çağla Bayram	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Yüksek Lisans
7	Pakistan'da İnsan Gelişmesi ile İnsan Güvenliğinin Değerlendirilmesi: Maslow'un İhtiyaçların Teorisinin Uygulanması (Assessing Human Security Through Human Development In Pakistan: Applying Maslow's Theory Of Hierarchical Needs)	2016	Rabia Naseem	İstanbul Aydın Üniversitesi	Yüksek Lisans

8	Kimlik ve Güç Ekseninde İnsan Güvenliği: Japonya Örneği	2015	Mustafa Cüneyt Özşahin	Selçuk Üniversitesi	Doktora
9	Özgürleşme Olarak Güvenlik Çerçevesi Yoluyla İnsan Güvenliğinin Yeniden İnşası (The Reconstruction Of Human Security Through The Framework Of Security-As-Emancipation)	2014	Uluç Karakaş	İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi	Yüksek Lisans
10	Güvenlikleştirme Kuramı ve İnsan Güvenliği Çerçevesinde 11 Eylül 2001 Sonrası Avrupa'da İslami Kimlik Algısı	2011	Ceyhun Çiçekçi	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Yüksek Lisans
11	AB ve İnsan Güvenliği (EU And Human Security)	2009	Burcu Şahiner	Marmara Üniversitesi	Yüksek Lisans
12	Uluslararası Ceza Mahkemesi: Birey Güvenliğini Temel Alan Üstün Bir Araç Mıdır? (The International Criminal Court: An Autonomous Agent Of Human Security?)	2014	Rana Baltacı	Hacettepe Üniversitesi	Yüksek Lisans